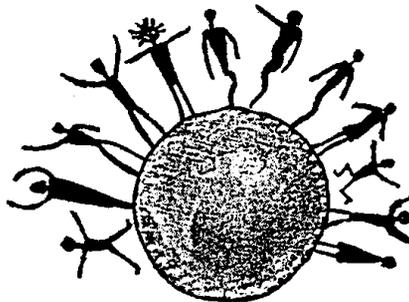

**UNIVERSITY OF CRETE
FACULTY OF EDUCATION
DEPARTMENT OF PRESCHOOL EDUCATION
LABORATORY OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH
LABORATORIAL UNIT OF ECOLOGICAL
PSYCHOLOGY AND HEURISTIC,
EXPERIENTIAL AND COMMUNICATIVE
PSYCHOPEDAGOGY**

ABSTRACTS

Editor: Marios Pourkos

**PERSPECTIVES AND LIMITS
OF DIALOGISM IN MIKHAIL BAKHTIN:
APPLICATIONS IN PSYCHOLOGY, ART,
EDUCATION AND CULTURE**

***International Interdisciplinary Conference
University Campus Rethymnon
25 – 27 May 2007***

Conference Organization

President

Marios Pourkos, Associate Professor

Steering Committee

Andreas Fountoulakis, Assistant Professor

Manolis Dafermos, Assistant Professor

Secretary

Angeliki Polyzou, Adjunct Lecturer

Secretariat support

Nikos Balasidis, Andriani Limniou, Ioanna Lekaki, Ioulia Sgouromalli, Iphigenia Kremmida, Sophia Linardou.

Scientific Committee

Ioannis Tzavaras, Professor

Stamatis Philippides, Professor Emeritus

Marios Pourkos, Associate Professor

Andreas Fountoulakis, Assistant Professor

Manolis Dafermos, Assistant Professor

Chrisi Karatsinidou, Assistant Professor

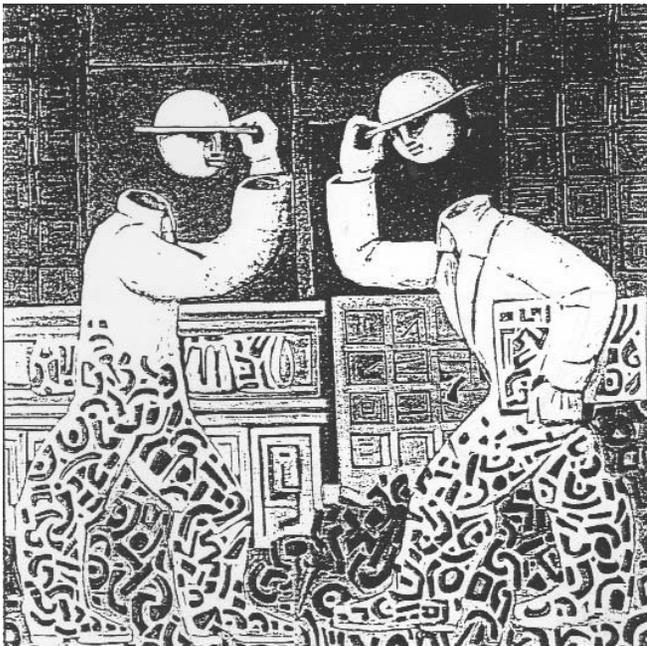
Maria Karaskou, Lecturer

Vasilis Alexiou, Lecturer

Ilias Karasavvides, Lecturer

Filia Issari, Lecturer

Angeliki Polyzou, Adjunct Lecturer

KEYNOTE SPEAKERS:

Kenneth J. Gergen, *Department of Psychology, Swarthmore College, U.S.A.* E-mail: kgergen1@swarthmore.edu

Liudmila Bulavka, *Russian Institute of Cultural Research, Moskva, ulitsa 1905 goda, dom 4, kvartira 50, 007-495-6991786.* E-mail: alternativy@tochka.ru

Patrick Dillon, *School of Education and Lifelong Learning, University of Exeter, UK.* E-mail: P.J.Dillon@ex.ac.uk

Anatoly Shendrik, *Moscow University of Humanities, 129075 Moskva, Argunovskaya ulitsa, dom 16, korpus 2, kvartira 376.*

ALPHABETICAL LIST OF SPEAKERS:

Salman S. Ahmad, *Ph.D., Senior Lecturer, Institute of Management Technology, Milestone 35, Katol Road, Mouza Dorli, Nagpur, INDIA 441502, Phone (fixed): +91 712 2805127 (O), 2805605 (R), Phone (mobile): +91 9923512436, Fax: +91 712 2805591, URL: www.imtnagpur.ac.in/ssahmad.html, E-mail: ssahmad@imt.ac.in 603 Khullar Apartments, Byramji Town, Nagpur, INDIA 440013, Phone: +91-9923512436, +91-712-2805000. E-mail: S.SalmanAhmad@gmail.com, S.SalmanAhmad@hotmail.com*

Vasilis Alexiou, *Lecturer, Department of Primary Education, Aristotel University of Thessaloniki, Home address: Evritanias 10, Chalandri, 15231 Athens, Greece, Tel.: 0030-210-6726701. E-mail: valex@eled.auth.gr*

Petros Anastasiades, *Department of Primary Education, School of Pedagogical Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece. Tel.: 0030-28310-77587. E-mail: petanas@edc.uoc.gr*

Michał Bardel, *PhD., Faculty of Applied Social Sciences, Tischner European University, Kraków, Poland, ul. Kwiatów Polnych 10, 32-087 Zielonki. E-mail: bardel@znak.com.pl*

Fran Beaton, *Lecturer in Academic Staff Development & PGCHE Programme Director, Unit for the Enhancement of Learning and Teaching, University of Kent, Canterbury, Kent CT2 7NQ, UK, Tel.: 44-1227824167, Fax: 44-1227827169. E-mail: F.M.Beaton@kent.ac.uk*

Tony Brinkley, *University of Maine. E-mail: Tony_Brinkley@umit.maine.edu*

Pamela Browne, *Ph.D., The Moraitis School at Athens. E-mail: browne.pamela@gmail.com*

Amy Chak, *Department of Early Childhood Education, The Hong Kong Institute of Education. E-mail: awchak@ied.edu.hk*

Nikos Charalabopoulos, *Ph.D., Department of Philology (Literature), University of Patras, Greece. Tel.: 0030-210-9227642 (home), 0030-6946681492. E-mail: nikos_charalabopoulos@hotmail.com*

Shih-hang Chou, *Foreign Literature Department, National Chiao Tung University, Taiwan, 3F, 88-1, Gu-Ling St, Taipei, Taiwan. E-mail: tomomichou@yahoo.com.tw*

Michael Cooke, *Department of Computer Science and Information Systems, University of Limerick, Ireland. E-mail: michael.cooke@ul.ie*

Anna Chronaki, *Associate Professor, Department of Preschool Education, School of The Humanities, University of Thessaly, Argonafton & Filellinon, 38221 Volos,*

Greece, Tel.: 0030-24210-74749/ 21009, 0030-6973767167. E-mail: chronaki@uth.gr

Renata L. Cordeiro Cerqueira, *Universidade de Brasilia- Faculdade de Educação, Mailing address: SQS 112 Bl. J ap.203 CEP70.375-100 Brasilia, Brazil.*

Manolis Dafermos, *Assistant Professor, Department of Psychology, School of Social Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece. Tel.: 0030-28310-77521 (office), 0030-28310-56857 (home). E-mail: mdafermo@psy.soc.uoc.gr.*

Giorgos Dalamvelas, *Potter, 74 052 Margarites, Rethymnon, Crete, Greece.*

Katerina Daskalaki, *Psychologist, Art-therapist for Children, Director of Psychopedagogical Centre 'Χορεύοντας με την Χαρμολόπη', Tel.: 0030-28210-51066 (office).*

Evageli Ar. Datsi, *Professor Emeritus, Department of Philology, University of Ioannina, Home address: Timarchou 5, 11634 Pagrati, Athens, Greece. Tel.: 003-210-7259087. E-mail: evandatsi@gmail.com*

Christos Dermentzopoulos, *Lecturer, Department of Art, University of Ioannina, Home address: Tatoiou 107, 144 51 Athens, Greece, Tel.: 0030-210-2827256, 0030-6944697811. E-mail: cdermen@otenet.gr*

Olga Dysthe, *Professor of Education, Department of Education and Health, Faculty of Psychology, University of Bergen, Christies gt. 13, 5015 Bergen, Norway, Tel. 47-55583314/48096674. E-mail: olga.dysthe@iuh.uib.no*

Ivan Esaulov, *Russian State University for the Humanities, Moscow. E-mail: jesaulov@yandex.ru*

Andreas Fountoulakis, *Assistant Professor, Director of the Drama and Visual Arts Laboratory, Department of Pre-School Education, University of Crete, Panepistimioupoli Gallou, Rethymno 74 100, Greece. Tel.: 0030-28310-77672 (office). E-mail: afount@edc.uoc.gr*

Olga Fridman, *PhD Student, National Taras Shevchenko, University of Kyiv, Ukraine, Address: Lomonosova str., 81/902, 03022 Kyiv, Tel.: 80673626957. E-mail: Fridman@ukr.net*

Anastasia Fryganaki, *Philologist-Trainer, President of the Cultural Organisation 'Kouriton House', Tel.: 0030-28310-55828, 0030-6945722052, 0030-6942968714. E-mail: kouritonhouse@yahoo.gr Web-site: www.kouritonhouse.gr*

Markos Galounis, *Ph.D. Student, University of Durham, UK. Home address: Paparigopoulou 41, 114 73, Athens, Greece, Tel.: 0030-2106401649, 0030-6972291244. E-mail marcos.galounis@durham.ac.uk*

Mary Gergen, *Department of Psychology, Pennsylvania State University, 25 Yearsley Mill Road, Media, Pennsylvania 19063, U.S.A.*

Giorgos Gipakis, *Musician*

Cristina González, *Department of Curriculum and Instruction, New Mexico State University, USA.*

Ilias Gotsis, *Sociologist-Psychotherapist- Family Therapist, Director of Adolescent Unit OKANA, ATRAPOS. Tel.: 6948174508. E-mail: ritsailias@hotmail.com*

John Gregory, *Senior Lecturer, Department of Theory of Art & Design, Faculty of Art & Design, Monash University, Melbourne (Australia), Tel.: +61 3 9903 4205. E-mail: John.Gregory@artdes.monash.edu.au*

Anna-Maria Hatzitheodorou, *M.A., Ph.D., Center for Foreign Languages, Aristotel University of Thessaloniki, Greece, 54 124. E-mail: ahatzith@enl.auth.gr*

Philia Issari, *Lecturer, Department of Primary Education, School of Pedagogical*

- Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece. Tel.: 0030-210-9853525, 0030-6978442241. E-mail: philia@otenet.gr
- Karin Junefelt**, Department of Scandinavian Languages Stockholm University, 106 91 Stockholm, Sweden. 400 Oser Avenue, Suite 1600, Hauppauge, NY 11788, USA. E-mail: Karin.Junefelt@nordiska.su.se
- Panagiotis Kanellopoulos**, Assistant Professor, Department of Preschool Education, School of the Humanities, University of Thessaly, Argonafton & Filellinon, 38221 Volos, Greece, Tel.: 0030-210-6910548, 0030-6944607729. E-mail: pankanel@gmail.com
- Maria Karaiskou**, Lecturer, Department of Pre-School Education, University of Crete, Panepistimioupoli Gallou, Rethymno 74 100, Greece. Tel.: 0030-28310-77694 (office), 0030-28310-58720 (home), 0030-6944551170. E-mail: mariakaraisk@yahoo.gr
- Ilias Karasavvides**, Lecturer, Department of Preschool Education, School of the Humanities, University of Thessaly, Argonafton & Filellinon, 38221 Volos, Greece, Tel.: 0030-24210-74994, Fax: 0030-24210-74801, E-mail: ikaras@uth.gr, Web: www.ikaras.org
- Chrisi Karatsinidou**, Assistant Professor, Department of French Language and Philology (Literature), Aristotel University of Thessaloniki. Tel.: 0030-2310-511914 (home), 0030-2310-997486 (office). E-mail: mariaoboepap@hayoo.g
- Giannis Kiourtsakis**, Writer, Essayist, Proeresiou 7, 11636 Pagrati, Athens. Tel.: 0030-210-7569137 (home), 0030-24230-54449.
- Raina Kostova**, Jacksonville State University. E-mail: rkostova@jsu.edu
- Amith Kumar P.V.**, Professor, Department of Humanities & Social Sciences, IIT-Bombay, Powai, Mumbai 400 076, India. E-mail: malshe@hss.iitb.ac.in
- Sergey Kurganov**, Ochag Gymnasium, Kharkiv, Ukraine (a teacher and a researcher of the Ochag Gymnasium, Kharkiv, Ukraine).
- Elina Lampert-Shepel**, Ed.D., Assistant Professor, Graduate School of Education, Mercy College New Teacher Residency Program, Mercy College, 66 West 35th Street, New York, NY 10001, Tel.: (212) 615 3367 (office).
- Mika Lähteenmäki**, Professor of Russian, Foreign Languages and Translation Studies, Faculty of Humanities, University of Joensuu, P.O. Box 111, 80101 Joensuu, Tel. +358 13 251 4344. E-mail: elampertshepel@mercy.edu
- Constantinos Lerounis**, Ph.D. Candidate, University of Reading, 25 Frynis Str., Pagrati, Athens 11633, Greece, Tel. & Fax.: 0030-210-7512030. E-mail: lip-ius@otenet.g
- Manuel Luis de la Mata**, University of Seville, Spain.
- Cristina M. Madeira Coelho**, Universidade de Brasylia- Faculdade de Educaco, Mailing address: SQS 112 Bl. J ap.203 CEP70.375-100 Brasylia, Brazil. E-mail: madeiracoelho@yahoo.com.br
- Milind Malshe**, Professor of English, Department of Humanities & Social Sciences, IIT-Bombay, Powai, Mumbai 400 076, India, Tel: 2-576 7351/2. Res: 302, Devgiri, IIT-B Staff Co-op Housing Society (Near Shetty High School, Hiranandani Gardens), Kopari, Powai, Mumbai 400076, Tel: 2-5707671. E-mail: malshe@hss.iitb.ac.in
- Ntinos Manos**, Musician
- Nikolaos Marangoudakis**, Archeologist. Tel.: 6947151869.

- Eugene Matusov**, *Associate Professor of Education, School of Education, University of Delaware, Newark, DE 19716, USA, Phone: +1(302) 831-1266.*
E-mail: ematusov@udel.edu
- Katerina Mavrantonaki**, *Ph.D. Student, Department of Primary Education, School of Pedagogical Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece. Tel: 0030-28310-58522, 0030-6976683750.* E-mail: kmavran@edc.uoc.gr
- Maria Mentez**, *Teacher of Dance and Dancer of African Dance, Body Contact Improvisation and Butoh, Dance-Theatr Inemois, Tel.: 0030-28210-59446.* E-mail: maremiliano@yahoo.com
- Vivianna Metallinou**, *Architect, Historian of Environment, Member of the Board of Directors of the Hellenic Society 'Elliniki, Etereia' for the Protection of the Environment and Cultural Heritage.* E-mail: vivianna@aias.gr
- Giannis Mitrophanis**, *Ph.D. in Children's Literature, Department of Primary Education, School of Pedagogical Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece, Tel.: 0030-28310-77947, 0030-6937379241.* E-mail: mitrofanis@admin.uoc.gr or mitrofanis@edc.uoc.gr
- Yves Morhain**, *Psychologue-Psychanalyste, Professeur de Psychologie Clinique et de Psychopathologie, Institut de Psychologie. Centre de Recherche en Psychopathologie et Psychologie Clinique. CRPPC-EA 653, Université Lumière, LYON 2. Campus Porte des Alpes 5, avenue Pierre Mendès-France 69 676 Bron cedex.*
- Maria G. Moschou**, *Ph.D. in History of Art, Department of Communication and Mass Media, University of Athens, Home address: Pisidias 12, 171 24 Nea Smirni, Athens, Greece, Tel.: 0030-210-9358182, 0030-6944228939.* E-mail: mmoschou2005@yahoo.gr
- Irene Nakou**, *Assistant Professor, Department of Preschool Education, University of Thessaly, Greece, Tel: 003-24210-74820, 003-210-6433680.* E-mail: inakou@uth.gr
- Michael Pagalos**, *Ph.D. in Philosophy, Scholar, Meletiou Piga 4, 73100 Chania, Tel.: 003-28210-73156.* E-mail: mipagal@hotmail.com
- Nikos Papachristopoulos**, *Psychologist, Lecturer of Psychoanalysis, Department of Political Sciences and History, Panteion University of Social and Political Studies, Greece, Tel.: 0030-6973785115.* E-mail: papachristo@panteion.gr
- Stelios Papathanasiou**, *Ph.D. in Philology and Theology, Experimental School of Aristotel University of Thessaloniki, Greece, Tel.: 0030-2310-511914.* E-mail: mariaoboepap@yahoo.gr
- Avi Parush**, *Ph.D., Carleton University, Ottawa, Ontario. Tel.: (613) 520-2600x6026.* E-mail: aparush@connect.carleton.ca
- S.N. Philippides**, *Professor Emeritus, Department of Philology (Literature), School of Philosophy, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete. Tel.: 0030-28310-55526, 0030-6978045378.* E-mail: philippides@phl.uoc.gr
- Petros Polychronis**, *M.D., Institute of Anthropolos, Ivis 34, 17562 Paleo Faliro, Greece, Tel.: 0030-210-9813208, Fax: 0030-210-9824147.* E-mail: akma@otenet.gr
- Angeliki Polyzou**, *Adjunct Lecturer, Department of Primary Education, School of Pedagogical Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100*

Rethymnon, Crete, Greece. Honorary Research Fellow, School of Education and Lifelong Learning, University of Exeter, Tel.: 0030-28310-77618. E-mail: apolyzou@edc.uoc.gr

Marios Pourkos, *Associate Professor, Director of the Laboratory Unit of Experiential, Heuristic and Communicative Psychopedagogy, Department of Pre-School Education, School of Pedagogical Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece. Tel.: 0030-28310-53961 (home), 0030-28310-77666 (office). E-mail: pourkos@psy.soc.uoc.gr*

Simone Pozzi, *Sapienza University of Rome, Department of Psychology of Social and Developmental Processes, Via dei Marsi 78, 00185 Rome, Italy. E-mail: simone.pozzi@uniroma1.it*

Dimitris Prousalis, *Teacher, Fairy Tale Teller, Department of Primary Education, School of Pedagogical Sciences, University of Crete, Panepistimioupoli Gallos, 74100 Rethymnon, Crete, Greece. Tel.: 0030-6945906008. E-mail: prousalisd@edc.uoc.gr*

Malgorzata Puchalska-Wasył, *Department of Personality Psychology, Catholic University of Lublin, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin. E-mail: wasyl@kul.lublin.pl*

Marianna Puglisi, *Sapienza University of Rome, Department of Psychology of Social and Developmental Processes, Via dei Marsi 78, 00185 Rome, Italy. E-mail: marianna_puglisi2003@yahoo.it*

Tara Ratnam, *Head, Department of English, Institutional Affiliation: Marimallapa's Educational Institution, Mysore, karnataka, India. Current mailing Address: 1297/CH, 21/1, III Main Road, KM Puram, Mysore-570004, Karnataka, India, Tel.: 91- 821- 2332582. E-mail: tararatnam@gmail.com*

Loui V. Reyes, *Department of Curriculum and Instruction, New Mexico State University, USA.*

Panagiotis Roilos, *Professor, Department of the Classics, Harvard University, Boylston Hall 2nd Floor, Cambridge MA 02138, Tel.: 001- (617) 495-7783 (office), Fax: 001- (617) 496-6720 (office). E-mail: roilos@fas.harvard.edu*

Barbara Rousou, *Ph.D. in Greek Philology, Department of Philology, University of Athens. Address: Ethnikis Antistaseos 11, Ano Ilisia, Athens, Tel.: 0030-2810-326758, 0030-6944880702. E-mail: broussgr@yahoo.gr*

Marcia Leticia Ruiz, *Autonomous University of Tamaulipas. Mexico.*

Akylina Samara, *Ass. Prof. Department of Education and Health, Faculty of Psychology, University of Bergen, Christies gt. 13, 5015 Bergen, Norway, Tel.: 47-55584842. E-mail: akylina.samara@iuh.uib.no*

Andrés Santamarva, *University of Seville, Spain. E-mail: asantamaria@us.es*

Devjani Sen, *Ph.D. Candidate, Human-Oriented Technology Laboratory, Carleton University, B550 Loeb Building, Carleton University 1125 Colonel By Drive, Ottawa, Ontario, K1S 5B6, Canada, Tel.: (613) 741-7049, fax: (613) 829-4963. Contact Information: dev.dsen@gmail.com, Lab: <http://www.carleton.ca/hotlab/> Home Page: <http://hot.carleton.ca/hotlab/people/students/devjani-sen/>*

Mark Smith, *School of Education, University of Delaware, Newark, DE 19716 USA. E-mail: mpsmith@udel.edu*

Ron Smith, *School of Education, Queen's University, Belfast, Northern Ireland, Address for correspondence: School of Education, 69/71 University Street, Belfast BT7 1NN, Tel.: 02890975902. E-mail: ron.smith@qub.ac.uk*

- Igor Solomadin**, *Ochag Gymnasium, Kharkiv, Ukraine (The School of Dialog of Cultures Laboratory Chair, and a Teacher of World Culture History in Ochag Gymnasium, Kharkiv, Ukraine)*. Postal address: Akademik Pavlov 140, Apt. 68, Kharkiv, Ukraine, 61146, Phone: (+38) 0572-65-15 64. (+38) 066-822-05-73 (mob). E-mail: Igor_Solomadin@mail.ru
- N. Chr. Stampolidis**, *Professor, Director, Museum of Cycladic Art, Neophytou Douka 4, 10674 Athens*, Tel.: 0030-210-7228321-3, Fax: 0030-210-7232389. E-mail: nstampolidis@cycladic-m.gr
- Paul Sullivan**, *Department of Humanities and Social Sciences, University of Bradford, Bradford. U.K.*, Tel.: 01274 234789. E-mail: P.Sullivan@Bradford.ac.uk
- Alessandra Talamo**, *Sapienza University of Rome, Department of Psychology of Social and Developmental Processes, Via dei Marsi 78, 00185 Rome, Italy*. E-mail: alessandra.talamo@uniroma1.it
- Stefania Tarbu**, *Ph.D. Student at the University of Bucharest, Assistant Lecturer in the English Department of the Academy of Economic Studies, Bucharest Romania*. E-mail: stefaniatarbu@yahoo.com
- Photis Terzakis**, *Writer, Dimofontos 5, Athens 11851, Greece*, Tel.: 0030-210-3459578.
- Erene B. Theodosopoulou**, *Ph.D., Ethnomusicologist, University of Athens, Home address: Kritis 21, 152 31 Kato Chalandri, Athens, Greece*, Tel.: 0030-210-6725919, 0030-6972725533. E-mail: eirinitheodosopoulou@yahoo.com
- Urszula Tokarska**, *Pedagogical University in Cracow, Poland*. Tel.: 0048-012-6430790. E-mail: ulat@poczta.onet.pl
- Myriam N. Torres**, *Department of Curriculum and Instruction, New Mexico State University, 3004 Ronna Dr., Las Cruces, NM 88001, USA*, Fax: 505-6465436, Tel.: (505) 5275078 or (505) 646-2195. E-mail: myrtorres@nmsu.edu or myriamto@earthtones.com
- Arne Vines**, *Ph.D. Student, Department of Education and Health, Faculty of Psychology, University of Bergen, Christies gt. 13, 5015 Bergen, Norway*, Tel.+44 07878216313. E-mail: arne.vines@iuh.uib.no
- Jayne E. White**, *Ph.D. Student, Victoria University of Wellington, New Zealand*. E-mail: Jayne.white@vuw.ac.nz
- Helena Wolffowitz Miascovsky**, *Master's Student, Stance Dual School, Lael – PUCSP – Brazil. Address: Rua Ministro de Godoy, 553 apartment 62 – CEP (Zip Code) 05015-000 – São Paulo – Brazil. Phone number: +55 11 3865-3852*. E-mail: helenamias@uol.com.br or helenawm@hotmail.com
- Adam Workowski**, *Ph.D., Department of Philosophy, The Pontifical Academy of Theology in Cracow, Milkowskiego 6/11, 30-364 Cracow, Poland*. E-mail: aworek@autocom.pl
- Robin Wynyard**, *Ph.D., Visiting Professor, Gonzaga University Washington, Professor Emeritus, Hamdard University Karachi*. E-mail: 106206.1007@compuserve.com
- Karimova Zulfia Zakievna**, *Manchester, Postal address: Flat 8, 22 Chatham Grove, Manchester, M20 1HS, UK*. E-mail: zulfia.karimova@hotmail.com

AIM OF THE CONFERENCE

The increased interest in the work of Mikhail Bakhtin among western scholars has been particularly evident ever since the 1980s. Because of their erudition, versatility as well as their multileveled and open character, Bakhtin's ideas have been a source of inspiration for various philosophical and theoretical approaches within a range of fields in art and science. The hyper-argumentative and blending quality of Bakhtin's work has had an impact on various intellectuals from diverse theoretical backgrounds. Owing to the English translation of his early philosophical work, in the recent years Bakhtin has been recognized not only as a language and literature theorist, but also as a social thinker, a philosopher, and a theorist of culture. The concepts he developed provided the theoretical underpinnings for further developments in the fields of arts, semiotics, history, psychology, sociology, anthropology and philosophy. Moreover, his work has had a significant impact on the study of ethics, in the framework of feminist, post-colonialist, and cultural approaches as well as in the context of political science and education.

The core of Bakhtin's theory comprises an original and dynamic conception of language which is opposed both to the abstract objectivism of the structuralists and the subjective individualism of the humanists. The basic concept of his work is dialogism, which is defined in multiple ways, both horizontally and vertically (e.g. dialogism in different literary genres, dialogism between the writer and the protagonist, dialogism between different narrative voices, dialogism in terms of inter-textuality, where a text 'lives' via its dialogic relation with other texts, dialogism between the text and the reader's response, etc.).

This interdisciplinary conference aims to address the current thinking and research on: (a) the nature of dialogism, (b) the epistemological, methodological, literary, psychological, educational, social-historical, cultural and ecological dimensions of dialogism, and (c) the role of dialogism in the cognitive, pedagogical, developmental, communicative, inter-subjective and social-moral processes.

CONFERENCE THEMES

The scope of the conference includes - but is not limited to - the following themes:

- Precursors of dialogism
- Bakhtin and literary criticism
- Philosophy and dialogism
- Dialogism and the social sciences
- Dialogism: Ontology, epistemology or methodology?
- Social-historical, cultural and ecological dimensions of dialogism
- Psychology in the light of dialogism
- Dialogism and the construction of self/ identity
- Psychoanalysis and dialogism
- Dialogism and body (embodiment)
- Dialogism and carnival
- Dialogic approaches in education
- Dialogism and cognitive processes
- Dialogism and social-moral processes

- Post-modernism and dialogism
- Dialogic dimensions in the process of learning and development
- Gender and dialogism
- Communication and non-verbal dimensions of dialogism
- Dialogism, creativity and art (literature, dance, music, visual arts, theatre, performing arts, etc.)
- Religion and dialogism
- New technologies, multimodality and dialogism
- The dialogical foundation of culture
- Otherness and dialogical processes
- Dialogism and qualitative research methods
- Discourse, narrative and dialogism
- Spatial-temporal processes and dialogism
- Dialogism in the critical social and cultural theory
- Dialogism and alternative pedagogical approaches
- Monological and dialogical practices
- Heteroglossia in communities
- Dialogism in language studies
- Historicity and dialogism
- Dialogical processes in action and in the construction of meaning
- Dialogism and realism
- Controversies and dilemmas in dialogism
- Beyond dialogism: Fallacies, misunderstandings, misuses

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

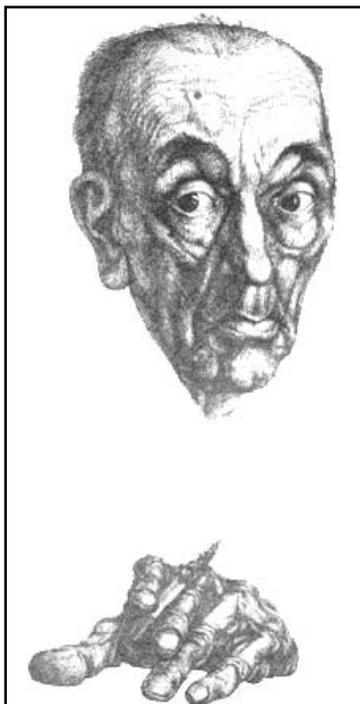
Είναι γνωστό ότι στη Δύση από τη δεκαετία του 1980 και μετά το έργο του Mikhail Bakhtin άρχισε να αποκτά ευρεία και αυξανόμενη απήχηση, ιδιαίτερα στην Αγγλία και στις ΗΠΑ. Οι ιδέες του Bakhtin προσφέρονται για αξιοποίηση και οικειοποίηση (προσοικείωση) από διάφορες φιλοσοφικές/θεωρητικές προσεγγίσεις και σε διάφορα πεδία της τέχνης και της επιστήμης λόγω του πλούτου, της πολυμέρειας και γενικότερα του πολυεπίπεδου και ανοιχτού χαρακτήρα τους. Η υπερ-διαλεκτική και συγκεραστική φύση του έργου του, μ' άλλα λόγια, φαίνεται να συνάδει με τα επιστημονικά ενδιαφέροντα των διαφόρων θεωρητικών με διαφορετικούς προσανατολισμούς, καθώς τους επιτρέπει και σε κάποιο βαθμό τους νομιμοποιεί να οικειοποιηθούν τις ιδέες του. Κατά τα τελευταία χρόνια μάλιστα, κυρίως μετά την μετάφραση των πρώιμων φιλοσοφικών του έργων στα αγγλικά, ο Bakhtin αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο, εκτός από θεωρητικός της γλώσσας και της λογοτεχνίας, ως κοινωνικός στοχαστής, φιλόσοφος και θεωρητικός του πολιτισμού, καθώς υποστηρίζεται ότι οι ιδέες του μπορεί να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της τέχνης, της σημειωτικής, της ιστορίας, της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας, της φιλοσοφίας - και ιδιαίτερα της ηθικής - των φεμινιστικών, μεταποικιακών και πολιτισμικών σπουδών, αλλά και των πολιτικών επιστημών και των επιστημών της αγωγής. Στο επίκεντρο της σκέψης του υπάρχει μια πρωτότυπη και δυναμική αντίληψη της γλώσσας σε αντιπαράθεση προς τον αφαιρετικό αντικειμενισμό των δομιστών και τον υποκειμενικό ατομικισμό των ουμανιστών. Βασική έννοια στο έργο του είναι η διαλογικότητα, η οποία περιγράφεται σε πολλαπλά επίπεδα τόσο οριζοντίως όσο και καθέτως (π.χ. η διαλογικότητα ανάμεσα στα λογοτεχνικά είδη, η διαλογικότητα μεταξύ του συγγραφέα και του ήρωα, η διαλογικότητα ανάμεσα σε διαφορετικές φωνές, η διαλογικότητα ως διακειμενικότητα, η διαλογικότητα ανάμεσα στο κείμενο και τους αναγνώστες μέσω της ανταποκρισιμότητάς τους κ.ά.).

Σκοπός του διεπιστημονικού αυτού συνεδρίου είναι η παρουσίαση της σύγχρονης προβληματικής (θέσεις, κριτικές, διαμάχες, διλήμματα, παρανοήσεις, καταχρήσεις) και των πρόσφατων ερευνητικών πορισμάτων σχετικά: (α) με τη φύση της διαλογικότητας, (β) τις επιστημολογικές, μεθοδολογικές, λογοτεχνικές, ψυχολογικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικο-ιστορικές, πολιτισμικές και οικολογικές διαστάσεις της διαλογικότητας, και (3) το ρόλο που η διαλογικότητα παίζει στις γνωστικές (γνωσιακές), μαθησιακές, αναπτυξιακές, επικοινωνιακές, διαπροσωπικές και κοινωνικο-ηθικές διαδικασίες.

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

- Πρωτεργάτες της διαλογικότητας
- Bakhtin και θεωρία της λογοτεχνίας
- Φιλοσοφία και διαλογικότητα
- Διαλογικότητα και κοινωνικές επιστήμες
- Διαλογικότητα: Οντολογία, επιστημολογία ή μεθοδολογία;
- Κοινωνικο-ιστορικές, πολιτισμικές και οικολογικές διαστάσεις της διαλογικότητας
- Η ψυχολογία υπό το πρίσμα της διαλογικότητας
- Διαλογικότητα και διαδικασίες συγκρότησης του εαυτού και της ταυτότητας
- Ψυχανάλυση και διαλογικότητα
- Το σώμα (διαδικασίες σωματοποίησης) και η διαλογική προοπτική

- Διαλογικότητα και καρναβάλι
- Διαλογικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση
- Διαλογικότητα και γνωστικές διαδικασίες
- Διαλογικότητα και κοινωνικο-ηθικές διαδικασίες
- Μετανεωτερικότητα και διαλογικότητα
- Διαλογικές διαστάσεις των διαδικασιών μάθησης και ανάπτυξης
- Φύλο και διαλογικότητα
- Επικοινωνία και μη λεκτικές διαστάσεις της διαλογικότητας
- Διαλογικότητα, δημιουργικότητα και τέχνη (λογοτεχνία, χορός, μουσική, τραγούδι, ζωγραφική, θέατρο κ.ά.)
- Θρησκεία και διαλογικότητα
- Νέες τεχνολογίες, πολυτροπικότητα και διαλογικότητα
- Διαλογικές βάσεις του πολιτισμού
- Ετερότητα και διαλογικές διαδικασίες
- Διαλογικότητα και ποιοτικές μέθοδοι έρευνας
- Λόγος, αφήγηση και διαλογικότητα
- Χωρο-χρονικές διαδικασίες και διαλογικότητα
- Η διαλογικότητα στην κριτική κοινωνική και πολιτισμική θεωρία
- Διαλογικότητα και εναλλακτικές ψυχοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις
- Μονολογικές και διαλογικές πρακτικές
- Ετερογλωσσία και κοινωνία
- Διαλογικότητα και γλώσσα
- Ιστορικότητα και διαλογικότητα
- Διαλογικότητα στη δράση και στις διαδικασίες δημιουργίας του νοήματος
- Διαλογικότητα και ρεαλισμός
- Διαμάχες και διλήμματα στο θέμα της διαλογικότητας
- Πέρα από τη διαλογικότητα: Λάθη, παρανοήσεις, καταχρήσεις

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα του Mikhail Mikhailovich Bakhtin

Ο Mikhail Mikhailovich Bakhtin (1895-1975) είναι Ρώσος θεωρητικός της λογοτεχνίας, στοχαστής στο πεδίο των ανθρωπιστικών επιστημών, το έργο του οποίου τα τελευταία χρόνια προσελκύει το ενδιαφέρον των ερευνητών από τις πιο διαφορετικές χώρες του κόσμου.

Ο Bakhtin γεννήθηκε στις 17 Νοεμβρίου του 1895 στην πόλη Orel. Ήταν γόνος μιας παλιάς οικογένειας ευγενών και ο πατέρας του εργαζόταν ως τραπεζικός υπάλληλος. Κατά την περίοδο 1913-1918 ο Bakhtin παρακολούθησε μαθήματα στα Πανεπιστήμια του Petrograd και της Οδησσού.

Το 1918 ο Bakhtin μετακόμισε από το Petrograd στο Nevel. Δίδαξε στο σχολείο Ιστορία, Κοινωνιολογία και ρωσική γλώσσα. Σημαντικός σταθμός στη ζωή του Bakhtin ήταν η συμμετοχή του στο «Καντιανό σεμινάριο». Με πρωτοβουλία του M. Kagan, μαθητή του H. Cohen - ενός από τους θεμελιωτές της νεοκαντιανής σχολής του Μαρβούργου - δημιουργήθηκε και λειτούργησε στις πόλεις Nevel και Vitebsk ένα σεμινάριο ομοϊδεατών φιλοσόφων και φιλόλογων. Οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι του «μπαχτινικού κύκλου» ήταν οι παρακάτω: M.I. Kagan (1889-1937), P.N. Medvedev (1891-1938), L.V. Pumpianskii (1891-1940), I.I. Sollertinskii (1902-1944), V.N. Voloshinov (1895-1936). Το 1922 ο Bakhtin επέστρεψε στο Petrograd.

Τα πρώτα γνωστά, πρώιμα έργα του Bakhtin είναι: «Τέχνη και Υπευθυνότητα» ('Iskusstvo i otvetstvennost' - 1919) και «Για την Φιλοσοφία της Πράξης» ('K filosofii postupka' - 1920 - 1924).

Το 1929 εκδόθηκε το βιβλίο του Bakhtin «Ζητήματα του Έργου του Ντοστογιέφσκι» (*Problemy Tvorchestva Dostoevskogo*), στο οποίο εισήγαγε την έννοια της διαλογικότητας. Πολλά έργα της συγκεκριμένης περιόδου παρέμειναν ανολοκλήρωτα και αδημοσίευτα, όπως για παράδειγμα το βιβλίο «Συγγραφέας και Ήρωας της Αισθητικής Δραστηριότητας» (1924-1927) ('Avtor i geroi v esteticheskoi deiatelnosti').

Την ίδια περίοδο εκδόθηκαν τα βιβλία του V. Voloshinov «Φιλοσοφία της

Γλώσσας» ('Marksizm i Filosofia Iazyka') (1929) και «Φροϋδισμός» ('Freidizm') (1927) και του P. Medvediev «Τυπική Μέθοδος στην Θεωρία της Λογοτεχνίας» ('Formallnyi Metod v Literaturovedenii') (1928), τα οποία αποδίδονται στον Bakhtin.

Το 1929 ο Bakhtin καταδικάστηκε σε εγκλεισμό σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Τελικά, η ποινή του μετατράπηκε σε διοικητικό εκτοπισμό στο Kazakhstan, λόγω της κακής κατάστασης της υγείας του. Ο Bakhtin έζησε στο Kustanai (Kazakhstan, 1930-1936), στο Savelovo (περίπου 100 χιλιόμετρα από τη Μόσχα, 1937-1945), στο Saransk (Mordovia, 1936-1937, 1945-1969). Στο Saransk εργάστηκε στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο της Mordovia.

Κατά την δεκαετία του 1930, αρχές της δεκαετίας του 1940 ο Bakhtin εκπόνησε σημαντικά έργα σχετικά με την θεωρία του μυθιστορήματος: «Λόγος στο Μυθιστόρημα» ('Slovo v Romane') (1934-1935), «Μορφές του Χρόνου και του Χρονοτόπου στο Μυθιστόρημα» ('Formy Vremeni i Khronotopa v Romane') (1937-1938), «Από την Προϊστορία του Μυθιστορηματικού Λόγου» ('Iz Predystorii Romannogo Slovo') (1940), «Έπος και Μυθιστόρημα» ('Epos i Roman') (1941).

Ο Bakhtin αρρώστησε βαριά από οστεομυελίτιδα και το 1938 του έκοψαν το πόδι. Κατά την διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ο Bakhtin ζούσε στην Μόσχα και συνέγραψε την διδακτορική του διατριβή με θέμα «Ο Ραμπελαί στην Ιστορία του Ρεαλισμού». Το 1946 έγινε η υποστήριξη της διδακτορικής διατριβής του Bakhtin, που προκάλεσε έντονες αντιπαραθέσεις και διαφωνίες. Το 1952 η Ανώτατη Εξεταστική Επιτροπή του απένειμε τον τίτλο του διδάκτορα των φιλολογικών επιστημών (kandidat).

Το 1951/52 ο Bakhtin έγινε πρόεδρος του τμήματος ρωσικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου της Mordovia.

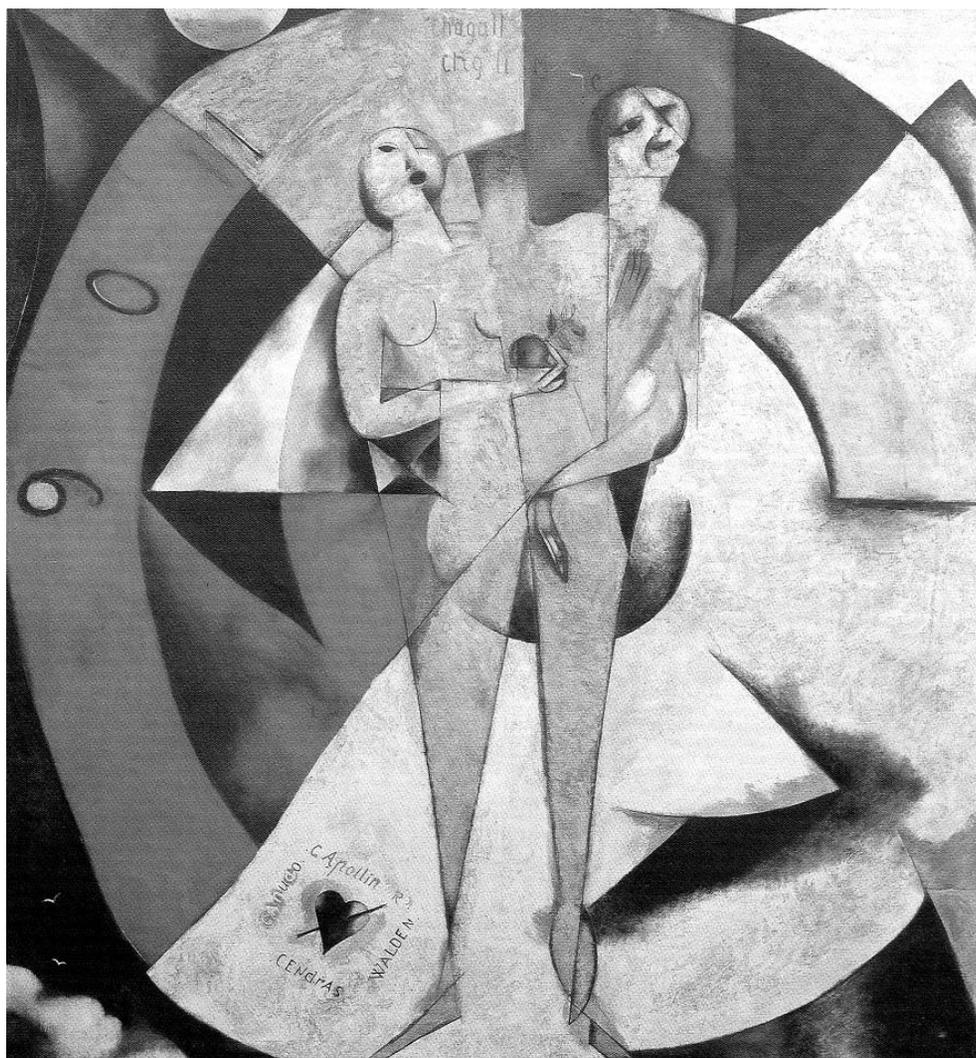
Για μεγάλο χρονικό διάστημα (1930-1960) ο Bakhtin παρέμενε στην αφάνεια. Το 1960 μια ομάδα νεαρών ερευνητών (V.V. Kozhinov, S.G. Bosharov, G.D. Gachev κ.ά.) επισκέφτηκε τον Bakhtin στο Saransk και, στη συνέχεια, οι εν λόγω ερευνητές συνέβαλαν στην δημοσιοποίηση του έργου του και στην ανάδειξη της συμβολής του στην ανάπτυξη της θεωρίας της τέχνης και του πολιτισμού. Το 1963 έγινε η επανέκδοση (με σημαντικές αλλαγές) του βιβλίου του «Ζητήματα Ποιητικής του Ντοστογιέφσκι» ('Problemy Poetiki Dostoevskogo'). Το 1965 εκδόθηκε το βιβλίο του Bakhtin «Η Δημιουργία του Φρανσουά Ραμπελαί και ο Λαϊκός Πολιτισμός του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης» ('Tvorchestvo Fransua Rable i Narodnaia Kultura Srednevekovia i Renessansa'). Το 1969 ο Bakhtin μετακόμισε από το Saransk στην Μόσχα.

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Bakhtin επεξεργάστηκε μεθοδολογικά προβλήματα μελέτης της Λογοτεχνίας και των Ανθρωπιστικών Επιστημών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα έργα της όψιμης περιόδου της ζωής του Bakhtin: «Το Πρόβλημα των Ειδών του Λόγου» ('Problema Reshevih Zanrov'), «Απαντήσεις σε Ερώτηση της Σύνταξης του Περιοδικού 'Νέος Κόσμος'» ('Otvet na Vorpos Redaksii 'Honono Mira)'), «Από τις Σημειώσεις των Ετών 1970-1971» ('Iz Zapisok 1970-1971 Godov'), «Το Πρόβλημα του Κειμένου στην Γλωσσολογία, στην Φιλολογία και στις Άλλες Ανθρωπιστικές Επιστήμες» ('Problema Teksta v Lingvistike, Filologii I Drugih Gumanitarnih Naukah'), «Για την Μεθοδολογία των Ανθρωπιστικών Επιστημών» ('k Metodologii Gumanitarnih Nauk').

Ο Bakhtin πέθανε στις 7 Μαρτίου 1975.

Ο Bakhtin επεξεργάστηκε σημαντικές έννοιες, κατηγορίες όπως «διαλογικότητα», «πολυφωνία», «ετερογλωσσία», «χρονοτόπος», «καρναβαλοποίηση», «πολιτισμός του γέλιου», «εξωτοπία» κ.λπ. Ερευνητές στο πεδίο της Γλωσσολογίας, της Φιλολογίας,

της θεωρίας του πολιτισμού, της Ψυχολογίας και των Επιστημών της Αγωγής επιχειρούν τον αναστοχασμό του έργου του Bakhtin για την αντιμετώπιση των θεωρητικών και μεθοδολογικών προβλημάτων, που εγείρονται στις επιστήμες τους.

Βασικές Διαστάσεις της Διαλογικότητας στην Προσέγγιση του M. Bakhtin

Μάριος Πουρκός
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η διαλογική προσέγγιση (dialogical criticism) αναπτύχθηκε από τον Ρώσο λογοτεχνικό κριτικό και φιλόσοφο Mikhail Bakhtin (1895-1975) κατά τις δεκαετίες του 1920 και του 1930, σε μια περίοδο όπου κυριαρχούσαν οι προσεγγίσεις του ρωσικού φORMALISΜΟΥ σχετικά με την τέχνη και τη γλώσσα. Το έργο του Bakhtin όμως παρέμεινε σχεδόν άγνωστο στη Δύση μέχρι τη δεκαετία του 1980, όπου αρχίζει να μεταφράζεται και ταχύτατα να αποκτά ευρεία και αυξανόμενη απήχηση, ιδιαίτερα στην Αγγλία και στις ΗΠΑ, σε σημείο που σήμερα να θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους λογοτεχνικούς κριτικούς του 20ου αιώνα με ζωντανές τις ιδέες και τις επιδράσεις του μέχρι τις μέρες μας.

Η μεγάλη απήχηση του Bakhtin στη Δύση από τη δεκαετία του 1980 και μετά οφείλεται όπως επισημάνουν διάφοροι μελετητές σε διάφορους παράγοντες. Κυρίως όμως οφείλεται στο γεγονός ότι το έργο του έγινε γνωστό σε μια περίοδο μεγάλων θεωρητικών αλλαγών και επαναπροσεγγίσεων θεμελιωδών φιλοσοφικών, κοινωνικών, πολιτικών, γλωσσολογικών και λογοτεχνικών ζητημάτων και που οι ιδέες του Bakhtin πρόσφεραν γόνιμους διεξόδους αναστοχασμού για όλα σχεδόν τα ρεύματα. Λόγω του πλούτου, της ευρυμάθειας, της πολυμέρειας και γενικότερα του πολυεπίπεδου και ανοιχτού χαρακτήρα της προσέγγισης του Bakhtin, οι ιδέες του προσφέρονταν για αξιοποίηση και οικειοποίηση από διάφορες προσεγγίσεις τόσο από αυτές του μαρξισμού όσο και από αυτές της φαινομενολογίας, του δομισμού, του μεταδομισμού, της ερμηνευτικής, του ιστορικισμού, της αποδόμησης, του φεμινισμού ακόμη και της ορθόδοξης θεολογίας.

Οι βασικότερες ιδέες στο έργο του Bakhtin που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη μεγάλη του απήχηση στη Δύση είναι οι έννοιες της διαλογικότητας και της ετερογλωσσίας, έννοιες που τις χρησιμοποιεί ήδη στην πρώτη έκδοση του βαρυσήμαντου έργου του *Ζητήματα της Ποιητικής του Dostoevsky* που εκδόθηκε το 1929.

Η έννοια της *διαλογικότητας* (dialogism) αποτελεί την μόνιμη και σταθερή ιδέα που ως κόκκινο νήμα διαπερνά όλα τα ζητήματα που θίγει ο Bakhtin στο έργο του, τόσο αυτά που σχετίζονται με τη γλώσσα και τη λογοτεχνία όσο και αυτά που σχετίζονται με την φιλοσοφική ανθρωπολογία, την ηθική και την αισθητική. Η έννοια της διαλογικότητας, μ' άλλα λόγια, αποτελεί για τον Bakhtin το βασικό οντολογικό χαρακτηριστικό της γλώσσας εν γένει είτε αυτής που χρησιμοποιείται στην καθημερινή μας επικοινωνία είτε αυτής που χρησιμοποιείται στη λογοτεχνία (αισθητική χρήση της γλώσσας) είτε αυτής που χρησιμοποιείται στη φιλοσοφία και την επιστήμη¹. Η έννοια της διαλογικότητας στο έργο του Bakhtin παρουσιάζεται με δύο συμπληρωματικές μεταξύ τους σημασίες: (α) με μια *κοινωνικο-ιστορική σημασία* που αφορά τις καθημερινές επικοινωνιακές χρήσεις της γλώσσας και (β) με μια *κανονιστική σημασία* που σχετίζεται με την ιδεώδη γλώσσα ορισμένων προνομιακών λογοτεχνικών έργων και κυρίως αυτών που ανήκουν στο μυθιστορηματικό είδος, όπως αυτά του Fyodor Dostoevsky.

Όσον αφορά την κοινωνικο-ιστορική διάσταση της διαλογικότητας ο Bakhtin μαζί με τους συνεργάτες² του είχαν ήδη από τη δεκαετία του 1920, σε κριτική αντιπαράθεση προς τον φORMALISΜΟ, τον θετικισμό και τις ιδεαλιστικές προσεγγίσεις, αναπτύξει μια εναλλακτική, διαλογική θεωρία για τη γλώσσα και την αισθητική. Οι φORMALI-

στές και θετικιστές, από τη μια πλευρά, σύμφωνα με τον Bakhtin, αντιλαμβάνονται τη γλώσσα σαν να είναι κάτι στατικό και νεκρό, ως μια απλή γραμματική και συντακτική δομή, ως ένα συγχρονικό σύστημα με πάγιους κανόνες και δομή από την οποία πηγάζουν όλες οι ατομικές εκφορές και τα συνδεδεμένα μ' αυτές νοήματα, ενώ την τέχνη ως ένα απλό σύνολο τεχνικών επινοήσεων. Οι ιδεαλιστές από την άλλη πλευρά υποστηρίζουν την ιδέα ενός «καθαρού» νοήματος στη διαδικασία παραγωγής και πρόσληψης της γλώσσας και της τέχνης, ενός νοήματος που είναι αδιαμεσολάβητο από τις υλικές και τις κοινωνικο-ιστορικές του συνθήκες. Ο Bakhtin απορρίπτει την προσέγγιση της γλώσσας ως ένα αφαιρετικό σύστημα και ενδιαφέρεται για την διυποκειμενική σύσταση της συνείδησης και για τη γλώσσα ως κοινωνικο-ιστορική πρακτική και ως επικοινωνιακό φαινόμενο, ως κάτι που σχετίζεται με την πραγματική ζωή της γλώσσας που μιλούν και χειρίζονται οι συγκεκριμένοι άνθρωποι σε ένα συγκεκριμένο χωρο-χρονικό πλαίσιο. Υποστηρίζει ότι το νόημα δεν είναι μια λειτουργία εντός του γλωσσικού συστήματος αλλά ένα αλληλεπιδραστικό, διαλογικό κοινωνικό συμβάν που περιλαμβάνει τόσο γλωσσικά όσο και μη γλωσσικά στοιχεία.

Ο Bakhtin ασκεί κριτική στο φορμαλισμό και για τον τρόπο που προσεγγίζει το έργο τέχνης και κυρίως τα λογοτεχνικά έργα. Οι φορμαλιστές, εστιάζοντας το ενδιαφέρον τους μόνο στο υλικό και στις κατασκευαστικές τεχνικές του έργου τέχνης, χάνουν από μπροστά τους τόσο τη διαλογική υφή του περιεχομένου του όσο και τη διαλογική συγκρότηση του νοήματός του. Για τη μελέτη ενός έργου τέχνης, σύμφωνα με τον Bakhtin, θα πρέπει να δει κανείς τόσο το υλικό και τις κατασκευαστικές τεχνικές που αντιστοιχούν σ' αυτό (που ο ρόλος τους σ' ένα έργο τέχνης είναι καθαρά υπηρεσιακός ή εργαλειικός όπως η σκαλωσιά που απομακρύνεται όταν η οικοδομή ολοκληρωθεί και δεν χρειάζεται πλέον) αλλά κυρίως τη μορφή, που αντιστοιχεί με την επικοινωνιακή του διάσταση, και το περιεχόμενο, που αντιστοιχεί με την εκφραστική του διάσταση. Η *μορφή* ή η αισθητική μορφοποίηση ενός λογοτεχνικού έργου είναι ένα διαλογικό πλέγμα ή πεδίο στο οποίο διασταυρώνονται οι διάφορες κοσμοαντιλήψεις, ιδεολογίες και φωνές των ηρώων που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα και ομάδες. Η μορφή εκφράζει μια ενεργητική, αξιολογική σχέση του δημιουργού με το περιεχόμενο: μεταφέρει την προϋπάρχουσα πραγματικότητα της ανθρώπινης γνώσης και δράσης σ' ένα νέο επίπεδο ύπαρξης. Πηγή της δημιουργικής δραστηριότητας είναι η εξωτοπία. Το *περιεχόμενο* από την άλλη σχετίζεται με μια ορισμένη σχέση του λογοτεχνικού έργου με την πραγματικότητα. Με την έννοια της πραγματικότητας εδώ ο Bakhtin δεν εννοεί την «γυμνή» ουδέτερη πραγματικότητα των θετικιστών, αλλά την πραγματικότητα που είναι προϊόν της ανθρώπινης γνώσης και δράσης. Είναι η πραγματικότητα της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και ιδιαίτερα ηθικής δραστηριότητας και πρακτικής του ανθρώπου. Πρόκειται δηλαδή για μια πραγματικότητα που αφορά τις ανθρώπινες αποβλέψεις και σκοπούς, τις ανθρώπινες γνωστικές αναπαραστάσεις που είναι ιδεολογικά φορτισμένες και εμποτισμένες με ηθικές αξίες. Τα έργα τέχνης, σύμφωνα με τον Bakhtin, διατηρούν και ενεργοποιούν το διάλογο σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ύπαρξης, τόσο οριζοντίως – ως μορφή – μεταξύ υποκειμένων ή ομάδων όσο και καθέτως – ως περιεχόμενο – μεταξύ φύσης και πολιτισμού.

Η έννοια της πολυφωνίας είναι μια μουσική μεταφορά και αναφέρεται στη συνήχηση παράλληλων φωνών μέσα σε καθορισμένο αρμονικό πλαίσιο. Την έννοια αυτή την χρησιμοποιεί ο Bakhtin για να περιγράψει και να αναλύσει το λογοτεχνικό έργο του Dostoevsky το οποίο θεωρεί από τη βάση του πολυφωνικό. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του λογοτεχνικού έργου του Dostoevsky, σύμφωνα με τον Bakhtin, είναι η ταυτόχρονη συνύπαρξη στο έργο του πολλών διαφορετικών ηρώων που έχουν ο καθένας τους μια

δική του ανεξάρτητη και διακριτή κοσμοαντίληψη, ένα ολοκληρωμένο ιδεολογικό κόσμο, μια ολοκληρωμένη υποκειμενικότητα με δική της ζωή και εσωτερική ανάπτυξη, μια δική του φωνή που εμπλέκεται σε δραματικό αγώνα ή αντιπαράθεση με πολλές άλλες φωνές μέσα στο ίδιο έργο. Εδώ ο Bakhtin βρίσκεται σε αντίθεση με τις προσεγγίσεις των μεταδομιστών που υποστηρίζουν ότι τα νοήματα ενός λογοτεχνικού έργου προκύπτουν από τη διαπλοκή διάφορων απρόσωπων δυνάμεων είτε γλωσσικού είτε οικονομικού ή πολιτισμικού τύπου. Το λογοτεχνικό έργο είναι ένα δυναμικό πεδίο όπου αλληλεπιδρούν με διαλογικό τρόπο πολυάριθμες φωνές, καθεμιά από τις οποίες συνιστά ένα κοινωνικο-ιστορικό και πολιτισμικό φαινόμενο. Οι φωνές αυτές ως κοινωνικο-ιστορικά και πολιτισμικά φαινόμενα σχετίζονται με συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες ή τάξεις ή στρώματα που έχουν το δικό τους γλωσσικό ιδίωμα. Οι φωνές αυτές που συνιστούν τον χαρακτήρα ενός ήρωα δεν εκφράζουν επίσης μια προϋπάρχουσα και αυτόνομη υποκειμενικότητα, αλλά είναι προϊόν διαλογικών σχέσεων, ένα κράμα γλωσσών που προέρχονται από διάφορα κοινωνικο-πολιτισμικά περιβάλλοντα. Ο τόνος και το νόημα κάθε εκφωνήματος που αναπαριστάνεται σ' ένα λογοτεχνικό έργο δεν είναι τυχαία ή αυθαίρετα, αλλά οφείλουν την ύπαρξή τους σε συγκεκριμένες κοινωνικές περιστάσεις, σε συγκεκριμένες σχέσεις αυτού που μιλά με αυτόν που τον ακούει ή με τον προσδοκώμενο ακροατή, αλλά και στις ρητές ή υπόρητες σχέσεις τους με τους τόνους ή νοήματα προηγούμενων εκφωνημάτων. Σ' αυτή την πολυφωνία, όπως αναφερόμαστε πιο κάτω, εντάσσει ο Bakhtin και την καρναβαλική παράδοση³.

Η διαλογικότητα αυτή δεν σχετίζεται μόνο με την πολυφωνική αντιπαράθεση των διαφορετικών φωνών των ηρώων μέσα στο μυθιστόρημα, αλλά διέπει και τη σχέση μεταξύ του συγγραφέα και των ηρώων. Η φωνή του συγγραφέα αποτελεί ένα γενικό πεδίο αναφοράς, μια πλαισίωση και σχόλιο για τις φωνές των ηρώων. Η σχέση αυτή αποτελεί επίσης μια σχέση είδους προς ύφος, μια σχέση πλαισίωσης των ατομικών υφών προς τις αποκρυσταλλώσεις ή εκπροσωπήσεις των ατομικών φωνών των ηρώων, μια σχέση που η μελέτη της οδηγεί σε μια ιστορική ποιητική, καθότι το «είδος» σχετίζεται με συγκεκριμένες κοσμοαντιλήψεις που χαρακτηρίζουν ένα ορισμένο κοινωνικο-ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο, μια ορισμένη εποχή, ή μια ορισμένη κοινωνική ομάδα ή τάξη ή στρώμα.

Η έννοια της ετερογλωσσίας ή πολυγλωσσίας σχετίζεται με την πληθώρα των ετερογενών ειδών και υφών που μπορούν σ' ένα μυθιστόρημα να συνυπάρχουν (ατομικές ομιλίες ή αφηγήσεις, επιστολές, προσωπικά ημερολόγια, ηθικά και φιλοσοφικά κείμενα, επιστημονικές παρεκβάσεις, ρητορικά σχήματα, εθνογραφικές περιγραφές, ποιητικά αποσπάσματα, στίχοι κ.ά.).

Ο Bakhtin, περιγράφοντας τα χαρακτηριστικά του πολυφωνικού μυθιστορήματος, έχοντας ως υποδειγματική βάση τα μυθιστορήματα του Dostoevsky, το αντιπαράθετει προς τους μονοφωνικούς τρόπους γραφής, όπως αυτής του Leo Tolstoy, όπου απουσιάζει η ιδέα μιας πολλαπλότητας γλωσσικών κόσμων και τρόπων σκέψης ή αντίληψης, καθώς κυριαρχεί η αυθεντία μιας και μοναδικής φωνής, ο δεσποτικός λόγος του συγγραφέα που προσπαθεί να καθυποτάξει τις φωνές όλων των ηρώων στην δική του κυρίαρχη ιδεολογία και στους σκοπούς του.

Τα διάφορα πολιτισμικά δημιουργήματα του ανθρώπου και ιδιαίτερα τα λογοτεχνικά έργα παίζουν, σύμφωνα με τον Bakhtin, ένα σπουδαίο διαμορφωτικό ρόλο κυρίως γιατί δίνουν τη δυνατότητα πρόσβασης σ' αυτό που ο ίδιος ονόμασε «μεγάλο χρόνο». Τα λογοτεχνικά έργα υπερβαίνουν τα όρια της δικής τους εποχής, τα όρια του «μικρού χρόνου», μέσα στα οποία συνήθως ζει ένας άνθρωπος τη δική του πραγματική ζωή. Τα λογοτεχνικά έργα ζουν αιώνες, δηλαδή στον «μεγάλο χρόνο», γιατί έχουν τις ρίζες τους

στο μακρινό παρελθόν. Τα μεγάλα μάλιστα έργα, τα αριστουργήματα, παρουσιάζουν μια πιο έντονη και πλήρη ζωή σε μεταγενέστερες εποχές από ότι σ' αυτές που γράφτηκαν τα νοήματά τους διευρύνονται και εμπλουτίζονται. Αυτό συμβαίνει γιατί ο μεταγενέστερος αναγνώστης μετέχει σε μια πιο ολοκληρωμένη και πλούσια αφήγηση, καθώς βρίσκεται σε θέση να συλλάβει αίτια και αποτελέσματα με μεγαλύτερη πληρότητα⁴. Ένα έργο, σύμφωνα με τον Bakhtin, δεν θα μπορούσε να επιβιώσει στο χρόνο, στους επόμενους αιώνες αν με κάποιο τρόπο δεν ενσωμάτωνε στο είναι του τους προηγούμενους αιώνες, αν δεν συνέχιζε το παρελθόν και δεν ήταν με κάποιο θεμελιώδη τρόπο συνδεδεμένο μαζί του. Αν ένα έργο δημιουργήθηκε χωρίς να σχετίζεται με κάποιο τρόπο με το παρελθόν, αλλά ζει μόνο με βάση τα δεδομένα της δικής του εποχής τότε το έργο αυτό, σύμφωνα με τον Bakhtin, δεν έχει μέλλον, είναι νεκρό. Η βαθιά επίσης κατανόηση του νοήματος ενός έργου δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί ή να είναι έγκυρη με βάση τις συνθήκες της δικής του μόνο εποχής. Το λογοτεχνικό έργο ως προϊόν μιας μακράς και σύνθετης ιστορικής διαδικασίας χρειάζεται τη μελέτη και ανάλυση πολλών ιστορικών πλαισίων. Πρόκειται βέβαια για μια ατελείωτη ερμηνευτική διαδικασία, γιατί θα πρέπει να δει κανείς την κάθε φορά ενεργοποίηση και συγκεκριμενοποίηση του νοήματος στα διάφορα επιμέρους του πλαίσια. Όπως συνοψίζει ο Bakhtin, «ο “μικρός χρόνος” (το σύγχρονο, το κοντινό παρελθόν και το προβλέψιμο επιθυμητό μέλλον) και ο “μεγάλος χρόνος” είναι ένας χωρίς τέλος και κλείσιμο διάλογος, στον οποίο κανένα νόημα δεν πεθαίνει».

Κάνοντας μια προσπάθεια να συγκεκριμενοποιήσουμε την έννοια του «μεγάλου χρόνου» στη λογοτεχνία και πως ο χρόνος αυτός συνδέεται με το «μικρό χρόνο» οδηγούμαστε αμέσως σ' αυτό που ο Bakhtin περιγράφει ως «λογοτεχνικό είδος»⁵. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ο προβληματισμός του «μεγάλου χρόνου» σχετίζεται μόνο με το είδος, αλλά σίγουρα το λογοτεχνικό είδος είναι μια σημαντική του παράμετρος. Το λογοτεχνικό είδος, σύμφωνα με τον Bakhtin, από την ίδια του τη φύση αντανακλά τις πιο σταθερές τάσεις της ανάπτυξης της λογοτεχνίας. Στο είδος διατηρούνται πάντα κάποια στοιχεία του παρελθόντος που είναι κοινά και σταθερά γεγονός που του δίνει τη δυνατότητα όχι μόνο να εκπροσωπεί τη δημιουργική μνήμη στη διαδικασία της λογοτεχνικής ανάπτυξης αλλά και να εξασφαλίζει μια ενότητα και συνέχεια στη διαδικασία της λογοτεχνικής δημιουργίας. Έτσι, το είδος, παίζοντας ένα συνθετικό και συνδετικό ρόλο εξασφαλίζει συνοχή και επικοινωνία μεταξύ των διάφορων εποχών, συνδέει τον «μικρό χρόνο» με τον «μεγάλο χρόνο», τις αρχαίες εποχές με τις σύγχρονες. Αυτό γίνεται κυρίως γιατί το είδος δεν είναι ένα άκαμπτο και κλειστό σχήμα, αλλά ένα ελαστικό και δεκτικό μόρφωμα, ανοικτό στην αλλαγή και τους μετασχηματισμούς. Για αυτόν το λόγο, μεταξύ άλλων, ο Bakhtin απέρριψε την παραδοσιακή αριστοτελική συγχρονική ταξινόμηση των ειδών και υποστήριξε μια δυναμική και ιστορική προσέγγιση, τονίζοντας τις περιπτώσεις που πηγάζουν από την ύπαρξη των ειδών στον «μεγάλο χρόνο». Σ' αυτόν τον «μεγάλο χρόνο», σύμφωνα με την αισιόδοξη προοπτική του Bakhtin, μπροστά στις μηδενιστικές φιλοσοφίες και τις χειραγωγικές πρακτικές των απάνθρωπων ιδεολογιών, «τίποτε δεν πεθαίνει εντελώς: κάθε νόημα θα γιορτάσει μια μέρα την αναγέννησή του».

Υποσημειώσεις

¹ Όλα τα είδη γλώσσας, σύμφωνα με τον Bakhtin, έχουν κοινές τόσο την ιδιότητα της διαλογικότητας όσο και τις ιδιότητες της αποβλεπτικότητας (προθετικότητας), της τελεστικότητας και του αξιακού εμποτισμού. Γι' αυτό οι περισσότερες διαπιστώσεις που ο Bakhtin βρήκε ότι ισχύουν για τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή μας επικοινωνία (ομιλία) διατηρούνται και για τη λογοτεχνική γλώσσα. Η μόνη διαφορά της λογοτεχνικής γλώσσας από τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε στην καθη-

μερινή μας επικοινωνία είναι ότι η πρώτη δεν εξαρτάται τόσο από τα ειδικά κοινωνικο-πολιτισμικά συμφραζόμενα όσο η δεύτερη. Η μικρή εξάρτηση της λογοτεχνικής γλώσσας από τα πραγματιστικά και χωρο-χρονικά πλαίσια της καθημερινότητας την κάνουν να είναι περισσότερο αυτόνομη, να έχει μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας και δημιουργικότητας στον τρόπο έκφρασης και οργάνωσής της. Αυτό σημαίνει επίσης ότι η λογοτεχνική γλώσσα είναι μια γλώσσα περισσότερο πολυσημική, επιτρέποντας ένα ευρύτερο φάσμα ερμηνειών και νοηματοδότησης, μια γλώσσα που πιο δύσκολα μπορεί να στερεωθεί σε κλειστές ιδεολογίες, να τυποποιηθεί και να παγιωθεί δηλαδή σε κλειστά νοηματικά συστήματα ή τύπους.

² Πρόκειται για το λεγόμενο κύκλο του Bakhtin που αποτελείτο από τους M.I. Kagan, P.N. Medved'ev, V.N. Voloshinov, L.V. Pumpianski και I.I. Sollertinskii.

³ Ο Bakhtin, ασκώντας κριτική στην εγγεληνή άποψη του Georg Lukacs ότι τα μυθιστορήματα του Dostoevsky είναι το έπος της αστικής τάξης αναπτύσσει μια προσέγγιση που στο πνεύμα της γενικότερης του διαλογικής προοπτικής τη στηρίζει στην έννοια του καρναβαλικού. Ο Bakhtin, επιχειρώντας να διαγράψει την εξέλιξη του μυθιστορήματος εντοπίζει αρκετά καρναβαλικά στοιχεία σε αρχαίους, μεσαιωνικούς και αναγεννησιακούς συγγραφείς και ιδιαίτερα στο έργο του Rabelais, στοιχεία που θεωρεί ότι επανεμφανίζονται στα μυθιστορήματα του Dostoevsky με τη μορφή των αιρετικών, ερωτικών, σατιρικών, παρωδιακών και ανατρεπτικών φωνών. Πρόκειται δηλαδή για τις φωνές ηρώων που προέρχονται από διάφορες κοινωνικές ομάδες, τάξεις και στρώματα και που έχουν την ελευθερία να εμπαίζουν και να ανατρέπουν την κοινωνική ιεραρχία και κάθε μορφή εξουσίας, να γλεντάζουν τους κοινωνικούς κανόνες μέσω της αισχρολογίας και να βεβηλώνουν με διάφορους τρόπους αυτό που κοινώς θεωρείται ιερό, φαινόμενα που σε πολλούς πολιτισμούς είναι επιτρεπτά μόνο κατά τη διάρκεια του καρναβαλιού. Σε αντίθεση με τον Hegel και τον Lukacs που θεωρούσαν τα καρναβαλικά αυτά στοιχεία ως αυτοκαταστροφικά και εκφράσεις της μελαγχολίας της χαμένης παιδικής ηλικίας ο Bakhtin υποστήριζε ότι αυτά είναι από τη βάση τους απελευθερωτικές δυνάμεις, δυνάμεις ή πηγές ανανέωσης, ελευθερίας και δημιουργικότητας, όπως ακριβώς είναι για μια κοινωνία και οι διάφορες γιορτές που συνδέονται με το καρναβάλι.

⁴ Παρόμοια άποψη είχε και ο Gadamer, ο οποίος συνεπής στην σχετικιστική του προσέγγιση για την ιστορική ερμηνευτική (για την «επενεργό Ιστορία» ή για «το έργο της Ιστορίας»), υποστήριζε ότι το νόημα υπερβαίνει πάντοτε την πρόθεση του συγγραφέα. Πρόκειται βέβαια, σύμφωνα με τον Gadamer, όχι για μια καλύτερη ή πληρέστερη ερμηνεία και κατανόηση, αλλά απλά για μια διαφορετική κατανόηση.

⁵ Στην εργασία του Bakhtin για την ποιητική του Ντοστογιέφσκι (2000) το λογοτεχνικό είδος εμφανίζεται να έχει δύο σημασίες ή ρόλους: (α) ως αντικείμενο έρευνας που βοηθά στον χαρακτηρισμό ενός λογοτεχνικού έργου και (β) ως ερευνητικό εργαλείο που βοηθά στην τοποθέτηση ενός λογοτεχνικού έργου στον «μεγάλο χρόνο», στην ανεύρεση ή προσδιορισμό των μακρινών του ιστορικών πλαισίων. Στην περίπτωση των λογοτεχνικών έργων του Ντοστογιέφσκι ο Bakhtin ανακάλυψε ότι τέτοια μακρινά του ιστορικά πλαίσια είναι κυρίως οι σοκρατικοί διάλογοι και τα κωμικά είδη, όπως η μενπιεία σάτιρα.

Μερικά Αποσπάσματα από το Έργο του M. Bakhtin

Να είσαι σημαίνεις να επικοινωνείς διαλογικά. Όταν τελειώνει ο διάλογος τελειώνουν όλα (Bakhtin, 2000, σ. 405).

Ακούστε, δεν μου αρέσουν οι σπιούννοι κι οι ψυχολόγοι, τουλάχιστον δεν μου αρέσει να χώνονται στην ψυχή μου (Bakhtin, 2000, σ. 96).

Ο Ντοστογιέφσκι έχει αρνητική στάση απέναντι στη σύγχρονη ψυχολογία... Βλέπει στην ψυχολογία μια ταπεινωτική πρακτική μετατροπής της ψυχής του ανθρώπου σε αντικείμενο, μια έκπτωση της ελευθερίας του... (Bakhtin, 2000, σσ. 97-98).

Στην πραγματικότητα η λέξη αντιπροσωπεύει μια δίπλευρη πράξη. Καθορίζεται στον ίδιο βαθμό από εκείνον στον οποίο ανήκει και από εκείνον προς τον οποίο απευθύνεται. Σαν λέξη εμφανίζεται σαν ένα προϊόν των αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα στον ακροατή και τον ομιλητή (Voloshinov, 1998, σ. 200).

Αλλά στην πραγματικότητα κάθε ζωντανό ιδεολογικό σημείο έχει, όπως ο Ιανός, δύο πρόσωπα. Οποιαδήποτε βρισιά μπορεί να γίνει έπαινος, οποιαδήποτε ζωντανή αλήθεια μπορεί αναπόφευκτα να είναι για μερικούς το μεγαλύτερο ψέμα. Αυτός ο εσωτερικά διαλεκτικός χαρακτήρας του σημείου αποκαλύπτεται πλήρως μόνο στη διάρκεια των εποχών κοινωνικών κρίσεων και επαναστατικών μετασχηματισμών (Voloshinov, 1998, σ. 88).

Η αλήθεια δεν γεννιέται ούτε βρίσκεται εσωτερικά του κεφαλιού ενός ατομικού προσώπου, γεννιέται μεταξύ των ανθρώπων αναζητώντας συλλογικά την αλήθεια, στη διαδικασία της διαλογικής τους αλληλόδρασης (Bakhtin, 1984, σ. 110).

Η μονολογικότητα, στα άκρα της, αρνείται την ύπαρξη έξω από αυτήν μιας άλλης συνείδησης με ίσα δικαιώματα και ίσες ευθύνες, ένα άλλο εγώ με ίσα δικαιώματα (*εσύ*). Για τη μονολογική προσέγγιση (στην ακραία ή καθαρή της μορφή) το *άλλο πρόσωπο* παραμένει εντελώς και απλώς *ένα αντικείμενο* της συνείδησης και όχι μια άλλη συνείδηση. Δεν αναμένεται καμία απάντηση από αυτήν που θα μπορούσε να αλλάξει τα πάντα στη δική μου συνείδηση. Ο μονόλογος είναι οριστικοποιημένος, κουφός στην ανταπόκριση του άλλου, δεν την αναμένει και δεν της αναγνωρίζει καμία *αποφασιστική δύναμη*. Ο μονόλογος τα καταφέρνει χωρίς τον άλλο, και γι' αυτόν τον λόγο και ως ένα βαθμό υλικοποιεί/αντικειμενικοποιεί κάθε πραγματικότητα. Ο μονόλογος υποκρίνεται ότι είναι ο *ύψιστος* λόγος. Κλείνει οριστικά τον αναπαριστώμενο κόσμο και τα αναπαριστώμενα πρόσωπα (2007, σ. 35, οι εμφάσεις δικές του).

Οι θετικές επιστήμες είναι μονολογική μορφή γνώσης: ο νους αντιλαμβάνεται εδώ το *αντικείμενο* και μιλά γι' αυτό. Εμφανίζεται λοιπόν μόνο ένα υποκείμενο - ο άνθρωπος που γνωρίζει (ο παρατηρητής) και αυτός που μιλά (που εκφράζεται). Του αντιστέκεται μόνο το *άγνωχο πράγμα*. Κάθε αντικείμενο της επιστήμης (σ' αυτό επίσης και ο άνθρωπος) μπορεί να γίνει αντιληπτό και γνωστό σαν αντικείμενο. Δεν επιτρέπεται όμως να θεωρήσεις και να ερευνήσεις μ' αυτό τον τρόπο το υποκείμενο, καθότι - ως υποκείμενο - δεν μπορεί, διατηρώντας τη θέση του, να βουβαθεί. Κατά συνέπεια, η γνώση του οφείλει να είναι *διαλογική* (1986, σ. 512, οι εμφάσεις δικές του).

(..) τίποτα το τελειωτικό δεν έχει συμβεί ακόμα στον κόσμο, ακόμα δεν έχει ειπωθεί η τελευταία λέξη του κόσμου ή η τελευταία λέξη για τον κόσμο· ο κόσμος είναι ανοιχτός κι ελεύθερος, είναι ακόμα μπροστά και θα είναι πάντα μπροστά μας (Bakhtin, 2000, σ. 268).

Είναι άλλο πράγμα να είσαι ενεργητικός σε σχέση με ένα νεκρό αντικείμενο, με ένα άφωνο υλικό που μπορεί να πλαστεί και να μορφοποιηθεί, όπως επιθυμεί κανείς, και άλλο πράγμα να είσαι ενεργητικός σε σχέση με τη ζώσα, αυτόνομη συνείδηση κάποιου άλλου. Αυτή είναι μια δραστηριότητα που ερωτά, προκαλεί, απαντά, συμφωνεί, αντιτίθεται· δηλαδή είναι μια διαλογική δραστηριότητα όχι λιγότερο ενεργή από τη δραστηριότητα που οριστικοποιεί, πραγματώνει, εξηγεί και αιτιωδώς σκοτώνει, που πνίγει τη φωνή του άλλου με επιχειρήματα δίχως σημασία (Bakhtin, 2007, σ. 23, οι εμφάσεις δικές του).

Έχω συνείδηση του εαυτού μου και γίνομαι ο εαυτός μου, μόνον όταν αποκαλύπτω τον εαυτό μου στον άλλο, μέσω του άλλου και με τη βοήθεια ενός άλλου. Οι σημαντικότερες πράξεις που ορίζουν την αυτοσυνειδησία καθορίζονται μέσω της σχέσης με μια άλλη συνείδηση (μέσω ενός εσύ). Ο χωρισμός, η ακοινωνησία και ο εγκλεισμός στον εαυτό ως οι κύριες αιτίες για την απώλεια του εαυτού. Όχι αυτό που διαδραματίζεται εντός, αλλά αυτό που διαδραματίζεται στο όριο μεταξύ της δικής μου και μιας άλλης συνείδησης, στο κατώφλι. Και καθετί εσωτερικό έλκεται όχι προς τον εαυτό του, αλλά στρέφεται προς το εξωτερικό και το διαλογοποιημένο, κάθε εσωτερική εμπειρία καταλήγει στο σύνορο, συναντά κάποιον άλλο και σε αυτήν την εντατική συνάντηση βρίσκεται όλη της η ουσία. Αυτή είναι η ύψιστη μορφή της κοινωνικότητας (όχι εξωτερική, όχι υλική, όχι εσωτερική) (Bakhtin, 2007, σσ. 25-26, οι εμφάσεις δικές του).

Η ίδια η ουσία του ανθρώπου (εξωτερική και εσωτερική) είναι η βαθύτερη κοινωνία. Είναι σημαίνει επι-κοινωνεί... Είναι σημαίνει είναι δια τον άλλο και μέσω του άλλου δι' εαυτόν. Ένα πρόσωπο δεν έχει εσωτερική εδαφική κυριότητα, βρίσκεται εξολοκλήρου και πάντα στο σύνορο· κοιτάζοντας μέσα του, κοιτάζει στα μάτια του άλλου ή με τα μάτια του άλλου (Bakhtin, 2007, σ. 26, οι εμφάσεις δικές του).

Δεν μπορώ να τα καταφέρω χωρίς τον άλλο, δεν μπορώ να γίνω ο εαυτός μου χωρίς τον άλλο, πρέπει να βρω τον εαυτό μου στον άλλο με το να βρω τον άλλο στον εαυτό μου (σε αμοιβαίο στοχασμό και αμοιβαία αποδοχή) (Bakhtin, 2007, σ. 27).

Η ζωή από την ίδια τη φύση της είναι διαλογική. Να ζεις σημαίνει να συμμετέχεις στο διάλογο: να κάνεις ερωτήσεις, να λαμβάνεις υπόψιν, να απαντάς, να συμφωνείς, κ.λπ. Σε αυτόν το διάλογο ένα πρόσωπο συμμετέχει πλήρως και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του: με τα μάτια, τα χείλια του, τα χέρια, την ψυχή, το πνεύμα του, με ολόκληρο το σώμα και τις πράξεις του. Επενδύει ολόκληρο τον εαυτό του στο λόγο, και αυτός ο λόγος εισέρχεται στο διαλογικό υλικό της ανθρώπινης ζωής, στο παγκόσμιο συμπόσιο (Bakhtin, 2007, σ. 36).

Η διαλεκτική είναι το αφηρημένο προϊόν του διαλόγου (Bakhtin, 2007, σ. 36).

Ένα πρόσωπο συμμετέχει στο διάλογο ως ακέραια φωνή. Συμμετέχει σε αυτόν όχι μόνον με τις σκέψεις του, αλλά και με τη μοίρα του και με την όλη ατομικότητά του (Bakhtin, 2007, σ. 36).

Κάθε πρόσωπο είναι εγώ για τον εαυτό μου αλλά στο συγκεκριμένο και ανεπανάληπτο γεγονός της ζωής το εγώ για τον εαυτό μου είναι το μοναδικό εγώ και οι άλλοι οι υπόλοιποι είναι άλλοι για μένα. Και αυτή η μοναδική και αναντικατάστατη θέση στον κόσμο δεν μπορεί να καταργηθεί μέσω καμιάς εννοιολογικής, γενικευτικής και αφαιρετικής ερμηνευτικής δραστηριότητας (Bakhtin, 2007, σ. 40, οι εμφάσεις δικές του).

Η λέξη, η ζώσα λέξη, αξεχώριστα συνδεδεμένη με τη διαλογική κοινότητα, από την ίδια της

τη φύση θέλει να ακουστεί και να βρεί ανταπόκριση. Εξαιτίας ακριβώς της διαλογικής της φύσης προϋποθέτει μια κορυφαία διαλογική στιγμή (Bakhtin, 2007, σ. 47).

Το πρόσωπο έφυγε, έχοντας πει το λόγο του, αλλά ο λόγος παραμένει στον ανοικτό διάλογο (Bakhtin, 2007, σ. 48).

Δεν υπάρχει ούτε πρώτη ούτε τελευταία λέξη και δεν υπάρχουν όρια στα διαλογικά συμφραζόμενα (εκτείνονται στο απεριόριστο παρελθόν και στο απεριόριστα μέλλον). Ακόμη και τα παρελθόντα νοήματα, δηλαδή αυτά που γεννήθηκαν στο διάλογο με τους παρελθόντες αιώνες, δεν μπορεί ποτέ να είναι σταθερά (οριστικοποιημένα, τελειωμένα μια για πάντα) – θα αλλάζουν πάντα (θα ανανεώνονται) στη διαδικασία διαδοχικής, μελλοντικής εξέλιξης του διαλόγου. Σε κάθε στιγμή στην εξέλιξη του διαλόγου υπάρχουν τεράστιες, απεριόριστες ποσότητες ξεχασμένων συμφραστικών νοημάτων, αλλά σε συγκεκριμένες στιγμές της διαδοχικής εξέλιξης του διαλόγου, καθώς ο διάλογος προχωρεί, ανακαλούνται και αναζωογονούνται σε ανανεωμένη μορφή (σε νέα συμφραζόμενα). Τίποτα δεν είναι απολύτως νεκρό: κάθε νόημα θα γιορτάσει τον νόστο (την αναγέννησή) του. Το πρόβλημα του μεγάλου χρόνου (Bakhtin, 1986d, σ. 170).

Quoting Bakhtin's Words

The ancient Greeks did not know the main thing about themselves, that they were 'ancient' Greeks. Mikhail Mikhailovic Bakhtin).

The word does not enter the utterance from a dictionary, but from life, from utterance to utterance (Bakhtin & Medvedev, 1991, p. 122).

I live in a world of others' words (Bakhtin, 1986a, p. 143).

Every entry into the sphere of meaning is accomplish only through the gates of the chronotope (Bakhtin, 1981, p. 258).

Dialogue and dialectics. Take a dialogue and remove the voices... remove the intonations... carve out abstract concepts and judgments from living words and responses, cram everything into one abstract consciousness – and that's how you get dialectics (Bakhtin, 1986a, p. 147).

Trying to understand and explain a work solely in terms of the conditions of its epoch alone, solely in terms of the conditions of the most immediate time, will never enable us to penetrate into its semantic depths. Enclosure within the epoch also makes it impossible to understand the work's future life in subsequent centuries... Works break through the boundaries of their own time, they live in centuries, in *great time* and frequently (with great works, always) their lives there are more intense and fuller than are their lives within their own time (1986a, p. 4; original emphasis; cf. 1986a, pp. 167-168).

It is unfortunate misunderstanding (a legacy of rationalism) to think that truth can only be the truth that is composed of universal moments; that the truth of a situation is precisely that which is repeatable and constant in it (1993, p. 37).

Language lives only in the dialogic interaction of those who make use of it (1984a, p. 183).

An utterance is never a reflection or an expression of something already existing and outside it that is given and final. It always creates something that never existed before, something absolutely new and unrepeatable, and, moreover, it always has some relation to value (the true, the good, the beautiful, and so forth) (1986a, pp. 119-120).

An act of our activity, of our actual experiencing, is like a two-faced Janus. It looks in two opposite directions: it looks at the objective unity of a domain of culture and at the never-repeatable uniqueness of actually lived and experienced life. But there is no unitary and unique plane where both faces would mutually determine each other in relation to a single unity. It is only the once-occurrent event of Being in the process of actualization that can constitute this unity (1993, p. 2).

The word in language is half someone else's. It becomes 'one's own' only when the speaker populates it with his own intention, his own accent... adapting it to his own semantic and expressive intention. Prior to this moment of appropriation the word does not exist in a neutral and impersonal language..., but rather it exists in other people's mouths, in other people's contexts, serving other people's intentions: it is from there that one must take the word, and make it one's own... (But) expropriating it, forcing it to submit to one's own intentions and accents, is a difficult and complicated process (1981, pp. 293-294).

Each dialogue takes place as if against a background of the responsive understanding of an invisibly present third party who stands above all the participants in the dialogue (partners)... The aforementioned third party is not any mystical or metaphysical being (although, given a certain understanding of the world, he can be expressed as such) – he is a constitutive aspect of the whole utterance, who, under deeper analysis, can be revealed in it (1986a, pp. 126-127).

Language – like the living concrete environment in which the consciousness of the verbal artist lives – is never unitary. It is unitary only as an abstract grammatical system of normative forms, taken in isolation from the concrete, ideological conceptualization that fill it, and in isolation from the uninterrupted process of historical becoming that is characteristic of all living language. Actual social life and historical becoming create within an abstractly unitary national language a multitude of concrete worlds, a multitude of bounded verbal-ideological and social belief systems; within these various systems (identical in the abstract) are elements of language filled with various semantic and axiological content and each with its own different sound (1981, p. 288).

Thus at any given moment of its historical existence, language is heteroglot from top to bottom: it represents the co-existence of socio-ideological contradictions between the present and the past, between differing epochs of the past, between different socio-ideological groups in the present, between tendencies, schools, circles and so forth, all given a bodily form. These ‘languages’ of heteroglossia intersect each other in a variety of ways, forming new socially typifying ‘languages’ (1981, p. 291).

All were considered equal during carnival. Here, in the town square, a special form of free and familiar contact reigned among people who were usually divided by the barriers of caste, property, profession, and age (Bakhtin, *Rabelais and Folk Culture of the Middle Ages and Renaissance*)

The essence of the grotesque is precisely to present a contradictory and double-faced fullness of life. Negation and destruction (death of the old) are included as an essential phase, inseparable from affirmation, from the birth of something new and better. The very material bodily lower stratum of the grotesque image (food, wine, the genital force, the organs of the body) bears a deeply positive character. This principle is victorious, for the final result is always abundance, increase (Bakhtin, *Rabelais and Folk Culture of the Middle Ages and Renaissance*)

The idea lives not in one person’s isolated individual consciousness — if it remains there only, it degenerates and dies. The idea begins to live, that is, to take shape, to develop, to find and renew its verbal expression, to give birth to new ideas, only when it enters into genuine dialogic relationships with other ideas, with the ideas of others. Human thought becomes genuine thought, that is, an idea, only under conditions of living contact with another and alien thought, a thought embodied in someone else’s voice, that is, in someone else’s consciousness expressed in discourse. At that point of contact between voice- consciousness the idea is born and lives (Bakhtin, *Problems of Dostoevsky’s Creative Works*)

Nothing is absolutely dead: every meaning will have its homecoming festival (Bakhtin, 1986d).

CONFERENCE PROGRAMME

FRIDAY 25-05-2007

08:30 - 09:15 Registration

09:15 - 09:25 Opening

09:25 - 09:40 Opening address by the organizer of the congress Associate Professor Marios Pourkos

PLENARY SESSION I: BAKHTIN, DIALOGISM & POSTMODERNISM CHAIR: MARIOS POURKOS ROOM A	
09:40-10:00	1. <i>Διαλογικότητα και Μετανεωτερικότητα: Είναι ο Bakhtin Μετανεωτερικός Στοχαστής; (Dialogism and Postmodernism: Is Bakhtin a Postmodernist?)</i> Marios Pourkos
10:00-10:20	2. <i>Έννοιες της Διαλογικότητας στη Σκέψη του Μιχαήλ Μπαχτίν (Concepts of Dialogism in M. Bakhtin)</i> Photis Terzakis
10:20-10:40	3. <i>Διαλογισμοί Πάνο στην Μπαχτινική Ηθική του Λόγου (Reflections on the Bakhtinian Ethics of Discourse)</i> Vasilis Alexiou
10:40-11:00	4. <i>Μπαχτίν - Η Φωνή που Έρχεται: Από την Προσωπική Συνομιλία στο Διάλογο του Κόσμου (Bakhtin – The Oncoming Voice: From Personal Conversation to the World Dialogue)</i> Giannis Kiourtsakis
11:00-11:30	5. <i>Μπαχτίν και Μαγιακόφσκι: Η Διαλεκτική του Διαλόγου και της Ενότητας Ήρωα και Συγγραφέα (Bakhtin and Mayakovsky: The Dialectics of Dialogue and the Unity between the Hero and the Author)</i> Liudmila Bulavka, Russian Institute of Cultural Research
11:30-11:50	Discussion

11:50-12:20 Coffee Break

PARALLEL SESSIONS			
	SESSION A	SESSION B	SESSION C
FRIDAY 25-05-2007	SESSION II: DIALOGISM, POSTMODERNISM, POLITICS AND CULTURAL PROCESSES CHAIR: KONSTANTINOS LEROUNIS ROOM A	SESSION III: DIALOGISM, METHODOLOGICAL ISSUES AND CONSTRUCTION PROCESSES OF SELF/IDENTITY CHAIR: URSULA TOKARSKA ROOM B	SESSION IV: DIALOGISM & VISUAL ART CHAIR: CHRISTOS DERMENTZPOPOULOS ROOM C
HOURS	NR	NR	NR
12:20-12:40	6. <i>Bakhtin's Stand and the Re-examination of Some Stereotypes in the Interpretation of Cultural Trends in the 1920s</i> Ivan Esaulov	11. <i>Self Narratives on Earliest Memories of Personal Events. Its Role in the Construction of Self Identity in Mexican People</i> Marcia Leticia Ruiz, Andrés Santamaría & Manuel Luis de la Mata	16. <i>Μααχρίν και Θεοπία των Ειδών στον Κινηματογράφο: Τα Όρια της Διαλογικότητας</i> (Bakhtin and the Theory of Cinema Genres: The Limits of Dialogism) Christos Dermentzopoulos
12:40-13:00	7. <i>Dialogism and the Debate on the European Union Constitution: The Case of Editorials of Legal Journals and Newspapers</i> Anna-Maria Hatzitheodorou	12. <i>The Dialogical Self in Nostalgia by Mircea Cartarescu and in the Crying of Lot 49 and Vineland by Thomas Pynchon</i> Stefania Tarbu	17. <i>Contemporary Greek Photography and Bakhtin: Ion's 'Work on Portraits' 2006</i> Pamela Browne
13:00-13:20	8. <i>A Spectacle of Grotesque Carnival: The Trilogy in Tien-chang Wu's Works</i> Shih-hang Chou	13. <i>Reaching Narrative Unity in the Inner Plurality in the Dialogical Context</i> Ursula Tokarska	18. <i>A Bakhtinian View on the Art of the Australian Painter Howard Arkley (1951-99)</i> John Gregory
13:20-13:40	9. <i>Exiled Doubles: The Languages of Poetry and Prose in Mandelstam's Voronezh Notebooks and Bakhtin's Discourse in the Novel</i> Tony Brinkley & Raina Kostova	14. <i>"Dialogical Processes in the Signifying of Personal Experience"</i> Olga Fridman	19. <i>Representation of Trauma in Film: Some Dialogic Aspects</i> Karimova Zulfia Zakievna
13:40-14:00	10. <i>Bakhtin, Dialogism and McDonaldization</i> Robin Wynyard	15. <i>Bakhtin's Dialogism and Psychological Research: A Convergence of the Nomothetic and the Idiographic, the Qualitative and the Quantitative</i> S. Salman Ahmad	Discussion
14:10-14:30		Discussion	
14:30-16:30 Lunch			

		PARALLEL SESSIONS				
		SESSION A	SESSION B	SESSION C		
FRIDAY 25-05-2007		SESSION V: DIALOGISM, EDUCATION & SOCIO-HISTORICAL-CULTURAL APPROACHES CHAIR: ILIAS KARASAVVIDES ROOM A	SESSION VI: NEW TECHNOLOGIES, MULTIMODALITY & DIALOGISM CHAIR: ANNA CHRONAKI ROOM B	SESSION VII: DIALOGISM & THEORY AND HISTORY OF LITERARY CRITICISM CHAIR: S.N. PHILIPPIDES ROOM C		
	HOURS	NR	NR	NR		
	16:30-16:50	20. <i>The School of Dialogue of Cultures: Theoretical Framework and Teaching Experience</i> Igor Solomadin & Sergey Kurganov	24. <i>Dialogical Meaning in Technology</i> Michael Cooke	28. <i>«Είνααι Παιδιά Πολλών Ανθρώπων τα Λόγια μας» ή Διαλόγοι στην Πολυφωνία στη Σύγχρονη Ελληνική Ποίηση</i> (Dialogism and Polyphony in Modern Greek Poetry) Barbara Rousou		
	16:50-17:10	21. <i>Pedagogical Meeting as a Means of Promoting Creativity: The Role of the Coordinator and the Teacher</i> Helena Wolffowitz Miascovsky	25. <i>Dialogicality and Interobjectivity in Collaborative E-Tutoring</i> Alessandra Talamo, Simone Pozzi & Marianna Puglisi	29. <i>Αναμένοντας την Προέλευση του Μοδιστορήματος: Ο Βαχτίν και τα Απώτατα Όρια της Διαλογικότητας των Ειδών</i> (Dissecting Bakhtin's Theory on the Origin of the Novel: Bakhtin and the Ultimate Limits of the Dialogicity of Genres) Konstantinos Lerounis		
17:10-17:30	22. <i>The Dialogic Nature of Reflective Praxis: A Cross-Cultural Study of Teachers' Reflective Actions in Russian and American Dewey Schools</i> Elina Lampert-Shepel	26. <i>Dialogic Pedagogy: Studying the Chronotopcity of Multimodal Meaning Making with Hypermedia in an Educational Context</i> Angeliki Polyzoou	30. <i>Από την Quellenforschung στην Διακειμενικότητα (Baxtin, Kristeva) και από την Διακειμενικότητα στο Άγχος της Επιδράσης (Bloom), ή Θεωρία και Ιστορία της Λογοτεχνικής Κριτικής</i> [From Quellenforschung to intertextuality (Baxtin, Kristeva) and from intertextuality to Anxiety of Influence (Bloom), or Theory and History of Literary Criticism] S.N. Philippides			
17:30-17:50	23. <i>Dialogue in Bakhtin's and Vygotsky's Work: A Comparative Analysis</i> Ilias Karasavvides Discussion	27. <i>Voices in Discourses: Dialogism, Critical Discourse Analysis and 'Maths' and/or 'Technology' Orientated Identities</i> Anna Chronaki Discussion	31. <i>Βυζαντινή Λογοτεχνία και Mikhail Bakhtin</i> (Byzantine Literature and Mikhail Bakhtin) Panagiotis Roilos			
17:50-18:10					Discussion	

18:10-18:30 Coffee Break

FRIDAY 25-05-2007		PARALLEL SESSIONS		SESSION B SESSION IX: DIALOGISM & PSYCHOLOGY CHAIR: MANOLIS DAFERMOS ROOM B	
HOURS	NR	SESSION A SESSION VIII: DIALOGISM, LANGUAGE & COGNITIVE PROCESSES CHAIR: VASILIS ALEXIOU ROOM A	NR		
18:30-18:50	32.	Conceptualizing Multilingualism: A Bakhtinian Perspective Mika Lähteenmäki	36.	Ο Μπαχτίν και η Ψυχανάλυση (Bakhtin and Psychoanalysis) Nikos Papachristopoulos	
18:50-19:10	33.	Bastardizing the Bakhtin Circle's Ideas or Bringing them to Life? Implications for Research as a Praxis Myriam N. Torres, Cristina González & Loui V. Reyes	37.	Μπαχτίν και Freud: Ένας Ανολοκλήρωτος Διάλογος (Bakhtin and Freud: An Unfinished Dialogue) Manolis Dafermos	
19:10-19:30	34.	Language, Sense and Intersubjectivity Cristina M. Madeira Coelho	38.	Η Διάλογικότητα και η Πολύφωνη Μέσω των Ομάδων Αναστοχασμού ως Αντίβαρο στον Εξαρτητικό Λόγο (Dialogism and Polyphony in Reflection Groups) Ilias Gotsis	
19:30-20:00	35.	Bakhtin - A Missing Link in Children's Development of Language and Cognition Karin Junefelt	39.	Η Αξιοποίηση – της Διαλογικότητας και του Μαρξου Χρόνου – του Βαχτίν στην Ψυχοθεραπεία Ομάδας (Actualizing Bakhtin's Concepts – Dialogism and the Long Time – in Group Psychotherapy) Petros Polichronis	
20:00-20:30		Discussion		Discussion	
PLENARY SESSION X CHAIR: MANOLIS DAFERMOS ROOM A					
20:30-21:00	40.	Ο Μ.Μ. Μπαχτίν και η Σύγχρονη Θεωρία του Πολύτισμου (M.M. Bakhtin and Modern Theory of Culture) Anatoly Shendrik, Moscow University of Humanities			
21:00-22:00	41.	AN EXPERIMENTAL PERFORMANCE BASED ON CORNELIUS CARDEW: THE GREAT LEARNING (PARAGRAPH 7) (OPEN TO ALL) Panagiotis Kanelopoulos			

SATURDAY 26-05-2007

SATURDAY 26-05-2007		PARALLEL SESSIONS			
		SESSION A SESSION XI: DIALOGIC APPROACHES IN EDUCATION AND IN THE PROCESS OF LEARNING AND DEVELOPMENT CHAIR: IRENE NAKOU	SESSION B DIALOGISM, AESTHETICS, MUSIC & FOLK CULTURE CHAIR: PANAGIOTIS KANELLOPOULOS	SESSION C SESSION XIII: BAKHTIN & LITERARY THEORY (CRITICISM) CHAIR: MARIA KARAISSKOU	ROOM C
09:00 - 09:20	NR 42.	ROOM A The Concepts of 'Dialogism' and 'Heteroglossia' in Bakhtin's Work, and Different Approaches to History Education Nakou Irene	ROOM B To Πρόβλημα της Αισθητικής Πράξης στο Έργο του Μπαχτίν «Ήχηματα της Ποιητικής του Ντοστογιέφσκι» (The Problem of Aesthetic Action in Bakhtin's 'Problems of Dostoevsky's Poetics') Markos Galounis	NR 52.	ROOM C Παιδικό Ιστορικό Μνήσιτόρημα: Ειδολογική Μνήμη και Διαλογικότητα (Children's Historical Novel: Games Memory and Dialogic Imagination) Giannis Mitrophanis
09:20 - 09:40	43.	Teacher's Reflectivity in Classroom Dialogue: Balancing Centripetal and Centrifugal Forces Amy Chak	Αναστροφή της Εικόνας του Αϊακού Ζωγράφου Θεόφιλου Χατζημυχαήλ Μέσω Μιας Διαλογικής Προσέγγισης στη Αϊακή Κουλόπορα της Εσχής του (Reconstructing the Image of the Folk Painter Theophilos Hadjimichail through a Dialogical Approach to the Popular Culture of his Time) Maria Moschou	53.	Διαλογικότητα, Λεκτική Πολυμορφία και Αϊακή Λογοτεχνία (Dialogism, Verbal Multiformity and Folk Literary Genres) Evangeli Ntatsi
09:40 - 10:00	44.	Voices of Heteroglossia in the Process of Teacher Learning and Development Tara Ratnam	Η Διαλογικότητα στην Εθνομουσικολογία: Από την Έρευνα στην Συγγραφή του Εθνομουσικολογικού Κειμένου (Dialogism in Ethnomusicology: On the Research and the Written Composition of Ethnographic Text) Irene Theodosopoulou	54.	Ο Πολυφωνικός Παπδιαμιάντης και η Μονοφωνική Εκπαιδευτική Πολιτική (The Polyphonic Papadiamantis and Monologic Educational Policy) Stelios Papathanasiou
10:00 - 10:20	45.	The Role of Carnival in Learning Paul Sullivan	Dialogue-in-Action and Dialogue-as-Action in Musical Improvisation: Arendtian and Bakhtinian Perspectives Panagiotis Kanellopoulos	55.	Όψεις της Διαλογικότητας στη «Φωνή του Δράκου» (1904) του Α. Παπδιαμιάντη [Aspects of Dialogism in «Φωνή του Δράκου» (1904) by A. Papadiamantis] Maria Karaiskou

Continues Overleaf

10:20-10:40	<p>46. <i>Possible Dialogic Autism, and Gender</i> Eugene Matusov & Mark Smith</p> <p>Discussion</p>	51.	<p><i>Ααικό Παπααάθι και Αφηνηηής: Όταν η Τελευααα Αέξη για τον Κόσμο δεν Έχει Ακόμη Επρωθεί</i> (Fairy Tale and the Modern Teller: When the Last Word About the World Hasn't Yet Been Spoken) Dimitris Prousalis</p> <p>Discussion</p>	Discussion
11:30-12:00 Coffee Break				
PLENARY SESSION XIV CHAIR: ANGELIKI POLYZOU ROOM A				
12:00-12:30	<p>56. <i>Niches of Cultural Production: A 'Dialogic Relationship' Between People and Their Environments?</i> Patrick J. Dillon, University of Exeter, UK</p>			

PARALLEL SESSIONS				
SATUR-DAY 26-05-2007	SESSION A SESSION XV: DIALOGISM, EDUCATION & SOCIAL-MORAL PROCESSES CHAIR: PATRICK J. DILLON	SESSION B SESSION XVI: DIALOGISM, CLASSICS & LITERARY THEORY AND HISTORY CHAIR: ANDREAS FOUNTOULAKIS	SESSION C SESSION XVII: DIALOGISM & PHILOSOPHY – CONTROVERSIES AND DILEMMAS IN DIALOGISM CHAIR: GIORGOS ROUSOPOULOS	
HOURS	ROOM A	ROOM B	ROOM C	
12:30-12:50	NR 57. <i>Authoring the Metaphoric Act: The Ethical Encounter of "Teaching" Young Children in Dialogic Activity</i> E. Jayne White	NR 61. <i>Revealing the Faces of Education: Comedy and Philosophy in Lucian, Dial. Meretr. 10</i> Andreas Fountoulakis	NR 65. <i>Dialogism in Plato's Concept of Philosophy</i> Michal Bardel	
12:50-13:10	NR 58. <i>Examining the Theme of School Improvement For Peace in Northern Ireland from a Dialogical Perspective</i> Ron Smith	NR 62. <i>Η Διασεζοβημένη Φωνή των Νόμων: Πολυφωνία και Ερευνώσασια στον Πλατωνικό Κριτωνα (The Mediated Voice of the Laws: Polyphony and Heteroglossia in Plat's Criton)</i> Nikos Charalabopoulos	NR 66. <i>'Answerability' and 'Responsibility': Self/Other Dynamics in Bakhtin and Levinas</i> A. Kumar P.V. & M. Malshe	
13:10-13:30	NR 59. <i>Dialogic Teacher Authority in Internally Persuasive Discourse in an Innovative, Collaborative School Setting</i> Mark Smith	NR 63. <i>Η «τον Τσιούτον Παθήμάτων Κάθαρσης» μέσα από την Μπαχτινική Ανάγνωση της Σοφώκειας Τραγωδίας (Bakhtin's Reading of Sophocles's Tragedy)</i> Chris Karatsimidou	NR 67. <i>Philosophy of Dialogue and Bakhtin's Dialogism</i> Adam Workowski	
13:30-13:50	NR 60. <i>Does Socratic Dialogue Enslave Students?</i> Eugene Matusov	NR 64. <i>Ο «Διάλογος» του Bakhtin Απέναντι στη Βιβλική Σκέψη: Μπούμπρε-Αεθινάς (Bakhtin's 'Dialogue' Face to the Biblical Thought)</i> Michalis Pagalos	NR 68. <i>Polyphony and Otherness</i> Petros Anastasiades & Philia Isari	
13:50-14:30	Discussion	Discussion	Discussion	

14:30-16:30 Lunch

PLENARY SESSION XVIII

**SYMPOSIUM - DIALOGIC PEDAGOGY IN HIGHER EDUCATION
ORGANIZERS: EUGENE MATUSOV & OLGA DYSTHE, ROOM A**

16:30-16:50	69. <i>Dialogic Postgraduate Supervision - Characteristics, Constraints and Affordances</i> Olga Dysthe & Akylina Samara
16:50-17:10	70. <i>Learning and Teaching in Context: Disciplinary Identity in University Academic Staff</i> Fran Beaton
17:10-17:30	71. <i>Multi-voiced Feedback and Ideological Becoming in a Monologic Learning Culture: A Case Study of e-feedback in the Study of Law</i> Arne Vines
17:30-17:50	72. <i>Function of Argumentation in Dialogic Education</i> Eugene Matusov
17:50-18:40	Discussion

18:40-19:00 Coffee Break

POSTERS

15:30-18:40	73. <i>What Is a Phenomenon of Inner Dialogues and How Can It Be Explored?</i> Malgorzata Puchalska-Wasył
	74. <i>Types and Functions of Inner Dialogues</i> Malgorzata Puchalska-Wasył
	75. <i>The Effects of Modality on Dialogic Communication in Tele-Medical Doctor-Patient Interaction: A Comparison of Video Conferencing and Electronic Communication with Traditional Face-to-Face Interaction</i> Sen Devjani & Farush Avi

76.	<i>Human Multicultural Diversity and the Subject of an Inclusive Education Experience</i> Cristina M. Madeira Coelho & Renata Lopes Cordeiro Cerqueira
77.	<i>The Dialogism Bakhtinien or "The Ambivalence of the Writing"</i> Yves Morhain
78.	<i>Η Λογοτεχνία και η Τέχνη στο Φως της Διαλογικότητας (Art and Literature in the Light of Dialogism)</i> Χρυσή Καρυστινίδου
79.	<i>Η Ενωσιολογική Χαρτογράφηση από 11 Χρονούς Μαθητές στο Μάθημα της Ιστορίας, ως μία Περίπτωση Προσπάθειας για Οικειοποίηση του Λόγου του Εγχειριδίου (Grasping a New Speech Genre: How 11 Year Old Students, Working Together on a Concept Mapping Activity, Cope with the School Book's Text)</i> Katerina Mavrantoniaki
80.	<i>Συν-δημιουργώντας με Αυτιστικά Παιδιά τον Κοινωνικό τους Κόσμο: Μια Εφαρμογή της Βιομαθητικής, Εμπειρικής και Επακωνωνιαστικής/ Διαλογικής Ψυχοπαιδαγωγικής (Co-creating with Autistic Children the Social World: In Practice</i> Marios Pourkos & Katerina Daskalaki
81.	<i>Η Ψυχολογία υπό το Πρίσμα της Διαλογικότητας και της Αφήγησης (Psychology in the Light of Dialogism and Narrative)</i> Marios Pourkos

PLENARY SESSION XIX

CHAIR: MARIOS POURKOS & PHILIA ISSARI

ROOM A

19:00-19:30	<i>Dialogism and the Reconstruction of Psychology</i> Kenneth J. Gergen , Department of Psychology, Swarthmore College, U.S.A.
--------------------	--

**WORKSHOP AND HAPPENINGS CONCERNING DIALOGISM, MUSIC, DANCE AND CARNIVAL
CHAIR: MARIOS POURKOS
ROOM A**

19:30-20:15	83. <i>Dialogism and African Dance, Contact Improvisation & Butoh</i> Group Dance Inemois of Maria Mentez with Musicians Georgos Gipakis & Ninos Manos (Krousis Music Group)
20:15-21:00	84. <i>Performing Dialogue: A Music-Making Workshop</i> Panagiotis Kanellopoulos & Marios Pourkos

CONFERENCE GALA

21:00 & after	Continuing the Dialog with eating, drinking, music and dancing
--------------------------	--

SUNDAY 27-05-2007

<p>PLENARY SESSION XX</p> <p>VISIT TO MARGARITES, 'KOURITON HOUSE' AND ELEFTHERNA EXPERIENTIAL-DIALOGIC WORKSHOP:</p> <p>DIALOGISM AND CHRONOTOPE: ESTABLISHING CONNECTIONS WITH THE 'GRAND TIME' OF THE MINOANS' ECOLOGICAL AND THE CULTURAL HERITAGE</p> <p>ORGANIZERS: PATRICK J. DILLON, MARIOS POURKOS, ANGELIKI POLYZOU, ANASTASIA FRYGANAKI</p> <p>Επίσκεψη στις Μαρμαρίτες, στο 'Σπίτι των Κουρήτων' και την Ελεύθερα Βιομηχανικό-Διαλογικό Εργαστήριο:</p> <p>Διαλογικότητα και Χρονο-Τόπος: Σύνδεση με τον «Μεγάλο Χρόνο» της Οικολογικής και Πολιτισμικής Κληρονομιάς των Μινωϊτών Διοργανωτές: Patrick J. Dillon, Μάριος Πορκός, Αγγελική Πολύζου, Αναστασία Φρυγανάκη</p>	
9.15 10.00	<p>Departure from the Port (Periferiakos Street) Arrival at Margarites: the Monastery of Christ the Saviour. Opening by representatives of the Local Authorities</p> <p>Welcoming by the hostess Ms Anastasia Fryganaki</p> <p>85. A Dialogic View of the Relationship Between People and Their Environment Patrick J. Dillon Discussants: Kenneth & Mary Gergen</p>
10.05 – 10.30	<p>85. Μια Διαλογική Προσέγγιση της Σχέσης μεταξύ των Ανθρώπων και του Περιβάλλοντός τους Patrick J. Dillon Σχολιαστές: Kenneth & Mary Gergen</p>
10.35 – 11.00	<p>Traveling along with Kourites.....</p> <p>86. Environmental and Cultural Heritage of Minoans: 86a. Margarites and the Wider Area 86b. The Dialogic Relationship with the History and the Environment: Artifacts, Local Architecture, Aesthetic Values, Art, Cooking, Lifestyle Anastasia Fryganaki & Vivianna Metallinou</p>

 starting the Dialogue..... ‘Towards a typology of a traditional agricultural residence’και ο Διάλογος ξεκινά.... ‘Μία ανάγνωση εξ’ επαφής μέσα από την τυπολογία ενός αγροτικού σπιτιού’
11. 15 – 12.15	86c. Visiting ‘Kouriton House’ (Web-site: www.kouritonhouse.gr) <i>Touching Upon Through Architecture and Taste: A Dialogue Inspired by the Minoan Diet and the Local Products. Tea Made with Aromatic and Therapeutic Herbs, Traditional Cretan Sweets and Drinks</i> Anastasia Fryganaki & Vivianna Metallinou	86γ. Επίσκεψη στο «Σπίτι των Κουρήτων» (Web-site: www.kouritonhouse.gr) <i>Επαφή Μέσα από την Αρχιτεκτονική και τις Γεύσεις: Διάλογος Εμπνευσμένος από τη Μινωική Δίαιτα, Χρησιμοποιώντας Τοπικά Προϊόντα. Τσάι από Αρωματικά και Θεραπευτικά Βότανα, Παραδοσιακά Κρητικά Γλυκά και Ποτά</i> Αναστασία Φρυγανάκη και Βιβιάννα Μεταλλίνοβ
12.30 – 13.30	86d. Walking around Margarites. <i>Opportunities for Dialogic Relationships with the Past by Wandering Around in the Space: A Guide in the Village, the Architecture and the Monuments</i> Anastasia Fryganaki	86δ. Περίπατος – Περιήγηση στις Μαργαρίτες. <i>Αναπτύσσοντας Διάλογικές Σχέσεις με το Παρελθόν Μέσα από την Περιήγηση στον Χώρο: Ζενάριση-Περιήγηση στον Οικισμό, την Αρχιτεκτονική των Εποχών και τα Μνημεία</i> Αναστασία Φρυγανάκη
	86e. Mediating Tools and Artefacts: Visit to Traditional Pottery Workshop Giorgos Dalamvelas	86ε. Διαμεσολαβητικά Εργαλεία: Επίσκεψη σε Παραδοσιακό Κεραμοποιείο της Περιχής των Μαργαρίτων Γιώργος Δαλαμβέλας
	And the Dialogue Continues.....	Και ο Διάλογος Συνεχίζεται.....
14.00 – 16.00	Thematic meal based on the Minoan Diet.	Θεματικό Γεύμα βασισμένο στη Μινωική δίαιτα
16.30 - 17.30	87. Dialogising with the Monuments of Eleftherna: City – Acropolis – Necropolis Nikolaos Chr. Stambolidis & Nikolaos Marangoudakis	87. Διάλογος Μέσα από τα Μνημεία της Αρχαίας Ελεύθερνας: Ο Χώρος της Νεκρόπολης της Ορθής Πέτρας Νικόλαος Χρ. Σταμπολίδης και Νικόλαος Μαργακουδάκης
<p>And the Dialogue goes on Και ο Διάλογος συνεχίζεται.....</p>		

**PLENARY SESSION I:
BAKHTIN, DIALOGISM & POSTMODERNISM**

1. Διαλογικότητα και Μετανεωτερικότητα: Είναι ο Bakhtin Μετανεωτερικός Στοχαστής; (Dialogism and Postmodernism: Is Bakhtin a Postmodernist?)

Marios Pourkos
University of Crete, Greece

Χωρίς υπερβολή μπορεί κανείς εύκολα να διαπιστώσει ότι κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουμε να κάνουμε με το φαινόμενο μιας νέας πρόσληψης ή ερμηνείας του έργου του Ρώσου στοχαστή Mikhail Bakhtin (1895-1975) τόσο στη Δύση όσο και στην γενέτειρά του. Αυτό φαίνεται ιδιαίτερα έντονο στην Αγγλία και στις ΗΠΑ, όπου από τη δεκαετία του 1980 και μετά το έργο του αρχίζει να αποκτά ευρεία και αυξανόμενη απήχηση. Μερικοί θεωρούν, για παράδειγμα - σε αντίθεση με τις προηγούμενες ερμηνείες του έργου του Bakhtin που το ταύτιζαν είτε με τον μαρξισμό και τον φορμαλισμό είτε με τον υπαρξισμό και τη φαινομενολογία - την προσέγγισή του ως μια «κρυφή φιλοσοφία της θρησκείας» ή μια «νέα θεωρία της κουλτούρας και του ανθρώπου» ή μια «ποιητική της κουλτούρας».

Στόχος μας στην ανακοίνωση αυτή δεν είναι να ασκήσουμε κριτική σ' αυτά τα ανακαλυπτόμενα ή καλύτερα κατασκευαζόμενα πολλαπλά, πολυφωνικά νοήματα του Ρώσου στοχαστή, αλλά ο κριτικός προβληματισμός σε μια από αυτές τις ερμηνείες που σχετίζεται με τα μετανεωτερικά λεγόμενα ρεύματα. Υπάρχουν δηλαδή σήμερα αρκετοί ερευνητές που θεωρούν τις ιδέες του Bakhtin ως τυπικές των αναπτυσσόμενων κατά τα τελευταία χρόνια μετανεωτερικών κατευθύνσεων. Μερικοί μάλιστα, κυρίως στις ΗΠΑ και στην όλο και περισσότερο επηρεαζόμενη από το καπιταλιστικό σύστημα Ρωσία, εντάσσουν τον Bakhtin στην ομάδα των μετανεωτερικών.

Την μετανεωτερικότητα ως διανοητικό ρεύμα που αρχίζει στη δεκαετία του 1960 και συνεχίζει μέχρι τις μέρες μας μπορεί κανείς να την δει από τρεις διάφορες βασικές προοπτικές: (1) από μια στενή προοπτική που σχετίζεται με την μέθοδο της αποδόμησης και την κριτική της απόλυτης αλήθειας, (2) από μια πλατύτερη προοπτική που σχετίζεται με την κριτική του αντικειμενισμού, τον αντικαρτεσιανισμό, τον αντιθεμελιωτισμό και τον ιστορικισμό και (3) από μια ευρύτερη προοπτική που σχετίζεται είτε με τον μεταδομισμό από τη μια είτε με συστηρικτές, αντισχετικιστικές τάσεις.

Στην ανακοίνωση αυτή συγκρίνουμε μερικές από τις βασικές θέσεις του Bakhtin με αυτές της μετανεωτερικής σκέψης. Το βασικό μας συμπέρασμα είναι ότι οι θέσεις και ιδέες του Bakhtin δεν ταυτίζονται γενικά με τον μετανεωτερικό τρόπο σκέψης.

2. Έννοιες της Διαλογικότητας στη Σκέψη του Μιχαήλ Μπαχτίν (Concepts of Dialogism in M. Bakhtin)

Photis Terzakis
Writer, Greece

Στην ανακοίνωση αυτή αναλύεται η έννοια της *διαλογικότητας* στις ειδικές εκφράσεις που προσλαμβάνει, μέσα στο έργο του Μιχαήλ Μπαχτίν, σε τρία επάλληλα επίπεδα: στο επίπεδο της ομιλούμενης γλώσσας, στο επίπεδο της λογοτεχνικής γραφής και, τελικά, στο ανασκοπικό επίπεδο μιας ανθρωπολογίας της λογοτεχνίας.

Κατόπιν αυτού, επιχειρείται μια ανίχνευση των πηγών της συγκεκριμένης ιδέας στη σκέψη του Μπαχτίν, και μια εκτίμηση του διαλογικού τρόπου με τον οποίον συγκροτήθηκε και συνέχισε να ασκείται, πρακτικά, αυτή η σκέψη. Τέλος, προτείνεται μια σύγκριση ανάμεσα στην έτσι προσδιορισμένη ιδέα της *διαλογικότητας* και στη φιλοσοφική έννοια της *διαλεκτικής*.

3. Διαλογισμοί Πάνω στην Μπαχτινική Ηθική του Λόγου (Reflections on the Bakhtinian Ethics of Discourse)

Vasilis Alexiou

Aristotel University of Thessaloniki, Greece

Η εισήγηση προσπαθεί να συνδιαλεχθεί με αυτό που στον τίτλο ορίζεται ως «μπαχτινική ηθική του λόγου». Αφετηρία για αυτόν το διάλογο αποτελεί η λέξη «prosturok», λέξη που αφθονεί στην μπαχτινική ποιητική (ιδιαίτερα στα πρώιμα κείμενα της δεκαετίας του 1920, κειμένου που παρέμεινε αδημοσίευτο κατά τη διάρκεια της ζωής του Μπαχτίν: «Για μια φιλοσοφία της πράξης»), μια λέξη που μεταφράζεται ποικιλότροπα στις άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, απόδειξη ακριβώς της πολυσημίας και της σημασιολογικής της πυκνότητας. Ορμώμενοι λοιπόν από αυτή την έννοια θα επιχειρήσουμε μια «δημιουργική κατανόηση» σε μια σειρά ζητημάτων που αναδεικνύονται από το σύνολο της μπαχτινικής ποιητικής όπως: Ποια η θέση της ηθικής (περισσότερο ως τρόπος που συγκεκριμένα υποκείμενα συνδέονται με τις αξίες, καθώς επίσης και ως μορφή κοινωνικής σχέσης με τον εαυτό μας και τους άλλους παρά ως κλειστό ή αφηρημένο θεωρητικό σύστημα) στη γενικότερη μπαχτινική φιλοσοφία; Ποιοι είναι οι όροι, οι ορίζοντες και τα όρια ισχύος και εφαρμοσιμότητάς της; Μπορεί, και σε ποιο βαθμό, αυτή η ιδιόμορφη σύλληψη της ηθικής να ιδωθεί ως μια μορφή «αισθητικής ή αρχιτεκτονικής της ύπαρξης»; Ποια η λειτουργία της σε σχέση με άλλες επιμέρους εκφάνσεις του πολιτισμού (επιστήμη, αισθητική, καθημερινή ζωή κ.ο.κ.);

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησης γίνεται προσπάθεια να αναζητηθεί μια πιο συγκεκριμένη εκδοχή αυτής της ηθικής (αξιολογικής και αξιολογούσας) διάστασης στην μπαχτινική φιλοσοφία της γλώσσας και του λόγου. Ενώ, ταυτόχρονα με τη διερεύνηση παραλληλισμών, συνεχειών, ασυνεχειών, συναφειών ή αποκλίσεων της μπαχτινικής σκέψης με τη σκέψη άλλων προγενεστέρων ή μεταγενέστερων στοχαστών ή φιλοσοφικών ρευμάτων, επιδιώκεται να ενταχθεί αυτή η συλλογιστική σε μια ευρύτερη «λογόσφαιρα» μέσα στις -διαλογικά διασταλτές- συντεταγμένες του «μεγάλου χρόνου».

4. Μιχαήλ Μπαχτίν, Η Φωνή που Έρχεται: Από την Προσωπική Συνομιλία στον Διάλογο του Κόσμου (Bakhtin – The Oncoming Voice: From Personal Conversation to the World Dialogue)

Giannis Kiourtsakis

Writer, Greece

Σκοπός της ανακοίνωσης αυτής είναι να δειχτεί μέσ' από συγκεκριμένα παραδείγματα και παραπομπές στο έργο του Μπαχτίν, το εύρος, η ευλυγισία και η οικουμενικότητα της σκέψης του γύρω από τη διαλογικότητα.

Ξεκινώντας από την ερευνητική και λογοτεχνική οφειλή του γράφοντος προς τον Μπαχτίν – δηλαδή από μια προσωπική συνομιλία – η εισήγηση ξετυλίγει την πορεία από το «εγώ-εσύ» κάθε συγκεκριμένου διαλόγου στον διάλογο των πολλαπλών «εμείς»

- των έργων, των λογοτεχνικών ειδών και παραδόσεων, των γλωσσών και των πολιτισμών – με τους «άλλους». Έτσι σκιαγραφούνται και κάποιες άλλες έννοιες-κλειδιά του μπαχτινικού έργου, όπως το σύνορο, ο «ανώτερος» και ο «κατώτερος» πολιτισμός, το λαϊκό γέλιο, το νόημα, ο μεγάλος χρόνος, με αφετηρία τα τελευταία κυρίως γραπτά του.

Για τον Μπαχτίν, το νόημα δεν είναι μια «κατασκευή» του ερμηνευτή· **υπάρχει** πέρα από εκείνον, υποχρεώνοντάς τον σ' έναν αδιάκοπο διάλογο με τα νοήματα των άλλων (πράγμα που προϋποθέτει πρώτα εκ μέρους του μίαν αξιολογική κρίση και μας οδηγεί στους αντίποδες του μεταμοντέρνου σχετικισμού). Παράλληλα ο τρόπος που αντιλαμβάνεται τον μεγάλο χρόνο, μας καλεί να συλλάβουμε «την πολύπλοκη ενότητα όλης της ανθρωπότητας, όλων των ανθρώπινων πολιτισμών» μέσ' από την «αμοιβαία κατανόηση των αιώνων, των χιλιετιών, των λαών, των εθνών...». Έτσι, η σκέψη του αποκτά έναν άκρως επίκαιρο, οιονεί προφητικό, χαρακτήρα.

5. Μπαχτίν και Μαγιακόφσκι: Η Διαλεκτική του Διαλόγου και της Ενότητας Ήρωα και Συγγραφέα (Bakhtin and Mayakovsky: The Dialectics of Dialogue and the Unity between the Hero and the Author)

Liudmila Bulavka

Russian Institute for Cultural Research, Moscow, Russia

Στην εισήγηση διερευνάται το ζήτημα της διαλεκτικής των αμοιβαίων σχέσεων ήρωα και συγγραφέα στο έργο του Βλαδίμηρου Μαγιακόφσκι, ενός από τους μεγαλύτερους ποιητές και του Μιχαήλ Μπαχτίν, ενός από τους μεγαλύτερους φιλόσοφους του πολιτισμού της σοβιετικής εποχής.

Ο εισηγητής υποστηρίζει ότι για τον Μιχαήλ Μπαχτίν είναι χαρακτηριστικός ο διάλογος ως μια «μη αδιάφορη», διυποκειμενική σχέση του συγγραφέα και του ήρωα, ενώ στην καλλιτεχνική δραστηριότητα του Βλαδίμηρου Μαγιακόφσκι υιοθετείται η αρχή της ενότητας του ήρωα και του συγγραφέα ως προσώπων, τα οποία δημιουργούν όχι μόνο τον πολιτισμό (τον κόσμο του ιδεατού), αλλά και τις ίδιες τις πραγματικές σχέσεις του νέου κόσμου. Ο ποιητής και οι ήρωές του γίνονται δημιουργοί των νέων κοινωνικών σχέσεων, υλοποιώντας την αρχή της ενότητας της κοινωνικής και της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Η συνάφεια του Μαγιακόφσκι και του Μπαχτίν συνίσταται στην αρχή της υποκειμενικότητας, της ενεργούς δραστηρίας στάσης του ήρωα και του συγγραφέα.

Σε αντιδιαστολή με τους δυο μεγάλους διανοητές-καλλιτέχνες το κυρίαρχο στις μέρες μας κύμα του μεταμοντερνισμού «αποκαθαίρει» την αρχή της υποκειμενικότητας, υπερβαίνοντάς την στην αδιάφορη αποδόμηση και του συγγραφέα και του ήρωα.

SESSION II:

DIALOGISM, POSTMODERNISM, POLITICS AND CULTURAL PROCESSES

6. Bakhtin's Stand and the Re-examination of Some Stereotypes in the Interpretation of Cultural Trends in the 1920s

Ivan Esaulov

Russian State University for the Humanities, Moscow, Russia

One of the most stable stereotypes in the interpretation of the Russian cultural sit-

uation in the 1920s is the number of well-known theses concerning the confrontation of Marxism and formalism and scientific solitude of Mikhail Bakhtin in the “small time” of his biographic life. However, formal method in the study of literature, despite all its doubtless advantages, is just the most radical, extremely left wing of the same Marxist materialistic approach and materialistic explanation of human activity. It is not accidental that it has a great and radical influence exactly during the first 10 years of the soviet period. According to Bakhtin, “The problem of poetic in the USSR today is monopolized by so-called ‘formal’ or ‘morphological’ method”.

The “struggle” of sociological and formalist wings in the soviet study of literature is indeed the “dispute between one’s own people”. It is not by accident that the works of the “other’s” of Mikhail Bakhtin, Pavel Florenskyi, Alexander Losev, who followed to some extent orthodox religious tradition in the humanistic sphere, had practically no significant resonance. The real results of the works of Bakhtin, Losev, Florensky, were the arrests of these scientists - long before the “Great terror” of 20s.

The thesis of complete (even though genial) solitude of Bakhtin within the limits of “small time” of 20s is also absolutely erroneous. The utopical radical sociological and formalist wing in the soviet study of literature was opposed by the broad humanitarian movement which included Voloshin, Medvedev, Pumpianskij and also Mejer, Uhtomskij, Zolotarev, Antsiferov, Grevs. The sources of the interaction were the Religious-Philosophical societies of Petrograd and Rybinsk, home society of Mejer, regional movement of 20s and the circle of scientists-naturalists of that period. This group can be characterized by the words of Vladimir Turbin as “Russian Kitezhes” of XX century. The researchers named above opposed to monologism of the surrounding society and pop radicalism of formalists, as well as Marxists.

The common credo of this circle can be expressed by the words of Alexander Mejer. According to him, the main goal consists of “solving the problem of free communication on the earth”. This circle is united not by the accentuation of the opposition to different historical periods, the endless struggle and the change from the old to the new, reactionary and progressive, but of the tradition and, at the end of the joining the unity of human culture all of its achievements. This interpretation of culture distinctively differentiates the researchers mentioned above from the representatives of sociological wing in the humanitarian science and from the formalists. Unfortunately, this kind of cultural tradition was not and is not sufficient for Russia during the whole XX century.

7. Dialogism and the Debate on the European Union Constitution: The Case of Editorials of Legal Journals and Newspapers

Anna-Maria Hatzitheodorou
Aristotel University of Thessaloniki, Greece

The debate on the potential ratification of the European Union constitution has spanned several years and in the process sparked a gamut of reactions ranging from the very positive to the very negative. This presentation will consider the stance that authors project towards the constitution in editorials of academic legal journals and newspapers.

In line with the notion of *dialogism* (Bakhtin, 1986, pp. 93-94, 106), the written texts under consideration are seen as links in the dialogic chain of the European constitution debate. Moreover, these texts are anchored to the specific time and place in which

they are produced. This last emphasis echoes the notion of *chronotope/time-space* (Bakhtin, 1981, pp. 84, 425-426), namely, “[the] optic for reading texts as x-rays of the forces at work in the culture system from which they spring”. In light of this perspective, the point of reference in the discussion is the rejection of the European constitution by French and Dutch referenda (May 29 and June 1, 2005 respectively).

In particular, editorials that appeared in academic journals and newspapers before and after the referenda will be discussed. At the micro-structural level, a linguistic/content analysis of the editorials will deal with the following: (a) a discussion of how the rhetorical pattern of claim-justification spreads throughout the texts, and (b) the degree of creativity or straightforwardness adopted in the presentation of argumentation. It will be shown that evaluative claims are presented by means of rhetorical schemes such as analogy, metaphor, sarcasm, and evaluative lexical items. While editorials exhibit a great degree of individuality, an analysis of the rhetorical schemes used in both writing contexts (newspapers and legal journals) will shed light on the authors’ efforts to demonstrate their writing expertise as well as to keep their readers’ interest from flagging. Since editorials take a stance for or against the European constitution, the debate on the constitution can be seen as a forum where various viewpoints converge or diverge. Finally, a connection will be established between positive or negative evaluation and chronology.

8. A Spectacle of Grotesque Carnival: The Trilogy in Tien-chang Wu’s Works

Shih-hang Chou

National Chiao Tung University, Taiwan

In this paper, I show how aesthetics and politics of art contribute an allegory to Taiwanese cultural identities. This is done by analyzing the portrait works of Tien-chang Wu, a Taiwanese contemporary artist. Based on the style of his works and the socio-political conditions, I divide his works into three periods: works before 1991, from 1993 to 1997, and after 2002. According to two kinds of grotesque: Bahktinan carnival and Fruedian uncanny, I demonstrate how Wu, before 1991, manipulates the images of four Chinese political leaders to represent the contemporary social condition in Taiwan. In addition, I show how he uses feminized figures in a grotesque presentation (from 1993 to 1997) to challenge the concept of life and death in Chinese traditional value. These works involving the gender issue brings up the possibility of alternative identities under the drastic transition in Taiwan. Wu additionally makes his portraits with the performance of a drag queen. In my demonstration, the figures seem to have no subjectivity but it is actually a strategy of storytelling. Based on *Uncanny* (1919), I investigate the grotesque images of nightmarish fragmented bodies in Wu’s recent pieces that achieve the effects of horror films. They bring up the views’ infantile beliefs of the dead restoring to life. Moreover, the problem of aestheticized violence and exploiting minorities’ images in his works is addressed in the paper. I would argue that through the digital techniques and the philosophical concepts shared between superstition and technology, this problem becomes an ambiguous paradox. In sum, I conclude that Wu’s portraits of all living creatures successfully embody the multi-subjectivity in Taiwan contemporary society.

9. Exiled Doubles: The Languages of Poetry and Prose in Mandelshtam's *Voronezh Notebooks* and Bakhtin's Discourse in the Novel

Tony Brinkley, *University of Maine*

Raina Kostova, *Jacksonville State University*

Mandelshtam's *Voronezh Notebooks* and Bakhtin's *Discourse in the Novel* are contemporary works. Both were written in the mid-1930s. Both authors were in exile at the time. Both wrote "double-voiced texts" that are rooted in a dialogic struggle with Stalinist languages and crude dialectics. Although Bakhtin survived and Mandelshtam perished, both lived under the threat of an imminent destruction that the two works only intensified (it is arguable which work was constituted by the greater risk or offered the more daring challenge to a terrifying hegemony). What I would like to sketch in the paper are ways in which Mandelshtam's *Notebooks* and Bakhtin's *Discourse* offer complementary engagements (or dialogues) with Stalinism. While neither Mandelshtam nor Bakhtin could have known the other's work in the 30s, both were familiar with earlier texts—Bakhtin's work on Dostoyevsky, for example, and Mandelshtam's *Stone*, *Tristia*, and the published poetry from the 1920s. Readers of the *Voronezh Notebooks* (or Mandelshtam's earlier poetry) are unlikely to find the account of poetic language in the *Discourse* to be of particular use since Mandelshtam never assumed the hermetic voice and singular language that Bakhtin found characteristic of poetry (he seems to have had the Symbolists and Futurists as his particular targets. Mandelshtam's Acmeism offered his own critique of the Symbolists and anticipated his reservations about Futurism). On the other hand, the heteroglossia, the resistance to any authoritative language, the resonance of internally persuasive languages that characterize prose in general and the novel in particular not only characterize Mandelshtam's prose (essays and novels) but also the novelized poetics of the *Voronezh* poems, what Joseph Brodsky refers to as the *Notebooks*' intensification of the overdetermined languages in which all of Mandelshtam's poetry is articulated. The Dostoyevskian doubling of Stalin and Mandelshtam that the *Notebooks* narrate, the struggle in the poems with Stalinist voices, reflect ways in which the *Voronezh Notebooks* read like a fragmentary novel, a hybrid of confession, journal, letter, and alchemical experiment. What distinguishes Mandelshtam's poetics from Bakhtin's, however, is their ontological approach. According to Bakhtin, the dialogic force of the novel works to transform language into represented image; they become what in the novel is made present. In Mandelshtam's poetry, however, the deictic force of the words tends toward presencing rather than what is present. Rather than transforming languages into what the text represents, Mandelshtam's poetry transforms whatever the words may initially seem to have represented into the presencing of what is yet to be present or represented. It is the presencing power of different languages that become dialogic in Mandelshtam's writing. Therefore while Bakhtin's prose analysis tends toward the sociologies of different utterances, Mandelshtam's tends politically and spiritually toward a future which his poetry—not Stalinism—may yet be able to present, his internally persuasive voices rather than the authoritative language of the tyrant (it is telling in this regard that where Bakhtin turns to Petronious, Mandelshtam turns to Ovid).

10. Bakhtin, Dialogism and McDonaldization

Robin Wynyard

Gonzaga University, Washington

Can *The Dialogic Imagination* help research into McDonaldization and its socially charged context? By creating a discourse surrounding the products of the fast food chain, McDonald's has helped landscape an entirely new world culture. From a specific point of view the language McDonald's speaks with, to a vast audience, positions its addressees by bringing together a contesting amalgam of different language uses. It has successfully constructed its own set of understandings beyond which the individual finds it difficult to go.

McDonald's has created its own sign community by a variety of means, including carnival, and its own vocabulary and grammar. This brings together many people with different oriented accents under the ideological sign of the *Golden Arches*.

Being one of the first fast food outlets, McDonald's has changed the way we speak from the way we once did. By changing established conventions of our relationship to food it has enabled a mutual reframing of us to our social context. As this process started in America it is inevitable that the rest of the world will follow.

Fragmented society is the result of the growth of language discourses, and the expansion of corporations like McDonald's has helped bring about this fragmentation. Consequent eclecticism of choice brings these new discourses about.

The debates surrounding fast food look to the future and then historically back again. That is, back to how things were in the past when families sat down to a home cooked meal together, to now, where *grazing* or eating on the run is the norm. Then to the future in a compromise world where major concerns are about obesity, preservation of the environment, and the prevention of associated diseases like cancer.

SESSION III: DIALOGISM, METHODOLOGICAL ISSUES AND CONSTRUCTION PROCESSES OF SELF/IDENTITY

11. Self Narratives on Earliest Memories of Personal Events: Their Role in the Construction of Self Identity in Mexican People

Marcia Leticia Ruiz, *Autonomous University of Tamaulipas, Mexico*

Andris Santamarva, *University of Seville, Spain*

Manuel Luis de la Mata, *University of Seville, Spain*

The study of the relationship between culture, self and autobiographical narratives is becoming an important research topic in the last years. Most researchers have focused on comparing a small variety of cultures, especially North-American and Asian cultures. Additional research in other cultures is needed.

Research on this field has evidenced differences between people from different cultural contexts and practices in aspects like the age of the earliest memories, memories volume, memories theme, specificity, emotional content, self-descriptions, etc.

Our study explores the main characteristics of autobiographical narratives on personal events of Mexican people from different schooling experience, gender and gener-

ation. 60 people coming from two different generations (30-35 and 50-55 years old) and three schooling levels (illiterate, basic and high level), and two genders (men and women) were asked to narrate several memories in the context of a personal interview. The analysis of the personal narratives exploited the similar categories used by Wang (2004), as well as the narrative organization of them.

The first results of the study will be presented in the congress. Generation, gender and schooling experience will be considered as explanatory variables.

12. The Dialogical Self in *Nostalgia* by Mircea Cartarescu and in the *Crying of Lot 49* and *Vineland* by Thomas Pynchon

Stefania Tarbu

University of Bucharest, Bucharest, Romania

This paper analyzes the way the dialogical self manifests itself in *Nostalgia*, a book by the Romanian author Mircea Cartarescu and in two novels by Thomas Pynchon: *Vineland* and *The Crying of Lot 49*.

There are two perspectives from which we can look upon things, in Bakhtin's view of the dialogical self: the ethical, unfinalizing one, and the aesthetic, finalizing view. We find the "ethical" perspective upon the self in Thomas Pynchon's *The Crying of Lot 49*, while the second one is visible in the aestheticized self of Mircea Cartarescu's characters in the collection of short stories entitled *Nostalgia*. I will also discuss the dialogism of Thomas Pynchon's novel *Vineyard*, set in the polyphony of the sixties.

The dialogical self puts forward, unlike the views of the cultural periods preceding postmodernism, a positive evaluation of time, as the time of construction, the time for constructing a self, like a story. This self will no longer be objectified, the self as a work of art will be, on the contrary, considered pretendership, but, what the dialogical self assumes, is a self always on the making, always contributing, at the same time, a creative perspective upon the world and upon the others. The dialogical self is the self that post-postmodernism (by which I understand everything that goes beyond the main tenets of postmodernism) in its perpetual dialogue with traditions might assume. If for postmodernism the dialogical self is one among the others (the decentered, fragmented self, the self as creator of reality, the carnivalesque self), the dialogical self is, as I argue in this paper, the main form of identity put forward by post-postmodernism. It is the cultural instance where we go beyond postmodernism since the dialogical self does not any longer imply fragmentation and rupture, which were the main traits of postmodernism.

13. Reaching Narrative Unity in the Inner Plurality in the Dialogical Context

Urszula Tokarska

Pedagogical University in Cracow, Poland

The theoretical context of the paper refers to the conference theme of *Dialogism and the Construction of Self/ Identity*, but - in the same time - we have to point that possible practical psychological applications described there are close to *Dialogical Approaches in Education* too - especially to psychological forms of supporting the development of teenagers and adults via some workshop or coaching enterprises.

Repeated self-discovering and 'self-creating' during a conscious introspection

constitutes one of the tasks faced by contemporary man entangled in inner dilemmas concerning his own identity and authenticity. Set on the illusion of inner homogeneity, social expectation as for the permanence of his experiences and behaviors does not make it easier for him to complete this task. That is why one of the aims of contemporary psychology seems to be encouraging to re-experience and accept the richness of the inner variety (*inner plurality*), use in real life diversified versions of experiencing oneself and the world and join them uniquely and individually in coherent and at the same time dynamic, full of meanings wholes.

This paper describes theoretical background (including approaches rooted in M. Bakhtin's dialogical theory), practical solutions and the strategies of measuring the effects of searching for ways of achieving condensed, multi-level arrangement and integration of life experiences via dialogical internal processes based on the findings of *narrative psychology* and classic trends taking into consideration deepened dimensions of man's functioning and his cyclic development during all his life. The main topic of the paper refers to the possibilities beginning, enriching and supporting the internal dialogical process of integrating the internal and external "voices" in not too difficult but responsible ways of psychological (no therapeutic) intervention.

On the practical level it shows itself in providing the participants of trainings, workshops or meeting groups with properly selected problems to consider, tasks to do and also in accustoming them to asking themselves from time to time the so called *significant questions*, especially via re-personification of their experiences through „dialogical” metaphors. Two of them will be analysed as promising tools for achieving some of the tasks described above. The presentation of the effects of using them will be included.

14. Dialogical Processes in the Signifying of Personal Experience

Fridman Olga

National Taras Shevchenko University of Kyiv, Ukraine

This paper aims at to determining potentials and limits of interpersonal dialogue in the process of experience signifying.

It is known that experience, when it is assimilated by the personality, has a semi-otic nature and reveals itself in textual structure. The interpretative process of transforming life feelings into system of meanings, signs and values occurs with the help of semi-otic mechanisms. The last ones include narrativization and conceptualization of personal experience.

If the narrativization of experience is in general features the process of making stories, then conceptualization is the more complex action of making theories and explanatory models that are subsequently used as systems of world, Self and others' interpretation.

The role of dialogue in the process of narrativization is hard to overestimate. Exactly dialogue as communication between two reflexive Selves makes conditions for meanings deconstruction, reinterpretation and production. Due to these unique abilities of the dialogue, which are based on unpredictability and lack of knowledge, which bring the Other, it becomes possible to produce new experience shaped in new stories. For example, in narrative psychotherapy dialogue aims at reducing influence of dominating stories on the client's life and on construing alternative plots.

On the level of conceptualization of experience some limits of interpersonal dia-

logue appear. In our opinion, in this process a Person stands face to face before his/her individual choice. The multiplicity of meanings and values produced in the dialogue with Other are given to the Author of life conceptions. He/she must give the decisive preference to some of them. In this case we mean a real Author in his truly creator's role.

It is a moment when interpersonal dialogue damps down and the real inner dialogical work begins. So dialogue functionates as imprescriptible mechanism in stories and theories created but: are the values of these conceptions dialogical? Or the basis of such theory is pleasure, comfort and superiority of individual separate consciousness? In this point of thinking we face the problem of correlation between micro- and macro-dialogue values in the process of signifying experience.

15. Bakhtin's Dialogism and Psychological Research: a Convergence of the Nomothetic and the Idiographic, the Qualitative and the Quantitative

S. Salman Ahmad

Institute of Management Technology, Nagpur, India

Recent times have seen a resurgence of the phenomenological paradigm in psychology, perhaps as a reaction to the overly mechanistic and reductionistic approach of mainstream psychological research which is held by many as alienating from real human experience in its entirety, particularly when dealing with issues of the development of meaning central to the establishment of a sense of selfhood. The main feature of such a phenomenological approach is the focus on *lived experience*, on conscious individual experience from the individual's own perspective. Research on self and identity very often it involves the study of narratives of the self as it is through narratives that individuals construct a meaning to their existence by connecting the past, present and future. The complete description of experience as against and prior to explanation and the qualitative, idiographic approach of narrative research of course adds to the *genuineness* of data but often this is at the expense of *testability* of the data which would facilitate the comparisons of universals of human experience. And this is the criticism of qualitative, idiographic approaches by the proponents of the nomothetic, largely trait-centred approaches with their emphasis on objective, quantitative analysis.

In *Problems of Dostoyevsky's Poetics*, Mikhail Bakhtin, etches the experience of *polyphony*, the existence of many voices and the non-final nature of identities. If one were to apply this to the field of psychological research as mentioned above, one observes the existence of many such voices/positions, quite often antagonistic, each with its own point-of-view, each with its own claim to validity. The aim of this paper is to demonstrate that the traditionally antithetical positions in psychological research - the nomothetic vs. idiographic, the qualitative vs. quantitative can actually be complementary as they possess strengths that compensate for the weaknesses of the other. Thus by combining these approaches, one can retain both the testability of the data (through quantitative measures), so that universals of human experience can be compared (nomothetic research), and genuineness of the data (through qualitative measures), so that one can go into the depth of individual human experience (idiographic research). This way, some of the disparate voices in psychological research are brought together demonstrating the possibility of the harmonious and complementary co-existence of opposites, transforming disharmony and conflict to *carnival* (in Bakhtin), where distinct voices are heard, flourish, interact together and shape each other.

With this objective, the paper outlines the development and testing of a method of self-narrative analysis based in phenomenology and existentialism. The method - *Phenomenological Analysis of Selfhood (PAS)* makes a successful attempt to synthesise the nomothetic and idiographic paradigms in personality assessment, incorporating both qualitative and quantitative research strategies. Process validation was carried out through application of the method in counselling and psychotherapy. The various significant correlations of the scales of the PAS with the Rosenberg Self-esteem scale, the Rotter Locus of Control scale as well as with various parameters on the Rorschach Ink Blot test demonstrate the complementary relationships between these disparate measures and the approaches that define them.

The PAS and Bakhtin's Dialogism: In bringing together the disparate voices in psychological research and attempting a synergy between them, the paper reflects not only the polyphonic nature of the field of psychological research but also that it is possible to bring these voices together in a manner that is consonant and complementary where each voice informs and shapes the other. In providing for both *quantitative* and *qualitative* analysis, the method demonstrates that these two approaches to research which have been traditionally held as antithetical to each other can be synthesised, retaining the advantages and the wisdom of both approaches. As the PAS provides for an in-depth exploration of *individual uniqueness* as well as for the study of *generalised traits* of human behaviour, the study makes a successful attempt at a synergy between *nomothetic* and *idiographic* research and indicates how these two approaches in psychological enquiries could or perhaps should go hand-in-hand, the nomothetic for the search of comparable universals of human experience and the idiographic for the search of depth of individual meaning, thereby linking these disparate approaches in a dialogue of harmonious co-existence.

SESSION IV: DIALOGISM & VISUAL ART

16. Μπαχτίν και Θεωρία των Ειδών στον Κινηματογράφο: Τα Όρια της Διαλογικότητας (Bakhtin and the Theory of Cinema Genres: The Limits of the Dialogism)

Christos Dermentzopoulos

Department of Art, University of Ioannina

Η θεωρία των ειδών έχει μακρά ιστορία και ιδιαίτερη βαρύτητα στις κινηματογραφικές σπουδές. Στις σύγχρονες θεωρητικές και μεθοδολογικές αναλύσεις βρίσκουν χώρο ανάπτυξης τόσο τα κλασικά κινηματογραφικά είδη όσο και κατηγορίες όπως ο κινηματογράφος του δημιουργού, χωρίς τη διάθεση ενός στείρου διαχωρισμού τους με άλλα κριτήρια, εν πολλοίς αμφίβολα στην οριοθέτησή τους, λόγου χάρη καλλιτεχνικά. Γίνεται, έτσι, κατανοητό πως η οποιαδήποτε κατάταξη, ιδιαίτερα εντός του πλαισίου του κινηματογράφου των ειδών, μπορεί να είναι αυθαίρετη και μη επιχειρησιακή, αν αγνοεί το ιστορικό πλαίσιο και εμμένει σε μορφολογικά ή στυλιστικά και μόνο χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, η οποιαδήποτε προτεινόμενη κατάταξη πρέπει να λαμβάνει υπόψη της όλους τους παράγοντες που μετέχουν στη δημιουργία ενός κινηματογραφικού προϊόντος. Τα κριτήρια που προτείνονται κάθε φορά, όσο θεμελιωμένα και αν είναι, προέρχονται από μια αυθαίρετη κατάτμηση του πραγματικού, η οποία επιχειρεί να

ερμηνεύσει στη συγκυρία το υπάρχον υλικό.

Εντός αυτής της λογικής, η εισήγηση θα προσπαθήσει να δείξει ότι η ανάλυση του Μπαχτίν για τα είδη μπορεί να είναι επιχειρησιακή στις κινηματογραφικές σπουδές, γνωρίζοντας τα όρια και τις συγκεκριμένες κάθε φορά οριοθετήσεις και κατανοώντας πως οι διακρίσεις και τα κριτήρια που παρατίθενται είναι περισσότερο διακρίσεις και κριτήρια ευκολίας παρά αρχής. Είτε μιλάμε για μεγάλα ή μικρά είδη (major / minor genre), είτε για είδη ή υποείδη (genre / sous-genre), πρέπει να έχουμε πάντα υπόψη μας πως τα κινηματογραφικά είδη δεν είναι ουδέτερες και χρονικά παρατακτικές φορμαλιστικές κατηγορίες - επεισόδια στην κινηματογραφική ιστορία αλλά, αντίθετα, πρόκειται για νοηματικές πρακτικές που συνεχώς ανασηματοδοτούνται και φέρουν εντός τους αξίες, στερεότυπα και κανόνες που επενεργούν στην πραγματικότητα διαλογικά, σύμφωνα με τον Μπαχτίν, τόσο ως κατηγορίες όσο και ως επικοινωνιακές πρακτικές και κατασκευές. Οι περιπτώσεις σκηνοθετών - δημιουργών οι οποίοι «επιλέγουν» να χρησιμοποιήσουν τα είδη μέσα στο σύστημα των μεγάλων στούντιο και των παραγωγών μας αναδεικνύει αυτές τις δυναμικές μεταγραφές των ειδών σε νέα περιβάλλοντα. Από την άλλη μεριά η χρήση από δημιουργούς των πολυποίκιλων ειδών και η ενσωμάτωση της ρητορικής τους στο δικό τους έργο αποδεικνύει αφενός τις δυναμικές που κρύβουν τα είδη, μέσω της διαλογικότητάς τους, και αφετέρου τα όριά τους.

17. Contemporary Greek Photography and Bakhtin: Ion's 'Work on Portraits' 2006

Pamela Browne

The Moraitis School at Athens, Greece

This paper addresses the series entitled 'Work on Portraits' by the contemporary and relatively unknown Greek photographer Ion. The artist's style is distinct and shows technical proficiency.

This paper attempts to locate the sources and motivations for Ion's photography and to discuss and evaluate the nature of his work within the context of contemporary Greek and international photography. I argue that Ion's series of photographs is underpinned by Bakhtin's notion of threshold and dialogism.

Ion's portraits are examined in terms of contemporary debates such as discourse in photographic portraiture, symbolism and myth, performance, pedophilia and Walter Benjamin's notion of 'aura.' Digital manipulation versus the visual realism of the traditional photograph is also considered.

18. A Bakhtinian View on the Art of the Australian Painter Howard Arkley (1951- 99)

John Gregory

Monash University, Melbourne, Australia

Mikhail Bakhtin appears to have been more comfortable with the written word than with visual images - and for this reason some Bakhtinians doubt whether his ideas can be extended usefully beyond the realm of literature (see e.g. Vice 1997: 141, discussing film). However, Bakhtin himself specifically said that he believed his own theories were applicable in a wide range of contexts, some of which he could not even fore-

see (Bakhtin [1974], as quoted in Haynes 1995: 15: “there are no limits to the dialogic context”). In this spirit, several recent scholars have investigated the ways in which Bakhtin’s theories have considerable potential application to aesthetics and various aspects of the visual arts, photography and film (see e.g. Stam 1989 and Haynes 1995).

Personally, I have little doubt that Bakhtinian theory offers rich insights for those of us interested in the visual field; and I believe that a consideration of the work of Australian painter Howard Arkley through the lens of Bakhtin’s thought proves the point effectively.

Crucial to the developing image of Arkley’s art, in my view, is an appreciation of the relevance to his work of ideas and principles first explored in depth by Bakhtin: the “carnavalesque-grotesque,” dialogism and polyvocality, and related theories. Indeed, the concept of the carnivalesque is a central concern of my own recent monograph on Arkley, published in conjunction with a major retrospective exhibition of his work, mounted by the National Gallery of Victoria, Melbourne, in 2006, and currently on tour to other major Australian art museums. Admittedly, there is no direct evidence to suggest that Arkley was directly acquainted with Bakhtin’s theories; but his work is clearly illuminated by them. Crucial issues in this respect, examined in detail in my book, are the Rabelaisian “*grotesque body*” (a key factor in Arkley’s early career, in Surrealist-influenced form); the *mask* - also a recurrent source of stimulus for the artist, and the basis for a number of striking paintings of heads dating from his mature and later years; and the *carnavalesque notion of death* as the occasion for irreverent if half-anxious play and laughter - again a noticeable theme in Arkley’s studio notes and a number of key paintings.

As some astute commentators have observed, Bakhtin probably gave insufficient weight to the darker dimensions of carnival. However, in this regard, the notion of “anti-carnival” (Danow 1995: 1ff.), also applies to Arkley’s work, which addresses suicide, drug addiction and other plainly dystopic aspects of late 20th-century urban society, if sometimes only in muted or implied form. Also relevant here is the well-known Freudian theory of the *Unheimlich*, or uncanny, which carries particular force when considered in relation to the domestic realm of suburbia (Gregory 2006: 21-28: “Un-homes?”).

As mentioned, my previous work on Arkley has emphasized the carnivalesque aspect of Bakhtin’s theory. However, the larger concept of dialogism is also directly relevant to various aspects of Arkley’s oeuvre. Indeed, it could be seen as the ruling theoretical principle governing his entire career. In a variety of strategic developments, he continually challenged his own creative and art-critical position by introducing multiple and sometimes even contradictory “voices.”

My paper will focus on key examples drawn from three main periods of Arkley’s work, including his early “door-format” paintings (c.1978-79), *Primitive* (1981), characteristic heads and faces (1990), and *Fabricated Rooms* (1997-99), to develop a sustained account of his art as Bakhtinian, and specifically dialogic, in character.

19. Representation of Trauma in Film: Some Dialogic Aspects

Karimova Zulfia Zakievna

Manchester, UK.

The experience of trauma is not just reflected but *constituted* in art. To represent a human trauma is a way to understand, conceptualise, give it meaning and communicate it in a certain way. Art makes it possible to bring out the dialogic aspects of trauma.

In this paper I limit myself to the analysis of films in which the personal experience of trauma is at the centre not only in the *content* but also in the *form* of representation. A certain understanding of trauma structures the perception of the world and the self. Trauma becomes a prism through which reality is perceived.

I deliberately choose films that are strikingly different: Andrei Tarkovsky's *Ivan's Childhood* (1962), Robert Bresson's *Mouchette* (1967), Alan J. Pakula's *Sophie's Choice* (1982) and Stephen Daltry's *The Hours* (2002). Everything is different in these films: cultural background, aesthetic premises, use of actors and possibly even the understanding of the role of art in society and individual lives. *This* analysis, however, makes it possible to contrast representations of trauma and suffering.

In this analysis I will concentrate on several points. First, how the artistic form (genres, various narrative and visual forms, predominantly dialogic or monologic structure of the film, various dialogic elements, character construction) are brought together in the representation of trauma. Second, I want to explore the humanistic element in these representations and the possibilities of resisting or transcending a trauma. Third, the connection of the individual experience of trauma to larger structures (ideologies, discourses, history and national culture).

SESSION V: DIALOGISM, EDUCATION & SOCIO-HISTORICAL-CULTURAL APPROACHES

20. The School of Dialogue of Cultures: Theoretical Framework and Teaching Experience

Igor Solomadin & Sergey Kurganov

Ochag Gymnasium, Kharkiv, Ukraine

The study discusses new learning strategies focused on developing students' independent thinking, as well as their unique "inner world," through dialogical problem solving in elementary literary classroom. The goal of the article is to analyze theoretical foundations and practical implications of the so-called Dialogue of Cultures pedagogy, elaborated in the works of Vygotsky, Bakhtin, and Bibler. The research is grounded in the analysis of the authors' personal experiences of teaching world literature and culture according to the Dialogue of Cultures methodology.

The goal of this article is to bring together teaching experiences and strategies on the formation of student thinking in elementary, middle and high school students. We will define theoretical principles of pedagogical dialogue on the basis of ideas of dialogical consciousness and speech genre (Bakhtin), correlation of inner and outer speech (Vygotsky), and dialogue between logics and cultures of thinking (Bibler). We will tell

about ways of organizing learning material, methods of working with students and new abilities that students will form after following the concept of dialogical learning.

Our study is based on the ideas of Bibler (1988) who grounded his work in Bakhtin's concepts of scholarly dialogue and developed his own version of education called the *School of Dialogue of Cultures* (SDC). In SDC, learning is focused on the uniqueness of modern day thinking of the *Person of Culture* achieved through a dialogic interaction, or "conversation," with previous forms of culture (antiquity, Middle Ages, and modern times).

The role of learning dialogue is crucial for student humanitarian dialogical thinking development oriented towards cultural interaction. It was proven that in concept situations, a child develops a mode of thinking that is close to antiquity, while another child has a tendency for innovative ways and forms of thinking. Children's interaction in learning communities leads to consensus among such children that becomes productive by the end of the first grade. Such learning promotes the converging of many positions in one, sensitive to everybody's ability to understand many different voices and truths.

Our teaching experiences showed that dialogical teaching helps to overcome the "monologism" of the contemporary teaching and develops multicultural thinking of students adequate to the modern times (Bibler, 1993). The SDC promotes student development in learning communities and leads to the development of students' abilities to understand different points of view. Such schools create the necessary conditions for researching students' dialogical thinking on the basis of formative experiment ideas of Vygotsky.

21. Pedagogical Meeting as a Means of Promoting Creativity: The Role of the Coordinator and the Teacher

Helena Wolffowitz Miascovsky

Stance Dual School, Lael – PUCSP – Brazil

This paper aims at discussing creativity in bilingual educational contexts, focusing on two aspects. First, how the coordinator uses the pedagogical meetings to create a space where creativity may arise in order to discuss and reflect on teaching-learning process together with the teacher. Second, how the coordinator and the teacher discuss the classroom to promote a teaching-learning environment where creativity is used by students to solve their daily problems. One route of investigation is to discuss teacher-coordinators use of the curriculum and the lesson plan in relation to the promotion of creativity. In the teaching-learning process, language mediates the process of development that makes it possible for the subject to internalize the cultural tool created by society and at the same time presents an opportunity for the externalization of the creative outcomes that each student and the teacher produce in the process.

This study is grounded on the socio-historical-cultural activity theory to understand how teacher-coordinators interact in order to discuss ways of creating new possibilities for classroom practice that emphasizes creative outcomes (Engestrøm, 1994; Leontiev, 1977; Vygotsky, 1998), and on the concept of dialogism to comprehend the several voices that take part of the discourse and how the language is used and understood by the subjects involved in the action of communication (Bakhtin, 2000, 2002).

This is a critical research of collaboration (Liberali, 1994; Magalhães, 1994,

2002) in which reflection of my own practice as coordinator is interwoven with a teacher's practice in order to reconstruct our own school reality. The data is being collected in teacher-coordinator meetings and in 2nd grade English language classes in a primary bilingual school located in Syo Paulo-Brazil. The material collected is composed of video recordings of these classes and meetings. Initial results show that creativity creates opportunities for students to construct new possibilities for resolving daily real-life problems.

22. The Dialogic Nature of Reflective Praxis: A Cross-Cultural Study of Teachers' Reflective Actions in Russian and American Dewey Schools

Elina Lampert-Shepel

Mercy College, New York, USA

The proposed paper presents the findings of the cross-cultural qualitative study that develops an understanding of reflective praxis of two groups of teachers and six individual teachers in the course of their everyday practice in two different socio-cultural contexts of Dewey (Tanner, 1997) schools: the School of Self-Determination (Moscow, Russia) and the Manhattan Country School (New York, USA). The study examined, described, documented, and compared: (a) the content of teachers' reflective practice; (b) the process of reflective action; and (c) the mediational means employed in teachers' reflective actions. Three theoretical frameworks informed the study: the philosophy of John Dewey, cultural-historical psychology and activity theory (CHAT) (Bruner, 1986; Cole, 1996; Elkonin, 1971; Leontyev, 1981; Vygotsky, 1982; Wertsch, 1998), and dialogism (Bakhtin, 1981, 1986; Holquist, 1990).

One of the major findings of the study was that reflection as a higher psychological function is socially constructed, culturally mediated and dialogical in nature. It is argued that the multivoicedness of different perspectives is an important characteristic of reflection as a higher psychological function. Reflection as a higher psychological function is dialogical in nature for it is grounded on the ability of consciousness to hold and consider the different, sometimes contradictory perspectives on the object of reflection.

The ability of human consciousness to hold the polyphony of perspectives and connect them in various ways in the process of reflection is also an important condition for meaning making. This dialogical space is where meanings are socially constructed in what Bakhtin (1984) calls *sobitiye sobitiya*, the event of co-being.

The paper discusses three frameworks of meaning making used in the process of dialogical reflective thought: (1) dialectical reflection; (2) phenomenological reflection; and (3) hermeneutical reflection. The argument that reflective action is dialogical in nature opens a new perspective on understanding reflective thought and the process of meaning making.

23. Dialogue in Bakhtin's and Vygotsky's Work: A Comparative Analysis

Ilias Karasavvides

University of Thessaly, Greece

The paper aims to provide a comparative analysis of the concept of dialogue (and

dialogicality) in the work of Bakhtin and Vygotsky. Firstly, Bakhtin's theoretical framework is presented and the concepts of dialogue and meaning are discussed in detail. Secondly, Vygotsky's theoretical framework is outlined with a special focus on the concepts of social interaction and mediation. Thirdly, the two frameworks are juxtaposed in an attempt to find parallels. The comparative examination suggests a set of core ideas that are shared by both scholars which are related to social interaction and mediation. The role of dialogue in social interaction and mediation is subsequently considered with references to both frameworks. It is concluded that both frameworks are essentially dialogical.

SESSION VI: NEW TECHNOLOGIES, MULTIMODALITY & DIALOGISM

24. Dialogical Meaning in Technology

Michael Cooke

University of Limerick, Ireland

Art has always been an important domain for dialogical analysis. Indeed, it is in the attempt to understand the verbal art of Dostoevsky and others that Bakhtin develops some of his most important concepts. What makes the experience of art such a dialogue is mainly the status of the artwork as an expression of some, even if unknown, consciousness. In the experience of art we have the occasion to hear and feel the voices of an other or others such as author or originator, as well as those of the heroes and characters contained within it. Art, examined in dialogical terms, cannot be reduced to mere semantics. It necessitates consideration of its power to move, evoke emotional and ethical responses which, by their very nature, are intensely interpersonal experiences.

On the other hand, the meaning of technology, especially industrial technology is usually considered to be much less dramatic; dry functionality which is judged in terms of its efficiency, effectiveness, safety, and so on. Over time, technological artefacts may acquire a culturally iconic status, being housed in museums or acting as symbols far beyond their context of use.

There is a middle ground of course, which is the domain of design and craft where aesthetic form and function are balanced. However, in this paper I wish to focus on the experience of using technology that has not been designed with explicit aesthetic concerns or criteria in mind; technology, as mentioned early, designed with dry functionality in mind. It will be argued here, though, that a careful, dialogical analysis of the lived experience of people using such industrial technologies reveals that it is far from dry or devoid of any personal meaning. On the contrary, in terms similar to the experience of the work of art, it can be every bit as emotional, aesthetic, ethical and interpersonal. The functional artefact has its authors, whose voices and values become embodied in the artefact. The user of the technology also brings a voice and associated values to the artefact at the moment of use, producing a, sometimes intense, dialogical situation. The value of such a dialogical analysis of technology will be illustrated in the full paper with empirical examples from an ethnographic study of the lived experience of air traffic control technology.

25. Dialogicality and Interobjectivity in Collaborative E-Tutoring

Alessandra Talamo, Simone Pozzi & Marianna Puglisi

Sapienza University of Rome, Italy

This paper explores the relation between dialogicality, intersubjectivity and *interobjectivity* - i.e. the sharing of the collaboratively constructed world (Moghaddam, 2003) - in the tutor activity in a project of e-learning devoted to professional training. Within this test-site, we analysed the activity of three tutors and the coordination strategies they devised to manage an e-learning environment and the e-learners therein. In this paper we show with discourse analysis results how subjects decide to a certain extent the level of dialogicality of their (request of) collaboration with other subjects.

Whenever engaged in a collaborative activity, subjects rely both on *intersubjectivity* and on *interobjectivity* to ensure that collaboration takes place smoothly, but this happens to different extents. Some interactions are closer to the intersubjectivity polarity, as subjects assume and focus on a shared understanding of the world, whereas some others are oriented to the interobjectivity polarity, as subjects direct their efforts to what is shared “out there in the world”, i.e. to the shared objects of the activity. We claim that this positioning between the two polarities affect the type of interaction occurring between the subjects. Whenever the intersubjective polarity is stressed, subjects engage themselves in dialogical interactions, where the other’s collaboration is sought to redefine a shared understanding of the present state of the activity. On the contrary, in case the interobjectivity polarity is chosen, the other’s position can be equalled to an instrumental one.

Our data show how the positioning between the two polarities can be described in the light of the degree of stability of the activity. Subjects move to the instrumental pole (*interobjectivity*) when the goal, the tools and the solution they are pursuing are certain, whilst the dialogical pole (*intersubjectivity*) appears insofar as there is a need to socially construct a solution or the tools to work on it.

26. Dialogic Pedagogy: Studying the Chronotopicity of Multimodal Meaning Making with Hypermedia in an Educational Context

Angeliki Polyzou

University of Crete, Greece

The research discussed in this paper is motivated by Bakhtin’s concepts of ‘dialogism’ and the ‘chronotope’. It, also, acknowledges the relatively new term of ‘multimodality’. It aims to investigate the chronotopicity of a teacher’s dialogical meaning making processes in order to represent her subject matter in her specific socio-historical (educational) context of study, using the different multiple modes provided by a multimedia authoring computer package. New Technologies are strongly linked with the concept of multimodality. Multimedia authoring programs, for example, offer different ways of meaning making in multimodal texts that combine diverse visual and aural modes of meaning representation in linear or non-linear combinations.

The qualitative research methodology and further on, the analysis of data revealed the teacher’s multiplicity of voices, while she was in the process of multimodal pedagogical making of meaning. Her dialogical processes involved distinctive negotia-

tions in order to resolve the complexities of her chronotopic voices, which were, eventually, unified in her hypermedia, multimodal texts. The teacher's textual multimodal meanings were directly and indirectly related to her current chronotope (socio-historical, educational context). Finally, the implications of this research are discussed in terms of chronotopic, dialogical hypermedia/multimedia for education and a number of research questions are acknowledged for further investigation.

27. Voices in Discourses: Dialogism, Critical Discourse Analysis and 'Maths' and/or 'Technology' Orientated Identities

Anna Chronaki

University of Thessaly, Greece

Contemporary theories of identity describe it as a multi-layered phenomenon, constructed within various cultural and historical processes and deny an essentialist definition that see identity as monolithic and permanent in nature. The construction of learners as good or bad at maths and/or technology could be explored as a hybrid category of identity that is socially constructed and yet individually experienced. In this presentation, the aim is to bring together the dialogical philosophy of language and critical discourse analysis in analyzing multi-faceted identity through a small number of case-studies concerning the experiences of students with maths and technology.

SESSION VII:

28. «Είναι Παιδιά Πολλών Ανθρώπων τα Λόγια μας» ή Διαλογικότητα και Πολυφωνία στη Σύγχρονη Ελληνική Ποίηση (Dialogism and Polyphony in Modern Greek Poetry)

Barbara Rousou

University of Athens, Greece

Σκοπός της εισήγησής μου είναι η ανάδειξη της διαλογικότητας μεταξύ φωνών και λογοτεχνικών ειδών και η ανίχνευση της πολυφωνίας στη μοντέρνα ελληνική ποίηση, κάτι που έχει επιχειρηθεί ήδη σε ξένους ποιητές με γόνιμα αποτελέσματα. Θεώρησα επομένως χρήσιμη την απόπειρα προβολής των διαλογικών στοιχείων και της πολυφωνικότητας σε κείμενα της νεότερης ελληνικής ποίησης.

Η μέθοδός μου στηρίζεται στην εξέταση και σύγκριση ποιημάτων ώστε να διαφανεί η πολυφωνία του ποιητικού λόγου και η δυνατότητα διαλόγου. Επομένως, μετά την σύντομη αναφορά στις θεωρητικές βάσεις του μπαχτινικού έργου, το κύριο τμήμα της εισήγησης καλύπτει η επεξεργασία των κειμένων.

Οι θεωρητικές θέσεις από το έργο του Μπαχτίν που αναφέρονται στην εισήγησή μου χρησιμοποιούνται με δύο τρόπους: άλλες συνιστούν τις βάσεις της εργασίας, όπως η γενικευμένη διαλογικότητα της γλώσσας, η παραδοχή από τον Μπαχτίν, σε πρώιμα έργα του, διαλογικών στοιχείων στη μοντέρνα ποίηση και η έννοια της υβριδιοποίησης (hybridization) και υβριδικής κατασκευής (hybrid construction) για άλλες θέσεις επιχειρείται, στην πράξη, η ανατροπή τους, όπως η άποψη για την μονολογική ποίηση, η ανιστορικότητα της ποίησης, και η αντίληψη για την ιδιαιτερότητα της ποιητικής γλώσσας. Παράλληλα λαμβάνεται υπόψη ένα γνώρισμα της μοντέρνας ποίησης, δηλαδή η

έλλειψη καθαρότητας των λογοτεχνικών ειδών και επομένως η διαλογικότητα μεταξύ τους.

Το αποτέλεσμα της εργασίας μου αυτής είναι η παρουσίαση της διαλογικότητας και της πολυφωνικότητας ως μιας άλλης μεθόδου προσέγγισης των ποιητικών κειμένων και ιδίως αξιολόγησης των μορφολογικών γνωρισμάτων τους που στα πλαίσια αυτής της οπτικής δεν παραμένουν μόνον τρόποι, σχήματα αλλά προβάλλονται ως ιδεολογικοί και πολιτισμικοί φορείς. Συχνά, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αλλά και από την κριτική το ποίημα αντιμετωπίζεται ως ένα κλειστό αυτό-εκπληρούμενο γλωσσικό σύμπαν' η φόρμα του παραμελείται θεωρούμενη απλώς εξωτερικό αισθητικό στοιχείο. Με την προβολή των πολυφωνικών στοιχείων και της διαλογικότητας αναδεικνύεται η σχέση της ποίησης με τα κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα εντός των οποίων δημιουργείται.

29. Ανατέμνοντας την Προέλευση του Μυθιστορήματος: Ο Bakhtin και τα Απώτατα Όρια της Διαλογικότητας των Ειδών (Dissecting Bakhtin's Theory on the Origin of the Novel: Bakhtin and the Ultimate Limits of the Dialogicity of Genres)

Konstantinos Lerounis
University of Reading

Η εισήγηση αποσκοπεί στη διερεύνηση των παραμέτρων και συνεπειών της μπαχτινικής γενεαλογίας του μυθιστορήματος, τόσο στην ειδική της συνάφεια όσο και στα ευρύτερα πλαίσια των αναζητήσεων για την προέλευση του έργου τέχνης κατά τον 20ο αιώνα. Θα αναψηλαφηθούν επίσης οι τρόποι με τους οποίους η σκέψη του Bakhtin διέπεται από τις προϋποθέσεις της δυϊκότητας της ευρωπαϊκής μεταφυσικής παράδοσης σηματοδοτώντας κατ' αυτόν τον τρόπο και το απώτατο όριο της διαλογικότητας.

Η εισήγηση θα κινηθεί σε τρεις κύριους μεθοδολογικούς άξονες. Πρώτον, θα γίνει χρήση του έργου των Paul de Man και του Jacques Derridas ως ανατομικού εργαλείου προκειμένου να επιτευχθεί μία εξωτοπική θέαση της μπαχτινικής μυθιστορηματικής θεωρίας και όχι στα πλαίσια μίας αναφορικής διαδικασίας. Δεύτερον, η κριτική του μυθιστορήματος ως εν δυνάμει εγκυκλοπαιδικού είδους θα συνδεθεί τόσο με θεωρίες για την γένεση του μυθιστορήματος όσο και με την ιδέα για την ύπαρξη μίας ανάλογης εγκυκλοπαιδικότητας στο μιλιτωνικό έπος, το οποίο επίσης φέρεται να συνενώνει ποικίλα λογοτεχνικά είδη (Barbara Lewalski). Τρίτον, με οδηγό την θεωρία του Heidegger για την προέλευση του έργου τέχνης θα διερευνήσουμε (σε μεγάλο μέρος εκ του αντιθέτου) τον βαθμό στον οποίο θεωρίες που ανάγουν την προέλευση των άλλων έργων τέχνης στον κατ'εξοχήν αξιακό ορίζοντα του απόλυτου παρελθόντος περιορίζουν την πολυγλωσσία.

Αφού η καταγωγή των άλλων ειδών είναι προϊστορική και κατ' επέκταση μυθική, και το μυθιστόρημα βρίσκεται σε μία διαλογική σχέση μαζί τους τόσο μέσα από την παρωδία (με την τεχνική έννοια του όρου αλλά όχι μόνον), όσο και μέσα από τον σχολιασμό εγκαθιδρύεται μία δυϊκότητα που αρθρώνεται με τους όρους της αντίθεσης πρωτοτοκίας-υστεροτοκίας. Ο Bakhtin πριμοδοτεί το μυθιστόρημα ταυτίζοντάς το με την ιστορικότητα, το ενδύει δηλαδή με το προνόμιο της ενδελεχούς προσβασιμότητας αλλά ταυτόχρονα το καταδικάζει σε μία οιονεί εγγελιανή αργοπορία να φτάσει στο προσκήνιο της ιστορίας. Παρά την αργοπορία του αυτή υποχρεώνει τα μεγαλύτερα του 'αδέλφια', με μία πράξη μεταφυσικής βίας, να μιλήσουν την γλώσσα της δικής του ετερότητας. Η μεταφορά αυτή αναπέμπει το απελευθερωτικό δυναμικό της μπαχτινικής θεώρησης και

εμφορεύεται από αυτό όμως ταυτόχρονα «τυφλώνει» (όπως θα έλεγε ο Paul de Man) τον Bakhtin στις προεκτάσεις της μεταφοράς του και τα ζητήματα που αναφύονται από την χρήση της.

Ο δυϊσμός πρωτοτοκίας-υστεροτοκίας σηματοδοτεί ταυτόχρονα και τα απώτατα όρια της διαλογικότητας εντός του μυθιστορήματος. Αν και η απόπειρα απόδρασης από τους περιορισμούς της μεταφυσικής θεώρησης της προέλευσης του έργου τέχνης απομένει μετέωρη, η μπαχτινική γραφή επιτρέπει την καταγραφή μίας γνήσιας διαλογικότητας των ειδών στη γενεαλογία του μυθιστορήματος.

30. Από την Quellenforschung στην Διακειμενικότητα (Baxtin, Kristeva) και από την Διακειμενικότητα στο Άγχος της Επίδρασης (Bloom), ή Θεωρία και Ιστορία της Λογοτεχνικής Κριτικής [From Quellenforschung to intertextuality (Bakhtin, Kristeva) and from intertextuality to the Anxiety of Influence (Bloom), or Theory and History of Literary Criticism]

S.N. Philippides

University of Crete, Greece

Η εργασία αυτή επιχειρεί να διαγράψει αδρά την πορεία της κριτικής κατεύθυνσης που διερευνά το συσχετισμό του Κειμένου με το Άλλο κείμενο. Η παράδοση της κλασικής φιλολογίας ασχολείται με τον εντοπισμό των «πηγών», μια κριτική πρακτική που άρχισε με την προσπάθεια των φιλολόγων να προσδιορίσουν τα ελληνικά πρότυπα των λατίνων συγγραφέων. Η μετατόπιση του ενδιαφέροντος από τον εντοπισμό της πηγής στο ίδιο το κείμενο ως μια ανασηματοδότηση πλέον και ανατροπή κατ' ουσίαν του μοντέλου συντελείται με τις ιδέες του Μπαχτίν για την παρωδία, αλλά τυποποιείται διαυγέστερα από την Κρίστεβα με τον όρο «διακειμενικότητα». Στην προέκταση της ίδιας κριτικής συλλογιστικής κινείται και η άποψη του Μπλουμ για την παρανάγνωση του προτύπου από τον συγγραφέα. Στην πορεία αυτή της συγκεκριμένης κριτικής προβληματικής ισχυρίζομαι πως υπόκειται η μετατόπιση του κριτικού ενδιαφέροντος από τον συγγραφέα στο κείμενο και από το κείμενο στον αναγνώστη.

31. Βυζαντινή Λογοτεχνία και Michail Bakhtin (Byzantine Literature and Michail Bakhtin)

Panagiotis Roilos

Department of the Classics, Harvard University

Είναι γνωστό ότι η θεωρία του Bakhtin για την διαλογικότητα, την ετερογλωσσία και, κυρίως, τα καρναβαλικά στοιχεία στην λογοτεχνία εν γένει και τον μυθιστορηματικό λόγο ειδικότερα αντλούν εν πολλοίς από την λογοτεχνία και τις ευρύτερες αισθητικές και πολιτισμικές εκφάνσεις του δυτικοευρωπαϊκού μεσαιωνικού κόσμου. Στην ανακοίνωση αυτή εστιάζουμε σε παράλληλα θεωρητικά στοιχεία, όχι απαραίτητα άμεσα στον Μπαχτινικό θεωρητικό λόγο και την ελληνική μεσαιωνική λογοτεχνία. Στην ανάλυση μας ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προσέγγιση από Βυζαντινούς ρήτορες της γλώσσας εν γένει και πιο συγκεκριμένα της τέχνης του λόγου ως δυνάμει αμφίσημου και κατ' επέκταση διαλογικού επικοινωνιακού κώδικα. Βασικός στόχος της εισήγησης είναι η ανάδειξη παράλληλων προς τις ιδέες του Bakhtin προμοντέρνων θεωρητικών προσεγγίσεων της λογοτεχνίας και της σημασίας τους για την πληρέστερη κατανόηση της ευρύτητας αλλά και των περιορισμών των Μπαχτινικών θεωριών.

**SESSION VIII:
DIALOGISM, LANGUAGE & COGNITIVE PROCESSES**

32. Conceptualizing Multilingualism: A Bakhtinian Perspective

Mika Lähteenmäki

Foreign Languages and Translation Studies, University of Joensuu

Along with ongoing processes of economic and cultural globalisation multilingualism is becoming an everyday phenomenon even in those societies which have traditionally been dominated by monolingualism. Increasing linguistic diversity shapes people's lives in significant ways and also has important consequences for societies as a whole. Multilingualism presents a challenge for those approaches to the study of language which posit *a language system* as their object of study. It seems that the idea of monolingualism as a norm or the natural state of affairs underlies many traditional linguistic approaches. Moreover, the idea of a unified language promoted by linguistics is also intimately connected to the ideology of the nation-state according to which the existence of a common language is crucial for the creation of national unity.

Bakhtin sees the notion of a unified language system as an abstraction created by the linguist who distances himself from the 'immediate' reality of language. For Bakhtin, language is a dynamic phenomenon which is both socially and stylistically stratified. This suggests that the notion of a language is conventional in its nature, since in many cases there are no linguistic criteria for the demarcation between languages and dialects. Instead of considering a language as a monolithic whole, Bakhtin insists that a language is a conglomerate of different language forms representing various ideological points of view. In his view, the idea of monolingualism as a norm is an idealisation, because all societies are, to some extent, characterised by multilingualism. Bakhtin's notions of heteroglossia [*raznorechie, raznoiazychie*] and polyglossia [*mnogoiazychie*] challenge the idea of a monolingual society as well as the notion of a unified language system which has often been taken for granted in traditional linguistics.

The aim of the present paper is to discuss Bakhtin's dialogical conception of language according to which heteroglossia is a natural feature of all natural languages and explore the possibilities and limitations of Bakhtin's linguistic tools in conceptualising multilingualism.

**33. Bastardizing the Bakhtin Circle's Ideas or Bringing them to Life?
Implications for Research as a Praxis**

Myriam N. Torres

Cristina González

Loui V. Reyes

New Mexico State University, USA

Divorce, antagonism, and even class distinctions between theorists and practitioners in every discipline and area of knowledge are not uncommon, and Bakhtinians are no exception. We argue that putting the Bakhtin Circle's ideas and insights to work in a specific situation such as the language education classroom is not simply the 'application' of those ideas for teaching language, but bringing them to life as they were origi-

nally conceived by the members of the Circle (Bakhtin, 1984; Bakhtin, 1986a, 1986b; Medvedev, 1978; Voloshinov, 1973). Thus, neither the Bakhtinian theorists who often dismiss the applications of their theories, nor the Bakhtinian practitioners who take them as givens, are doing justice to the distinctive view of the theory-practice relationship promulgated by the Circle. We are not implying with this claim that the Bakhtin Circle was the first and the only group of thinkers who engaged in such a philosophical excursion, but we find theirs one of the most cogent and appealing arguments on this matter.

The purpose of this presentation is twofold: (1) To examine and highlight the basic developments of the Bakhtin Circle concerning the nature of knowledge, of research, and the object of study of the sciences concerning human and social phenomena; (2) To determine, through philosophical analysis, the degree of compatibility and complementarity of the Bakhtin Circle ideas with the notion of research as a praxis. Therefore, we are not reporting on an application of Bakhtin Circle ideas, but rather we are conceptualizing a distinctive way to converge theory and practice as an inseparable unit.

For the Bakhtin Circle there is no separation between theory and practice of language study. Thus, the basic unit of speech communication, as theorized in the Bakhtin Circle, is the utterance, which has two components: the language as system, and the particularity of language use with a personal and contextual stamp. We cannot talk about basic and applied science as dichotomous in any area of study of human sciences (Bakhtin, 1986c). The convergence of theory and practice (basic and applied science) is a continuous process that is never separable, and is never ending. In other words, there is no division of labor between theorists and practitioners. In the context of Research as a Praxis, the meaning of praxis is precisely this dynamic interdependence of theory and practice on the one hand; and on the other hand, the epistemological break that implies a move from subject-object to subject-subject relationship ((Fals-Borda, 1991). This is what Bakhtin is proposing in the methodology of human sciences. The human sciences, as Bakhtin (1986c) claims, have a common subject: the *expressive being*, and his/her language-in-use or discourse as the primary data. To be human means to be *in-relation-with* others, hence *knowing* is derived through a dialogical process; both core ideas are at the root of dialogism as philosophy. This is in stark opposition to his view of the study of natural sciences whose object of study is not expressive and dialogical but rather static and monological. He uses [meaning] as *understanding* for human sciences, and reserves [meaning] as *knowledge* for natural sciences. This separation is consistent with his distinction between dialogical and monological forms of knowledge.

One of the major contributions that the Bakhtin Circle makes to Research as a Praxis is the vision of language from a socio-ideological perspective (Faraco, 2003). They theorize language as the organic link of socially organized human activity that constitutes and is constituted through social life, social structures and practices. Following Bakhtin's inspirational work on language, Gardiner & Bell (1998) refer to language as the "flesh of the world". In RAP, the notion of praxis is consistent with this idea of human activity impacting the world and in turn being transformed by it within a specific historical context. Thus, Bakhtin's ideas complement RAP's philosophical grounding as a transformative endeavor. Additionally, the Bakhtin Circle's notion of dialogue that goes beyond face-to-face interaction to include dialogue distant in space and time through its inter-textuality, is another contribution that widens the scope of RAP's dialogical encounters and its impact. The dynamics of dialogue in RAP's adherence to radical democratic participation in the research process coincides with Bakhtin's

(1984) idea of power symmetry among dialoguers as equally signifying consciousnesses.

Thus far we have only addressed peripheral dimensions of RAP. Therefore, it is necessary at this point to situate RAP as an alternative paradigm of research that aligns itself with the Bakhtin Circles' understanding of epistemology, science, and methodology. This paradigm's ideas about knowledge and research resemble those that emerged after the Bakhtin Circle's work in the 50s, 60s and 70s in various parts of the world as components of popular social movements, above all those of the so-called 'Third World' countries (Latin America, India, Africa, South Asia). These popular movements evolved into what is known in Latin American and other developing countries as *Participatory Research* or *Participatory Action Research* (PAR) (Fals-Borda, 1976, 1980, 1985, 1991, 1995, 2005; Freire, 1992, 2005; Rahman, 1993; Rodrigues-Brandao, 2005). As PAR became known and widely used, many versions emerged and often were co-optations of the name under the same colonizing research practices. This is one of the reasons we use the expression "research as praxis"—RAP—as a reconstruction and recontextualization of PAR after postmodernism.

One of the pioneers of PAR is Paulo Freire, who developed a research approach for working with human beings. At first he called it *thematic research* in his book *Pedagogy of the Oppressed* (1992). His approach was that of integration of curriculum planning, pedagogy, research and communitarian work, and also marked the beginning of his lifetime commitment to radical democracy, popular education and knowledge for conscientization and transformation. This new research paradigm has been developed and used extensively as an alternative to the conventional positivist paradigm of research in most countries of Latin America and many other 'Third World' countries.

Although PAR/RAP has a diversity of approaches and political commitments, most of them share basic ideas: the *critical understanding* of reality, the involvement of participants as *co-investigators* of their own reality, and their communal action to *transform* that reality for the improvement of their life conditions and the society at large. Rodrigues-Brandao (2005) highlights the principles and purposes of PAR/RAP which underlie growing diversity of strands: (1) Public interest: serves as a means to study social problems through popular participation (radical democracy), in which participants are co-researchers in the study of those problems and in the collective action to solve them while improving their own livelihood and that of others; (2) Progressive construction of popular knowledge toward the construction of popular science; (3) Sharing with popular education the goal of empowerment of popular movement members; (4) Commitment to work for the betterment of the world with those who suffer most due to the current oppressive world order through the no-neutral characters of RAP/PAR. Hence, PAR/RAP is political, but not partisan in its politics.

In brief, PAR/RAP is a *vivencia*, a philosophy of life and work for understanding the world and transforming it. The Bakhtin Circle's work on language and dialogism, if not complementary, at least is compatible with PAR/RAP principles.

34. Language, Sense and Intersubjectivity

Cristina M. Madeira Coelho
Universidade de Brasvlia, Brazil

Practices and studies in preschool inclusive education have, through the last

decade, shown several challenges yet to be overcome. Among them we trace the peculiar characteristics of specific dialogical contexts in which one of the partners has communication disorders. That is to say, one of the partners shows a specific form of language organization and use. Through real examples in educational practices, some questions about the nature of these specific interactions are raised. How these interactions occur? Is this kind of interaction 'comfortable' for both partners? How do they construct meanings? How do they understand each other? The first intent of this paper is to answer these questions with highlights from the Bakhtinian dialogism. But the primary one is to question the limited way to understand these interactions by looking only as if they were a semiotic construction of meanings. As historical-cultural subjects both partners mutually experience the meaning of the interaction but each one experience it in a subjective way (Gonzalez Rey, 2002, 2003, 2004). The educational context is defined by mutuality; both members influence and are influenced by each other. But they do so by giving senses to their own experience in a dynamic, open and configurationally process. In this way, the other can consist in someone who is a potentially impasse creator or as someone who is going to facilitate the communication, or someone as comprehensive as a grandmother, and so on. The possibility of (de)co-ordination of subjective senses between interlocutors is a theoretical category, which I have defined as *intersubjective sense* (Madeira-Coelho, 2004). Through the *intersubjective sense* perspective, the language disorder itself is not to be understood as a linguistic imposed determination, but the way children with language disabilities work with their difficulties. A way that may reveal the expression of an active personality of someone who is (re)constructing significations and (re)organizing senses.

35. Bakhtin - A Missing Link in Children's Development of Language and Cognition

Karin Junefelt

Stockholm University, Stockholm, Sweden

Neither Bakhtin nor Voloshinov was concerned with children's linguistic and cognitive development. Not until recently have scholars in child language development become interested in their works. What new insights can their dialogic perspectives offer? The aim of the present study is to examine that against the background of empirical data.

The data consists of two transcribed and coded video recordings of an 8 year old blind child, who first writes a story and then reads it aloud. When the child was writing the story he was alone in his room except for the video camera and his doll. When the child was reading his story the doll, the child's mother and the researcher were present. The first video recorded session contained 228 utterances and the second 62 utterances.

The utterances were analyzed with regard to Bakhtinian and Voloshinovic key notions such as: I and you, self and other, addressivity, dialogue, including both external and internal dialogues, and dialogicality.

The result shows that I and you as well as self and other are embedded in each other. It shows as to addressivity that the addresser or the addressee can be a physical person as well as a psychological or mental person. As to dialogue the result shows that there is a mixture of single-voiced discourse and double voiced discourse, and a mixture of external and "internal" speech. Finally, as to dialogicality the result shows two main

types. These concerned voices of others from previous embedded contexts and voices of others in the immediate contexts.

The results made me reconsider the hypotheses of Piaget and Vygotsky as to egocentric speech. (This reconsideration is presented in a forthcoming book: "Rethinking egocentric speech - towards a new hypothesis". Publisher: Nova Science Publishers, Inc.

SESSION IX: DIALOGISM & PSYCHOLOGY

36. Ο Bakhtin και η Ψυχανάλυση (Bakhtin and Psychoanalysis)

Nikos Papachristopoulos

Panteion University of Social and Political Studies, Greece

Η βασική θέση του Bakhtin περί ψυχανάλυσης είναι ότι η φροϋδική θεωρία παραμένει εγκλωβισμένη στην εσωτερική, υποκειμενική οπτική της δράσης, αγνοώντας τις υλικές της συνθήκες. Με ποιον τρόπο όμως μπορεί να αναγνωσθεί η θέση αυτή, τόσο εντός του συγκεκριμένου στο οποίο εκφέρεται, όσο και σε σχέση με το υπόλοιπο έργο του Bakhtin; Γιατί ο Bakhtin προβαίνει σε μια τόσο διεξοδική ανάλυση της φροϋδικής θεωρίας και ποια είναι τα σημεία εκείνα στα οποία, παρά τη φαινομενική καταδίκη της, ενυπάρχει και η αποδοχή της, ως συστήματος ερμηνείας της δράσης; Διαφαίνεται μια ψυχαναλυτική οπτική, ή διαφορετικά, μια εγγραφή του ίδιου του ψυχαναλυτικού εκφερομένου στο υπόλοιπο έργο του Bakhtin, και ιδιαίτερα στη θέση του περί διαλογικότητας;

37. Bakhtin και Freud: Ένας Ανολοκλήρωτος Διάλογος (Bakhtin and Freud: An Unfinished Dialogue)

Manolis Dafermos

University of Crete, Greece

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε την συγκριτική ανάλυση των θεωρητικών προσεγγίσεων του Μ. Bakhtin και του Σ. Freud. Η δυσκολία της συγκριτικής ανάλυσης των θεωριών των εν λόγω διανοητών οφείλεται στην πολυμορφία και πολυσημία του έργου τους και στην ύπαρξη πολλαπλών και αλληλοσυγκρουόμενων ερμηνειών του. Παρά τις σημαντικές διαφορές στα γνωστικά αντικείμενα και στις θεωρητικές προσεγγίσεις του Μ. Bakhtin και του Freud μπορούν να εντοπιστούν σημαντικά σημεία διαλογικής συνεύρεσης και σύγκλισής τους.

38. Η Διαλογικότητα και η Πολυφωνία Μέσω των Ομάδων Αναστοχασμού ως Αντίβαρο στον Εξαρτητικό Λόγο (Dialogism and Polyphony in Reflection Groups)

Ilias Gotsis

Adolescent Unit, Okana, Atrapos, Greece

Η εξαρτητική διαδικασία χαρακτηρίζεται από την έλλειψη του υποκειμένου. Ο λόγος του εξαρτημένου κυριαρχείται από την ουσία, η οποία αποκλείει τόσο την διαδι-

κασία του αναστοχασμού όσο και τον διάλογο με τους άλλους.

Η αξιοποίηση της διαλογικότητας και η δημιουργία ενός πολυφωνικού πλαισίου στο οικογενειακό σύστημα, επιτρέπει αφενός την αυτονόμηση του υποκειμένου και αφετέρου την δημιουργία σχέσεων μέσω της αναγνώρισης της ετερότητας.

Σ' αυτή την προοπτική αξιοποιείται η προσέγγιση του Μ. Μπαχτίν για την διαλογικότητα και την πολυφωνία και η συνάντησή του με σύγχρονα ρεύματα της ψυχοθεραπείας όπως αυτού του κονστραξιοτισμού και άλλων αφηγηματικών προσεγγίσεων και υιοθετείται η μέθοδος των ομάδων αναστοχασμού στην οικογενειακή θεραπεία της εξάρτησης.

39. Η Αξιοποίηση – της Διαλογικότητας και του Μακρού Χρόνου- του Bahktin στην Ψυχοθεραπεία Ομάδας (Actualizing Bahktin's Concepts – Dialogism and the Long Time – in Group Psychotherapy)

Petros Polychronis

Institute of Anthropos, Greece

Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζεται υλικό από τις διεργασίες ψυχοθεραπείας ομάδας, όπου θα αξιοποιηθούν οι αφηγήσεις των μελών της ομάδας, όπως αναδύονται στο διάλογο τους «εδώ και τώρα» και όπως διαπλέκονται διαχρονικά για το σχεδιασμό ζωής.

Το υλικό πλαισιώνεται θεωρητικά με αναφορά στην επαλληλότητα Συστημικής Προσέγγισης και Διαλογικότητας.

PLENARY SESSION X

40. Ο Μ. Μπαχτίν και η Σύγχρονη Θεωρία του Πολιτισμού (M.M. Bakhtin and Modern Theory of Culture)

Anatoly Shendrik

Moscow University of Humanities, Moscow, Russia

Ο Μ. Μπαχτίν ανήκει στον κύκλο των ερευνητών τα έργα των οποίων αποτελούν ιδιότυπους σταθμούς στην πορεία ανάπτυξης των ανθρωπιστικών επιστημών. Σ' αυτά καταφεύγουν όχι μόνο οι γλωσσολόγοι και οι φιλόλογοι, αλλά και φιλόσοφοι, ιστορικοί, ανθρωπολόγοι, κοινωνιολόγοι, γλωσσολόγοι. Όμως, ο Μπαχτίν μας ενδιαφέρει, πρώτα απ' όλα, υπό το πρίσμα της συμβολής του στην ανάπτυξη της θεωρίας του πολιτισμού, στην εξέταση ενός πλέγματος σύνθετων ζητημάτων, τα οποία ακόμα και στις μέρες μας δεν έχουν μονοσήμαντη λύση τόσο στην ρωσική όσο και στην παγκόσμια θεωρία του πολιτισμού (κουλτουρολογία).

Ο στόχος της εισήγησής μας είναι να αναδείξει το ρόλο του Μ. Μπαχτίν στο γίνεσθαι και στην ανάπτυξη της σύγχρονης θεωρίας του πολιτισμού, να φανερώσει τη συμβολή του στον αναστοχασμό τέτοιων προβλημάτων της σύγχρονης γνώσης για τον πολιτισμό, όπως ο χαρακτήρας του πολιτισμού, η τυπολογία του πολιτισμού, το υποκείμενο του πολιτισμού και άλλα ζητήματα, τα οποία συζητούνται από τους ειδικούς, που ασχολούνται με τα ζητήματα της θεωρίας του πολιτισμού.

41. Experimental Performance based on Cornelius Cardew: *The Great Learning*
(Paragraph 7)
(open to all)

Panagiotis Kanellopoulos
University of Thessaly, Greece

A metaphor for the relation between individual and culture. Human uniqueness as a subversive force against homogeneity and imposition. Indirect subversion. Leaning towards each other, borrowing a note and using in a personal way. Borrowing notes as a metaphor for being through the voice of another(?). Gradual sound movement, non-systematic but not random evolution; emergent structure.

This is an experimental piece made by the British composer Cornelius Cardew (1936-1981), which is open to anyone who wishes to be involved, irrespective of prior musical training. As Michael Nyman (1999) notes, 'Experimental composers are by and large not concerned with prescribing a defined time-*object* whose materials, structuring the relationships are calculated and arranged in advance, but are more excited by the prospect of outlining a *situation* in which sounds may occur, a *process* of generating action (sounding or otherwise), a *field* delineated by certain compositional rules' (p. 4).

Paragraph 7 is a characteristic example of this approach, at the core of which lie what Nyman calls 'people processes': 'The idea of one and same activity being done simultaneously by a number of people, so that everyone does it slightly differently, 'unity' becoming multiplicity' (Michael Parsons in Nyman, *ibid.*: 6). At the same time, contextual processes 'concerned with actions dependent on unpredictable conditions and on variables which arise from within the musical continuity' (*ibid.*: 6), are put into work through certain compositional rules, leading to indeterminate but by no means random development.

Cardew's performance directions read as follows - We will remain faithful to these instructions but a different text will be used:

Notation:

1. ———> The leader gives a signal and all enter concertedly at the same moment. The second of these signals is optional; those wishing to observe it should gather to the leader and choose a new note and enter just as at the beginning (see below).
2. "Sing 9(f2) SWEPT AWAY" means: sign the words "SWEPT AWAY" on a length-of-a-breath note (syllables freely disposed) nine times; the same note each time; of the nine notes two (any two) should be loud, the rest soft. After each note take in breath and sing again.
3. "hum 7" means: hum a length-of-a-breath note seven times; the same note each time; all soft.
4. "speak one" means: speak the given words in steady tempo all together, in a low voice, one (follow the leader).

Procedure: Each chorus member chooses his own note (silently) for the first line (IF eight times). All enter together on the leader's signal. For each subsequent line choose a note that you can hear being sung by a colleague. It may be necessary to move to within earshot of certain notes. The note, once chosen must be carefully retained. Time may be taken over the choice. If there is no note, or only the note you have just been singing, or only as note or notes that you are unable to sing, choose your note for the next line

freely. Do not sing the same note on two consecutive lines. Each singer progresses through the text at his own speed. Remain stationary for the duration of a line; move around only between lines. All must have completed “hum 3(f2)” before the signal for the last lone is given. At the leader’s discretion this last line may be omitted.”

**SESSION XI:
DIALOGIC APPROACHES IN EDUCATION AND IN THE PROCESS OF
LEARNING AND DEVELOPMENT**

**42. The Concepts of ‘Dialogism’ and ‘Heteroglossia’ in Bakhtin’s Work and
Different Approaches to History Education**

Irene Nakou

University of Thessaly, Greece

The paper discusses the concepts of ‘dialogism’ and ‘heteroglossia’ as they are constructed in Bakhtin’s work, as a basic criterion on the basis of which different approaches to history education can be differentiated from each other. The two concepts are related to the different epistemological, scientific and teaching background of ‘traditional’, ‘modern’ and ‘postmodern’ approaches of History and history education.

Taking as the basic analytical criterion the epistemological background of different approaches to History, and especially to history education, we can discriminate crucial transformation and alterations in the understanding and use of the concepts of ‘dialogism’ and ‘heteroglossia’.

Very briefly and schematically, we could argue that the concepts of ‘dialogism’ and ‘heteroglossia’ seem to be absent in the relevant traditional approaches, mainly because of the power of two dominating assumptions, concerning the given and closed nature of the past and the possibility of objective historical knowledge. In this traditional context, history education offers one authentic and ‘objective’ type of ‘historical knowledge’ to be reproduced by students, ignoring their thinking abilities as well as the special cultural, social and personal environment in which they construct knowledge and thinking.

By contrast, according to modern and postmodern approaches, the concepts of ‘dialogism’ and ‘heteroglossia’ gain special significance, although crucial differences seem to emerge between them, related to the relevant different epistemological basis on which the two concepts are realized and used.

According to modern approaches to history education, the concept of dialogism mainly refers to the historical dialogue between the complex societies of the present and the complex societies of the past, while the concept of heteroglossia is understood as a basic criterion by which the societies of the past differ from the societies of the present. On this basis, modern approaches to history education aim to form educational environments in which students can construct historical knowledge in close relation to the development of critical and dialectical historical thinking, by approaching, interpreting and understanding the past, among others, in terms of its heteroglossia.

According to postmodern approaches of history education, which are based on the idea of a deconstructed past and present, the dialogue between the present and the past cannot be realized. The concepts of ‘dialogism’ and ‘heteroglossia’ gain different significance, since several personal, social, cultural differences of present subjects are recog-

nised as basic parameters of the deconstruction of History into Histories in relation to the deconstructed present. In this postmodern context, the concepts of ‘dialogism’ and ‘heteroglossia’ are realised in the present, by the dialogue in which different subjects of the present are involved, in terms of their heteroglossia, as it appears both among the different subjects and within each subject. Postmodern approaches to history education recognize the right to History, the right of all subjects to articulate a personal historical text, on the basis of their own identity or identities, their own ‘glossa’ or ‘glosses’, and their right to reject a past that is forced on them.

43. Teacher’s Reflectivity in Classroom Dialogue: Balancing Centripetal and Centrifugal Forces

Amy Chak

Department of Early Childhood Education, The Hong Kong Institute of Education

The application of Bakhtin’s concepts of “authoritative discourse” and “internally persuasive discourse” has brought valuable insights to understand classroom dialogue. Bakhtin discussed the movement of two forces of language where “every concrete utterance of a speaking subject serves as a point where centrifugal as well as centripetal forces are brought to bear.” While an atmosphere of heteroglossia is classroom dialogue, through facilitating an openness to encompass diverse views, is highly valued and an ideal that teachers strive for, they also need to play a unifying role and impose limits and boundaries. Why is maintaining this balance so difficult? The monologic-dialogic tension in classroom dialogue may be related to a teacher’s openness to multiple voices in the classroom. What hinders this openness? Are teachers aware of this tension? To facilitate teachers to move toward a more dialogical pedagogy, I propose the need to examine how teachers’ own and the children’s backgrounds (e.g., beliefs, values, prior experience, developmental abilities) may contribute to each utterance in the ongoing classroom dialogue. I will use dialogues of teacher-children interaction in an action research project as illustration. This project was conducted with early childhood education teachers using story telling and science exploration as activity designs to promote 4-6 year old children’s problem solving abilities and to enhance their thinking. Preliminary analysis of the data appeared to reveal that teachers with stronger centripetal tendencies were less aware of their own and the children’s background voices. A possible implication of this study is a teacher’s simultaneous attention in his/her own inner dialogue may facilitate the balance of the two forces in the actual ongoing classroom dialogue.

44. Voices of Heteroglossia in the Process of Teacher Learning and Development **Tara Ratnam**

Marimallapa’s Educational Institution, Mysore, karnataka, India

An investigation into the developmental trajectories of teachers reveals teacher thinking as a process of reconstruction of the self through twisting paths rather than a linear move with one point of view ‘replacing’ another. Teachers’ emerging thoughts seem to be infused with multiple and often conflicting realities of their dialogic existence requiring them to negotiate multiple belief systems on the way to change. This paper employs Bakhtin’s notion of ‘heteroglossia’ as an analytical framework to capture

the disparate centripetal and centrifugal forces that form teachers' experience exerting pulls in different directions simultaneously. Further, the concept of heteroglossia helps explain the recursive nature of teacher learning and development.

The live empirical data for this paper is drawn from the case study of a small community of ESL teachers in South India participating in an informal Teacher Development Group. These teachers' meaning construction taking place within the broader meaning system in which their work is embedded illuminates the tensions inherent in the specific cultural context that drive teacher development in particular ways. This idiographic case lays open personal meaning to be shared across contexts to unfold its more general dimensions.

45. The Role of Carnival in Learning

Paul Sullivan

University of Bradford, Bradford. U.K.

Vygotsky, Piaget and Dewey, despite their considerable differences, point us towards a view of learning that is child-oriented, interactive and dynamic. The epistemology that this entails however is relatively benign. That is, knowledge is somewhat idealised as being removed from ideology, politics and authority.

While these models of learning are undeniably valuable, it is worth pausing to consider the kind of paradoxes they entail. In particular, they encourage active learning but within formal organisational structures. Within such structures, behaviour tends to be tightly regulated and codified. As Hicks (2002) has noted, this kind of paradox has led to failures in literacy and other forms of educational achievement.

In this paper, I will look at a slightly different epistemology and attendant model of learning. In particular, I will examine Bakhtin's view of epistemology as tied to authority and values; an epistemology that is perhaps most clearly expressed in his investigations of carnival. Here we begin to understand learning not only in the dynamic and interactive terms described in traditional pedagogical theory but also in terms of authority and its subversion. In carnival, laughter, the decrowning of authority and the degradation of the object of inquiry are seen as important means of achieving a full and free interaction with knowledge. Paradoxically however, such moments can also pose a threat to organisational demands around behaviour.

I will argue that moments of carnival do not necessarily entail a life-threat to the educational organisation but may instead be seen as signifying a momentary breakdown and suspension of organisational roles and hierarchical boundaries. Rather than necessarily being viewed as threatening then, such moments can be seen as opportunities for learning. Instead of working to obliterate these traces of carnival, I will argue that formal organisational structures may wish to consider more of a dynamic interplay between carnival and authority as ways of fostering learning.

46. Possible Limitations of Dialogic Pedagogy: Age, Autism, and Gender

Eugene Matusov, *University of Delaware, USA*

Mark Smith, *University of Delaware, USA*

There is growing interest among educators in dialogic pedagogy influenced by

Bakhtin's (1991; 1999) notions of "dialogue" and "internally persuasive discourse" (IPD), discourses focusing on search for truth, in which all involved "consciousnesses have equal rights." However, there are concerns that these notions are value-loaded. The suspicion is that for some social groups (or circumstances) Bakhtin's framework promotes, or even normalizes to, a certain way of life, arguably Western feminine middle-class prioritizing verbal negotiation over physical action, that runs against the diverse cultures of these social groups. In this paper, we will consider this suspicion for three types of social groups based on: age, autism, and gender.

There is a suspicion that young children cannot be involved in Bakhtin's notion of IPD. The young children arguably have difficulties to listen to each other (and the adult), to take perspectives of another, to stay on the topic, and so on (Kurganov, 2005). Our analysis of ethnographies involving IPD in young and older children suggests that indeed it seems difficult for younger children to be involved, what can be called, "vertical dialogues of cultures," in which dialogue is *about* and *with* epistemological authority. The students try to make sense, put together, and collide with each other fragments of knowledge that they got from the epistemological authority (e.g., parents, adults, books, experts, full participants) recognized as such by students. In contrast, younger children can be involved in horizontal dialogue, which focuses on the problems of the students' ontological present - their participative experiences. It can be a problem of systematic exclusion of some children from games (Paley, 1992).

Autism seems to be a condition that, by its very definition, precludes dialogue. In a modern Western society, autism is either objectivized, seeing autistic people as "unpersons," or colonized, curing "them" to become "like-us" (Baggs, 2006, 2007). However, we argue for a dialogic position that calls for promoting a creole culture, in which "they" should become differently autistic in relation to "us" and "we," so-called neurological-typical, should become differently non-autistic with regard to "them." In this case, a new solidarity is developed while preserving an important boundary (Matusov, St. Julien, & Hayes, 2005).

There is observation that many boys tend to express themselves through actions and not through words to express their emotion ("alexithymia"), which seems non-dialogic. Anger is one of the emotions that many boys feel most comfortable expressing because it feels assertive, it feels powerful, it feels "I'm drawing a line in the sand with you", and it feels masterful - it is a shut-down shield to protect these boys' vulnerability, self-consciousness, embarrassment, and, finally, humiliation. Rather than reacting to this anger, a dialogic approach guides to develop a safe and respectful relationships, in which tough issues should be discussed indirectly, in a mediated way, and not during the confrontation (Cox, 2006).

SESSION XII: DIALOGISM, AESTHETICS, MUSIC & FOLK CULTURE

47. Το Πρόβλημα της Αισθητικής Πράξης στο Έργο του Μπαχτίν «Ζητήματα της Ποιητικής του Ντοστογιέφσκι» (The Problem of Aesthetic Action in Bakhtin's 'Problems of Dostoevsky's Poetics')

Markos Galounis
University of Durham, U.K.

Ο Μπαχτίν σε δύο διαδοχικά έργα του («Ο συγγραφέας και ήρωας στην αισθητι-

κή δραστηριότητα» και «Ζητήματα της Ποιητικής στον Ντοστογιέφσκι»), χρησιμοποιεί το δίπολο συγγραφέας/ ήρωας ως μοντέλο προκειμένου να πραγματευτεί την σχέση ενός υποκειμένου με ένα άλλο υποκείμενο. Τα όρια της κάπως ανορθόδοξης- και όπως θα υποστηρίξουμε, προβληματικής- διαπραγμάτευσης του δι-υποκειμενικού έχοντας ως μοντέλο μια κατ' ουσίαν αισθητική λειτουργία, διαγράφονται ξεκάθαρα, αν επιχειρήσουμε μία συγκριτική ανάλυση της θέσης της αισθητικής πράξης σε αυτά τα δύο έργα του Μπαχτίν.

Ο «Συγγραφέας και ήρωας στην αισθητική δραστηριότητα» ξεκινά ως μια φαινομενολογική διαπραγμάτευση του τρόπου με τον οποίο προσλαμβάνεται ένα υποκείμενο που βρίσκεται στον ορίζοντα ενός άλλου υποκειμένου. Η εξωτοπία (outsidedness) της θέσης ενός υποκειμένου σε σχέση με ένα άλλο που βρίσκεται σε διαφορετική θέση από το πρώτο, του προσδίδει ένα πλεόνασμα θέασης (surplus of vision), με βάση το οποίο σμιλεύει, σχηματοποιεί το δεύτερο σε μία οριστικοποιημένη μορφή. Από αυτό το σημείο όπου η σχέση είναι οριζόντια μέσα στον χώρο και βασίζεται πάνω στην λειτουργία της θέασης, ο Μπαχτίν κάνει ένα άλμα σε μία χρονική εξωτοπία που καθέτως οριστικοποιεί και προσδίδει νόημα σε ένα άλλο υποκείμενο για να του προσδώσει την ολότητα που χαρακτηρίζει έναν αφηγηματικό μυθιστορηματικό ήρωα. Αυτές οι δύο φαινομενολογικές λειτουργίες (οριζόντια εξωτοπία χώρου/ θέαση, κάθετη εξωτοπία χρόνου/ αφήγηση), συνιστούν κατά την έκφραση του Ken Hirschkor μία «απόλυτη φαινομενολογική διαίρεση», η οποία τέμνει την ίδια την δομή του έργου και όπου το υποκείμενο εμφανίζεται διττά άλλοτε ως ενδοκοσμικό σε σχέση με ένα άλλο και άλλοτε ως αισθητικό που συγγράφει έναν μυθιστορηματικό ήρωα. Συνάμα, η θεμελιώδης ασυμμετρία μεταξύ των δύο υποκειμένων που εδράζεται άλλοτε στην χωρική και άλλοτε στην χρονική εξωτοπία του πρώτου σε σχέση με το δεύτερο, αποκλείει κάθε είδους αμοιβαιότητα, εν τέλει κάθε είδος γνήσιας δι-υποκειμενικής σχέσης. Ο Μπαχτίν σε αυτή την πρωτόλεια και αμφιβόλου φιλοσοφικής αξίας πραγμάτευση της δι-υποκειμενικότητας καταλήγει στο αδιέξοδο του Νεο- Καντιανού Hermann Cohen, τον οποίο και ακολουθεί χωρίς να κατονομάζει.

Με τα «Ζητήματα της Ποιητικής του Ντοστογιέφσκι» που ακολουθούν το πολύ δύο χρόνια μετά το ανολοκλήρωτο «Συγγραφέας και Ήρωας στην Αισθητική Δραστηριότητα», το δίπολο συγγραφέας/ ήρωας παραμένει ως μοντέλο προκειμένου να υποστηριχθεί πάλι μία θέση που εδράζεται στον χώρο της δι-υποκειμενικότητας. Ωστόσο το σχήμα της προηγούμενης πραγματείας έχει τελείως αντιστραφεί και καταδικαστεί ως μονολογικό. Ο Ντοστογιέφσκι πλέον πανηγυρικά εκθειάζεται για το γεγονός ότι έχει απεμπολήσει την συγγραφική εξωτοπία του μονολογικού συγγραφέα, προσδίδοντας ίσα δικαιώματα με αυτόν στους μη οριστικοποιημένους ήρωες του. Φαινομενικά η ανακάλυψη του λόγου ως κατεξοχήν δι-υποκειμενικής λειτουργίας σε αντίθεση με την προηγούμενη πραγματεία όπου κυριαρχούσε η λειτουργία της θέασης, μοιάζει να σηματοδοτεί μια βαθιά στροφή στο έργο του Μπαχτίν. Στην πραγματικότητα όμως- όπως θα υποστηρίξουμε- η αντιστροφή του μοντέλου της προηγούμενης πραγματείας κληροδοτεί στο βιβλίο για τον Ντοστογιέφσκι το ίδιο δομικό πρόβλημα πλήρως αντεστραμμένο. Δηλαδή, αν η σχέση υποκειμένου με ένα άλλο υποκείμενο εμφανίζεται στο προηγούμενο βιβλίο εντελώς ασύμμετρη και μονομερής καθώς ανυψώνεται από το οριζόντιο επίπεδο της θέασης στο επίπεδο της αισθητικής λειτουργίας και «αισθητικής αγάπης», στο βιβλίο για τον Ντοστογιέφσκι, η εντελώς σύμμετρη πλέον, «διαλογική» σχέση συγγρα-

φέα/ ήρωα που εμφανίζονται ωσάν να βρίσκονται στον ίδιο ορίζοντα, είναι νοητή μόνο αν ακυρωθεί πλήρως της αισθητικής πράξης αυτής καθ' αυτής. Η σχέση συγγραφέα/ ήρωα μπορεί να είναι «διαλογική» και αμοιβαία μόνο εάν ο πρώτος πάψει να λειτουργεί ως συγγραφέας που παράγει, αν όχι ολοκληρωμένους ήρωες, τουλάχιστον ολοκληρωμένο έργο.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ίδιος ο Μπαχτίν συνειδητοποιεί Αυτήν την αντινομία: «Ωστόσο, ούτε στην νέα έκδοση αξιώνει φυσικά την εξάντληση όλων των ζητημάτων που τίθενται, ζητημάτων τόσο πολύπλοκων όπως αυτό της **ολότητας** [υπογράμμιση του Μπαχτίν] του πολυφωνικού μυθιστορήματος», είναι η ακροτελεύτια πρόταση στον πρόλογο της δεύτερης έκδοσης του βιβλίου για τον Ντοστογιέφσκι. Με άλλα λόγια, η ιδιόμορφη «διαλογική» ισότητα συγγραφέα/ ήρωα που εντοπίζει ο Μπαχτίν στο έργο του Ντοστογιέφσκι, είναι νοητή μόνο αν μείνει αποσιωπηθεί το ζήτημα της αισθητικής πράξης που ανάγεται μονομερώς στον συγγραφέα και τον τοποθετεί σε μία θέση ασύμμετρη σε σχέση με τους «διαλογικούς» ήρωές του. Το γεγονός ότι η αισθητική λειτουργία αποσιωπάται στο βιβλίο για τον Ντοστογιέφσκι μια και θα ακύρωνε ό,τι έχει υποστηριχθεί στο επίπεδο των «ισότιμων φωνών», αντανακλάται νομίζουμε και στον διττό τρόπο πρόσληψης αυτού του έργου του Μπαχτίν: Έτσι, καθώς τα όρια ανάμεσα στο αισθητικό/ μυθιστορηματικό και το δι-υποκειμενικό συμπλέκονται, το έργο του Μπαχτίν για τον συγγραφέα Ντοστογιέφσκι αντιμετωπίζεται συχνά είτε ως μία περσοναλιστική μεταφορά που ξεπερνά τα όρια της θεωρίας της λογοτεχνίας για να διευρυνθεί στον χώρο της φιλοσοφίας του διαλόγου και της κοινωνικής οντολογίας, είτε, αντιστροφώς ως μία ποιητική των έργων ενός μυθιστοριογράφου που μοιάζει ωστόσο να αποκλείει κάθε ερμηνευτικό εγχείρημα που έχει την αξίωση να αναφερθεί στο επίπεδο του περιεχομένου των φωνών. Διότι αν οι φωνές στο έργο του Ντοστογιέφσκι αναγορεύονται ισότιμες, τότε όποια ερμηνευτική προσέγγιση επιχειρούσε να ξεφύγει από το κλειστό επίπεδο της φόρμας/ποιητικής για να εξετάσει αυτό της ιδεολογίας/περιεχομένου, είτε θα κατέληγε σε μία ισόρροπη αξιολογική ουδετερότητα, είτε θα καταδικαζόταν αυτομάτως ως «μονολογική».

Τέλος σκόπευουμε να αναφερθούμε στην σχέση «λόγου» και «εικόνας» στο έργο για τον Ντοστογιέφσκι, που ισχυροποιεί το εγχείρημά μας περί συνέχειας ανάμεσα σε αυτά τα δύο έργα του Μπαχτίν και τις αντιφάσεις τους.

48. Ανασυγκρότηση της Εικόνας του Λαϊκού Ζωγράφου Θεόφιλου Χατζημιχαήλ Μέσω Μιας Διαλογικής Προσέγγισης στη Λαϊκή Κουλτούρα της Εποχής του (Reconstructing the Image of the Folk Painter Theophilos Hadjimichail through a Dialogical Approach to the Popular Culture of his Time)

Maria G. Moschou
University of Athens, Greece

Στην εργασία αυτή προτείνεται η κριτική προσέγγιση της εικόνας του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου Χατζημιχαήλ (*ca.* 1871-1934) με αναφορά στην έννοια της διαλογικότητας του Mikhail Bakhtin, καθώς και στον ευρύτερο προβληματισμό του στοχαστή για 'υποτελή' στοιχεία της κουλτούρας, όπως το λαϊκό χιούμορ, το γκροτέσκο, οι λαϊκές τελετουργίες του καρναβαλιού, κ.ά. Όπως υποστηρίζω, η εικόνα του Θεόφιλου διαμορφώθηκε, όχι βάσει του ενδιαφέροντος και της αναζήτησης στοιχείων της κουλτούρας

στο περιβάλλον της οποίας δραστηριοποιήθηκε ως δημιουργός, αλλά μέσα από τις εκ των προτέρων παγιωμένες ιδεολογικές και αισθητικές αντιλήψεις εκπροσώπων της «γενιάς του '30», οι οποίοι σφράγισαν με τα κείμενά τους την υποδοχή του έργου του και προσδιόρισαν αποφασιστικά την κυρίαρχη άποψη περί της φυσιογνωμίας του. Σημαντικά φαινόμενα της λαϊκής κουλτούρας της εποχής του Θεόφιλου (όπως λαϊκές παραστάσεις και δρώμενα, διάφορες εκδοχές λαϊκής εικονογραφίας, ανέκδοτα και άλλα στοιχεία νοοτροπίας και γούστου) υποτιμήθηκαν ή και παρερμηνεύθηκαν από τους τότε εκφραστές της επίσημης διανόησης. Η αντιμετώπιση αυτή οδήγησε στην επικράτηση της αντίληψης για την ταυτότητα του Θεόφιλου ως περιθωριακού, παρά τη διασύνδεση δημόσιων δραστηριοτήτων του με τελετουργίες λαϊκής κουλτούρας, που πιστοποιούν την επικοινωνιακή του σχέση με το περιβάλλον του. Στοιχεία της φυσικής παρουσίας του ζωγράφου (όπως η φουστανέλα και οι μεταμφιέσεις του), τα λαϊκά δρώμενα και οι αυτοσχέδιες θεατρικές παραστάσεις που οργάνωνε και στις οποίες συμμετείχε, οι περιπλανήσεις και οι περιστασιακές απασχολήσεις του για κάλυψη βιοποριστικών αναγκών, ερμηνεύθηκαν ως περιστατικά της ζωής ενός κατατρεγμένου, μονήρους πλάνητα, ο οποίος υπηρέτησε την τέχνη του με αφοσίωση, αναλώνοντας εαυτόν, θεώρηση που καταργεί την παράμετρο των κοινωνικών συνθηκών της δημιουργίας. Στην εν λόγω εργασία, η παρουσίαση τεκμηρίων (ιδίως όσον αφορά μεταμφιέσεις, δρώμενα, φωτογράφιση, λαϊκά έντυπα και λαϊκή εικονογραφία), τα οποία καταδεικνύουν τη διαλογική εμπλοκή του ζωγράφου ως δρώντος υποκειμένου στο εκάστοτε ζωτικό, κοινωνικό του περιβάλλον, αποσκοπεί στο να διαφωτίσει συγχύσεις που στρεβλώνουν την εικόνα του Θεόφιλου, συμβάλλοντας, παράλληλα, στη διασάφηση των όρων που έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία του έργου.

49. Η Διαλογικότητα στην Εθνομουσικολογία: Από την Έρευνα στην Συγγραφή του Εθνογραφικού Κειμένου (Dialogism in Ethnomusicology: On the Research and the Written Composition of Ethnographic Text)

Irene B. Theodosopoulou
University of Athens, Greece

Στο πλαίσιο της εισήγησης αυτής αναπτύσσεται μια ολόκληρη προβληματική σχετικά με τη διαλογικότητα στην Εθνομουσικολογία.

Παρουσιάζονται ερευνητικά δεδομένα που προέκυψαν από οκταετή επιτόπια έρευνα στην Κρήτη (1998-2007). Μέσω των δεδομένων αυτών αναδεικνύεται η προβληματική σχετικά με την ερμηνευτική στην Εθνομουσικολογία από το στάδιο της έρευνας ως τη συγγραφή ενός εθνογραφικού κειμένου.

Εξετάζονται ζητήματα που σχετίζονται: (1) με το ζήτημα της διαλογικότητας και της «πολυφωνίας» πρώτον, μεταξύ Εθνομουσικολόγου και του υλικού του, δεύτερον, μεταξύ του διαφορετικών «κειμένων» που προέρχονται όμως από τον ίδιο τον ερευνητή και τρίτον, μεταξύ κειμένων διαφορετικών ερευνητών συναφών επιστημονικών χώρων, (2) με το ζήτημα της συμμετοχικής παρατήρησης και της βιωμένης παράδοσης, (3) με τη γνώση του παρόντος και του παρελθόντος όσον αφορά διαφορετικούς μουσικούς πολιτισμούς και κουλτούρες, (4) με την πολιτισμική ταυτότητα και ετερότητα σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο και την πρόσληψη τους από τον ερευνητή και τους «άλλους», (5) με τον αυτοπροσδιορισμό και ετεροπροσδιορισμό του εθνομουσικολόγου και των μελών της εκάστοτε υπό εξέταση κοινότητας, (6) με τα δύο «παρόντα» του εθνομουσικολόγου - εθνογράφου και την προβληματική της συγγραφής του εθνογραφι-

κού κειμένου και (7) με τις προοπτικές, τα όρια και τους περιορισμούς της διαλογικότητας στην επιστήμη της Εθνομουσικολογίας.

50. Dialogue-in-Action and Dialogue-as-Action in Musical Improvisation: Arendtian and Bakhtinian Perspectives

Panagiotis Kanellopoulos
University of Thessaly, Greece

Improvisation in education has been a neglected side of musical creativity, both in terms of the advancement of theoretical perspectives and in terms of practical initiatives and experimentation with new possibilities. This paper attempts to construct a perspective of musical improvisation as a distinctive *'expression of composition'*. And it will do so by outlining the possibility of drawing on Hannah Arendt's notion of action, and of Bakhtin's notion of dialogue. Arendt's and Bakhtin's non-foundational philosophical stance might lead us to a view of improvisation a form of a musical action through which emphasis is placed on the performative character of freedom. It is argued that improvisation is the locus of emergent, unfinalizable, irrevocable, and unique utterances, which demand constant judgment-in-action, creating a musical context where the commitment to the unexpected provides 'no alibi'. Moreover, it creates a 'public space' which redefines the process of musical authoring, emphasizing both equality and distinction. The dialogic character of each musical utterance, as well as dialogue between performers, and between performers and audience as an essential condition of its very existence. Improvisation cultivates 'a certain attitude of consciousness' (Bakhtin, 1993: 25), countering the dominance of monologue inherent in many music education contexts, and redefining the notions of self-expression, control, innovation, judgment, identity, knowledge. Herein lies its educational significance.

51. Λαϊκό Παραμύθι και Αφηγητής: Όταν η Τελευταία Λέξη για τον Κόσμο δεν Έχει Ακόμη Ειπωθεί (Fairy Tale and Modern Teller: When the Last Word About the World Hasn't Yet Been Spoken)

Dimitris Prousalis
University of Crete, Greece

Με την παρούσα εισήγηση επιχειρείται η αναζήτηση των ορίων της σχέσης μεταξύ μυθοπλασίας και διαλογικότητας στην αφηγηματική προσέγγιση του σύγχρονου υποκειμένου-αφηγητή με το ασταμάτητα εξελισσόμενο διαχρονικά «κείμενο»-συλλογικό σώμα μνήμης- του λαϊκού παραμυθιού. Ανιχνεύεται η συγκρότηση της πολλαπλής συνομιλίας του φέροντα την ιστορία, με τον εαυτό, το παραμύθι, τους παρελθοντικά προηγούμενους και παροντικά επόμενους «άλλους» - αφηγητές και κοινό - ως μια έκφραση κοινωνικής ανάγκης ενός διαρκούς διαλόγου που μέσα από την πολυφωνία του παραμυθιού – «τα λόγια μας είναι τα παιδιά πολλών ανθρώπων»- και τα συμφραζόμενα, αναζητά το νόημα του γίγνεσθαι της ανθρώπινης ολοκλήρωσης.

**SESSION XIII:
BAKHTIN & LITERARY THEORY (CRITICISM)**

**52. Παιδικό Ιστορικό Μυθιστόρημα: Ειδολογική Μνήμη και Διαλογικότητα
(Children's Historical Novel: Gernes Memory and Dialogic Imagination)**

Giannis Mitrophanis
University of Crete, Greece

Σκοπός της εργασίας είναι η ανίχνευση της ειδολογικής ταυτότητας του παιδικού ιστορικού μυθιστορήματος στην Ελλάδα από τις αρχές του 20ού αιώνα έως και το 1980. Μέσα από την μελέτη τριάντα (30) παιδικών βιβλίων εξετάζεται η ειδολογική «συνομιλία» προγενέστερων λογοτεχνικών ειδών με το παιδικό ιστορικό μυθιστόρημα.

Η μελέτη ακολουθεί μία σημειωτική ερμηνευτική, σύμφωνα με την οποία προσαθούμε να εξηγήσουμε για ποιους δομικούς λόγους το κείμενο μπορεί να παράγει αυτές (ή άλλες εναλλακτικές) σημασιολογικές ερμηνείες. Το παιδικό ιστορικό μυθιστόρημα και ευρύτερα η παιδική λογοτεχνία μελετάται στα πλαίσια μιας σημειωτικής προσέγγισης ως συστατικό στοιχείο σε ένα πολλαπλό σύστημα σημείων (Polysystem) το οποίο διατηρεί ένα πολύπλοκο δίκτυο σχέσεων με άλλα συστήματα? ενώ, παράλληλα, η πορεία της καθορίζεται από το είδος, την ποιότητα και την ένταση των σχέσεων αυτών. Για το λόγο αυτό η παιδική λογοτεχνία προσεγγίζεται πλέον στα πλαίσια της θεωρίας των συστημάτων (Systemtheorie) επιδιώκοντας την σύμπραξη πολλών σύγχρονων θεωριών, όπως της σημειωτικής, της αφηγηματολογίας, της ποιητικής, της κοινωνιολογίας της λογοτεχνίας και της σημειωτικής του πολιτισμού. Παράλληλα, η εργασία προσεγγίζει την ειδολογική ταυτότητα του παιδικού ιστορικού μυθιστορήματος ως συμβολικού συστήματος (Symbolsystem) κειμένων και λογοτεχνικών ειδών, τα οποία αναπτύσσουν έναν ιδιότυπο διάλογο με λογοτεχνικά είδη στα πλαίσια της μαχτινικής διαλογικότητας και συνακόλουθα της διακειμενικής συν-ύφανσής τους.

Μέσα από τη διαχρονική μελέτη του παιδικού ιστορικού μυθιστορήματος αποδεικνύεται ότι ως λογοτεχνικό είδος συνομίλησε γόνιμα με προγενέστερες κειμενικές μήτρες και μνήμες. Το Bildungsroman υπήρξε προνομιακός συνομιλητής του, γιατί στάθηκε αναγκαίος σύμμαχος και συνεργός του, προκειμένου να ανταποκριθεί στην προθετικότητά του. Παράλληλα, το ιστορικό μυθιστόρημα για παιδιά αφομοίωσε γόνιμα και δημιουργικά μυθιστορικά μοτίβα (romance), γνωστά και οικεία από το αρχαίο και βυζαντινό μυθιστόρημα. Επίσης πολλά από τα μοτίβα του περιπετειώδους μυθιστορήματος - όπως ερωτικά ή φιλικά δίδυμα, φάσεις εξέλιξης της πλοκής - επιβίωσαν στο παιδικό ιστορικό μυθιστόρημα, καθώς η προθετικότητα των κειμένων απαιτούσε τη μέθεξη του αναγνώστη τους. Για το λόγο αυτό, η εργασία προτείνει τον όρο *παιδικό ιστορικό μυθιστόρημα μύησης*, γιατί θεωρούμε ότι περιγράφει ακριβέστερα την ειδολογική ταυτότητα και συγχρόνως προβάλλει τη διαλογική του σχέση με προγενέστερες ειδολογικές μήτρες. Με αυτό τον τρόπο, οι συγγραφείς προβάλλουν στους αναγνώστες τους πολιτισμικά πρότυπα μιας ειδυλλιακής εξέλιξης της κοινωνίας. Παράλληλα, μέσω της δομής μαθητείας τα παιδικά ιστορικά επιχειρούν ερμηνευτικές καταδύσεις στην Ιστορία άλλοτε για να ανατρέψουν μία καθιερωμένη αντίληψη για μία ιστορική περίοδο και άλλοτε για να την επικυρώσουν.

53. Διαλογικότητα, Λεκτική Πολυμορφία και Λαϊκή Λογοτεχνία (Dialogism, Verbal Multiformity and Folk Literary Genres)

Evangelī Ntatsi

University of Ioannina, Greece

Βασικοί άξονες της ανακοίνωσης είναι η λαϊκή λογοτεχνία ως σύστημα αισθητικής αγωγής των προφορικών και εξηρητημένων κοινωνικών στρωμάτων, η θέση του λαϊκού πολιτισμού και της λαϊκής λογοτεχνίας στο θεωρητικό οικοδόμημα του Μ. Μπαχτίν, η λέξη και το εκφώνημα ως κεντρομόλα και κεντρόφυγη δυναμική της λαϊκής λογοτεχνίας, η τελετουργική βάση της λεκτικής πολυμορφίας και τα όρια της διαλογικότητας στη λαϊκή λογοτεχνία.

54. Ο Πολυφωνικός Παπαδιαμάντης και η Μονοφωνική Εκπαιδευτική Πολιτική (The Polyphonic Papadiamantis and Monologic Educational Policy)

Stelios Papathanasiou

Aristotel University of Thessaloniki, Greece

«Όσο περισσότερο ένας κοινωνικός, πολιτικός, κομματικός ή κρατικός θεσμός διέπεται από μιαν αποκλειστική αντίληψη περί κοινωνικότητας και κοινωνικοποίησης, τόσο περισσότερο αντιμετωπίζει τη λογοτεχνία ως ανταγωνιστική ή επικίνδυνη για τις δικές του επιδιώξεις». (Τίτος Πατρίκιος, «Ο μορφωτικός χαρακτήρας της λογοτεχνίας», *Πόρφυρας*, τ. 28, Απρίλης 1985).

Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης έχει κατά κόρον ασχοληθεί με την άνωθεν συγκρότηση των σχολικών προγραμμάτων, καθώς επίσης και με τη σχέση της παρεχόμενης από το εκπαιδευτικό σύστημα γνώσης με τον κοινωνικό έλεγχο. Γι' αυτό η μεγάλη λογοτεχνία, η οποία στο σύνολό της σχεδόν αποτελεί άσκηση ελευθερίας, χρησιμοποιείται ενίοτε από την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική ως μέσον χειραγώγησης είτε με αποσιωπήσεις είτε με σκόπιμους αποπροσανατολισμούς.

Η παρούσα εργασία διερευνά τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε στο παρελθόν ο Παπαδιαμάντης, μέσω ενός χαρακτηριστικού σχολικού παραδείγματος. Επίσης, διερευνά τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται επί των ημερών μας ο ίδιος συγγραφέας στο πλαίσιο της νέας «εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης». Από την διερεύνηση αυτή προκύπτουν συμπεράσματα, όπως «η ιστορία επαναλαμβάνεται», ενώ επιβεβαιώνονται διαπιστώσεις του τύπου «η μεταρρύθμιση που δεν έγινε» (Αλέξης Δημαράς).

Το ερευνητικό ενδιαφέρον του εισηγητή επικεντρώνεται στην «αξιοποίηση» από την κρατική εκπαιδευτική πολιτική του Μεσοπολέμου ενός εκ των αριστουργημάτων της παπαδιαμαντικής διηγηματογραφίας: «Στο Χριστό στο Κάστρο». Επικεντρώνεται, επίσης, στην «ανάγνωση» του διηγήματος του Παπαδιαμάντη «Τ' Αγνάντεμα», όπως αυτή *πλαγίως* επιχειρείται στο βιβλίο «Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» της Γ' Γυμνασίου.

Με τη βοήθεια της κοινωνικής οντολογίας του Μιχαήλ Μπαχτίν αποδεικνύεται ότι ο πολυφωνικός Παπαδιαμάντης μάλλον ενοχλεί την (συνήθως) μονολογική εκπαιδευτική πολιτική, με αποτέλεσμα στην πρώτη περίπτωση («Στο Χριστό στο Κάστρο») να επιστρατεύεται ασυστόλως η λογοκρισία, ενώ στη δεύτερη («Τ' αγνάντεμα») να προτείνονται άσχετες «διαθεματικές δραστηριότητες».

55. Όψεις της Διαλογικότητας στη «Φωνή του Δράκου» (1904) του Α. Παπαδιαμάντη (Aspects of Dialogism in «Φωνή του Δράκου» (1904) by A. Papadiamantis)

Maria Karaiskou
University of Crete, Greece

Η ανακοίνωση αποσκοπεί να αναδείξει τις διαφορετικές εκφάνσεις που προσλαμβάνει η έννοια της διαλογικότητας στο διήγημα «Η φωνή του δράκου» του Παπαδιαμάντη, όπου, όπως υπαινίσσεται και ο τίτλος, η «φωνή» αποτελεί βασικό άξονα της θεματικής αλλά και της σύνθεσης της αφήγησης. Έτσι, ο τρόπος που ο πρωταγωνιστής συλλαμβάνει την προσωπική του ταυτότητα κατά τη δύσκολη περίοδο της παιδικής – εφηβικής ηλικίας εμφανίζεται άμεσα εξαρτημένος από τη φωνή / προοπτική των άλλων (συνομηλίκων, ευρύτερου κοινωνικού περιγύρου, ακόμη και υπερφυσικών όντων). Από την άλλη μεριά, η αφήγηση διαρθρώνεται μέσα από την αντιπαράθεση διαφορετικών φωνών / οπτικών γωνιών σε σχέση με το κεντρικό γεγονός της ιστορίας: την αργοπορημένη γέννηση του παιδιού και τις κατηγορίες περί νοθείας που επισύρει. Διερευνάται ο βαθμός ετερογλωσσίας των παραπάνω φωνών, οι οποίες προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα και επαγγελματικές ομάδες (γλώσσα των απλών ανθρώπων της Σκιάθου, λόγος της εκκλησίας, λεξιλόγιο δικηγόρων και γιατρών), αλλά και εξετάζεται υπό το πρίσμα της διαλογικότητας η οπτική γωνία που ο παντογνώστης αφηγητής υιοθετεί απέναντι στις αντιθετικές εκδοχές της πραγματικότητας. Επιπλέον εντοπίζονται τα διαφορετικά είδη που παρεμβάλλονται στο διήγημα (δικαστικό ρεπορτάζ, εξομολογητικός λόγος, λαογραφική καταγραφή), υπογραμμίζεται η διαλογική ενορχήστρωσή τους ως προς το σύνολο της αφήγησης, ενώ επιχειρείται η διασύνδεσή τους με τις εκάστοτε επικρίσεις της κριτικής για τον αποκλίνοντα από την κλασική νόρμα υβριδικό χαρακτήρα του παπαδιαμαντικού διηγήματος. Τέλος, προτείνεται μια παράλληλη ανάγνωση με το αφήγημα του Γ. Μ. Βιζυηνού, «Το αμάρτημα της μητρός μου» (1883) με το οποίο θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι «Η φωνή του δράκου» αναπτύσσει μια διαλογική σχέση. Σημεία σύγκλισης των δυο κειμένων αποτελούν τα αμαρτήματα των γονέων, η τραυματική επίδρασή τους στον παιδικό – εφηβικό ψυχισμό, ο θάνατος σε συνάρτηση με την παιδική ηλικία, το στοιχείο της εξομολόγησης, η αναζήτηση εξιλέωσης τόσο σε προσωπικό όσο και σε θεολογικό επίπεδο, αλλά και η διαλογική στάση που εν τέλει τηρούν οι αφηγητές των δυο διηγημάτων απέναντι στην πραγματικότητα που περιγράφουν.

PLENARY SESSION XIV

56. Niches of Cultural Production: A ‘Dialogic Relationship’ Between People and Their Environments?

Patrick Dillon
The University of Exeter, U.K.

My presentation is concerned with how Bakhtin’s ideas connect with some central themes in cultural ecology and the relevance of these connections to how we conceptualise education as a cultural pattern.

In the early twentieth century, Darwinian thinking contributed to a worldview that

we now call dialectical materialism. The grand narratives that characterise dialectical materialism are nowhere more apparent than in explanations of the broad relationship between people and their environments. This relationship is seen as one of progression, the triumph of technological certainties over the uncertainties of nature. It is derived from a unidirectional view of adaptation, where people respond to environmentally shaped problems.

However, human environments are palpably outcomes of the activities of people as much as environments shape people. Landscapes are as much a record of human enterprise as the genetic code is a record of human adaptation. Educational environments are as much a manifestation as the people involved in them, as they are a means of shaping peoples learning. The neo-Darwinian view is that environments and people are *mutually adaptive*; the relationship between the two is ‘dialogic’. Thus, Bakhtin’s distinction between dialectic and dialogic may be regarded as a precursor to modern theories of cultural ecology which in turn have influenced sociocultural approaches in education.

In this presentation I will explore how cultural patterns may be viewed as *niches*, a manifestation of a dialogic relationship between beliefs, ideas and forms of behaviour on the one hand, and the arenas in which transactions take place between the people who hold or practice them on the other. Education may be viewed as an intervention in this market of ideas and behaviours with cultural capital the outcome of the intervention.

SESSION XV: DIALOGISM, EDUCATION & SOCIAL-MORAL PROCESSES

57. Authoring the Metaphoric Act: The Ethical Encounter of ‘Teaching’ Young Children in Dialogic Activity

E. Jayne White

Victoria University of Wellington, New Zealand

Entering dialogically into the metaphorical act, as interpreted by the author in this presentation, offers an alternative, aesthetic, way of ‘teaching’ which holds potential for adults to engage with the conceptual richness of children’s metaphoricity whilst opening themselves up for alterity. To do so, however, requires an approach that aligns aesthetic aspirations with experiential reality by valuing the alteric potential rather than the consummated product of assessment, which is prevalent in many Western societies (including New Zealand).

This work arises out of the author’s teacher education experience of assessment within early children education contexts in New Zealand. Current assessment practice posits the notion of “notice, recognise, and respond” (Ministry of Education, 2004, p. 6) through narrative records as the key ingredient for successful authoring of young children - deemed to be an essential element of effective teaching. For such assessment to be actualized the teacher needs to “know” what it is important to notice.

The associated interpretations and responses which emerge from such authoring raise important ethical issues for the early childhood teacher who does not necessarily share the same aesthetic reality as the child. The presentation seeks to reveal some of these issues in the context of the very young child and the metaphoric acts which take place in their lives. The author offers a working model for considering the interpretive

role as an ethical encounter rather than a monologic definition of other.

58. Examining the Theme of School Improvement For Peace In Northern Ireland from a Dialogical Perspective

Ron Smith

Queen's University, Belfast, Northern Ireland

This paper reports on the school improvement phase of an ongoing programme of research in Northern Ireland. This work is underpinned by the argument that school-based efforts to overcome ethno-political conflict can be transformed through a perspective that gives a central role to the place of narrative and language as the principal means through which people make sense of themselves and their experiences. This stance draws sustenance from, and has links to, a range of disciplines and intellectual traditions including Bakhtin's (1986) dialogical theory of meaning. Peace poems were elicited from children and young people and a sample of these were then discussed interpretatively by groups of experienced teachers and educators. The interpretative teams found that meanings given to peace could be read as storied representations allowing for elements such as emplotment, characterisation, setting, time place and style. Furthermore, notwithstanding the children's underdeveloped conceptions about peace as a dynamic process, the interpretative teams were struck by the levels of social understanding and knowledge demonstrated by the young poets. Analyses served to draw attention to the way in which the poems were cross-cut by discourses from subcultural and interpersonal contexts, and thus to the polyphonic and multivocal nature of the author's texts (Bakhtin, 1986). This, in turn, painted a very different picture of the human subject and subjectivity from those of traditional accounts within developmental psychology—one much more consistent with a Bakhtinian concept of social being as relationally-embedded. With regard to organisational change, dialogical methods and thinking were found to have great potential to help teachers generate alternative richer descriptions of schooling for peace and consequently construct more inclusive and democratic social worlds.

59. Dialogic Teacher Authority in Internally Persuasive Discourse in an Innovative, Collaborative School Setting

Mark Smith

University of Delaware, Newark, USA

Many educators who value dialogue with and among their students feel they must abdicate their authority in order to promote equal rights for students' voices in a collective search for the truth. These educators seem to be in good company with Bakhtin (1991; 1999), who argues for an incompatibility of internally persuasive discourse (IPD) and authority. In IPD, everyone's ideas collide with everyone else's ideas in a public forum, ideas are tested, and all participants are thought to have an equally valid voice, a voice worth responding to and evaluating. The teacher and students in IPD are equal partners of discourse, without extra authority beyond the persuasive power of critical arguments within the discourse. In such discourse, every idea is considered questionable and testable at any point (Morson, 2004). The authority of the teacher could arguably control students' discourse and overwhelm students' ideas. On the other hand, Morson also argues that dialogue cannot happen without authority being a precursor to

jumpstart dialogue, to create the shared attention necessary for IPD to develop.

In my research, I investigate the relationship between teacher authority and IPD in an innovative, collaborative middle school context. I videotaped classroom lessons involving discussions mostly about writing, social science, and interpersonal issues. Within this I looked for instances of IPD, how and why it started, was conducted and ended. I interviewed teachers and students about the IPD process while showing videotaped observations of classroom IPD events with them. Following Morson, I focused on authority as a jumpstart to IPD. I also decided to focus on authority as a byproduct of dialogue. My preliminary findings show that in many videotaped sessions, the teachers frequently initiated IPD and supported students' group IPD (without the teacher), but then destroyed IPD when students' groupwork moved to whole-group discussion with the teachers. This finding suggests that teachers in this innovative school both value and disvalue IPD. The educational implications of these findings for dialogic pedagogy will be discussed.

60. Does Socratic Dialogue Enslave Students?

Eugene Matusov

University of Delaware, USA

Socratic dialogues, especially *Meno*, have traditionally been praised for promoting critical thinking, renewing interest in subjects, provoking students' thinking, facilitating discovery learning. Socrates described his teaching as discovering his own ignorance and testing the truth. In *Meno*, I did not find evidence of Socrates learning anything new himself from these dialogues. I reviewed educational literature on Socratic dialogues and found its use in the classroom highly varies on a continuum from dialogue with the Slave to dialogue with free citizens. The dialogues with free people were highly ontological, student-oriented, challenging for Socrates, and unsafe for Socrates' public reputation; the dialogue with the Slave was decontextualized, hierarchical, contrived, pleasing, non-challenging and safe for Socrates. There are rare exceptions when the use of Socratic dialogue is true to his ideology of teaching. The purpose of this paper is to compare the three Socratic dialogues: 1) Socrates' dialogue with the Slave, 2) Socrates' dialogue with the free citizens, and 3) Socrates' own espoused theory of his own dialogues to track influence of these three influential types of dialogues on modern education. I treat Socratic dialogic presented by Plato as an educational ethnography, by making a conversational analysis of the *Meno* dialogue. I found that Socrates' dialogue with free people seems radically different than his dialogue with the Slave and all these dialogues are different from Socrates' declaration about his own method. Dialogue with free people was highly ontological, subjectivized, dramatic, improvisational, truth-seeking, challenged Socrates himself, and was unsafe for Socrates' public reputation. Meanwhile the dialogue with the Slave was decontextualized, objectivized, hierarchical, contrived, rigidly pre-designed, pleasing Socrates, non-challenging for Socrates, and safe for Socrates' public reputation.

Socrates' dialogues with free citizens and modern pedagogical dialogues promote students' ontological engagement in the targeted academic curriculum while the teacher remains the Expert Number One in the classroom. The teacher has firm control of the discussed hot issues in the classroom to avoid those issues that the teacher is not considered to be the expert. This leads to a contradiction between the students' collaborative freedom of exploration of the classroom issues and the teacher's unilateral control on the choice of the issues, which in its own turn leads to unavoidable power conflict

between the students and the teacher.

Socratic espoused theory of his pedagogical practice is based on the conviction that the teacher is the Learner Number One in the classroom. It involves the teacher's public recognition of her or his own perplexity, self-examination, searching for internal contradictions. Application of these principles in modern educational practices leads to running a classroom as a community of learners. In community of learners, the teacher co-participates in the students' perplexities. The teacher's learning with, from, and about the students guides the students' learning.

**SESSION XVI:
DIALOGISM, CLASSICS & LITERARY THEORY AND HISTORY**

**61. Revealing the Faces of Education:
Comedy and Philosophy in Lucian, *Dial. Meretr.* 10**

Andreas Fountoulakis
University of Crete, Greece

In the dialogue between the *hetairai* Drosis and Chelidonium in Lucian's *Dial. Meretr.* 10 the former appears distressed because Cleinias, her young lover, is not allowed by his teacher, the philosopher Aristainetus, to meet her. According to a letter sent to her by Cleinias, Aristainetus, who seldom leaves Cleinias alone, urges him to lead a virtuous life far from the pursuit of pleasure. Drosis also notes that, according to Cleinias' slave, Aristainetus uses the lessons he offers as a pretext in order to mingle with, and eventually seduce, handsome young men. The kind of education Aristainetus provides is thus presented as a means of corruption and this is precisely what Drosis hopes that Cleinias' father will discover.

The criticism of philosophical education in general and of the Stoic school in particular, which appears in this dialogue, is also attested in other works of Lucian and is suggestive of his attitude towards the philosophical schools of his time. Yet the presentation of Aristainetus and the type of education he is supposed to offer is in many respects similar to the depiction of philosophers, philosophy and education in Greek comedy from the classical period onwards. A detailed examination of extant comic plays and fragments will show a skillful handling of comic elements on the part of Lucian with respect to the physical appearance, the habits and the character of Aristainetus, the type and value of the education provided by him, and the competition that may develop between a philosopher and a *hetaira*. The narrative voices of these characters develop in the form of a dialogical pairing, while the vigour of the attack launched against Aristainetus and his instruction has a devastating power that brings to mind a Bakhtinian conception of the function of comic reversals. Yet despite some relevant cases from comedy, in Lucian's dialogue an affair with a *hetaira*, compared to the education provided by a philosopher, appears as the only alternative: an element which renders Lucian's satire even more pointed and invests it with strong ironical nuances. The aim of this paper is to examine these aspects of Lucian's dialogue in the light of a conception of education as a means of cultural formation. It will be shown that this handling of comic themes and motifs may be related to a transitional historical period in which the value of traditional education seems to be put into question.

62. Η Διαμεσολαβημένη Φωνή των Νόμων: Πολυφωνία και Ετερογλωσσία στον Πλατωνικό *Κρίτων* (The Mediated Voice of the Laws: Polyphony and Heteroglossia in Plato's *Criton*)

Nikos Charalabopoulos
University of Patras, Greece

Η πολυφωνία συνιστά θεμελιώδη έννοια της ερμηνευτικής του Μπαχτίν και το κατ' εξοχήν ειδιοποιό χαρακτηριστικό του μυθιστορήματος. Σε αντίθεση με το ποιητικό κείμενο όπου ο λόγος του δημιουργού θεωρείται ότι διοχετεύεται κατά τρόπο άμεσο στον αποδέκτη του, ο λόγος του πεζογράφου εκ των πραγμάτων συγκροτείται κατά τρόπο έμμεσο και πολυεστιακό καθώς διαθλάται μέσα από τους χαρακτήρες του κειμένου. Ως εκ τούτου ο αναγνώστης καλείται να ανασυνθέσει τις βασικές συνιστώσες του λογοτεχνήματος μεθερμηνεύοντας τα λεγόμενα των μυθοπλαστικών προσώπων υπό την οπτική γωνία ενός εκάστου και εντάσσοντάς τα στο συγκείμενο της σύνολης μυθιστορίας. Αυτός ο πολυμερισμός του συγγραφικού εγώ καθιστά την επαρκή ερμηνεία μια ιδιαίτερα απαιτητική διαδικασία.

Συναφές με την πολυφωνία ερμηνευτικό εργαλείο του Μπαχτίν συνιστά και η έννοια της ετερογλωσσίας. Σύμφωνα με αυτήν το νόημα κάθε εκφώνησης στο πλαίσιο ενός λογοτεχνήματος προσδιορίζεται από τα συγκεκριμένα συμφραζόμενα στα οποία εμφανίζεται. Την ίδια στιγμή συνδέεται με όλα εκείνα τα σημασιολογικά πεδία τα οποία φέρει εν δυνάμει και ενεργοποιούνται κατά περίπτωση. Η ετερογλωσσία δηλαδή νοείται ως έκφραση της κομβικής εκείνης καταστάσεως όπου η νοηματοδότηση τελεί υπό τον ορίζοντα των εναλλακτικών εκδοχών του σημασιολογικώς πιθανού σε καθεστώς συνεχούς διαπραγμάτευσης.

Προνομιακό πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω ερμηνευτικών αρχών αποτελεί το δεύτερο μέρος του *Κρίτωνος*. Στον πλατωνικό αυτό διάλογο ο Σωκράτης παραθέτει σειρά επιχειρημάτων στην προσπάθειά του να αντικρούσει την πρόταση του φίλου του Κρίτων για να αποδράσει από τη φυλακή. Προς το τέλος της συζήτησης καταφεύγει στην τεχνική της υποφοράς και δανείζει τη φωνή του στους προσωποποιημένους Νόμους των Αθηνών. Αυτοί επιπλήττουν τον Σωκράτη για τη στάση του και τον προειδοποιούν ότι ενδεχόμενη φυγή του θα ισοδυναμεί με εχθρική ενέργεια εναντίον τους. Τα επιχειρήματα, οι νουθεσίες και οι απειλές τους φέρουν αποτέλεσμα και ο Κρίτων υποχρεώνεται να παραδεχτεί την αποτυχία του και να σιωπήσει.

Ένα βασικό ερώτημα το οποίο γεννά η επέμβαση αυτή των Νόμων είναι εάν ο Σωκράτης ασπάζεται τα λεγόμενά τους ή χρησιμοποιεί τον ανελαστικό εξουσιαστικό τους λόγο μόνο και μόνο για να «πείσει» τον Κρίτων. Στην πρώτη περίπτωση ο Σωκράτης θέτει στην πράξη την υπακοή στους θεσμούς της πόλης πάνω από το ατομικό του συμφέρον και οι Νόμοι παρουσιάζονται ως «πρόσωπα» κύρους και αυθεντίας – ένα είδος από μηχανής θεών. Στη δεύτερη αποσυνδέει την απόφασή του από οποιοδήποτε αίσθημα υποχρέωσης έναντι των θεσμών και των φορέων του πολιτειακού μηχανισμού και ο λόγος των Νόμων παρωδείται και υπονομεύεται. Η εφαρμογή των εννοιών της πολυφωνίας και ετερογλωσσίας σε συνδυασμό με τις απόψεις του Μπαχτίν για την παρωδία και τον λόγο της αυθεντίας ανοίγουν νέες προοπτικές για την ανεύρεση πειστικής απάντησης στο ερώτημα. Άλλωστε για τον Μπαχτίν ο πλατωνικός διάλογος υπήρξε πρόδρομη μορφή του πολυφωνικού λόγου του μυθιστορήματος.

63. Η «των Τσιούτων Παθημάτων Κάθαρσις» μέσα από την Μπαχτινική Ανάγνωση της Σοφοκλείας Τραγωδίας (Bakhtin's Reading of Sophocles's Tragedy)

Chrisi Karatsinidou

Aristotel University of Thessaloniki, Greece

Η αρχαία ελληνική σκέψη διαδραμάτισε αποφασιστικό και καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοσμοθεωρίας του Μιχαήλ Μπαχτίν. Η βαθιά γνώση του αρχαίου ελληνικού κόσμου σε συνδυασμό με την εν γένει διεισδυτική ερευνητική ματιά του είχε ως αποτέλεσμα την απόλυτη σχεδόν οικείωσή του με το πνεύμα της αρχαιότητας και των συνακόλουθων πολιτισμικών επιτευγμάτων. Ειδικότερα, σύμφωνα με έγκυρους μελετητές του Μπαχτίν, ο Σοφοκλής υπήρξε ο τραγικός ποιητής που συγκέντρωσε στο πρόσωπό του την αισθητική προσήλωση και αγάπη του Ρώσου στοχαστή.

Στην ανακοίνωση αυτή επιχειρείται η ανίχνευση των λόγων που ώθησαν τον Ρώσο φιλόσοφο στην επιλογή του Σοφοκλή και των τραγωδιών του ως πεδίου αισθητικών και οντολογικών αναζητήσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή μας προσανατολίζουν εκ του ασφαλούς οι διατυπωμένες από τον Μπαχτίν θέσεις στη μελέτη του «Author and Hero in Aesthetic Activity» για την αισθητική λειτουργία της αρχαίας τραγωδίας με βάση το έργο του Σοφοκλή *Οιδίπους τύραννος*.

Η ανάγνωση των θέσεων αυτών του Μπαχτίν μας οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα: Η διαλογικότητα, χαρακτηριστική κατηγορία στο στοχασμό του Ρώσου διανοητή, αναγνωρίζεται ευχερώς στην σοφοκλεία τραγωδία, υπό τη μορφή της «αμφιλογίας», αφού οι ήρωες του αρχαίου τραγικού κινούνται διαρκώς μέσα σε ένα διαλογικό πλαίσιο. Εξάλλου, η έννοια του ανολοκλήρωτου, ως βασικό γνώρισμα στο έργο του Μπαχτίν, διακρίνεται και στις τραγωδίες του Σοφοκλή, καθώς η έκβαση του μύθου παραμένει σε μια διαρκή εκκρεμότητα και ο θεατής βρίσκεται αντιμέτωπος με τα διλήμματα μιας ανοιχτής ερμηνευτικής προοπτικής.

Πιθανή, επίσης μπορεί να θεωρηθεί η ταύτιση του Μπαχτίν με ήρωες της σοφοκλείας δραματουργίας, όπως, για παράδειγμα, ο Φιλοκτήτης, λόγω των κοινών, τρόπον τινά, μεταξύ τους βιωμάτων και παθημάτων.

64. Bakhtin's 'Dialogue' Face to the Biblical Thought (Ο «Διάλογος» του Bakhtin Απέναντι στη Βιβλική Σκέψη: Μπούμπερ-Λεβινάς)

Michalis Pagalos

University of Crete, Greece

Bakhtinian thought on dialogue has two major sources of inspiration. On the one hand stands *Problems of Dostoevsky's Poetics* (1963) which promotes *equality*, *reciprocity* and *contemporaneity*. The central concept of dialogue is defined as a “non-plan”, somehow purposively incomplete, because of its very open nature: dialogue does not correspond to an “objectivized and finalized” totality, but to a novelistic world whose life is the present of a creative exchange of speech between equal persons: dialogue takes place “in the real place of the creative process” (ibid., p. 63). The dialogic sense of truth manifests a plurality of “interacting consciousnesses” and “unmerged voices”. Consequently, *plurality* seems to imply *equality* and *contemporaneity* of different “consciousnesses”.

On the other hand stands the text “Discours in the Novel” published in *The Dialogic Imagination* (1981). In this text we have another conceptual pattern: what matters now for the novelistic creation is not the reciprocity of consciousnesses but the determination of novel’s speech by the reader and in a more general way, of the speaker by the listener. The listener shapes the utterance from the outset: its choice of words and syntax, its context and intonation. As Morson and Emerson, in their, *Mikhail Bakhtin, Creation of a Prosaics*, emphasize there is here a real opposition to the “reader-reception theory”: Bakhtin’s dialogic model does not concern how readers interpret texts *after* they are made but how the listener shapes the utterance *as* it is being made. The major concepts in this second source are consequently *asymmetry*, *inequality* and the *past*. Thus, it is a paradox that this internal “contradiction” of bakhtinian thought reflects exactly the contradiction between two Jewish philosophers, namely Buber and Levinas, on the problem of language!

In my contribution, I will set the horizon of the problem and I will try to sketch a response. Novelistic creation is, in my opinion totally supporting of the second solution, i.e. it presupposes *asymmetry*, *inequality* and *pastness*.

**SESSION XVII:
DIALOGISM & PHILOSOPHY – CONTROVERSIES AND DILEMMAS IN
DIALOGISM**

65. Dialogism in Plato’s Concept of Philosophy

Michał Bardel

Tischner European University, Cracow, Poland

One of Michail Bakhtin’s remarks concerning Plato’s philosophy, was that his dialogues are monologic. Monologic as they are - I claim - they give an account of a profoundly dialogic concept of philosophy. The issue of dialogic feature of Plato’s thought can be divided into two questions: of (1) dialectics itself, understood as a process of dynamic thinking expressed by Plato as ‘the soul’s talk to itself’, and of (2) live conversation which aims at conveying, verifying and putting out the effects of the dialectic process to criticism by another thinking subject. In order to substantiate this division I refer to another differentiation, which seems to me to be fundamental, i.e. between the noetic and apophantic function of philosophy *resp.* between the noetic and apophantic role of a philosopher.

Plato’s philosopher seems to have a double role correspondingly to the double meaning of *logos* in the tradition of Greek thinking. *Logos*, understood in its rational sense (as ‘mind’, ‘thought’, ‘reason’) relates to the most obvious, noetic function of the philosopher, which involves ‘seeing’, contemplation of truth, whereas *logos* in its expressive meaning (‘word’, ‘speech’, ‘story’) determines the apophantic function, i.e. revealing what has been seen and testing it.

The noetic philosopher is therefore a dialectician, the one who possesses *episteme*, whereas at the apophantic stage the thinker is an initiator of a live dialogue with another subject, an oral confrontation of his *logos* against new elenctics.

The main purpose of my contribution, methodologically based on the analyses of Plato’s dialogues, will be delivering evidence of the abovementioned dialectic features in Plato’s concept of philosophy and confronting them to Michail Bakhtin’s project of dialogism and dialogical philosophy.

66. 'Answerability' and 'Responsibility': Self/Other Dynamics in Bakhtin and Levinas

Amith Kumar P.V., *Benaras Hindu University, Benaras, India*

Milind Malshe, *Department of Humanities & Social Sciences, Mumbai, India*

Our paper seeks to explore and compare Bakhtin's notion of "answerability" and Levinas' views on "responsibility" with regard to life and art. For Bakhtin, human existence is not a monologic and unitary phenomenon; existence is always defined and recognized with reference to the 'Other'. Through a dialogic encounter with the 'Other', the self locates herself/himself and finds a meaning for her/his 'being'. Language serves as a medium to recognize mutual existence and 'co-being'. In Bakhtin's words, "The individual must become answerable through and through: all of his constituent moments must not only fit next to each other in the temporal sequence of his life, but must interpenetrate each other in the unity of guilt and answerability" (Bakhtin 1990: 2). Thus, a self is always answerable to some 'Other' and this 'Other' in turn, is answerable to another 'Other' in the chain of human existence. This understanding becomes the guiding principle that governs dialogicity in the world.

Levinas, in his writings, highlights an 'unlimited responsibility' of the self towards the other. In Levinas' formulations on ethics it could be observed that there is a higher thrust placed on the 'Other'. The self becomes responsible for the behavior of the 'Other': so much so that, the self should bear the burden of the acts of the 'Other'. As Levinas writes, "The responsibility for the other cannot have begun in my commitment, in my decision. The unlimited responsibility in which I find myself comes from the hither side of my freedom from a "prior to every memory" an "ulterior to every accomplishment" from the non-present par excellence, the non-original the anarchical, prior to or beyond essence" (1981: 13). Thus, the self exists as an entity that is burdened with a responsibility to provide the other not merely with the basic properties of life but even substance for sustenance and existence. Therefore, before the other is responsible for her/his deeds, the self is responsible for the same. The self in its act of 'facing-the-other' becomes responsible for the 'alterity of the other'.

A deeper comparative analysis of Bakhtinian and Levinasian views on "answerability" and "responsibility" respectively will help us understand the subtle variations and similarities between their formulations of the self/other dynamics. If Bakhtin focuses on a dialogic encounter as the basis for human existence, Levinas emphasizes the ethical relationship between the self and the other. Our paper seeks to highlight this dynamics by drawing parallels between the other principles of Bakhtin's dialogism and Levinas' ethics. We seek to demonstrate our theoretical analysis with examples from Indian literary texts.

67. Philosophy of Dialogue and Bakhtin's Dialogism

Adam Workowski

The Pontifical Academy of Theology in Cracow, Poland

What I propose is a confrontation of Bakhtin's dialogism with the philosophy of dialogue. I have chosen two examples of the philosophy of dialogue: Buber's classical vision with "I-Thou" and a contemporary concept of the *philosophy of meeting* devel-

oped by a Polish philosopher, Józef Tischner.

The comparison of the two dialogical visions seems natural - both are based on the concept of dialogue and both were born in the 1920s. The key similarity here is that Bakhtin and the philosophers of dialogue make a revolutionary breakthrough in European thought. I believe that the truth about man and the world is revealed in dialogue and in the clash of personalities, and never in monological, singular thought. Apart from this basic similarity, there are also some huge differences between Bakhtin and the philosophers of dialogue, and therefore the **confrontation** of these two styles of thought may immensely enrich each of them. I attempt to bridge the gap between Bakhtin's language and the language of the philosophers of dialogue. It is possible, since both visions invoke the dialogic paradigm and describe similar phenomena /e.g. Dostoyevski's wonderful descriptions of the world which appear in Bakhtin's writing and frequent references to *The Brothers Karamazov* and *Crime and Punishment* in Tischner's texts/.

Bakhtin's dialogism enriches the philosophy of dialogue because it demonstrates that:

1. The dialogue in the meeting of I and Thou takes place not only **between persons**, but also **inside each** of them.
2. Bakhtin's concept of polyphonic narrative eliminates the key problem in the philosophy of dialogue: how to present dialogue in a form which would not destroy the singularity and multiplicity of voices.

Philosophy of dialogue poses some serious challenges for Bakhtin's dialogism:

1. Buber says that the dialogic I-Thou relation creates a close community between persons, whereas for Bakhtin dialogue means rather a confrontation and a clash than a "loving" bond between persons.
2. Józef Tischner emphasizes the meaning of dramatic time in the description of a meeting between people. For Bakhtin, time and history do not play a crucial role here - he prefers to concentrate on synchrony, rather than on dialogic diachrony.
3. For Buber and Tischner, dialogue allows to reveal the face of an individual and to demonstrate the truth of man, whereas for Bakhtin dialogue never ends because living consciousness will never be fossilized in a whole and finished form.

Comparing philosophy of dialogue with Bakhtin's dialogism is by far a difficult and dangerous task, but it opens up incredibly interesting new perspectives.

68. Polyphony and Otherness

Petros Anastasiades & Philia Issari

University of Crete, Greece

In the philosophical thought of late modernity (17th-20th A.D.) the swerving voice of the other and the stranger represents an event which is determined by a monologic conscience. In the great narratives of this period, such as Kantianism, Hegelianism, Marxism and phenomenology, ultimately, reigns the monogenic dialectic of a catholic or individual subject which transforms to voiceless objects whatever is not its own self. Bakhtin as the poet of Dostoevsky's polyphonic novel is able to affirm the other, "thou art", and to overcome the intellectual mysticism of the object as conceived in the monogenic philosophy of modernity and the established genres of the European monologic

novel. In this manner, he opens up a “realistic view of the world and of consciousnesses”. However, Bakhtin’s exceptionally daring heterological perspective seems to be trapped, in an unsuspecting manner, in the very philosophical discourse which he seeks to overcome. That is, “the affirmation of someone else’s consciousness - as an autonomous subject” ends up abolishing the otherness of the consciousness of the other.

**PLENARY SESSION XVIII:
SYMPOSIUM - DIALOGIC PEDAGOGY IN HIGHER EDUCATION**

**Organizers: Eugene Matusov, *University of Delaware, USA*
Olga Dysthe, *University of Bergen, Norway***

The purpose of the symposium is to discuss the “hot” issues of Dialogic Pedagogy in Higher (Postgraduate) Education. Higher Education is often highly professionalized and shaped by the professional practices as well the institutionalized practices of the university. It is not clear whether and how Dialogic Pedagogy inspired by Bakhtin’s work is compatible with the sociocultural forces shaping Higher Education. Hot topics that we would like to explore in this symposium are:

- How does computer-mediated communication affect discourse and dialogue among the students?
- How do dialogue and discourse shape the advisement (supervision) of PhD (post)graduate students?
- What is the role of Bakhtin’s notion of “internally persuasive discourse” in Higher Education?
- What are the functions of argumentation in Higher Education? When does the instructor’s persuasive speech discourse become an abuse of the students’ ignorance?
- What are limitations of dialogue in Higher Education? Is dialogic pedagogy good for working class students? Is dialogic pedagogy good for students from cultures which deemphasize verbalism?

69. Dialogic Postgraduate Supervision - Characteristics, Constraints and Affordances

Olga Dysthe & Akylina Samara
University of Bergen, Norway

There has been an increasing policy focus internationally on the importance of postgraduate supervision. Research based knowledge of good practices is however still rather scarce.

This presentation is based on in-depth interviews with a supervisor in the History of Religion at the University of Bergen and some of his master and PhD-students. This supervisor was selected from a cohort of 24 supervisors in a former study of supervision practices (Dysthe, 2002) where three models of supervision were identified: a *Teaching Model* designating a traditional student-teacher relationship defined by asymmetry, status difference and dependency; a more symmetrical and collaborative *Partnership Model*, where feedback was dialogic and often based on student exploratory texts; and

an *Apprenticeship Model* where students primarily learnt from observing and from performing tasks in the company of the supervisor. The aim of this follow-up-study is to explore the characteristics, constraints and affordances of the Partnership Model with a special focus on the dialogicality of the communication between the supervisor and the students.

The general theoretical framework is sociocultural, with particular emphasis on Bakhtin's concept pair 'authoritative' and 'internally persuasive discourse' (Bakhtin, 1981). My aim is to investigate the complex relationship between the authority of the supervisor as an expert and the development of the student as a thinking person. The importance of disagreement and testing in the process of making the word internally persuasive is particular to Bakhtin's notion of dialogue. The findings of the interview study highlight and exemplify how this process unfolds in supervision relationship where the supervisor has dialogue and partnership as an ideal.

70. Learning and Teaching in Context: Disciplinary Identity in University Academic Staff

Fran Beaton

University of Kent, UK

Since the mid 1990s, most British universities have run formalized and nationally accredited teacher education programmes for academic staff in their early years as Higher Education practitioners. Such programmes - typically Postgraduate Certificates in Academic Practice/ Higher Education - are frequently criticized for being generic in nature, focusing on general principles of learning and teaching. Furthermore, the literature surrounding adult and HE learning draws on concepts located in several academic disciplines educational psychology, anthropology, linguistics, organizational behaviour. While many would argue that this interdisciplinarity is a strength, it can appear worryingly generalist. It raises the question of where professional learning is situated in relation to disciplinary practice and how the process of dialogue creates new communities of practice.

The theoretical framework is sociocultural and draws on Bakhtin's notion of semiotic mediation; Wenger's work on communities of practice; and concepts of disciplinary commons (Tenenber, Fincher et al)

This paper focuses on the impact of restructuring a Postgraduate Certificate in Higher Education programme so that Faculty-specific dialogue complements educational discourse. The shift of emphasis aims to create meaningful spaces to explore the nature of learning in different disciplinary areas. The process of debate created a need for participants to explore and articulate their understanding: conceptions of their subject area and their own role. This included disciplinary groups establishing their own understanding of learning processes, and exploring a model in which the more experienced academic is not necessarily the expert.

This project is in its early stages, but initial feedback suggests that this approach is fruitful for new and more experienced academics (including PGCHE lecturing staff) attempting to articulate the nature of language and core concepts and for students.

Examples and case studies will illustrate the extent to which the process of engagement helps develop academic identity.

71. Multi-voiced Feedback and Ideological Becoming in a Monologic Learning Culture: A Case Study of e-feedback in the Study of Law

Arne Vines

University of Bergen, Norway

In research on computer-mediated communication, there is a growing interest in how a dialogic approach can deepen our understanding of how to enhance the quality of learning dialogues in networked learning environments. The aim of this paper is to contribute to this line of research by analyzing how two small groups of undergraduate law students construct and negotiate knowledge, meaning and identity through giving and receiving electronic feedback on weekly assignments. The group-based peer feedback model discussed in this paper is modified by active intervention of a trained teacher assistant.

The overarching research question is: *What are the pedagogical affordances of using e-feedback in the study of law?* In order to answer this question, I will present a micro-analysis of a small selection of commented assignments in a virtual learning environment. The written material grows out of a larger empirical case study of productive learning practices at a Norwegian Law faculty.

The theoretical framework draws on sociocultural perspectives, particularly embodied in Bakhtin's conception of the tension between the 'authoritative' and the 'internally persuasive' discourse, which offers a powerful lens to interpret what is going on in complex institutionalized feedback processes.

The findings of this study suggest two main conclusions: Firstly, the introduction of regular group based e-feedback can transform the basic features of how freshmen law students are socialized into the academic law community. Secondly, the involvement of a teacher assistant has a strong influence on the quality of the student writings and text responses. However, this study also points to a pedagogical dilemma between the need to foster the students' ability to develop, trust and learn from their own 'voices' and the teacher assistant's tendency to maintain a monologic understanding of how to become a successful learner and a good writer in the study of law.

72. Function of Argumentation in Dialogic Education

Eugene Matusov

University of Delaware, USA

Traditionally, argumentation has been examined outside of education practices like science practices (Latour, 1987), law, medicine, philosophy, bureaucracy (Toulmin, 1981; Walton, 1996). It has been proven that the main function of argumentation in these non-education practices is persuasive speech. In education in general, and in dialogic pedagogy in specific, persuasive function of argumentation can become problematic.

Let's consider a specific example. I am an educational psychologist who often teaches graduate students in education. Currently, in educational psychology of learning there are two most powerful but conflicting paradigms: information-processing and sociocultural (Anderson, Reder, & Simon, 1997; Greeno, 1997). As a scholar, I belong to the sociocultural camp: in my scholarly work, I often argue against an information-processing approach to learning. However, as an educator, I feel ambivalence of using the full power of my argumentative persuasion in my graduate seminars. I think that it is pedagogically unprofessional for me to set a goal of convincing my less knowledgeable graduate students to become proponents of a sociocultural approach (especially in my version of it). In education, the function of argumentation seems to be more informative rather than persuasive. A graduate student apparently needs to learn an "argumentative map" of ongoing debates in science and learn to participate in it rather than to be convinced (or repelled) by particular arguments presented by the instructor. Bakhtin's (1986) notion of "voice" seems to be more suitable than traditional notion of "skill" (Bransford, Brown, & Cocking, 1999) in setting educational goals for argumentation (and probably beyond).

I audiotaped one of my own lessons, in which argumentation was heavily used, to examine how students get informed about diverse arguments presented in the lesson and how their voices are developed and guided in this process. In the paper, I will discuss the findings and their implications for higher education.

POSTERS

73. What Is a Phenomenon of Inner Dialogues and How Can It Be Explored?

Malgorzata Puchalska-Wasył
Catholic University of Lublin, Poland

By Mikhail Bakhtin's effort to introduce a specificity of dialogicality in a literature, particularly in Dostoyevsky's works, psychologists' attention was focused on a role of dialogicality in various aspects of human functioning. In contemporary psychology Hermans's dialogical self conception refers to Bakhtin. It gives a favorable context to analyze a phenomenon of inner dialogues.

The phenomenon of inner dialogues is one of the least explored in psychology. There may be two fundamental reasons for the fact. Firstly, the phenomenon is treated as a social taboo. The second reason stems from lack of exploration methods of imaginary dialogues. Both of them can be minimized owing to Hermans's ideas. Dialogical self conception considers internal dialogue not only as a normal process, but also as an activity that can stimulate a human development. Additionally, the Self-Confrontation Method by Hermans is a convenient background to empirical analyses of the aforesaid phenomenon.

The Self-Confrontation Method is an idiographic instrument in which subjects formulate and reformulate their valuation system. A slight modification of the method makes it a useful instrument of internal dialogues exploration. By means of the tool, it is possible to capture imaginary conversations nearly in their natural progress and to grasp meanings constructed by a person with references to those dialogues.

The paper presents not only the Self-Confrontation Method and its modification aimed at an exploration of inner dialogues but also an example of imaginary conversa-

tion. The dialogue is analyzed on account of personal meaning constructed in relation to discussed questions. Moreover, a reevaluation phenomenon - that is a change of personal meaning concerning difficult issue mentioned by respondent - is exemplified by aforesaid dialogue.

74. Types and Functions of Inner Dialogues

Malgorzata Puchalska-Wasył

Catholic University of Lublin, Poland

The question of dialogicality is present in psychology since the beginning of twentieth century owing to Mead and Vygotsky. However what has recently made it more popular is Hermans's conception of dialogical self stemmed from Bakhtin's metaphor of polyphonic novel.

Hermans conceptualized the self as a dynamic multiplicity of relatively autonomous *I* positions in an imaginal landscape. The *I* has the possibility to move among positions and to imaginatively endow each position with a voice so that each of them has a story to tell about its own experiences from its own stance. In that sense, each position is like an **author** of its own story. Moreover, the voices function like interacting **characters** in a story, involved in a **dialogical process** of question and answer, agreement and disagreement. These imaginary interactions between positions are just called inner or imaginary dialogues.

The dialogical self theory was an inspiration for empirical investigation. It was based on two questions:

1. Can we distinguish some kinds of functions fulfilled by imaginary dialogues?
2. Is there any relation between types of inner dialogues and specific functions fulfilled by them?

Two methods were constructed by M. Puchalska-Wasył and administered in the study: The Initial Questionnaire and the D-M-P Questionnaire. Additionally during the research project each person conducted 2 internal dialogues and enumerated their functions using D-M-P Questionnaire's list.

Taking into account inner interlocutors' functions reported by respondents hierarchical cluster analysis was conducted. The functions were clustered into 7 meta-functions, namely: Support, Substitution, Exploration, Bond, Self-improvement, Insight and Self-guiding. By means of an experimental procedure 117 inner dialogues were collected. All of them were grouped on account of 5 different criteria and compared in the range of 7 meta-functions.

75. The Effects of Modality on Dialogic Communication in Tele-Medical Doctor-Patient Interaction: A Comparison of Video Conferencing and Electronic Communication with Traditional Face-to-Face Interaction

Devjani Sen & Avi Parush

Carleton University, Canada

Effective two-way communication is a vital aspect of healing and a crucial element of the doctor-patient relationship, often leading to more accurate and effective diagnoses for the patient. This article explores how the on-going discourse between patient and doctor is shaped through new tele-medical technologies and attempts to

answer the question: will the ‘voices’ of tele-medical technology facilitate or hinder the development of a more egalitarian relationship between doctor and patient?

The communication between patients and their doctors via tele-medical technologies were examined by means of a critical literature review of thirty-five studies employing video-conferencing and nine studies in which the doctor and patient interacted by means of electronic communication conducted within the past ten years. The review of the video conferencing literature revealed that the lack of clear nonverbal cues made it more difficult for both doctors and patients to establish rapport with each other. It also appeared that patients’ awareness of being ‘on screen’ as well as their disturbance by ‘not feeling like they were seen’ may have contributed to an inability to disclose emotional experiences of their illnesses with their doctors, compared to traditional office visits. In contrast, the majority of patients using electronic communication reported increased frequency of interaction with their doctors as well as a more relaxed style of interaction compared to traditional office visits. Electronic communication also appeared to increase patients’ inclination to disclose sensitive experiences making many patients report that they felt it easier to write about emotional issues that would have been more difficult to talk about had they directly been facing their doctors.

Of the two tele-medical contexts that were explored, e-mail technology may have resulted in changing the doctor-patient interaction style to a more relational type of knowledge sharing where the patient becomes more of an integral part of the communication process.

76. Human Multicultural Diversity and the Subject of an Inclusive Education Experience

Cristina M. Madeira Coelho
&
Renata Lopes Cordeiro Cerqueira
Universidade de Brasília, Brazil

Through the last few years, experiences with Educational Inclusion in Brasvlia, DF has drawn on the principle of inclusive education. Rather than a simplistic educational attention to children with special needs, the principle must be comprehended in its ampler form. The main objective of this work is to present an effective process of educational inclusion, through a case study analysis. In September 2005, two Chinese children were taken to the preschool class of one of the text’s authors. First came the 5year old boy, one week after the 11year old girl. They didn’t speak a single word in Portuguese and their teacher and colleagues could not speak Cantonese. The absence of a common language did not, however, become a real problem to them. An interpretative-constructive methodology (Gonzalez Rey, 1997, 2002, 2005) is used as the basis of an analysis of the class diary texts in which the educational context, the creative and motivated teaching actions and their results are described. *Indicators* were constructed to highlight the process of symbolic-affective mediation in the teaching action. Examples of teacher-pupils relation contexts and dialogues emphasize the respect to the human multicultural diversity. Despite the beginning semiotic differences of speakers of different languages, teacher and students could become subjects of an educational process engaging them in an experience of real inclusion that guaranteed learning and development to all the involved subjects in the classroom context.

77. The Dialogism Bakhtinian or “The Ambivalence of the Writing”

Yves Morhain

Université Lumière, France

For Bakhtine, dialogism designates to fundamental fact, that to be it can to apprehend itself in a way right only as a subject ; resulting from interrelationships human. The human being cannot be objectified, it can be approached only in a dialogical way.

We are taken in an infinite language where the voices of the others resound and which into known as much more on reality that any individual production of direction. The literature as the most ordinary acts of the languages are only reformulations. We speak the other but the other speaks through us, including in an abstract formulation. Our language, like that of the other or as that of a writer is fittings of borrowed words.

In France, it is Kristeva which brought back thought of Bakhtine of psychoanalysis. It present/displays the “other” not only like participant of interpersonal communication, but also like it “doubles Other” of psychoanalysis, in him direction of “otherness” suitable for conscience which discovers another logical of type, units another reality inside of conscience - the unconscious one. We will be interested in the bonds of Bakhtine with psychoanalysis and of is approach for the apprehension of the novels of modernity.

The “Dialogical” one of coexistence of the opposites that Freud discovers in the unconscious one and in him dream, “logical dream is named” even Bakhtine. Listening bakhtinienne of the topology of the subject in the romantic speech made the theory literary sensitive so that the modern literature offers.

78. Η Λογοτεχνία και η Τέχνη στο Φως της Διαλογικότητας (Art and Literature in the Light of Dialogism)

Chrisi Karatsinidou

Aristotel University of Thessaloniki, Greece

Η διαλογικότητα, κυρίαρχη κατηγορία στο στοχασμό του Bakhtin, τροφοδοτεί την αναζήτηση η οποία επιχειρείται στη συγκεκριμένη μελέτη με σκοπό τη θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογή της στο χώρο της λογοτεχνίας και της τέχνης. Με δεδομένη την «ευρύτητα» την οποία αποδίδει στον όρο ο Bakhtin, η επέκταση σε πεδία που αφορούν τα έργα του πολιτισμού γενικότερα, δεν καταργεί τη μεθοδολογική συνέπεια? διευκολύνει και προάγει τη συνομιλία ανάμεσα σε διαφορετικές μορφές τέχνης καταλύοντας τα στεγανά (χρονικά ή ιδεολογικά), δημιουργώντας τις προϋποθέσεις ενός απρόσκοπτου διαλόγου μεταξύ ποικίλων εκφάνσεων του πολιτισμού είτε σε συγχρονικό είτε σε διαχρονικό επίπεδο. Στην προσπάθειά μας να καλύψουμε τη μακρόχρονη διαδρομή της διαλογικότητας ανατρέξαμε στους σωκρατικούς διαλόγους οι οποίοι αντιτίθενται σε κάθε μορφή μονολογισμού. Οι σωκρατικοί διάλογοι δεν στοχεύουν στην κατάσχυση του ενός εκ των διαλεγόμενων μερών αλλά στην ανάδειξη της αλήθειας, η οποία προκύπτει από το διάλογο και την αντιπαράθεση αντίθετων απόψεων. Στη μετεξέλιξή τους τα λογοτεχνικά είδη υπηρετούν τις αρχές της διαλογικότητας. Ήδη από την Αρχαιότητα, η Μενίππεια σάτιρα, συνδυάζοντας το τραγικό και το κωμικό, αντιπαράθετει διαλογικά τις δύο όψεις της ζωής, ενώ το γέλιο και οι καρναβαλικές γιορτές στο Μεσαίωνα και την Αναγέννηση λειτουργούν ανατρεπτικά προς κάθε μορφή παγιωμένης

εξουσίας. Φθάνοντας στον 19ο αιώνα, ο Bakhtin αναγνωρίζει στα έργα του Dostoevsky τη διαλογικότητα ανάμεσα στο συγγραφέα και τα μυθιστορηματικά πρόσωπα, εισάγοντας την έννοια της πολυφωνίας που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαλογικότητα. Στη μαχαινική σκέψη δεσπόζει η σχέση εγώ – ο άλλος, όπου το εγώ ορίζεται, νοηματοδοτείται και δικαιώνεται μέσα από την ύπαρξη του άλλου. Στη βάση αυτής της σχέσης οικοδομείται όλο το πλέγμα των φιλοσοφικών κατηγοριών του Bakhtin. Αυτό που εκφράζεται σε οντολογικό επίπεδο με τη συνύπαρξη ταυτότητας-ετερότητας διακρίνεται καθαρά στη σχέση η οποία αναπτύσσεται μεταξύ των λογοτεχνικών κειμένων, των διαφορετικών μορφών πολιτισμού και επιπλέον ανάμεσα στο συγγραφέα και τους ήρωες. «Το λογοτεχνικό κείμενο ζει μέσω της επαφής του με ένα άλλο κείμενο» υποστηρίζει ο Bakhtin, θέτοντας τις βάσεις της διακειμενικότητας, και αποσαφηνίζει τη σημασία του δημιουργικού διαλόγου που οδηγεί στην αέναη αλληλοτροφοδότηση των κειμένων και τον εμπλουτισμό του νοήματός τους. Η εξαιρετικά μεγάλη ελευθερία που δίνει ο Bakhtin στον προσδιορισμό της διαλογικότητας επιτρέπει τη διεύρυνση των πεδίων εφαρμογής και αφήνει ανοιχτή προοπτική για την προσέγγιση έργων της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Η πρόσφατη βιβλιογραφία δίνει ερεθίσματα για μια συστηματική αξιοποίηση των διαλογικών σχέσεων στο χώρο του πολιτισμού και επισημαίνει την επίδραση των ιδεών του Bakhtin στην τέχνη και ειδικότερα τη ζωγραφική. Υιοθετώντας την αρχή της διαλογικότητας, ως αισθητικής πλέον κατηγορίας, προσεγγίσαμε τον πίνακα του Marc Chagall «Εγώ και το χωριό μου», όπου η διαλογικότητα διακρίνεται σε πολλαπλά επίπεδα (στην απεικόνιση ανθρώπου και ζώου, στον εγκιβωτισμό των εικόνων, στη χρωματική απόδοση των θεμάτων). Ο Chagall «εικονογραφεί» τη θεμελιώδη οντολογική κατηγορία της αλληλοπεριχώρησης, η οποία προϋποθέτει ένα υπαρξιακό «άνοιγμα» και μία αγαπητική προσέγγιση της ετερότητας.

79. Η Εννοιολογική Χαρτογράφηση από 11χρονους Μαθητές στο Μάθημα της Ιστορίας, ως μία Περίπτωση Προσπάθειας για Οικειοποίηση του Λόγου του Εγχειριδίου (Grasping a New Speech Genre: How 11 Year Old Students, Working Together on a Concept Mapping Activity, Cope with the School Book's Text)

Katerina Mavrantonaki
University of Crete, Greece

Η εισήγηση αναφέρεται αρχικά στον λόγο του *σχολικού εγχειριδίου ιστορίας* της Στ' Δημοτικού, το οποίο διδασκόταν μέχρι το 2006, ως ένα παράδειγμα γλωσσικού είδους. Περιγράφονται ως βασικά χαρακτηριστικά αυτού του λόγου το εγκυκλοπαιδικό στυλ, η πολυπλοκότητα, η ιδεολογική μονομέρεια και η ασάφεια πολλών εννοιών.

Ακολούθως τίθεται ο προβληματισμός για το είδος του *μαθητικού λόγου* που η διδασκαλία μπορεί να υποστηρίξει. Στη μονολογικά οργανωμένη διδασκαλία, το βιβλίο και η φωνή του δασκάλου είναι οι κυρίαρχες φωνές. Συνεπώς ο λόγος των μαθητών περιορίζεται. Αντίθετα, στη διαλογικά οργανωμένη διδασκαλία, υπάρχει χώρος για τις φωνές μαθητών και ζητείται η ενεργητική συνεισφορά τους στην εξέλιξη της διδασκαλίας. Συνεπώς δίνεται η δυνατότητα για πιο πλούσιο, δημιουργικό και ελεύθερο μαθητικό λόγο. Προτείνονται οι χαρακτηρισμοί «*άγονος λόγος*» και «*γόνιμος λόγος*» όταν γίνεται αναφορά στο μαθητικό λόγο σε μονολογικά ή διαλογικά οργανωμένες διδασκαλίες αντίστοιχα.

Έπειτα παρουσιάζεται μια μελέτη με αντικείμενο μία δραστηριότητα που στόχο είχε την υποστήριξη του γόνιμου λόγου μέσω του σχεδιασμού χαρτών εννοιών από

ομάδες μαθητών της Στ' Δημοτικού. Τα θέματα ήταν σχετικά με διδαγμένες ενότητες από την ιστορία τους. Η μελέτη στόχο έθεσε 1) την παρατήρηση των στρατηγικών επεξεργασίας του λόγου του βιβλίου και 2) τη διαπίστωση του κατά πόσο οι μαθητές επικοινωνήσαν επιτυχώς κατά τη δραστηριότητα.

Όσον αφορά τον 1^ο στόχο, παρατηρήθηκαν τρεις βασικές στρατηγικές αντιμετώπισης του λόγου του εγχειριδίου: α. τα παιδιά γράφουν μόνο ό,τι τους είναι κατανοητό (απορρίπτουν τον λόγο του εγχειριδίου). β. παίρνουν αυτούσια κομμάτια λόγου από το βιβλίο τους (αντιγράφουν τον λόγο του εγχειριδίου) και γ. επιχειρούν να εντάξουν το λόγο του βιβλίου στο δικό τους λόγο (οικειοποιούνται τον λόγο του εγχειριδίου).

Όσον αφορά τον 2^ο στόχο, με εξαίρεση μία ομάδα, οι μαθητές κατά τη συνεργασία τους δημιουργούσαν αλυσίδες από κατανοητές, ολοκληρωμένες φράσεις, που μπορεί να διέφεραν από ομάδα σε ομάδα, είχαν όμως όλες νόημα και λογική ακολουθία.

80. Συν-δημιουργώντας με Αυτιστικά Παιδιά τον Κοινωνικό τους Κόσμο: Μια Εφαρμογή της Βιωματικής, Ευρετικής και Επικοινωνιακής/ Διαλογικής Ψυχοπαιδαγωγικής (Co-creating with Autistic Children the Social World: In Practice Experiential, Heuristic and Communicative/ Dialogic Psychopedagogy)

Marios Pourkos & Katerina Daskalaki

University of Crete, Greece

Στην εργασία αυτή παρουσιάζουμε τον τρόπο προσέγγισης αυτιστικών παιδιών που δουλεύτηκαν στο πνεύμα της εναλλακτικής προοπτικής της Βιωματικής, Ευρετικής και Επικοινωνιακής/ Διαλογικής Ψυχοπαιδαγωγικής. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών αυτών είναι ότι έχουν ένα προσωπικό, ιδιόμορφο τρόπο να αντιλαμβάνονται και να δρουν με τους άλλους και τα αντικείμενα. Οι δυσκολίες τους εντοπίζονται κυρίως στη συγκρότηση και ανάπτυξη του κοινωνικού και διυποκειμενικού τους κόσμου. Μια από τις βασικές τους δυσκολίες είναι η κατανόηση αφηρημένων εννοιών και ιδιαίτερα των κοινωνικών κανόνων. Εξαιτίας αυτής της αδυναμίας τους να κατανοούν και κατά συνέπεια να προσαρμόζονται σε κοινωνικούς κανόνες και διαδικασίες αντιδρούν με άγχος ή υιοθετούν συμπεριφορές ασυνήθιστες ή ακατάλληλες με το πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται. Καθώς συνήθως δεν έχουν οργανωμένο λόγο δυσκολεύονται να εκφράσουν και να επικοινωνήσουν τις ανάγκες, τις επιθυμίες τους ή τους φόβους τους για διάφορα πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις. Παρόλα αυτά, υποστηρίζουμε ότι μπορεί κανείς να βρει τρόπους να επικοινωνήσει μαζί τους οικοδομώντας σιγά σιγά τον κοινωνικό τους κόσμο.

Στην παρουσίαση του θέματος γίνεται μια συνοπτική αναφορά στο θεωρητικό υπόβαθρο της προσέγγισης που ακολουθούμε και στη συνέχεια παρουσίαση συγκεκριμένου υλικού από τα αποτελέσματα της όλης διαδικασίας και του τρόπου προσέγγισης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα ψυχοπαιδαγωγικά προγράμματα που εφαρμόσαμε στην εργασία σε ομάδες με διαλογικές διαδικασίες, καθώς και με απλές κοινωνικές δραστηριότητες της καθημερινής ζωής των παιδιών στο πλαίσιο της πόλης που ζουν και συμβιώνουν με τους γύρω τους.

81. Η Ψυχολογία υπό το Πρίσμα της Διαλογικότητας και της Αφήγησης (Psychology in the Light of Dialogism and Narrative)

Marios Pourkos

University of Crete, Greece

Η Αφηγηματική και Διαλογική Ψυχολογία δημιουργήθηκε υπό την επίδραση της φανεράς στη δεκαετία του 1980 αύξησης του ενδιαφέροντος για τις πρακτικές λόγου και τις γλωσσικές/ομιλιακές διαδικασίες που οι υποστηρικτές τους (Edwards & Potter, Harri κ.ά.) τα ονόμασαν «δεύτερη γνωστική επανάσταση». Αυτό που διαφοροποιεί τις αφηγηματικές και διαλογικές θεωρίες από τις «κλασικά» γνωστικές, είναι, γενικά μιλώντας, η υιοθέτηση: (α) της θέσης του Vygotsky ότι η αμοιβαία αλληλόδραση μεταξύ του κοινωνικού πλαισίου και της ομιλίας είναι αναπτυξιοακά πρωτογενής σε σχέση με την σκέψη και (β) των θέσεων του M. Bakhtin σχετικά με τις έννοιες της διαλογικότητας, της πολυφωνίας, της ετερογλωσσίας, της καρναβαλοποίησης και του χρονότοπου.

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται στην αρχή το αναδυόμενο ενδιαφέρον των ψυχολόγων για την αφήγηση, μια κατηγορία που μέχρι πρότινος ήταν αντικείμενο της φιλοσοφικής και φιλολογικής μόνο έρευνας, και για το πώς αυτή άρχισε να θεωρείται ως η βάση για την κατανόηση και διαμόρφωση της ανθρώπινης εμπειρίας και ανάπτυξης. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε το πώς οι ιδέες του Vygotsky και του Bakhtin για τη διαλογική φύση του νου και των ψυχικών διαδικασιών διαμόρφωσαν τις σύγχρονες τάσεις της Αφηγηματικής και Διαλογικής Ψυχολογίας. Στην εργασία παρουσιάζουμε τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα και διαπιστώσεις σχετικά με τις διαλογικές και αφηγηματικές βάσεις της ψυχολογίας εστιάζοντας την προσοχή στη διαλογική και πολυφωνική δομή και ανάπτυξη του εαυτού.

PLENARY SESSION XIX

82. Dialogism and the Reconstruction of Psychology

Kenneth J. Gergen

Department of Psychology, Swarthmore College, USA

Consistent with Bakhtin's pursuit of politically relevant theory, my concern is with the destructive consequences of Western individualism, and with locating alternatives to the pivotal conception of the "psychological self." While much of Bakhtin's writing sustained certain vestiges of this conception, within the vision of dialogism there is an opening to a robust alternative, one that may be viewed as relational. After sketching the contours of a relational conception of human action, I shall take up the possibility of relocating psychological process from a space "within" the person to one "between" persons. Implications for societal practice will also be considered.

WORKSHOP AND HAPPENINGS CONCERNING DIALOGISM, MUSIC, DANCE AND CARNIVAL

83. Dialogism and African Dance, Contact Improvisation & Butoh

Maria Mentez

Χορευτική Ομάδα Ηνεμόεις (Group Dance-Theatr Inemois)

&

Giorgos Gipakis & Ntinios Manos

Μουσικοί της Ομάδας Κρούσης (Krousis Music Group)

Το εργαστήριο έρευνας πάνω στο Σύγχρονο Αφρικανικό Χορό βασίζεται στο διάλογο πολλών πολιτισμών όπου το πρώτο ρόλο τον έχει η μμητική διάσταση της μεταβίβασης, εμπλουτίζοντας την μ' άλλες επιρροές απ' άλλες παραδόσεις (Αφρική, Ιαπωνία, Ευρώπη και Αμερική) με το Σύγχρονο και Μεταμοντέρνο Χορό, όπως το Μπούτο, το Contact-Improvisation, και το Χοροθέατρο. Αυτό που μας ενδιαφέρει, είναι να βρούμε τη δική μας «φωνή» στο χορό, τη δική μας κίνηση και ρυθμό στο δικό μας χωρο-χρόνο ή αν θέλετε χρονο-τόπο. Η σπονδυλική στήλη παίζει ένα κεντρικό ρόλο αναπτύσσοντας συσπάσεις, κυματισμούς, εντάσεις και χαλάρωση.

Η συμμετοχή μας σε αυτό το συνέδριο επιχειρεί ν' αναπτύξει ένα διάλογο μεταξύ μουσικών και χορευτών και με το κοινό, ένας διάλογος μέσω του καθρέφτη των ματιών μας για να ξαναβρούμε με το παλμό τις ρίζες μας, παίρνοντας απόσταση και ταυτόχρονα ριζώνοντας πιο βαθιά... είναι σημαντικό ότι το σώμα έχει επίγνωση από πού προέρχεται. Όλοι φοβόμαστε την ερήμωση της γης αλλά δεν σκεφτόμαστε ποτέ την πολιτιστική ερήμωση, ένας πολιτισμός πεθαίνει κάθε μέρα, και από τα ερείπια φτιάχνουμε την σύγχρονη ταυτότητα μας.

Ο χορός που γεννιέται από το έδαφος είναι ο κεντρικός άξονας, ένα εργαστήριο που θέλει να τρέφει μια ταυτότητα ήδη ανοιχτή στους άλλους, όπου ο διάλογος των πολιτισμών είναι μια πρακτική και ένας χώρος αναζήτησης και ανταλλαγής. **Ο χορός είναι μια διαλογική σχέση, είναι κραυγή και γραφή, δημιουργία και μνήμη**, είναι ένας τρόπος να συγχωνεύονται οι άνθρωποι μεταξύ τους με σπασμωδική χαρά, με ζωντανή ρευστότητα που ακτινοβολεί στους χορευτές, στους μουσικούς και διασπείρεται στο χώρο σαν καλή δόνηση που ανανεώνει και αγγίζει. Ο Σύγχρονος Αφρικανικός Χορός βυθίζεται στο πιο οικείο και χθόνιο της ανθρώπινης οντότητας όπου η ηδονή της ελευθέριας του παιχνιδιού και το γιορτινό πνεύμα αναγεννάει τον κόσμο.

84. Performing Dialogue: A Music-Making Workshop

Panagiotis Kanellopoulos, *University of Thessaly, Greece*

Marios Pourkos, *University of Crete, Greece*

To play for the other and by the other, to exchange the noises of bodies, to hear the noises of others in exchange for one's own, to create, in common, the code within which communication will take place. The aleatory then rejoins order. Any noise, when two people decide to invest their imaginary and their desire in it, becomes a potential relationship, future order (Attali, 1985, p. 143).

In this open workshop we will explore the possibility of creating an open – unfinalizable – musical space, based on simple and straightforward organizing principles. In such a context, the intention to discover sound possibilities and to relate to one another through music are united. This is a messy process, where the opposition between 'the order of art and the mess of experience' (Morson, 2002: 250) does not apply. Interruptions, disconnections, use of musical 'ready-mades', parodic musical utterances, may not be viewed as obstacles but as part and parcel of a process where one surrenders her authorial position without renouncing personal responsibility. In such improvisations the division between music and not-music is not given, but emerges through the actions and the intentions of the participants. The issue of how to create a dialogic situation instead of monologic forms of relationship will be 'answered' through musical action. This performance is open to everyone who wishes to be involved, and may be also regarded as an attempt to initiate further dialogue on how Bakhtin's thought might illuminate our thinking about areas of human experience that are not directly addressed in his writings.

PLENARY SESSION XX

VISIT TO MARGARITES, 'KOURITON HOUSE' AND ELEFThERNA
(Επίσκεψη στις Μαργαρίτες, στο 'Σπίτι των Κουρήτων' και την Ελεϑθήρνα)

EXPERIENTIAL-DIALOGIC WORKSHOP:
DIALOGISM AND CHRONOTOPE: ESTABLISHING CONNECTIONS WITH
THE 'GRAND TIME' OF THE MINOANS' ECOLOGICAL AND THE CUL-
TURAL HERITAGE (Βιωματικό-Διαλογικό Εργαστήριο:
Διαλογικότητα και Χρονο-Τόπος: Σύνδεση με τον «Μεγάλο Χρόνο» της
Οικολογικής και Πολιτισμικής Κληρονομιάς των Μινωϊτών)

ORGANIZERS: PATRICK J. DILLON, MARIOS POURKOS, ANGELIKI
POLYZOU, ANASTASIA FRYGANAKI

85. A Dialogic View of the Relationship Between People and Their Environment
(Μια Διαλογική Προσέγγιση της Σχέσης μεταξύ των Ανθρώπων και του
Περιβάλλοντός τους)

Patrick J. Dillon

Discussants: Kenneth & Mary Gergen

A dialogic view of the relationship between people and their environments sees the two in a relationship of mutual transformation through the transactions that take place between them. The transactions involve the traits and characteristics of individuals (known as features) and characteristics of their environments (known as factors). Particular configurations of features and factors define niches that are in turn a manifestation of cultural patterns. Cultural patterns may be studied in contemporary situations or historically where they define cultural-historical periods.

The village of Margarites and the region in which it is situated provide an excellent subject for studying 'in the field' the dialogic relationship between people and their environments. The region has provided the means for (in sociocultural terms it has 'afforded') different niches at different times and these in turn have helped defined the cultural patterns through which we recognise Minoan, Venetian and Byzantine periods. The evidence for some of these niches and cultural patterns is still evident in the landscape today.

The workshop will explore niches, cultural patterns and affordances in different historical contexts and relate them to some of the theoretical and practical issues facing us today in the social sciences.

86. Traveling along with Kourites: Environmental and Cultural Heritage of
Minoans (Ταξιδεύοντας με τους Κουρήτες: Οικολογική και Πολιτισμική
Κληρονομιά των Κουρήτων)

Anastasia Fryganaki & Vivianna Metallinou

86a. Margarites and the Wider Area (Μαργαρίτες: Το Χωριό και η Ευρύτερη Περιοχή)

86b. The Dialogic Relationship with the History and the Environment: Artifacts, Local Architecture, Aesthetic Values, Art, Cooking, Lifestyle (Η Διαλογική Σχέση με την Ιστορία και το Περιβάλλον: Τεχνουργήματα, Τοπική Αρχιτεκτονική, Καλλιτεχνικές αξίες, Τέχνη, Διατροφικές Συνήθειες, Καθημερινότητα)

86c. Visiting ‘Kouriton House’ - Touching Upon Through Architecture and Taste: A Dialogue Inspired by the Minoan Diet and the Local Products. Tea Made with Aromatic and Therapeutic Herbs, Traditional Cretan Sweets and Drinks (Επίσκεψη στο «Σπίτι των Κουρήτων» - Επαφή Μέσα από την Αρχιτεκτονική και τις Γεύσεις: Διάλογος Εμπνευσμένος από τη Μινωική Δίαιτα, Χρησιμοποιώντας Τοπικά Προϊόντα. Τσάι από Αρωματικά και Θεραπευτικά Βότανα, Παραδοσιακά Κρητικά Γλυκά και Ποτά)
(Web-site: www.kouritonhouse.gr)

86d. Walking around Margarites. Opportunities for Dialogic Relationships with the Past by Wandering Around in the Space: A Guide in the Village, the Architecture and the Monuments (Περίπατος – Περιήγηση στις Μαργαρίτες. Αναπτύσσοντας Διαλογικές Σχέσεις με το Παρελθόν Μέσα από την Περιήγηση στον Χώρο: Ξενάγηση-Περιήγηση στον Οικισμό, την Αρχιτεκτονική των Εποχών και τα Μνημεία)

86e. Giorgos Dalamvelas: Mediating Tools and Artefacts: Visit to Traditional Pottery Workshop (Διαμεσολαβητικά Εργαλεία: Επίσκεψη σε Παραδοσιακό Κεραμοποιείο της Περιοχής των Μαργαριτών)

The Dialogic Relationship with the History and the Environment-Ecomuzeum (Η Διαλογική Σχέση με την Ιστορία και το Περιβάλλον-Οικομουσείο)

Vivianna Metallinou

Architect, Historian of Environment, Greece

Μια σημαντική θεώρηση που εισάγει το Οικομουσείο είναι ότι ο άνθρωπος και τα δημιουργήματά του προσεγγίζονται μέσα στο φυσικό τους περιβάλλον, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί διαλεκτικά μέσα στο χρόνο που προϋπήρξε. Αποτελεί λοιπόν ένα σημαντικό εργαλείο με το οποίο προσεγγίζεται το περιβάλλον- σύγχρονο και ιστορικό- και ερμηνεύεται για να το χειρισθούμε. Τα Οικομουσεία συνδυάζουν κλειστούς χώρους επισκέψιμων κτισμάτων και μόνιμων εκθέσεων, καθώς και ανοιχτούς χώρους περιήγησης, αναγνώρισης και επίσκεψης αυθεντικών παραδοσιακών χώρων κατοικίας και εργασίας. Οι τόποι αυτοί αποτελούν τους καθρέπτες όπου οι κάτοικοι των τοπικών κοινωνιών «αντικρίζουν και αναγνωρίζουν τον εαυτό τους» και τον οποίο προτείνουν στους επισκέπτες τους για να τους κατανοήσουν, σεβόμενοι την εργασία, τις συμπεριφορές και την ιδιωτικότητά τους. Οι δύο σημαντικοί παράμετροι των τόπων είναι η Ιστορία και η Παράδοση. Αποτελούν βασικές διαδικασίες στις οποίες στηρίζεται το κοινωνικό εποικοδόμημα που ερευνά το Οικομουσείο μαζί με το πρωτογενές δεδομένο που χρειάζεται για να συζητήσει κανείς κοινωνικά φαινόμενα, το άτομο. Από το άτομο βαίνεις- με κοινή θέληση- προς το σύνολο, που τότε θα βαφτιστεί κοινωνία όταν συνδυασθεί με την έννοια της συμβίωσης. Το εγώ του ατόμου χιτίζεται στο παρόν με υλικά του παρελθόντος – την παράδοση, που μετατρέπεται σε παρόν χάρις στην ιστορία –σαν έμπνευση βιωματική και δημιουργεί τον πολιτισμό.

Από τις κυριότερες εκφράσεις του πολιτισμού που παραδίδεται από γενιά σε

γενιά, είναι το κτισμένο περιβάλλον, που δομεί τον κοινωνικό χώρο και χρόνο. Σημαντικός παράγων αυτού του περιβάλλοντος είναι η αρχιτεκτονική. Είναι κοινά αποδεκτό ότι η αρχιτεκτονική αποτελεί το δείκτη πολιτισμού ενός τόπου, καθώς ενσωματώνει και αναπαριστά υλικές και πνευματικές αξίες διαμορφώνοντας το πλαίσιο ζωής σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Και είναι τα αρχιτεκτονικά έργα κυρίως, που αποτελούν το κληροδότημα των παλαιότερων εποχών στις νεότερες γενιές, μέσα από την έννοια του μνημείου.

Τα μνημεία ως επίγνωση του παρελθόντος, είναι απολύτως απαραίτητα για να θρέψουν γνωστικά, ηθικά και κυρίως αισθητικά το «είναι». Ερχόμαστε έτσι να αγαπήσουμε την ιστορία -διότι είναι υπαρκτά αναγκαία - και να βρούμε στο μνημείο μια αισθητοποίηση της- μικρή ή μεγάλη, πετυχημένη ή μη. Γράφει ο Νίτσε στο γνωστό δοκίμιό του για τη χρήση και την κατάχρηση της Ιστορίας: «Επιθυμούμε να χρησιμοποιούμε την Ιστορία μόνο στο βαθμό που εξυπηρετεί τη ζωή». Η πρόταση του Νίτσε μπορεί να χρησιμεύσει ως ερμηνευτικό εργαλείο για τη διερεύνηση της σχέσης της σύγχρονης πόλης και των οικισμών, με τα ίχνη της Ιστορίας πάνω στον ιστό τους – είτε πρόκειται για μεμονωμένα κτίρια, είτε για σύνολα, είτε για αρχαιολογικούς χώρους. Ανάμεσα σε όλα αυτά υπάρχουν όμως τα μνημεία. Αρχαϊκά, κλασικά, ελληνιστικά, ρωμαϊκά, βυζαντινά, ενετικά, οθωμανικά. Καλοδιατηρημένα, ερείπια ή σε επίπεδο αρχαιολογικής ανασκαφής. Ποια είναι η σχέση τους με τον υπόλοιπο, μη μνημειακό ιστό που τα περιβάλλει, που αποτελεί ουσιαστικά αέναη, αδιάφορη επανάληψη του μοντέλου της σύγχρονης οίκησης;

Κατά μία θεώρηση, τα ίχνη του παρελθόντος λειτουργούν διασπαστικά, δημιουργούν σημεία ασυνέχειας στην όποια «συνέχεια» του σήμερα. Χαρακτηριστικό είναι ότι μόλις εξήντα χρόνια πριν, ο μεγάλος θεωρητικός της πολεοδομίας Lewis Mumford στο έργο του Η Κουλτούρα των Πόλεων έγραφε ότι τα μνημεία δεν έχουν πια ρόλο στις πόλεις μας, αλλά είναι απλά «σωροί από πέτρες που είτε περιορίζουν το έργο των ζωντανών... είτε είναι εντελώς άσχετοι με τους ζωντανούς». Για αιώνες, εξάλλου, πριν από την πρόσφατη μεταστροφή της κοινωνίας, γινόταν επανάχρηση οικοδομικών μελών από αρχαία κτίρια. Οι Βυζαντινοί κύρια δεν δίσταζαν να διαλύουν τα άχρηστα γι' αυτούς κτίρια ώστε να ξαναχρησιμοποιήσουν τα οικοδομικά υλικά.

Υπάρχει μία θεώρηση που θέλει να βλέπει τα μνημεία ως σημεία ασυνέχειας στην πόλη. Όμως για όποιον έχει τη διάθεση να συνδέσει το υλικό ίχνος με την συχνά πολύπλοκη ιστορία των ανθρώπων που έζησαν ή έπεσαν από τον τόπο, τα μνημεία σήμερα είναι ό,τι πιο πολύτιμο διαθέτουμε. Είναι οι μάρτυρες της συνέχειας της Ιστορίας μας.

Στον αέναο μετασχηματισμό των τόπων, τα ίχνη του παρελθόντος δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται μεμονωμένα αλλά σε συσχετισμό μεταξύ τους και με τη λειτουργία του σύγχρονου τοπίου. Σίγουρα δεν διασφαλίζουμε τη διατήρηση των μνημείων κρατώντας τα κλειδωμένα, περιφραγμένα, «αόρατα» για τον περιπατητή. Αντίθετα η χρήση, αν είναι δυνατόν καθημερινή, κρατά το μνημείο ζωντανό. Το Πάνθεον της Ρώμης, από τα σημαντικότερα οικοδομήματα της Αιώνιας Πόλης αλλά και όλου του κόσμου, είναι μονίμως ανοικτό ενώ βρίσκεται σε μια ανοικτή πλατεία, τόπο συγκέντρωσης κατοίκων και τουριστών, που ξεκουράζονται στα μαρμάρινα σκαλοπάτια του. Η σύγκριση του με τη Ροτόντα της Θεσσαλονίκης μιλά από μόνη της... Δεν είναι μόνο οι βυζαντινοί ναοί αλλά και οι αρχαιολογικοί χώροι που στην πλειονότητά τους φυλάσσονται σαν επτασφράγιστα μυστικά. Χωρίς όμως δημοσιοποίηση, ενημέρωση των πολιτών και εξασφάλιση επισκεψιμότητας οι χώροι αυτοί στη συνείδηση του πολίτη είναι χώροι χαμένοι. Δεν είναι να μας εκπλήσσει ότι η

τυχαία ανακάλυψη αρχαιοτήτων αποτελεί για την κοινή συνείδηση πρόβλημα και όχι επιτυχία! Αλλά ούτε και η επικάλυψή τους μπορεί να θεωρηθεί λύση. Είναι τέτοια η απαξίωση της ιστορικής κληρονομιάς και του δημόσιου χώρου, που πρέπει ο πολίτης να (ξανα)μάθει να τον σέβεται. Να μην θεωρούνται γραφικοί όσοι μιλούν για διατήρηση, προστασία και ζητούν φραγμό στην τόσο κακώς εννοούμενη «ανάπτυξη». Και να αρχίσουν να υλοποιούνται ιδέες, όπως αυτή του Οικομουσείου του Ρέθυμνου, που απαντούν στην αναντίρρητη ανάγκη για ανάδειξη των ιστορικών ιχνών με τη νέα δημιουργία και την ανάκτηση του δημόσιου χώρου. Και αυτό είναι καταρχήν ζήτημα πολιτικής και οράματος.

Traveling along with Kourites: Environmental and Cultural Heritage of Minoans (Ταξιδεύοντας με τους Κουρήτες: Οικολογική και Πολιτισμική Κληρονομιά των Κουρήτων)

Anastasia Fryganaki

Cultural Organization 'Kouriton House', Crete, Greece

Στο πλαίσιο του workshop αυτού που υλοποιείται στην ευρύτερη περιοχή των Μαργαριτών και την Ελεύθερνα τεκμηριώνεται και επιβεβαιώνεται η δυναμική διαδικασία της διαλεκτικής σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον του, που έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ιδιαίτερου πολιτισμού. Τα μνημεία όλων των εποχών που βρίσκονται διάσπαρτα παντού, αποτελούν αδιάψευστα στοιχεία της ιστορικής αυτής διαδρομής. Η μελέτη από τον άνθρωπο της γεωμορφολογίας μιας περιοχής σε συνδυασμό με τις καθημερινές ανάγκες της ζωής προσφέρει σημαντικά στοιχεία για τον τύπο των δραστηριοτήτων σε επίπεδο οικοτεχνίας, οικονομίας, αρχιτεκτονικής, καθημερινής ζωής. Η δε έρευνα του καθημερινού βίου με όλες τις εκφράσεις του, αποτελεί εργαλείο κατανόησης των γενεσιουργών αιτιών και κοινωνιολογικής προσέγγισης στα σύγχρονα προβλήματα της εποχής μας.

Επιλέξαμε την περιοχή των Μαργαριτών καθ' όσον χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα στοιχεία που σηματοδοτούν διάφορες πτυχές της πολιτισμικής κληρονομιάς, του πολιτισμικού τοπίου και των κοινωνιών που αναπτύχθηκαν εκεί. Στην περιοχή αυτή ο πολιτισμός διατρέχει την ελληνική ιστορία από τους προϊστορικούς χρόνους έως τις μέρες μας και υπάρχουν έντονα τα χνάρια του στη Βυζαντινή, ενετική εποχή και στους νεότερους χρόνους. Μινωικοί τάφοι, τοπική αρχιτεκτονική, 17 βυζαντινές εκκλησίες, βενετσιάνικες επαύλεις, νεότερα μνημεία, όπως σπίτια, φάμπρικες, αλώνια, αγγειοπλαστεία, εύφορη γη, το φαράγγι Λαγγός, αισθητικό-ιστορικό-περιβαλλοντικό μονοπάτι με τους λαξευτούς τάφους, την ελληνιστική γέφυρα που ενώνει τις Μαργαρίτες με την Ελεύθερνα και το Μοναστήρι Αρκάδι, σπάνια λουλούδια, θεραπευτικά και αρωματικά βότανα, ενδημικά φυτά, ελαιώνες, οριζοντιόκλαδα κυπαρίσσια, η πολιτισμική γενικά κληρονομιά.

Επιλέξαμε επίσης για επίσκεψη, την περιοχή της Ελεύθερνas με ανθρώπινη ιστορία από την ύστερη νεολιθική περίοδο (τέλος 4ης χιλιετίας) έως την ελληνιστική ρωμαϊκή παλαιοχριστιανική και έχει δώσει λαμπρά δείγματα πολιτισμού της Αρχαίας πόλης. Η Νεκρόπολις της Ορθής πέτρας ήλθε στο φως με τη σκαπάνη του καθηγητή Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Νικ. Χρ. Σταμπολίδη και έφερε στην επιφάνεια τα κατάλοιπα από 3 διαφορετικές ταφικές πρακτικές (καύση – εγχντρισμός – απλή ταφή) που χρονολογούνται από το 600 π.Χ. στην κατά τεκμήριο εποχή συγκρότησης και καταγραφής του Ομηρικού έπους. Ολόκληρη η σειρά των ταφικών πυρών φέρνουν

αυτόματα στο νου τις περιγραφές των Ομηρικών στίχων και ειδικότερα της ταφικής πυράς του Πατρόκλου στο Ψ της Ηλιάδας. Στην Ελεύθερνα το μνημείο των ασπιδούχων πολεμιστών με τα πέτρινα αγάλματα που παριστούν τους 10 Κουρήτες αγγεία, άλλα με χρυσά κοσμήματα και άλλα με τρόφιμα, διαδαλικά αγαλματίδια, επιτύμβιες στύλες, ταφικές πυρές δίδουν τη δυνατότητα ανάγνωσης εξ επαφής με τους Γεωμετρικούς χρόνους και την αρχαϊκή εποχή και περιδιάβασης στον πολιτισμικό χάρτη του τόπου μας.

Επίσης θεωρούμε ότι οι διατροφικές συνήθειες των κατοίκων της περιοχής των Μαργαριτών έχουν την αφετηρία τους στα Μινωικά χρόνια, αποτελεί το σημείο εκκίνησης για να ξετυλίξει ο μίτος της τοπικής ιστορίας, να αρχίσει ένα ιστορικό ταξίδι μέσα στο χρόνο, να μελετήσουμε ήθη και έθιμα, καθώς επίσης τη σχέση της διατροφής με τη λαϊκή τέχνη του αγγειοπλάστη και αρχαιολογικού χώρου όπως η Ελεύθερνα, καθ' όσον στη Νεκρόπολη βρέθηκαν τροφές ως ταφικά κτερίσματα.

Στα πλαίσια του workshop αυτού ακολουθεί στη συνέχεια:

- Διερεύνηση και μια περιγραφική προσέγγιση στην τυπολογία του Μυλοποταμίτικου σπιτιού με την επίσκεψη στο «Σπίτι των Κουρήτων», αγροτικό αρχοντικό, ιστορικό διατηρητέο, του οποίου την ιδέα αναστήλωσης είχε η γράφουσα αυτό το κείμενο (που συνιστά την ιδιοκτήτρια και τη δημιουργό του). Στην παρουσίαση αποκωδικοποιούμε τα στοιχεία της καθημερινής ζωής που προσφέρονται για μελέτη και έρευνα.
- Επίσκεψη σε Κρητικά εργαστήρια αγγειοπλαστικής παραγωγής, η οποία ακμάζει από το 1600 μ.Χ. σύμφωνα με τις πληροφορίες των επιγραφών των αγγείων και της διακόσμησης.
- Περιήγηση στον παραδοσιακό οικισμό Μαργαρίτες.
- Θεματικό γεύμα βασισμένο στην Κρητική παραδοσιακή κουζίνα.

Το «Σπίτι των Κουρήτων», είναι έδρα πολιτισμικού οργανισμού και του Οικομουσείου Αγροτικής ζωής Ορεινής Ρεθύμνης «Κουρητία Οδός», η σύσταση του οποίου είναι ιδέα και προσπάθεια της Κας Φρυγανάκη Αναστασίας και Βιβιάννας Μεταληνού, αρχιτέκτονος ιστορικού περιβάλλοντος. Στο σπίτι αυτό προγραμματίζονται εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια, με θέματα σχετικά με το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Η εκπαίδευση στον πολιτισμό και η εμπειρία μέσα από την βιωματική διαντίδραση συνιστά στη φιλοσοφία των δραστηριοτήτων που γίνονται αγωγή του πολίτη καθότι του παρέχει τρόπο διαχείρισής του με αποτέλεσμα την κοινωνικότητα, την κοινωνική ζωή μέσα από τη γνώση, τη συμμετοχή, τη βιωματική προσέγγιση, την επαφή με το φυσικό και το πολιτισμικό περιβάλλον. Η προσπάθεια αυτή βασίζεται στις παραδοχές της βιωματικά πλαισιοθετημένης γνώσης, η οποία συνιστά μια κοινωνικο-ιστορικο-πολιτισμική διαδικασία και συγχρόνως μεθοδολογία για διερεύνηση στάσεων και αξιών μέσω των σχέσεων με το περιβάλλον.

87. Dialogising with the Monuments of Eleftherna:

City – Acropolis – Necropolis (Διάλογος Μέσα από τα Μνημεία της Αρχαίας Ελεύθερνas: Ο Χώρος της Νεκρόπολης της Ορθής Πέτρας)

**Nikolaos Chr. Stambolidis, Professor, Director, Museum of Cycladic Art
Nikolaos Marangoudakis, Archeologist**

Bibliography

- Abrahams, R.D. (1989). Bakhtin, the Critics, and Folklore. *Journal of American Folklore*, 102, 202-206.
- Ahmed, M. (1984). The Relevance of the Carnavalesque in the Quebec Novel, *Studies in Twentieth Century Literature*. 9, 1, 119-133.
- Ahmed-Hajdukowski, M. (1993). The Framing of the Shrew: Discourses on Hysteria and Its Resisting Voices. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 177-195). Amsterdam: Rodopi.
- Aiken, S.H. (1994). Stages of Dissent: Olsen, Grekova and the Politics of Creativity. In S.H. Aiken, A.M. Barker, M. Koreneva & E. Stetsenko (Eds.), *Dialogues/Dialogi: Literary and Cultural Exchanges Between (ex)Soviet and American Women*. (pp. 120-140). Durham: Duke University Press.
- Alford, B. (1995). Bakhtin and Language Theory: Beyond a Unified Field Theory. *Centennial Review*, 39, 3, 445-454.
- Allan, S. (1994). When Discourse Is Torn from Reality': Bakhtin and the Principle of Chronotopicity. *Time and Society*, 3, 2, 193-218.
- Alvarado, R. (1996). Dialogic Interpretation of Social Worlds: Forms of Time and Utopian Dimensions in Bakhtin's Thought. In C.W. Spinks & J. Deely (Eds.), *Semiotics* (pp. 51-19). New York: Peter Lang.
- Amigoni, D. (1996). Displacing the Autobiographical Impulse: A Bakhtinian Reading of Thomas Carlyle's Reminiscences. In V. Newey & P. Shaw (Eds.), *Mortal Pages, Literary Lives: Studies in Nineteenth-Century Autobiography* (pp. 120-139). Hants, England: Scolar.
- Anchor, R. (1985). Bakhtin's Truths of Laughter. *CLIO: A Journal of Literature, History, and the Philosophy of History*, 14, 3, 237-257.
- Anderson, R. (1994). Anonymity, Presence and the Dialogic Self in a Technological Culture. In K.N. Cissna & R.C. Arnett (Eds.), *The Reach of Dialogue: Confirmation, Voice and Community* (pp. 91-110). R. Anderson, Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Anderson, J.R., Reder, L. M., & Simon, H. A. (1997). Situated versus Cognitive Perspective: Form versus Substance. *Educational Researcher*, 26 (1), 18-21.
- Andreas, J.R. (1993). The Vulgar and the Polite: Dialogue in Hamlet. *Hamlet Studies*. 15, 1, 9-23.
- Andreas, J. (1990). 'New Science' from 'Olde Bokes': A Bakhtinian Approach to the Summoner's Tale. *The Chaucer Review*, 25, 2, 138-151.
- Aronowitz, S. (1989). Notes from Underground: Mikhail Bakhtin Changes the Face of Criticism. *Village Voice Supplement*, 72, March, 22-24.
- Aronowitz, S. (1995). Literature as Social Knowledge: Mikhail Bakhtin and the Reemergence of the Human Sciences. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 119-135). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Arteaga, A. (1993). 'Beasts and Jagged Strokes of Color': The Poetics of Hybridisation on the US-Mexican Border. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 277-293). Amsterdam: Rodopi.
- Arthur, K.O. (1987). Fencing Furphy: Forms of the Chronotope in Such Is Life. *SPAN: Journal of the South Pacific Association for Commonwealth Literature and Language Studies*, 25, October, 47-58.

- Aucouturier, M. (1983). The Theory of the Novel in Russia in the 1930s: Lukacs and Bakhtin. In J. Garrard (Ed.), *The Russian Novel from Pushkin to Pasternak* (pp. 227-240). New Haven: Yale University Press.
- Averinstev, S. (1988). Mikhail Bakhtin: Retrospective and Perspective.” *Soviet Literature*, 8, 124-128.
- Averinstev, S. (1977). The World of Mikhail Bakhtin. *Soviet Literature*, 1, 143-151.
- Averinstev, S. (1993). Bakhtin and the Russian Attitude to Laughter. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 13-19). Amsterdam: Rodopi.
- Bagby, L. (1982). Mikhail Bakhtin’s Discourse Typologies: Theoretical and Practical Considerations. *Slavic Review*, 41, 1, 35-58.
- Bagby, L. (1985). Bakhtin on Popular Humor. *Australian Journal of Cultural Studies*, 3.
- Baggs, A. (2006). Being an Unperson. Retrieved February, 26, 2007, from
- Baker, H.D. (1995). Psychoanalysis and Ideology: Bakhtin, Lacan, and Zizek. *History of European Ideas*, 20, 1-3, 499-504.
- Bakhtin, M.M. (1981). *The Dialogic Imagination: Four Essays by M.M. Bakhtin* (M. Holquist, Eds., C. Emerson & M. Holquist Trans.). Austin: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1984a). *Problems of Dostoevsky’s Poetics* (C. Emerson, Trans.). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bakhtin, M.M. (1984b). *Rabelais and His World* (Trans. Hulþne Iswolsky, foreword by Krystyna Pomorska). Bloomington, IN.: Indiana University Press.
- Bakhtin, M.M. (1986a). *Speech Genres and Other Late Essays* (Eds., C. Emerson & M. Holquist, Trans., V.W. McGee). Austin, TX: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1986b). The Problem of Speech Genres. In C. Emerson & M. Holquist (Eds.), *M. M. Bakhtin: Speech Genres and Other Late Essays* (pp. 60-102). Austin, TX: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1986c). The Problem of Text in Linguistics, Philology, and the Human Sciences: An Experiment in Philosophical Analysis. In C. Emerson & M. Holquist (Eds.), *M.M. Bakhtin: Speech Genres and Other Late Essays* (pp. 158-172). Austin, TX: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1986d). Toward a Methodology for the Human Sciences. In C. Emerson & M. Holquist (Eds.), *M. M. Bakhtin: Speech Genres and Other Late Essays* (pp. 158-172). Austin, TX: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1990). *Art and Answerability. Early Philosophical Essays* (Eds. M. Holquist & V. Liapunov, trans. V. Liapunov). Austin: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1991). *Dialogic Imagination: Four Essays by M.M. Bakhtin* (C. Emerson & M. Holquist, Trans.). Austin, TX: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. (1993). *Toward a Philosophy of the Act* (Ed., M. Holquist, trans. and notes, V. Lianpov). Austin, TX: University of Texas Press.
- Bakhtin, M.M. & Medvedev, P.N. (1991). *The Formal Method in Literary Scholarship: A Critical Introduction to Sociological Poetics*. Baltimore, MD and London: Johns Hopkins University Press.
- Barnes, D. (1995). Talking and Learning in Classrooms: An Introduction. *Primary Voices K-6*, 3, 1, 2-7.
- Barsky, R. & M. Holquist (1990). Dialogue: Conversation between Robert F. Barsky and Professor Michael Holquist: Hamden CT, Saturday-Sunday August 18-19, 1990. *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 1-22.
- Barsky, R.F. (1990). Re-Vitalising the Memory through Narrative: Bakhtin’s Dialogism

- and the Realist Text. *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 147-166.
- Barsky, R. (1994). Making Love with (Bakhtin). *GLQ*, 1, 135-144.
- Bauer, D.M. (1988). *Feminist Dialogics: A Theory of Failed Community*. Albany: State University of New York Press.
- Baxter, L.A. (1994a). Thinking Dialogically About Communication in Personal Relationships. In R.L. Conville (Ed.), *Uses of "Structure" in Communication Studies* (pp. 23-37). Westport, CT: Praeger.
- Baxter, L.A. (1994b). Dialogic Approach to Relationship Maintenance. In D.J. Canary & L. Stafford (Ed.), *Communication and Relational Maintenance* (pp. 233-254). San Diego: Academic Press.
- Baxter, L.A. & B.M. Montgomery (1996). *Relating: Dialogues and Dialectics*. New York: Guilford Publications.
- Bednar, L. (1992). *Using Bakhtin's Competing Voices To Interpret 'An Occurrence at Owl Creek Bridge'*. ERIC Microfiche Number: ED346492.
- Bellanca, M.E. (1994). Alien Voices, Ancient Echoes: Bakhtin, Dialogism, and Pope's Essay on Criticism. *Papers on Language and Literature*, 30, 1, 57-72.
- Benert, A.L. (1987). Dialogical Discourse in 'The Jolly Corner': The Entrepreneur as Language and Image. *The Henry James Review*, 8, 2, 116-125.
- Bennett-Matteo, S. (1986). Bakhtin: The 'Disputed' Texts; Twelfth Annual Symposium 13-14 Feb. 1986 Brigham Young University. In D.B. Parkinson & R.K. Belpap (Eds.), *Deseret Language and Linguistic Society: Selected Papers from the Proceedings* (pp. 124-129). Provo: Brigham Young University.
- Berg, M.A. (1996). Toward Creative Understanding: Bakhtin and the Study of Old Age in Literature. *Journal of Aging Studies*, 10, 1, 15-26.
- Berman, J. (1991). A Quite of Many Colors: Women and Masquerade in Donald Barthelme's Postmodern Parody Novels. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 123-133). Albany: State University of New York.
- Bernard-Donals, M. (1990). 'Discourse in Life': Answerability in Language and in the Novel. *Studies in the Literary Imagination*, 23, 1, 45-63.
- Bernard-Donals, M. (1991). Answering and Authoring in the Classroom: Some Bakhtinian Suggestions for the Teaching of Writing through Literature. *Works and Days: Essays in the Socio-Historical Dimensions of Literature and the Arts*, 9, 1, 37-46.
- Bernard-Donals, M. (1992). Mikhail Bakhtin, Classical Rhetoric, and Praxis. *Rhetoric Society Quarterly*, 22, 4, 10-15.
- Bernard-Donals, M. (1994a). Mikhail Bakhtin: Between Phenomenology and Marxism. *College English*, 56, 2, 170-188.
- Bernard-Donals, M. (1994b). *Mikhail Bakhtin: Between Phenomenology and Marxism*. New York: Cambridge.
- Bernard-Donals, M. (1995a). Bakhtin and Social Change; Or, Why No One's Bakhtin Is Politically Revolutionary. *Centennial Review*, 39, 3, 429-444.
- Bernard-Donals, M. (1995b). Bakhtin and Phenomenology: A Reply to Gary Saul Morson. *South Central Review*, 12, 2, 41-55.
- Berrong, R. (1985a). The Presence or Exclusion of Popular Culture in Pantagruel and Gargantua or Bakhtin's Rabelais Revisited. *Etudes Rabelaisiennes*, 18, 19-56.
- Berrong, R. (1985b). Finding Antifeminism in Rabelais, or, a Response to Wayne Booth's Call for an Ethical Criticism. *Critical Inquiry*, 11, 4, 687-701.

- Bernstein, M.A. (1983). When the Carnival Turns Bitter: Preliminary Reflections Upon the Abject Hero. *Critical Inquiry*, 10, 2, 283-305.
- Bernstein, M.A. (1989). The Poetics of Ressentiment. In G.S. Morson & C. Emerson (Eds.), *Rethinking Bakhtin: Extensions and Challenges* (pp. 197-223). Evanston: Northwestern University Press.
- Bernstein, M.A. (1992). *Bitter Carnival: Ressentiment and the Abject Hero*. Princeton: Princeton University Press.
- Berrong, R. (1986). *Rabelais and Bakhtin: Popular Culture in Gargantua and Pantagruel*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Bethea, D. (1997). Bakhtinian Prosaics versus Lotmanian 'Poetic Thinking': The Code and Its Relation to Literary Biography. *Slavic and East European Journal*, 41, 1, 1-15.
- Bezczeky, G. (1994). Contending Voices in Bakhtin. *Comparative Literature*, 46, 321-345.
- Bezczeky, G. (1995). Dialogical Narrative and Interactive Metaphor. In E. Miner, T. Haga, G. Gillespie, A. Lorant, W. van Peer & E. Ibsch (Eds.), *ICLA '91 Tokyo: The Force of Vision, III: Powers of Narration; Literary Theory* (pp. 245-251). Tokyo: International Comparative Literature Association.
- Bialostosky, D.H. (1983). Bakhtin versus Chatman on Narrative: The Habilitation of the Hero. *Revue de l'Université d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 109-116.
- Bialostosky, D.H. (1985). Booth's Rhetoric, Bakhtin's Dialogics and the Future of Novel Criticism. *Novel*, 18, 209-216.
- Bialostosky, D.H. (1986). Dialogics as an Art of Discourse in Literary Criticism. *PMLA: Publications of the Modern Language Association of America*, 101, 5, 788-797.
- Bialostosky, D.H. (1986). Teaching Wordsworth's Poetry from the Perspective of a Poetics of Speech. In S. Hall & J. Ramsey (Ed.), *Approaches to Teaching Wordsworth's Poetry* (pp. 153-156). New York: Modern Language Association of America.
- Bialostosky, D.H. (1989a). Dialogic, Pragmatic, and Hermeneutic Conversation: Bakhtin, Rorty, and Gadamer. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 107-119.
- Bialostosky, D.H. (1989b). Wordsworth's Dialogic Art. *The Wordsworth Circle*, 20, 3, 140-148.
- Bialostosky, D.H. (1989c). Criticism as a Dialogic Practice. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 26, 2, 105-112.
- Bialostosky, D.H. (1990). Booth's Rhetoric, Bakhtin's Dialogics and the Future of Novel Criticism. In M. Spilka & C. McCracken-Flesher (Eds.), *Why the Novel Matters: A Postmodern Perplex* (pp. 22-29). Bloomington: Indiana University Press.
- Bialostosky, D.H. (1991a). Liberal Education, Writing, and the Dialogic Self. In P. Harkin & J. Schilb (Eds.), *Contending With Words: Composition and Rhetoric in a Postmodern Age* (pp. 11-22). New York: Modern Language Association of America.
- Bialostosky, D.H. (1991b). From Discourse in Life to Discourse in Poetry: Teaching Poems as Bakhtinian Speech Genres. In J.M. Cahalan & D.B. Downing (Eds.), *Practicing Theory in Introductory College Literature Courses* (pp. 215-226). Urbana: National Council of Teachers of English.

- Bialostosky, D.H. (1992). Bakhtin and the Future of Rhetorical Criticism: A Response to Halasek and Bernard-Donals. *Rhetoric Society Quarterly*, 22, 4, 16+.
- Bialostosky, D.H. (1995a). Booth, Bakhtin, and the Culture of Criticism. In F.J. Antczak (Ed.), *Rhetoric and Pluralism: Legacies of Wayne Booth* (pp. 88-103). Columbus: Ohio State University Press.
- Bialostosky, D.H. (1995b). A Response to Caryl Emerson: Bakhtin's Aesthetics: From Architectonics and Axiology to Sociology and Ideology. *Centennial Review*, 39, 3, 419-428.
- Biancofiore, A. & Ponzio, A. (1989). Dialogue, Sense and Ideology in Bakhtin. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 65-75.
- Bidlake, S. (1982). 'Hidden Dialog' in 'The Mad Mother' and 'The Complaint of a Forsaken Indian Woman.' *The Wordsworth Circle*, 13, 4, 188-193.
- Billig, M. (1997). The Dialogic Unconscious: Psychoanalysis, Discursive Psychology and the Nature of Repression. *British Journal of Social Psychology*, 36, 139-159.
- Bishop, E. (1990). Bakhtin, Carnival and Comedy: The New Grotesque in Monty Python and the Holy Grail. *Film Criticism*, 15, 49-64.
- Bivens, J.A. & Hagstrom, F. (1992). The Representation of Private Speech in Children's Literature. In R.M. Diaz & L.E. Beck (Eds.), *Private Speech: From Social Interaction to Self-regulation* (pp. 159-177). Lawrence Erlbaum Associates, Inc: Hillsdale, NJ.
- Bocharov, S. (1994). Conversations with Bakhtin (Trans. Stephen Blackwell). *PMLA*, 109, 1009-1024.
- Bocharov, S.G. (1995). Around and About One Conversation. *Russian Studies in Literature: A Journal of Translations*, 31, 4, 4-35.
- Bonsfin, M. (1997). Typology of Culture and Carnival: Note on the Models of Bachtin and Lotman. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 255-268.
- Booker, M.K. (1995a). *Bakhtin, Stalin and Modern Russian Fiction: Carnival, Dialogism and History*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Booker, M.K. (1995b). *Flann O'Brien, Bakhtin, and Menippean Satire*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press.
- Booker, M.K. (1995c). *Joyce, Bakhtin, and the Literary Tradition: Toward a Comparative Cultural Poetics*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Booker, M.K. (1990). 'A War between the Mind and Sky': Bakhtin and Poetry, Stevens and Politics. *The Wallace Stevens Journal*, 14, 1, 71-85.
- Booth, W.C. (1982). Freedom of Interpretation: Bakhtin and the Challenge of Feminist Criticism. *Critical Inquiry*, 9, 1, 45-76.
- Booth, W.C. (1986). Freedom of Interpretation: Bakhtin and the Challenge of Feminist Criticism. In G.S. Morson (Ed.), *Bakhtin*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Bove, C. (1982). Dialogue, Politics and Time in Bakhtin. *Minnesota Review*, 18, 158-162.
- Bove, C. (1983). The Text as Dialogue in Bakhtin and Kristeva. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 117-124.
- Boym, S. (1991). Dialogue as 'Lyrical Hermaphroditism': Mandel'shtam's Challenge to Bakhtin. *Slavic Review*, 50, 1, 118-126.
- Brandist, C. (1996a). *Carnival Culture and the Soviet Modernist Novel*. New York: St. Martin's.

- Brandist, C. (1996b). The Official and the Popular in Gramsci and Bakhtin. *Theory, Culture and Society*, 13, 2, 59-74.
- Brandist, C. (2001). The Hero at the the Bar of Eternity: Circle's Juridical Theory of the Novel. *Economy and Society*, Vlo 30, Num. 2, 208-228.
- Branham, R.B. (1995). Inventing the Novel. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 79-87). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Breslow, S.P. (1989). Timidatian Heteroglossia: A Bakhtinian View of Derek Walcott's Play A Branch of the Blue Nile. *World Literature Today*, 63, 1, 36-39.
- Bretz, M.L. (1989). Masculine and Feminine Chronotopes in Los pazos de Ulloa. *Letras Peninsulares*, 2, 1, 45-54.
- Bretz, M.L. (1987). Voices of Authority and Linguistic Autonomy in Niebla. *Studies in Twentieth Century Literature*, 11, 2, 229-238.
- Brewer, K.W. (1994). Political Allegory: Bakhtin, Jameson and Birago Diop's Les Contes d'Amadou Koumba. In M. Kronegger & A.T. Tymieniecka (Eds.), *Allegory Old and New in Literature, the Fine Arts, Music and Theatre and Its Continuity in Culture* (pp. 259-264). Dordrecht: Kluwer Academy.
- Bristol, M. (1983). Carnival and the Institutions of the Theatre in Elizabethan England. *ELH*, 50, 637-54.
- Bristol, M.D. (1996). The Festive Agon: The Politics of Carnival. In R.S. White (Ed.), *Twelfth Night* (pp. 72-81). New York: St. Martin's.
- Britton, C. (1974). The Dialogic Text and the 'texte pluriel.' *Occasional Papers (Poetics)*, (University of Essex Language Centre), 14, 52-68.
- Brodsky, G.W.S. (1993). The Conrad Harlequinade: Bakhtin, Rabelais, and Conrad's Comic Spirit. In K. Carabine, O. Knowles & W. Krajka (Eds.), *Contexts for Conrad* (pp. 87-101). Boulder: East European Monographs.
- Brown, M. (1991). Apocalypse Yet Again . . . The Boundaries of Paradox in Apocalypse Now: Notes on Bakhtin's Carnival. *Cinefocus*, 2, 1, 40-47.
- Bruce, G.C. (1990). Rethinking Bakhtin: Extensions and Challenges. *Literature and Theology*. 4, 3, 347-351.
- Bruner, J. (1986). *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bruns, G.L. (1985). Stevens without Epistemology. In A. Gelpi (Ed.), *Wallace Stevens: The Poetics of Modernism* (pp. 224-240). Cambridge: Cambridge University Press.
- Burke, P. (1988). Bakhtin for Historians. *Social History*, 13, 85-90.
- Burkdall, T.L. (1991). Dear Dialogic Dublin: Three Joyceans and Mikhail Bakhtin. *Review*, 13, 237-247.
- Burns, G. (1990). The Otherness of Words: Joyce, Bakhtin, Heidegger. In H.J. Silverman (Ed.), *Postmodernism - Philosophy and the Arts* (pp. 120-136). New York: Routledge.
- Busch, R. (1990). Bakhtin's 'Problemy tvorchestva Dostoevskogo' and V. V. Vinogradov's 'O khudozhestvennoi proze' - A Dialogic Relationship. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 311-324.
- Byrd, C. (1987). Freud's Influence on Bakhtin: Traces of Psychoanalytic theory in Rabelais and His World. *Germano Slavica*, 5, 5-6, 223-230.
- Cahill, D.J. (1990). Joyce and Bakhtin. *Contemporary Literature*, 31, 3, 397-402.
- Caraher, B.G. (1988). Reading Pound with Bakhtin: Sculpting the Social Languages of

- Hugh Selwyn Mauberley's 'Mere Surface.' *Modern Language Quarterly*, 49, 1, 38-64.
- Carlson, H.G. (1990). Strindberg and the Carnival of History." *Scandinavian Studies*, 62, 1, 39-62.
- Carroll, D. (1987). Narrative, Hetrogeneity and the Question of the Political: Bakhtin and Lyotard. In M. Krieger (Ed.), *Aims of Representation: Subject/Text/History*. New York: Columbia University Press.
- Carroll, D. (1983). The Alterity of Discourse: Form, History, and the Question of the Political in M. M. Bakhtin. *Diacritics: A Review of Contemporary Criticism*, 13, 2, 65-83.
- Castellanos, G. (1994). *Laughter, War and Feminism: Elements of Carnival in Three Jane Austen's Novels*. New York: Peter Lang.
- Castle, T. (1984). The Carnivalization of Eighteenth-Century English Narrative. *PMLA*, 99, 5, 903-916.
- Cavanagh, C. (1997). The Forms of the Ordinary: Bakhtin, Prosaics and the Lyric. *Slavic and East European Journal*, 41, 1, 40-56.
- Cave, M. (1990). Bakhtin and Feminism: The Chronotopic Female Imagination. *Women Studies*, 18, 2-3, 117-127.
- Cavell, R. (1987). Bakhtin Reads De Mille: Canadian Literature, Postmodernism, and the Theory of Dialogism. In J. Moss (Ed.), *Future Indicative: Literary Theory and Canadian Literature*. (pp. 205-211). Ottawa: University of Ottawa Press.
- Cazden, C.B. (1989). Contributions of the Bakhtin Circle to 'Communicative Competence.' *Applied Linguistics*, 10, 2, 116-127.
- Champagne, R. (1928). The Engendered Blow Job: Bakhtin's Comic Dismemberment and the Pornography of Georges Bataille's 'Story of the Eye' (1928). *Humor*, 3, 2, 177-191.
- Chouliaraki, L. (1995). The Constitution of Ethnographic Texts in Social Scientific Discourse: 'Realist' and 'Polyphonic' Representations. *Interface: Journal of Applied Linguistics*, 10, 1, 27-46.
- Ciepiela, C. (1994). Taking Monologism Seriously: Bakhtin and Tsvetaeva's 'The Pied Piper.' *Slavic Review*, 53, 1010-1024.
- Cissna, K.N. & Anderson, R. (1994). Communication and the Ground of Dialogue. In R. Anderson, K.N. Cissna & R.C. Arnett (Eds.), *Cresskill The Reach of Dialogue: Confirmation, Voice and Community* (pp. 31-55). NJ: Hampton Press.
- Clark, K. (1986). Political History and Literary Chronotpe: Some Soviet Case Studies. In G.S. Morson (Ed.), *Literature and History: Theoretical Problems and Russian Case Studies*. (pp. 199-218). Stanford: Stanford University Press.
- Clark, K. & Holquist, M. (1984a). The Influence of Kant in the Early Work of M.M. Bakhtin. In J. Strelka (Ed.), *Literary Theory and Criticism, Volume 1*. New York: Peter Lang.
- Clark, K. & Holquist, M. (1984b). *Mikhail Bakhtin*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cobley, E. (1988). Mikhail Bakhtin's Place in Genre Theory. *Genre*, 21, 3, 321-338.
- Coelho, N.E.J. & Figueiredo, L.C. (2003). Patterns of Intersubjectivity in Constitution of Subjectivity: Dimensions of Otherness. *Culture & Psychology*, 9 (3), 193-208.
- Cohen, T.D. (1992). 'Well!': Voloshinov's Double-Talk. *SubStance*, 21, 2, 91-101.
- Cohen, T. (1996). The Ideology of Dialogue: The Bakhtin/De Man (Dis)Connection. *Cultural Critique*, 33, Spring, 41-86.

- Coiner, C. (1994a). 'No One's Private Ground': A Bakhtinian Reading of Tillie Olsen's Tell Me a Riddle. In E. Hedges & S.F. Fishkin (Eds.), *Listening to Silences: New Essays in Feminist Criticism* (pp. 71-93). New York: Oxford University Press.
- Coiner, C. (1994b). 'No One's Private Ground': A Bakhtinian Reading of Tillie Olsen's Tell Me a Riddle. In K.H. Nelson & N. Huse (Eds.), *The Critical Response to Tillie Olsen* (pp. 169-195). Westport, CT: Greenwood.
- Cole, M. (1985). Bakhtin, Freud, and Early Soviet Psychology. *Soviet Psychology*, 23, 3, 3-4.
- Comprone, J.J. (1990). The Literacies of Science and the Humanities: The Monologic and Dialogic Traditions. In K. Ronald & H. Rosekelly (Eds.), *Farther Along: Transforming Dichotomies in Retic and Composition* (pp. 52-70). Portsmouth, NH: Boynton/Cook.
- Cook, G. (1994). Contradictory Voices: A Dialogue between Russian and Western European Linguists. In R.D. Sell & P. Verdonk (Eds.), *Literature and the New Interdisciplinarity: Poetics, Linguistics, History* (pp. 151-161). Amsterdam: Rodopi.
- Cooper, J.X. (1990). Heteroglossia and Textual Power: A Dialogical Reading of T.S. Eliot's The Sacred Wood. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 189-204.
- Coronato, R. (1996-1997). Carnival Vindicated to Himself? Reappraising 'Bakhtinized' Ben Jonson. *Connotations: A Journal for Critical Debate*, 6, 2, 180-202.
- Corredor, E. (1983). Lukacs and Bakhtin: A Dialogue on Fiction. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 97-107.
- Costa, A.M.L. (1991). Up and Down Stairways: Escher, Bakhtin, and Joseph Andrews. *SEL: Studies in English Literature*, 31, 3, 553-568.
- Craig, S. (1994). Monstrous Dialogues: Erotic Discourse and the Dialogic Constitution of the Subject in Frankenstein. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 83-96). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Craig, K.M. (1995). *Reading Esther: A Case for the Literary Carnavalesque*. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press.
- Crapanzano, V. (1995). The Postmodern Crisis: Discourse, Parody, Memory. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 137-150). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Crichfield, G. (1991). Bakhtin's Chronotope and the Fantastic: Gautier's 'Jettatura' and 'Arria Marcella.' *Journal of the Fantastic in the Arts*, 4, 3, 25-39.
- Cronk, N. (1986). Voltaire, Bakhtin, and the Language of Carnival. *French Studies Bulletin: A Quarterly Supplement*, 18, Spring, 4-7.
- Cross, G.A. (1989a). *Conflict and Capitulation: A Bakhtinian Analysis of a Failed Collaboration*. ERIC Microfiche Number: ED307623.
- Cross, G.A. (1989b). *Group Writing in Industry: A Bakhtinian Exploration of Two Collaborations*. ERIC Microfiche Number: ED323543.
- Cross, G.A. (1990). A Bakhtinian Exploration of Factors Affecting the Collaborative Writing of an Executive Letter of an Annual Report. *Research in the Teaching of English*, 24, 2, 173-203.
- Cullingford, E.B. (1994). The Historical Poetics of Excrement: Yeats's Crazy Jane and the Irish Bishops. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 20-41). Minneapolis: University of

- Minnesota Press.
- Cunliffe, R. (1993). Charmed Snakes and Little Oedipuses: The Architectonics of Carnival and Drama in Bakhtin, Artaud, and Brecht. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 48-69). Amsterdam: Rodopi.
- Curtis, J.M. (1986). Michael Bakhtin, Nietzsche, and Russian Pre-Revolutionary Thought. In B.G. Rosenthal (Ed.), *Nietzsche in Russia*. Princeton: Princeton University Press.
- Dalgaard, P. (1986). Neizvestny's Dostoevsky Illustrations: Bakhtinian Polyphony Applied to Visual Arts. *Russian Language Journal*, 40, 136-137, 133-146.
- Dana-Cohen, T. (1988). Reading a Bland 'Parataxis' Dostoevsky (Nietzsche) Bakhtin. *Boundary*, 2, 15/16, 45-71.
- Danow, D.K. (1984a). M.M. Bakhtin in Life and Art. *The American Journal of Semiotics*, 3, 3, 131-141.
- Danow, D.K. (1984b). M.M. Bakhtin's Concept of the Word. *The American Journal of Semiotics*, 3, 1, 79-97.
- Danow, D.K. (1986). Dialogic Perspectives: The East European View (Bakhtin, Mukarovsky, Lotman). *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 20, August, 119-142.
- Danow, D.K. (1985). Dialogic Perspectives: Bakhtin and Mukarovsky. In J.Deely (Ed.), *Semiotics 1984* (pp. 3-11). Lanham MD: University Press of America.
- Danow, D.K. (1989a). The Concept of Frame: The Bakhtin Circle and the Moscow-Tartu School. *Working Papers and Pre-Publications* (pp. 1-5). 189B, December.
- Danow, D.K. (1989b). Dialogue and Monologue. In T. Prewitt, J. Deely & K. Howarth (Eds.), *Semiotics 1988* (pp. 277-282). Lanham: University Press of America.
- Danow, D.K. (1991a). *The Dialogic Sign: Essays on the Major Novels of Dostoevsky*. New York: Peter Lang.
- Danow, D.K. (1991b). *The Thought of Mikhail Bakhtin: From Word to Culture*. Houndsmill: Macmillan Press, 1991.
- Danow, D.K. (1991c). Dialogic Poetics: Doktor Zhivago. *Slavic Review*, 50, 954-964.
- Danow, D.K. (1995a). *The Spirit of Carnival: Magical Realism and the Grotesque*. Lexington: University of Kentucky Press.
- Danow, D.K. (1995b). The World of Culture and the World of Life. *Semiotica*, 106, 3-4, 355-363.
- Danow, D.K. (1996). Dialogic Structures in Crime and Punishment. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 19, 3, 291-314.
- Davidson, J. (1993). *Bakhtin as a Theory of Reading*. Technical Report No. 579. ERIC Microfiche Number: ED359502.
- Davidson, M. (1983). Discourse in Poetry: Bakhtin and Extensions of the Dialogical. In M. Palmer (Ed.), *Codes of Signals: Recent Writing in Poetics* (pp. 143-150). Berkley: North Atlantic, 1983.
- Davis, L.J. (1990). The Monologic Imagination: M. M. Bakhtin and the Nature of Assertion. *Studies in the Literary Imagination*, 23, 1, 29-44.
- Dedrick, J. (1993). Dialogical History in Ivanhoe. In J.H. Alexander & D. Hewitt (Eds.), *Scott in Carnival* (pp. 280-293). Aberdeen: Association for Scottish Literature Studies.
- DeJean, J. (1984). Bakhtin and/in History; In Honor of Ladislav Matejko. In B.A. Stolz, I.R. Titunik & L. Dolezel (Eds.), *Language and Literary Theory* (pp. 225-240). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

- Deltcheva, R. & Vlasov, E. (1994). 'The Goethe Syndrome': Villon and Rabelais as Ideological Figures in Mandelstam and Bakhtin. *Canadian Review of Contemporary Literature*, 51, 577-596.
- de Man, P. (1983). Dialogue and Dialogism. *Poetics Today*, 4, 1, 99-107.
- Dentith, S. (1995). *Bakhtinian Thought: An Introductory Reader*. New York: Routledge.
- Diaz-Diocararte, M. (1989). Bakhtin, Discourse, and Feminist Theories. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 121-139.
- Donoghue, D. (1985). Reading Bakhtin. *Raritan: A Quarterly Review*, 5, 2, 107-119.
- Donovan, J. (1991). Style and Power. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 85-94). Albany: State University of New York.
- Dore, J. (1995). The Emergence of Language from Dialogue. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines*. (pp. 151-176). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Dorst, J.D. (1983). Neck-Riddle as a Dialogue of Genres: Applying Bakhtin's Genre Theory. *Journal of American Folklore*, 96, October-December, 413-433.
- Dorval, B. & Dore, J. (1990). The Adolescent's Intimate Other: Comparing Piaget, Freud and Bakhtin in an Analysis of Dialog. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 23-56.
- Dorval, B. & Gomberg, D. (1993). Psychotherapy as the Construction of Interpenetrating Consciousnesses. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 125-143). Amsterdam: Rodopi.
- Dunne, M. (1995). Wild at Heart Three Ways: Lynch, Gifford, Bakhtin. *Literature/Film Quarterly*, 23, 6-13.
- Dubino, J. (1994). On Illness as Carnival: The Body as Discovery in Virginia Woolf's 'On Being Ill' and Mikhail Bakhtin's Rabelais and His World. In M. Hussey & V. Neverow (Eds.), *Virginia Woolf: Emerging Perspectives* (pp. 38-43). New York: Pace University Press.
- Duranti, A. (1993). Beyond Bakhtin or the Dialogic Imagination in Academia. *Pragmatics*, 3, 333-340.
- Durant, A. (1990). Bakhtin and Film. *Screen*, 31, 3, 334-340.
- Durey, J.F. (1991). The State of Play and Interplay in Intertextuality. *Style*, 25, 4, 616-35.
- Durey, J.F. (1992). Tolstoj Speaks for Bakhtin. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 32, 4, 357-92.
- Dysthe, O. (1996). The Multivoiced Classroom: Interactions of Writing and Classroom Discourse. *Written Communication*, 13, 3, 385-425.
- Easthope, A. (1993). The Bakhtin School and Raymond Williams: The Subject and the Signifier. *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 116-124). David Shepherd. Amsterdam: Rodopi.
- Eckstrom, L. (1995). Moral Perception and the Chronotope: The Case of Henry James. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 99-116). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Eigler, F. (1995). Feminist Criticism and Bakhtin's Dialogic Principle: Making the Transition from Theory to Textual Analysis. *Women in German Yearbook: Feminist Studies in German Literature and Culture*, 11, 189-203.
- Emerson, C. (1983a). Translating Bakhtin: Does His Theory of Discourse Contain a Theory of Translation? *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa*

- Quarterly*, 53, 1, 23-33.
- Emerson, C. (1983b). The Outer Word and Inner Speech: Bakhtin, Vygotsky, and the Internalization of Language. *Critical Inquiry*, 10, 2, 245-264.
- Emerson, C. (1984). Bakhtin and Intergenic Shift: The Case of Godunov. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 145-167.
- Emerson, C. (1985). The Tolstoy Connection in Bakhtin. *PMLA: Publications of the Modern Language Association of America*, 100, 1, 68-80.
- Emerson, C. (1986). The Outer Word and Inner Speech: Bakhtin, Vygotsky and the Internalization of Language. In G.S. Morson (Ed.), *Bakhtin*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Emerson, C. (1988). Problems with Baxtin's Poetics. *Slavic and East European Journal*, 32, 4, 503-525.
- Emerson, C. (1989). Literature and Spirit: Essays on Bakhtin and His Contemporaries-Review. *Philosophy and Literature*, 13, 2, 350-364.
- Emerson, C. (1990a). Russian Orthodoxy and the Early Bakhtin." *Religion and Literature*, 22, 2-3, 109-131.
- Emerson, C. (1990b). Review Essay. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 351-356.
- Emerson, C. (1991a). Freud and Bakhtin's Dostoevsky: Is There a Bakhtinian Freud without Voloshinov? *Wiener Slawistischer*, 27, 33-44.
- Emerson, C. (1991b). Solov'ev, the Late Tolstoi, and the Early Bakhtin on the Problem of Shame and Love. *Slavic Review: American Quarterly of Russian, Eurasian and East European Studies*, 50, 3, 663-671.
- Emerson, C. (1992). The Russians Reclaim Bakhtin (as of winter 1992)." *Comparative Literature*, 44, 415-424.
- Emerson, C. (1993). Irreverent Bakhtin and the Imperturbable Classics." *Arethusa*, 26, 2, 123-139.
- Emerson, C. (1994a). The Dialogics of Critique; M.M. Bakhtin and the Theory of Ideology (Review article). *Comparative Literature*, 46, 288-303.
- Emerson, C. (1994b). Getting Bakhtin, Right and Left. *Comparative Literature*, 46, 288-303.
- Emerson, C. (1995a). Bakhtin at 99: His Life and Legacy. *Strumenti Critici: Rivista Quadrimestrale di Cultura e Critica Letteraria*, 10, 2, 199-215.
- Emerson, C. (1995b). Bakhtin at 100: Looking Back at the Very Early Years. *The Russian Review*, 53, January, 107-114.
- Emerson, C. (1995c). Word and Image in Dostoevsky's Worlds: Robert Louis Jackson on Readings That Bakhtin Could Not Do; Essays in Honor of Robert Louis Jackson. In E.C. Allen & G.S. Morson (Eds.), *Freedom and Responsibility in Russian Literature* (pp. 245-265). Evanston: Northwestern University Press.
- Emerson, C. (1995d). Bakhtin at 100: Art, Ethics, and the Architectonic Self. *Centennial Review*, 39, 3, 397-418.
- Emerson, C. (1997a). Prosaics and the Problem of Form. *Slavic and East European Journal*, 41, 1, 16-39.
- Emerson, C. (1997b). *The First Hundred Years of Mikhail Bakhtin*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Emerson, C. & G.S. Morson (2006). Mikhail Bakhtin. In M. Groden, M. Kreiswirth & I. Szeman (Eds.), *The Johns Hopkins Guide to Literary Theory and Criticism*. The Johns Hopkins University Press.

- Engstrom, R. (1992). The Contextuality of Talk: A Bakhtinian Interpretation; Puheen kontekstuaalisuus bahtinilaisittain. *Sociologia*, 29, 3, 219-231.
- Engle, L. (1989). Chaucer, Bakhtin, and Griselda. *Exemplaria: A Journal of Theory in Medieval and Renaissance Studies*, 1, 2, 429-459.
- Erdinast-Vulcan, D. (1995). Bakhtin's Homesickness: A Late Reply to Julia Kristeva. *Textual Practice*, 9, 2, 223-242.
- Evans, F. (1992). Cognitive Psychology, Phenomenology, and 'the Creative Tension of Voices.' *Philosophy and Rhetoric*, 24, 2, 105-27.
- Ewald, H.R. (1993). Waiting for Answerability: Bakhtin and Composition Studies. *College Composition and Communication*, 44, 331-348.
- Ewald, H.R. (1990). *Mikhail Bakhtin and 'Expressive Discourse.'* ERIC Microfiche Number: ED318031.
- Farmer, F. (1995). Voice Reprised: Three "Etudes" for a Dialogic Understanding." *Rhetoric Review*, 13, 2, 304-320.
- Farmer, F. (1998). Introduction. In F. Farmer (Ed.), *Landmark Essays on Bakhtin, Rhetoric, and Writing* (pp. xi-xxiii). Hermagoras Press.
- Fast, S. (1996). Bakhtin and the Discourse of Late Medieval Music Theory. *Plainsong & Medieval Music*, 5, 2, 175-191.
- Federenko, Ed. (1992). *Not Hearing Voices: Bakhtin and Development in the Composition Classroom.* ERIC Microfiche Number: ED344207.
- Felson-Rubin, N. (1993). Bakhtinian Alterity, Homeric Rapport. *Arethusa*, 26, 2, 159-171.
- Ferrari-Bravo, D. (1990). More on Bakhtin and Florensky. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 111-121.
- Ferreira-Duarte, J. (1993-1994). Eikos and 'Common Language': Bakhtin through Aristotle. *Dedalus*, 3-4, 181-188.
- Finke, L.A. (1993). Mystical Bodies and the Dialogics of Vision. In U. Wiethaus (Ed.), *Maps of Flesh and Light: The Religious Experience of Medieval Women Mystics.* Syracuse : Syracuse UP.
- Finlay, M. & Robertson, B. (1990). Quasi-Direct Discourse in the Psychoanalytic Context: Dialogical Strategy/Strategic Dialogue. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 57-81.
- Fisch, H. (1988). Bakhtin's Misreadings of the Bible. *Hebrew University Studies in Literature and the Arts*, 16, 130-149.
- Flaherty, P. (1986). Reading Carnival: Towards a Semiotic of History. *CLIO*, 15, 4, 411-426.
- Flanigan, C.C. (1990). Liminality, Carnival, and Social Structure: The Case of Late Medieval Biblical Drama. In K.M. Ashley (Ed.), *Victor Turner and the Construction of Cultural Criticism* (pp. 42-63). Bloomington: Indiana University Press.
- Flocherra, M. (1990). Place, Voice, Space-Mikhail Bakhtin's Dialogical Landscape. *Environment and Planning D-Society and Space*, 8, 255-274.
- Florenskaya, T.A. (1989). Psychological Problems of Dialogue in Light of the Ideas of M.M. Bakhtin and A.A. Ukhtomskii. *Soviet Psychology*, 27, 5, 29-40.
- Fogel, A. (1993). *Developing Through Relationships: Orgins of Communication, Self, and Culture.* Chicago: University of Chicago Press.
- Foster Jr., B.J. (1994). Starting with Dostoevsky's Double: Bakhtin and Nabokov as

- Intertextualists. In E.D. Cancalon & A. Spacagna (Eds.), *Intertextuality in Literature and Film* (pp. 9-20). Gainesville: University Press of Florida.
- Fothergill-Payne, L. (1993). Celestina 'as a Funny Book': A Bakhtinian Reading. *Celestinesca: Boletín Informativo Internacional*, 17, 2, 29-51.
- Fowler, R. (1983). Polyphony and Problematic in Hard Times. In R. Giddings (Ed.), *The Changing World of Charles Dickens* (pp. 91,108). London; Totowa, NJ: Vision; Barnes & Noble.
- Franklet, D. (1989). Social Language: Bakhtin and Viramontes. *The Americas Review: A Review of Hispanic Literature and Art of the USA*, 17, 2, 110-114.
- Freedman, S.W. (1995). Crossing the Bridge to Practice: Rethinking the Theories of Vygotsky and Bakhtin. *Written Communication*, 12, 1, 74-92.
- Galan, F.W. (1987). Bakhtiniada, The Corsican Brothers in the Prague School: Or, The Reciprocity of Reception. *Poetics Today*, 8, 3-4, 565-577.
- Gamber, C. (1992). *The Translator and the Translated: Bakhtin's Intra-linguistic Dialogue and Minnie Bruce Pratt's 'Crime Against Nature.'* ERIC Microfiche Number: ED346508.
- Ganim, J.M. (1986). Bakhtin, Chaucer, Carnival, Lent. *Studies in the Age of Chaucer: The Yearbook of the New Chaucer Society*, 2, 59-71.
- Ganim, J.M. (1995). Medieval Literature as Monster: The Grotesque before and after Bakhtin. *Exemplaria: A Journal of Theory in Medieval and Renaissance Studies*, 7, 1, 27-40.
- Gardiner, M. (1992). *The Dialogics of Critique*. London: Routledge.
- Gardiner, M. (1993). Bakhtin's Carnival: Utopia as Critique. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 20-47). Amsterdam: Rodopi.
- Gardiner, M. (1993a). Ecology and Carnival: Traces of a "Green" Social Theory in the Writings of M.M. Bakhtin. *Theory and Society*, 22, 6, 765-812.
- Gardiner, M. (1993b). Bakhtin's Carnival: Utopia as Critique. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 20-47). Amsterdam: Rodopi.
- Gardiner, M. (1995). Medieval Literature as Monster: The Grotesque Before and After Bakhtin. *Exemplaria*, 7, 1, 27-40.
- Gardiner, M. (1996). Alterity and Ethics: A Dialogical Perspective. *Theory, Culture and Society*, 13, 2, 121-143.
- Gardiner, M. & Bell, M.M. (1998). Bakhtin and Human Sciences: A Brief Introduction. In M.M. Bell & M. Gardiner (Eds.), *Bakhtin and the human sciences: No last words*. London, Thousand Oaks: Sage Publications.
- Garling, C. (1994). A Bakhtinian Perspective of 'A Separate Peace.' *English in Texas*, 26, 1, 34-37.
- Gasbarrone, L. (1994). 'The Locus for the Other': Cixous, Bakhtin, and Women's Writing. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 1-19). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Gash, A. (1986). Carnival against Lent: The Ambivalence of Medieval Drama. In D. Aers (Ed.), *Medieval Literature: Criticism, Ideology and History* (pp. 78-91). New York: St. Martin's.
- Gasparov, M.L. (1984). M.M. Bakhtin in Russian Culture of the Twentieth Century (Trans. Ann Shukman). *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 169-176.
- Gentry, M.B. (1982). The Eye vs. the Body: Individual and Communal Grotesquerie in *Wise Blood*. *Modern Fiction Studies*, 8, 3, 487-493.

- Ginsburg, R. (1993). The Pregnant Text: Bakhtin's Ur-Chronotope: The Womb. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 166-176). Amsterdam: Rodopi.
- Gorfkle, L.J. (1993). *Discovering the Comic in Don Quixote*. Chapel Hill: Department of Romance Languages.
- Godard, B. (1987). Robertson Davies' Dialogic Imagination. *Essays on Canadian Writing*, 34, Spring, 64-80.
- Godzich, W. (1991). Correcting Kant: Bakhtin and Intercultural Interactions. *Boundary, 2, An International Journal of Literature and Culture*, 18, 1, 5-17.
- Goleman, J. (1986). The Dialogic Imagination: More Than We've Been Taught. In Th. Newkirk (Ed.), *Only Connect: Uniting Reading and Writing* (pp. 131-142). Upper Montclair, NJ: Boynton/Cook.
- Gomez, M.A. (1989). The (Relative) Autonomy of Artistic Expression: Bakhtin and Adorno. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 95-105.
- Goodkin, R.E. (1994). Moliere and Bakhtin: Discourse and the Dialogic in L'Ecole des femmes. *Papers on French Seventeenth Century Literature*, 21, 40, 145-156.
- Goodson, A.C. (1987). Structuralism and Critical History in the Moment of Bakhtin. In J. Natoli (Ed.), *Tracing Literary Theory* (pp. 27-53). Urbana: University of Illinois Press.
- Gorman, D. (1993). Bakhtin and His Circle: A Checklist of English Translations. *Style*, 27, Winter, 515-520.
- Gossman, L. (1986). Mikhail Bakhtin (Review). *Comparative Literature*, 38, 4, 337-349.
- Grace, S. (1987). 'Listen to the Voice': Dialogism and the Canadian Novel. In J. Moss (Ed.), *Future Indicative: Literary Theory and Canadian Literature* (pp. 117-136). Ottawa: University of Ottawa Press.
- Gregory, J. (2006). *Carnival in Suburbia: the Art of Howard Arkley*. Melbourne: Cambridge University Press.
- Grubel, R. (1989). The Problem of Value and Evaluation in Bakhtin's Writing. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 26, 2, 131-166.
- Gueorguieva-Dikranyan, N. (1990). Historicity and the Historical Novel in the Work of Bakhtin (Trans. Clive Thomson & Louis Walters). *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 29-46.
- Hajdukowski, A. (1990). Bakhtin and Feminism: Two Solitudes? (Trans. Francesca Benedict). *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 153-163.
- Halasek, K. (1992a). Feminism and Bakhtin: Dialogic Reading in the Academy. *Rhetoric Society Quarterly*, 22, 63-73.
- Halasek, K. (1992b). Starting the Dialogue: What Can We Do about Bakhtin's Ambivalence toward Rhetoric? *Rhetoric Society Quarterly*, 22, 4, 1-9.
- Hale, D.J. (1994). Bakhtin in African American Literary History. *ELH*, 61, 445-471.
- Hall, J. (1985). Falstaff, Sancho Panza and Azdak: Carnival and History. *Comparative Criticism: A Yearbook*, 7, 127-145.
- Hall, J. (1993). Unachievable Monologism and the Production of the Monster. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 99-111). Amsterdam: Rodopi.
- Halley, J.A. (1989). Bakhtin and the Sociology of Culture: Polyphony in the Interaction

- of Object and Audience. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 163-179.
- Handley, W.R. (1993). The Ethics of Subject Creation in Bakhtin and Lacan. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 144-162). Amsterdam: Rodopi.
- Harris, M. (1993). *The Dialogical Theatre: Dramatizations of the Conquest of Mexico and the Question of the Other*. New York : St. Martin's.
- Harris, W.V. (1990). Bakhtinian Double Voicing in Dickens and Eliot. *ELH*, 57, 2, 445-458.
- Hasan, R. (1992). Speech Genre, Semiotic Mediation and the Development of Higher Mental Functions. *Language Sciences*, 14, 4, 489-528.
- Hayman, D. (1983). Toward a Mechanics of Mode: Beyond Bakhtin. *Novel: A Forum on Fiction*, 16, 2, 101-120.
- Haynes, D.J. (1995). *Bakhtin and the Visual Arts*. New York: Cambridge University Press.
- Heikinen, D. (1994). Is Bakhtin a Feminist or Just Another Dead White Male? A Celebration of Feminist Possibilities in Manuel Puig's *Kiss of the Spider Woman*. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 114-127). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Henning, S.D. (1988). *Beckett's Critical Complicity: Carnival, Contestation, and Tradition*. Lexington: University of Kentucky Press.
- Herdman, N.K. (1997). *Community Texts: Bakhtin in the Writing Center*. ERIC Microfiche Number: ED408595.
- Herman, A. (1985). *The Dialogic and Difference: and/or the Woman in Virginia Woolf and Chritsa Wolf*. New York: Columbia University Press.
- Herndl, D.P. (1991). The Dilemmas of a Feminine Dialogic. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 7-24). Albany: State University of New York.
- Hicks, D. (1996). Learning as a Prosaic Act. *Mind, Culture, and Activity*, 3, 2, 102-118.
- Hillier, J. (1990). Feasting at the Grotesque Symposium. *Meanjin*, 49, 2, 252-262.
- Hillman, R. (1986). From Carnival to Masquerade: Bakhtin, H. Mann, Boll. *Jarbuch fur Internationale Germanistik*, 18, 1, 110-124.
- Himley, M. (1991). *Shared Territory: Understanding Children's Writing as Works*. Oxford University Press: New York, NY.
- Hirschkop, K. (1985). A Response to the Forum on Mikhail Bakhtin. *Critical Inquiry*, 11, 4, 672-686.
- Hirschkop, K. (1986a). The Domestication of M.M. Bakhtin. *Essays in Poetics: The Journal of the British Neo-Formalist School*, 11, 1, 76-87.
- Hirschkop, K. (1986b). Bakhtin, Discourse and Democracy. *New Left Review*, 160, 92-113.
- Hirschkop, K. (1990a). On Value and Responsibility. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 13-27.
- Hirschkop, K. (1990b). Heteroglossia and Civil Society: Bakhtin's Public Square and the Politics of Modernity. *Studies in the Literary Imagination*, 23, 1, 65-75.
- Hirschkop, K. (1999). *Mikhail Bakhtin: An Aesthetic for Democracy*. Oxford: Oxford University Press.
- Hirschkop, K. (2001). Bakhtin in the Sober Light of Day. In K. Hirschkop & D. Shepherd (Eds.), *Bakhtin and Cultural Theory* (1-25). Manchester and New York:

Manchester University Press.

- Hirschkop, K. & Shepherd, D. (1989). *Bakhtin and Cultural Theory*. Manchester: Manchester University Press.
- Hitchcock, P. (1991). Radical Writing. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 95-121). Albany: State University of New York.
- Hitchcock, P. (1993). Exotopy and Feminist Critique. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 196-209). Amsterdam: Rodopi.
- Hobart, M. (1991). Criticizing Genres: Bakhtin and Bali. *Bulletin of the John Rylands University Library of Manchester*, 73, 3, 195-216.
- Hoel, T.L. (1997). Voices from the Classroom. *Teaching and Teacher Education*, 13, 1, 5-16.
- Hohne, K. (1994). Dialects of Power: The Two-Faced Narrative. In C.G. Bernstein (Ed.), *The Text & Beyond: Essays in Literary Linguistics* (pp. 227-238). Tuscaloosa: University of Alabama Press.
- Holquist, M. (1978). M.M. Bakhtin. In H. Weber (Ed.), *Modern Encyclopedia of Russian and Soviet Literature*. Gulf Breeze, FL: Academic International Press.
- Holquist, M. (1982). 'Bad Faith' Squared: The Case of M.M. Bakhtin. In E. Bristol & R.E. Kanet (Eds.), *Russian Literature and Criticism* (pp. 214-234). Berkeley: Berkeley Slavic Specialties.
- Holquist, M. (1982-1983). Bakhtin and Rabelais: Theory as Praxis. *Boundary*, 2, 11, 1-2, 5-19.
- Holquist, M. (1983). Answering as Authoring: Mikhail Bakhtin's Trans-Linguistics. *Critical Inquiry*, 10, 2, 307-319.
- Holquist, M. (1984). Introduction: Special Issue on Mikhail Bakhtin. *Studies in the Twentieth Century Literature*, 9, 1, 7-12.
- Holquist, M. (1985a). The Carnival of Discourse: Bakhtin and Simultaneity. *Canadian Review of Comparative Literature Revue Canadienne de Littérature Comparée*, 12, 2, 220-234.
- Holquist, M. (1985b). Bakhtin and the Formalists: History as Dialogue; A Festschrift in Honor of Victor Erlich. In R.L. Jackson & S. Rudy (Eds.), *Russian Formalism: A Retrospective Glance* (pp. 82-95). New Haven: Yale Center for International and Area Studies.
- Holquist, M. (1986a). Answering as Authoring: Mikhail Bakhtin's Trans-Linguistics. In G.S. Morson (Ed.), *Bakhtin*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Holquist, M. (1986b). The Surd Heard: Bakhtin and Derrida. In G.S. Morson (Ed.), *Literature and History: Theoretical Problems and Russian Case Studies* (pp. 137-156). Palo Alto: Stanford University Press.
- Holquist, M. (1987). Inner Speech as Social Rhetoric. *Dieciocho; Hispanic Enlightenment, Aesthetics, and Literary Theory*, 10, 1, 41-52.
- Holquist, M. (1989). Bakhtin and the Body. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 19-42.
- Holquist, M. (1990). *Dialogism: Bakhtin and His World*. London: Routledge.
- Horton, A. (1990). Bakhtin, Carnival Triumph and Cinema-Burno Barreto's Dora Flor and Her Two Husbands and Dusan Mkavejevis Innocence Unprotected Reconsidered. *Quarterly Review of Films*, 12, 49-62.
- Horton, A. (1993). Carnivals Bright, Dark, and Grotesque in the Glasnost Satires of Mamin, Mustafayev and Shakhazarov. In A. Horton (Ed.), *Inside Soviet Film*

- Satire: Laughter with a Lash* (pp. 138-148). Cambridge: Cambridge UP.
- Howard, J. (1994). *Reading Gothic Fiction: A Bakhtinian Approach*. Oxford: Clarendon Press.
- Howells, R.J. (1986). Bakhtin, Language, Carnival. *French Studies Bulletin: A Quarterly Supplement*, 19, Summer, 12-14.
- Howes, C. (1986). Rhetorics of Attack: Bakhtin and the Aesthetics of Satire. *Genre*, 18, 215-243.
- Hoy, M. (1992). Bakhtin and Popular Culture. *New Literary History*, 23, 765-782.
- Hoy, M. (1994). Joyful Mayhem: Bakhtin, Football Songs, and the Carnavalesque. *Text and Performance Quarterly*, 14, 4, 289-304.
- Hunt, A.C. (1995). Toward an Unfinalizable Dialogue: Robert Musil's Essayism and Bakhtinian Dialogism. *College Literature*, 22, 2, 116-124.
- Hutcheon, L. (1983). The Carnavalesque and Contemporary Narrative: Popular Culture and the Erotic. *Revue de l'Université d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 83-94.
- Hwa, Y.J. (1985). Vico and Bakhtin: A Prolegomenon to any Future Comparison. *New Vico Studies*, 3, 157-165.
- Ivanov, V. (1976). *The Significance of Bakhtin's Ideas on Sign, Utterance and Dialogue in Modern Semiotics*. Tel-Aviv: Israeli Institute for Poetics and Semiotics, Tel-Aviv University.
- Ivanov, V. (1993). The Dominant of Bakhtin's Philosophy: Dialogue and Carnival. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 3-12). Amsterdam: Rodopi.
- Jackson, R. (1987). The Dialogic Self. *Georgia Review*, 41, 415-420.
- James, K.S. (1994). On Veult Responce Avoir: Pernette du Guillet's Dialogic Poetics. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 171-197). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Jeanneret, M. (1986). Gargantua 4-24: L'Uniforme et le Discontinu. In R.C. La Charite (Ed.), *Rabelais's Incomparable Book: Essays on His Art* (pp. 87-101). Lexington KY: French Fourm.
- Jefferson, A. (1986). Realism Reconsidered: Bakhtin's Dialogism and the 'Will to Reference.' *Australian Journal of French Studies*, 23, 2, 169-184.
- Jefferson, A. (1990). Intertextuality and the Poetics of Fiction. *Comparative Criticism: A Yearbook*, 2, 2235-250.
- Jha, P. (1985). Lukacs, Bakhtin and the Sociology of the Novel. *Diogenes*, 129, Spring, 63-90.
- Joki, I. (1993a). David Mamet's Drama: The Dialogicality of Grotesque Realism. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 80-98). Amsterdam: Rodopi.
- Joki, I. (1993b). *Mamet, Bakhtin, and the Dramatic: The Demotic as a Variable of Addressivity*. Turku: Abo Akad.
- Jonassen, F.B. (1991). The Inn, the Cathedral, and the Pilgrimage of The Canterbury Tales. In S.G. Fein, D. Raybin & P.C. Braeger (Eds.), *Rebels and Rivals: The Contestive Spirit in The Canterbury Tales* (pp. 1-35). Kalamazoo: Medieval Institution Publisher, Western Michigan University.
- Jones, A.R. (1983). Inside the Outsider: Nashe's Unfortunate Traveller and Bakhtin's Polyphonic Novel. *ELH*, 50, 1, 61-81.
- Jones, Jr., J.F. (1992). Bakhtin, Pigault-Lebrun, and the Ideologies of Two Carnivals.

Studies on Voltaire and the Eighteenth Century, 303, 326-330.

- Jones, M. (1990). *Dostoevsky After Bakhtin: Readings in Dostoevsky's Fantastic Realism*. New York: Cambridge University Press.
- Jones, M. (1993). The Creation of a Prosaics: Morson and Emerson on Mikhail Bakhtin. *Comparative Criticism*, 15, 243-260.
- Jung, H.Y. (1990). Bakhtin's Body Politic-A Phenomenological Dialogics. *Man and World: An International Philosophical Review*, 23, 85-99.
- Kaplan, A.E. (Ed.) (1988). *Postmodernism and its Discontents: Theories, Practices*. New York: Veris.
- Kelly, A. (1992). Revealing Bakhtin. *The New York Review of Books*, 39, 15, 44-48.
- Kershner, R.B. (1989). *Joyce, Bakhtin, and Popular Literature: Chronicles of Disorder*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Kershner, R.B. (1991). Yeats/Bakhtin/Orality/Dyslexia. In L. Orr (Ed.), *Yeats and Postmodernism* (pp. 167-188). Syracuse: Syracuse University Press.
- Kijinski, J.L. (1987). Bakhtin and Works of Mass Culture: Heteroglossia in Stand by Me. *Studies in Popular Culture*, 10, 2, 67-81.
- Kinsler, S. (1984). Chronotopes and Catastrophes: The Cultural History of Mikhail Bakhtin. *Journal of Modern History*, 56, 301-310.
- Kisthardt, M.J. (1994). Flirting with Patriarchy: Feminist Dialogics. In M.I. Lowance Jr., E.E. Westbrook & R.C. DeProspero (Eds.), *The Stowe Debate: Rhetorical Strategies in Uncle Tom's Cabin* (pp. 37-56). Amherst: University of Massachusetts Press.
- Klanchner, J. (1989a). Bakhtin's Rhetoric. In P. Donaue & E. Quandahl (Eds.), *Reclaiming Pedagogy: The Rhetoric of the Classroom* (pp. 83-96). Carbondale: Southern Illinois University Press.
- Klancher, J. (1998b). Bakhtin's Rhetoric. In F. Farmer (Ed.), *Landmark Essays on Bakhtin, Rhetoric, and Writing* (pp. 23-32). Mahwah: Hermagoras Press.
- Kloepfer, R. (1980). Dynamic Structures in Narrative Literature: The Dialogic Principle. *Poetics Today*, 1, 4, 115-134.
- Knowles, R. (Ed.) (1998). *Shakespeare and Carnival After Bakhtin*. New York: St. Martin's Press.
- Koshinov, V. & Avertintsev, S. (1977). World of Mikhail Bakhtin. *Soviet Literature*, 1, 43-151.
- Kovacs, A. (1980). On the Methodology of the Theory of the Novel: Bachtin, Lukacs, Pospelov. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 26, 3-4, 377-393.
- Krasnov, V. (1987). Bulgakov's The Master and Margarita in Light of Baxtin's Problems of Dostoevskij's Poetics. *Russian Language Journal*, 41, 138-139, 95-113.
- Kristiva, J. (1980). Word, Dialogue and Novel. In *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. New York: Columbia University Press.
- Krysinski, W. (1990). Bakhtin and the Evolution of the Post-Dostoevskian Novel. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 109-134.
- Kryukov, M.M. & Kryukova, L.I. (1986). Toward a Simulation Games Classification and Game Dialogue Types. *Simulation and Games*, 17, 3, 393-402.
- Kujundzic, D. (1990). Laughter as Otherness in Bakhtin and Derrida. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 271-293.
- LaCapra, D. (1983). *Rethinking Intellectual History: Texts, Contexts, Language*. Ithaca:

- Cornell University Press.
- Lachmann, R. (1988-1989). Bakhtin and Carnival: Culture as Counter-Culture (Trans. Raoul Eshelman & Marc Davis). *Cultural Critique*, 11, Winter, 115-152.
- Langleben, M. (1989). M. Bachtin's Notion of Time and Textanalysis. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 26, 2, 167-190.
- Lantolf, J.P. (1993). Sociocultural Theory and the Second-Language Classroom: The Lesson of Strategic Interaction." *Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics*, 220-233.
- Leiman, M. (1992). The Concept of Sign in the Work of Vygotsky, Winnicott and Bakhtin: Further Integration of Object Relations Theory and Activity Theory. *British Journal of Medical Psychology*, 65, 3, 209-221.
- Lensmire, T.J. (1994). Writing Workshop as Carnival: Reflections on an Alternative Learning Environment. *Harvard Educational Review*, 64, 371-391.
- Lensmire, T.J. & Beals, D.E. (1994). Appropriating Others' Words: Traces of Literature and Peer Culture in a Third-Grader's Writing. *Language in Society*, 23, 411-426.
- Levinas, E. (1981). *Otherwise Than being or Beyond Essence* (Trans. Alphonso Lingis). London: Martinus Nijhoff Publishers.
- Liaudis, V.I. (1993). Chronotopes of Memory: Foundations of the Self-Organization of the Personality. *Journal of Russian and East-European Psychology*, 31, 4, 55-77.
- Lindsey, W.D. (1993). 'The Problem of Great Time': A Bakhtinian Ethics of Discourse. *The Journal of Religion*, 73, 311-328.
- Lock, C. (1986). Polyphonic Powys: Dostoevsky, Bakhtin, and A Glastonbury Romance. *University of Toronto Quarterly: A Canadian Journal of the Humanities*, 55, 3, 261-281.
- Lock, C. (1991). Carnival and Incarnation: Bakhtin and Orthodox Theology. *Literature and Theology*, 5, 1, 68-82.
- Lodge, D. (1983). Double Discourses: Joyce and Bakhtin. *James Joyce Broadsheet*, 11, June, 1+.
- Lodge, D. (1985). Lawrence, Dostoevsky, Bakhtin: D.H. Lawrence and Dialogic Fiction. *Renaissance and Modern Studies*, 29, 16-32.
- Lodge, D. (1987). After Bakhtin. In N. Fabb, D. Attridge, A. Durant & C. MacCabe (Eds.), *The Linguistics of Writing: Arguments Between Language and Literature* (pp. 98-102). New York: Methuen.
- Lodge, D. (1990). *After Bakhtin: Essays on Fiction and Criticism*. London: Routledge.
- Lokke, V. (1987). Contextualizing the Either/Or: Invariance/Variation and Dialogue in Jakobson/Bakhtin. In C. Koelb & V. Lokke (Eds.), *The Current in Criticism: Essays on the Present and Future in Literary Theory* (pp. 201-241). West Lafayette: Purdue University Press.
- Lorigo, F. (1990). Mind as Dialogue: The Bakhtin Circle and Pragmatist Psychology. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 91-110.
- Losse, D.N. (1986). Rabelaisian Paradox: Where the Fantastic and the Carnavalesque Intersect. *Romanic Review*, 77, 4, 322-329.
- Ludwig, S. (1994). Dialogic Possession in Ishmael Reed's *Mumbo*: Bakhtin, Voodoo, and the Materiality of Multicultural Discourse. In W. Sollers & M. Diedrich (Eds.), *The Black Columbiad: Defining Moments in African American Literature and Culture* (pp. 325-336). Cambridge: Harvard University Press.
- Macovski, M. (1993a). Byron, Bakhtin, and the Translation of History. In A. Levine &

- R.N. Keane (Eds.), *Rereading Byron: Essays Selected from Hofstra University's Byron Bicentennial Conference* (pp. 21-42). New York : Garland.
- Macovski, M. (Ed.) (1993b). *Dialogue and Critical Discourse: Language, Culture, Critical Theory*. New York: Oxford University Press.
- MacCannell, J.F. (1985). The Temporality of Textuality: Bakhtin and Derrida. *MLN*, 100, 5, 968-986.
- Malcuzyński, M.P. (1983). Mikhail Bakhtin and Contemporary Narrative Theory. *Revue de l'Université d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 51-65.
- Malcuzyński, M.P. (1988). New Mythologies: The Case of Mikhail Bakhtin. *Sociocriticism*, 4, 2, 15-30.
- Malcuzyński, M.P. (1984). Polyphonic Theory and Contemporary Literary Practices. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 75-87.
- Malcuzyński, M.P. (1990). Mikhail Bakhtin and the Sociocritical Practice. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 83-97.
- Mandelker, A. (1994). Semioticizing the Sphere: Organicist Theory in Lotman, Bakhtin and Vernadsky. *PMLA*, 109, 385-396.
- Mandelker, A. (1995a). Logosphere and Semiosphere: Bakhtin, Russian Organicism, and the Semiotics of Culture. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 177-190). Northwestern University Press.
- Mandelker, A. (Ed.) (1995b). *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines*. Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Marcialis, N. (1997). Bakhtin and His Circle. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 269-290.
- Masheter, C. (1994). Dialogues Between Ex-Spouses: Evidence of Dialectic Relationship Development. In R.L. Conville (Ed.), *Uses of "Structure" in Communication Studies* (pp. 81-101). Westport, CT: Praeger.
- Matzov, A. (1989). The Idea of Time in the Works of Bakhtin. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 26, 2, 209-217.
- McBride, W.T. (1991). Bakhtin Marxist Formalism. *International Studies in Philosophy*, 23, 23-30.
- McClellan, W. (1989a). Bakhtin's Theory of Dialogic Discourse, Medieval Rhetorical Theory, and the Multi-Voiced Structure of the Clerk's Tale. *Exemplaria: A Journal of Theory in Medieval and Renaissance Studies*, 1, 2, 461-497.
- McClellan, W. (1989b). Lars Engle - 'Chaucer, Bakhtin, and Griselda': A Response. *Exemplaria: A Journal of Theory in Medieval and Renaissance Studies*, 1, 2, 499-506.
- McClellan, W. (1990). The Dialogic Other: Bakhtin's Theory of Rhetoric. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 233-249.
- McKenna, A.J. (1983). After Bakhtin: On the Future of Laughter and Its History in France. *Revue de l'Université d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 67-82.
- McKinley, M.B. (1987). Bakhtin and the World of Rabelais Criticism. *Degré Second: Studies in French Literature*, 11, September, 83-88.
- McMaster, R. (1993). Rebecca and Rowena and Bakhtin. *Cahiers Victoriens et Édouardiens*, 38, October, 49-70.
- McNeal, D. (1987). Swift, Bakhtin and War. *Dalauis Review*, 67, 314-327.

- Means, L. (1994). The 'Orient-ation' of Eden: Christian/ Buddhist Dialogics in the Poetry of Shirley Geok-lin Lim. *Christianity and Literature*, 43, 2, 189-203.
- Medvedev, P.N. (1978). *The Formal Method in Literary Scholarship: A Critical Introduction to Sociological Poetics* (A.J. Whehrle, Trans.). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Mendelson, M. (1993). A Dialogical Model for Business Correspondence. *Journal of Business and Technical Communication*, 7, 283-311.
- Middendorf, M. (1992). Bakhtin and the Dialogic Writing Class. *Journal of Basic Writing*, 11, 34-46.
- Mihailovic, A. (1997). *Corporeal Words: Mikhail Bakhtin's Theology of Discourse*. Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Miller, L. (1995). The Ethnic Chameleon: Bakhtin and the Bai. *Comparative Civilizations Review*, 32, 26-45.
- Min, E-J. (1992). *Contributions of Habermas and Bakhtin to the Assimilation of Modernity and Postmodernity within Cultural Studies*. ERIC Microfiche Number: ED351736.
- Minock, M. (1995). Toward a Postmodern Pedagogy of Imitation." *JAC: A Journal of Composition Theory*, 15, 3, 489-509.
- Mishra, V. (1984). White's Poetics: Patrick White through Mikhail Bakhtin. *SPAN: Journal of the South Pacific Association for Commonwealth Literature and Language Studies*, 18, April, 54-75.
- Moghaddam, F. M. (2003). Interobjectivity and Culture. *Culture & Psychology*, 9(3), 221-232.
- Montgomery, M. (1993). *Carnivals and Commonplaces*. New York: Peter Lang.
- Moraes, M. (1996). *Bilingual Education: a Dialogue with the Bakhtin Circle*. Albany, NY: State University of New York Press.
- Moore, G.M. (1986). Chronotopes and Voices in Under Western Eyes. *Conradiana: A Journal of Joseph Conrad Studies*, 18, 1, 9-25.
- Morgan, T. (1985). Is There an Intertext in this Text? Literary and Interdisciplinary Approaches to Intertextuality. *American Journal of Semiotics*, 3, 4, 1-40.
- Morgan, T. (1989). The Space of Intertextuality. In P. O'Donnell (Ed.), *Intertextuality and Contemporary American Fiction* (pp. 239-279). Baltimore: Johns Hopkins.
- Morris, P. (1992). Re-Routing Kristeva: From Pessimism to Parody. *Textual Practice*, 6, 31-46.
- Morris, T. (1990). The Dialogic Universe of Middlemarch: Bakhtin's Dialogic Fiction. *Studies in the Novel*, 22, 282-295.
- Morris, P. (Ed.) (1994). *Bakhtin Reader: Selected Writings of Bakhtin, Medvedev and Volosinov*. London: Edward Arnold.
- Morson, G.S. (1983). Forum on Mikhail Bakhtin-Introduction. *Critical Inquiry*, 10, 2, 225-243.
- Morson, G.S. (1986a). The Baxtin Industry. *Slavic and East European Journal*, 30, 1, 81-90.
- Morson, G.S. (1986b). *Bakhtin: Essays and Dialogues on His Work*. Chicago: University of Chicago Press.
- Morson, G.S. (1988). Prosaics: An Approach to the Humanities. *American Scholar*, 57, 515-528.
- Morson, G.S. (1991a). Bakhtin, Genres, and Temporality. *New Literary History: A Journal of Theory and Interpretation*, 22, 1071-1092.
- Morson, G.S. (1991b). Bakhtin and the Present Moment. *The American Scholar*, 60, 2,

- Morson, G.S. (1993). Strange Synchronies and Surplus Possibilities: Bakhtin on Time. *Slavic Review: American Quarterly of Russian, Eurasian and East European Studies*, 52, 477-493.
- Morson, G.S. (1995). Prosaic Bakhtin: Landmarks, Anti-Intelligentsialism, and the Russian Countertradition. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 33-78). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Morson, G.S. (2004). The Process of Ideological Becoming. In A.F. Ball & S.W. Freedman (Eds.), *Bakhtinian Perspectives on Language, Literacy, and Learning* (pp. 317-331). Cambridge: Cambridge University Press.
- Morson, G.S. & Emerson, C. (Eds.) (1989). *Rethinking Bakhtin: Extensions and Challenges*. Evanston: Northwestern University Press.
- Morson, G.S. & Emerson, C. (1990). *Mikhail Bakhtin: Creation of a Prosaics*. Stanford University Press.
- Moss, J. (1985). Giants and Fat Ladies: Carnival Themes in Contemporary Quebec Theatre. *Quebec Studies*, 3, 160-168.
- Mulvaney, M.K. (1993). *Two Negatives Equal a Positive: Semiotic Mediation in Peer Tutoring*. ERIC Microfiche Number: ED359528.
- Murav, H. (1989). Dora and the Underground Man. In D. Rancour-Laferrriere (Ed.), *Russian Literature and Psychoanalysis* (pp. 417-430). Amsterdam: John Benjamins.
- Murphy, A.L. (1992). Two Perspectives on Rabelais: Celine and Bakhtin. *Romance Quarterly*, 39, 3, 259-270.
- Murphy, J.C. (1987). Shadows on the Rock and To the Lighthouse: A Bakhtinian Perspective. *Willa Cather Pioneer Memorial Newsletter*, 31, 3, 31-37.
- Murphy, P.D. (1987). Dialogics and Didacticism: John Brunner's Narrative Blending. *Science Fiction Studies*, 41, March, 21-33.
- Murphy, P.D. (1991). Prolegomenon for an Ecofeminist Dialogics. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 39-56). Albany: State University of New York.
- Murphy, P.D. (1994). Voicing Another Nature. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 59-82). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Nanny, M. (1986). 'The Waste Land': A Menippean Satire? In R. Hagenbuchle & L. Skandera (Eds.), *Poetry and Epistemology: Turning Points in the History of Poetic Knowledge* (pp. 278-291). Regensburg: Pustet.
- Nanny, M. (1983). The Waste Land and Michail Bakhtin's Definition of the Menippea. In J. Hasler (Ed.), *Anglistentag 1981: Vortrage* (pp. 206-218). Frankfurt am Main: Lang.
- Natoli, J. (1987). Tracing a Beginning through Past Theory Voices. In J. Natoli (Ed.), *Tracing Literary Theory* (pp. 3-26). Urbana: University of Illinois Press.
- Nealon, J.T. (1997). The Ethics of Dialogue: Bakhtin and Levinas. *College English*, 59, 2, 129-148.
- Nesbet, A. (1993). Dialogism: Bakhtin and His World. *Slavic and East European Journal*, 37, 122-124.
- Newcomb, H. (1984). On the Dialogic Aspects of Mass Communications. *Critical Studies in Mass Communication*, 1, 34-50
- Nichols, S.G. (1985). Amorous Imitation: Bakhtin, Augustine, and Le Roman d'Eneas.

- In K. Brownlee & M.S Brownlee (Eds.), *Romance: Generic Transformation from Chretien de Troyes to Cervantes* (pp. 47-73). Hanover: University Press of New England for Dartmouth College.
- Nielsen, G.M. (1995). Bakhtin and Habermas: Toward a Transcultural Ethics. *Theory and Society*, 24, 6, 803-835.
- Nilsson, A.M.E. (1994). Bakhtin on Rousseau. *Revue de Litterature Comparee*, 68, 2, 133-146.
- Nystrand, M. (1992). Social Interactionism Versus Social Constructionism: Bakhtin, Rommetveit, and the Semiotics of Written Text. In A.H. Wold (Ed.), *The Dialogical Alternative: Towards a Theory of Language and Mind* (pp. 157-173). Scandinavian University Press: Oslo, Norway.
- O'Connor, M. (1990). Chronotypes for Women under Capital: An Investigation into the Relation of Women to Objects. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 137-151.
- O'Connor, M. (1991). Subject, Voice, and Women in Some Contemporary Black American Women's Writing. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 199-217). Albany: State University of New York.
- O'Connor, M. (1993). Horror, Authors, and Heroes: Gendered Subjects and Objects in Bakhtin and Kristeva. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 242-258). Amsterdam: Rodopi.
- Oittinen, R. (1996). Victory over Fear: Literary Translation as a Carnivalistic Teaching Tool. In C. Dollerup & V. Appel (Eds.), *Teaching Translation and Interpreting, III: New Horizons* (pp. 145-151). Amsterdam: Benjamins.
- Owen, W.F. (1985). Thematic Metaphor in Relational Communication: A Conceptual Framework. *The Western Journal of Speech Communication*, 49, 1-13.
- Palmer, R.B. (1988). Philology and the Material, Dialogical Word: Bakhtin, Eagleton, and Medieval Historicism. *Envoi: A Review Journal of Medieval Literature*, 1, 1, 41-57.
- Palmer, R.B. (1989). Bakhtinian Translinguistics and Film Criticism: The Dialogical Image? In R.B. Palmer (Ed.), *The Cinematic Text: Methods and Approaches* (pp. 303-341). New York: AMS.
- Palmer, R.B. (1990). Languages and Power in the Novel: Mapping the Monologic. *Studies in the Literary Imagination*, 23, 1, 99-127.
- Palmer, R.B. (1990). Bakhtin and the Language of the Novel: Evaluations, Reconsiderations. *Studies in the Literary Imagination*, 23, 1-8.
- Park-Fuller, L.M. (1986). Voices: Bakhtin's Heteroglossia and Polyphony, and the Performance of Narrative Literature. *Literature in Performance*, 7, 1, 1-12.
- Parlej, P. (1990). Pitfalls of Dialogicality. *Constructions*, 1990, 46-64.
- Pasero, N. (1997). Dialectic and Popular Culture: On Michail Bachtin's 'Model of Culture.' *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 291-314.
- Pateman, T. (1989). Pragmatics in Semiotics: Bakhtin/Volosinov. *Journal of Literary Semantics*, 18, 3, 203-216.
- Patterson, D. (1985). Mikhail Bakhtin and the Dialogical Discussion of the Novel. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 44, 2, 131-138.
- Patterson, D. (1987a). Dostoevsky's Poetics of Spirit: Bakhtin and Berdyaev. *Dostoevsky Studies*, 8, 201-231.
- Patterson, D. (1987b). Signification, Responsibility, Spirit: Bakhtin and Levinas.

- Cithara: Essays in the Judaeo Christian Tradition*, 26, 2, 5-19.
- Patterson, D. (1988). *Literature and Spirit: Essays on Bakhtin and His Contemporaries*. Lexington: University of Kentucky Press.
- Patterson, D. (1991). Bakhtin on Word and Spirit: The Religiosity of Responsibility. *Cross Currents*, 41, 1, 33-51.
- Patterson, D. (1990). Laughter and the Alterity of Truth in Bakhtin's Aesthetics. *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 293-309.
- Patterson, D. (1994). The Religious Aspect of Bakhtin's Aesthetics. *Renascence*, 46, Fall, 55-70.
- Peace, R. (1993). On Rereading Bakhtin. *The Modern Language Review*, 88, 137-146.
- Pechey, G. (1983). Bakhtin, Marxism, and Post-Structuralism. In F. Barker, M. Iverson, D. Loxley & P. Hume (Eds.), *The Politics of Theory* (pp. 234-237). Colchester: University of Essex.
- Pechey, G. (1984). Bakhtin, Marxism and Post-Structuralism. In F. Barker, et al. (Eds.), *Literature, Politics and Theory*. London: Methuen.
- Pechey, G. (1987). On the Borders of Bakhtin: Dialogization, Decolonization. *The Oxford Literary Review*, 9, 1-2, 58-84.
- Perdatto, J. (1993). The Social Control of Sexuality: Odyssean Dialogics. *Arethusa*, 26, 2, 173-182.
- Perlina, N. (1983). Bakhtin-Medvedev-Voloshinov: An Apple of Discourse. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 35-47.
- Perlina, N. (1984). Bakhtin and Buber: Problems of Dialogic Imagination. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 13-28.
- Perlina, N. (1985). *Varieties of Poetic Utterance: Quotation in The Brothers Karamazov*. Lanham, MD: University Press of America.
- Perlina, N. (1988). A Dialogue on the Dialogue: The Bakhtin-Vinogradov Exchange (1924-65). *Slavic and East European Journal*, 32, 4, 526-541.
- Perlina, N. (1990). Funny Things Are Happening on the Way to the Bakhtin Forum. *Strumenti Critici: Rivista Quadrimestrale di Cultura e Critica Letteraria*, 5, 1, 1-22.
- Perlmutter, R. (1990). Zelig According to Bakhtin. *Quarterly Review of Film*, 12, 37-47.
- Peterson, D.E. (1993). Response and Call: The African American Dialogue with Bakhtin. *American Literature*, 65, 4 761-776.
- Peterson, D.E. (1995). Response and Call: The African American Dialogue with Bakhtin and What It Signifies. In A. Mandelker (Ed.), *Bakhtin in Contexts: Across the Disciplines* (pp. 89-98). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Petrilli, S. (1990). Dialogue and Chronotopic Otherness: Bakhtin and Welby. *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 339-350.
- Pfister, M. (1987). Comic Subversion: A Bakhtinian View of the Comic in Shakespeare. In W. Habicht, J. Hasler & K. Tetzell v. Rosador (Eds.), *Deutsche Shakespeare Gesellschaft West: Jahrbuch 1987* (pp. 27-53). Bochum: Kamp.
- Pirog, G. (1987). The Bakhtin Circle's Freud: From Positivism to Hermeneutics. *Poetics Today*, 8, 3-4, 591-610.
- Platter, C. (1993). The Uninvited Guest: Aristophanes in Bakhtin's 'History of Laughter.' *Arethusa*, 26, 2, 201-216.
- Polan, D.B. (1983). The Text between Monologue and Dialogue. *Poetics Today*, 4, 1, 145-152.
- Pollack, M.S. (1993). What Is Left Out: Bakhtin, Feminism, and the Culture of

- Boundaries. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 229-241). Amsterdam: Rodopi.
- Pomorska, K. (1978). Mixail Baxtin and His Verbal Universel. *PTL: A Journal for Descriptive Poetics and Theory of Literature*, 3, 379-386.
- Ponzio, A. (1984a). Semiotics between Peirce and Bakhtin. *Semiotic Inquiry Recherches Semiotiques*, 4, 3-4, 273-292.
- Ponzio, A. (1984b). Dialogue and Alterity in Bachtin. *Revue Roumaine de Linguistique*, 29, 159-173.
- Ponzio, A. (1987). The Relation of Otherness in Bakhtin, Blanchot, Levinas. *Recherches Semiotiques Semiotic Inquiry*, 7, 1, 1-18.
- Ponzio, A. (1990). Bakhtinian Alterity and the Search for Identity in Europe Today. *Discours Social Social Discourse: International Research Papers in Comparative Literature*, 3, 1-2, 217-227.
- Ponzio, A. (1992). Philosophy of Language and Semiotics in Michail Bachtin. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 32, 4, 393-416.
- Ponzio, A. (1997a). Semiotics between Peirce and Bakhtin. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 333-352.
- Ponzio, A. (1997b). The Relation of Alerity in Bachtin, Blanchot, Levinas. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 315-332.
- Porter, L. (1991). Bakhtin's Chronotope: Time and Space in A Touch of the Poet and More Stately Mansions. *Modern Drama*, 34, 3, 369-382.
- Prochazka, M. (1989). Two Theories of Literary Development: The Prague School and Bakhtin's Semiotics. In K. Eimermacher, P. Grzybek & G. Witte (Eds.), *Issues in Slavic Literary and Cultural Theory* (pp. 551-569). Bochum: Brockmeyer.
- Purvis-Smith, V.L. (1994). Ideological Becoming: Mikhail Bakhtin, Feminine ecriture, and Julia Kristeva. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 42-58). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Quantz, R.A. & O'Connor, T.W. (1988). Writing Critical Ethnography: Dialogue, Multivoicedness, and Carnival in Cultural Texts. *Educational Theory*, 38, 1, 95-109.
- Radzikhovskii, L.A. (1986-1987). The Dialogic Quality of Consciousness in the Works of M.M. Bakhtin. *Soviet Psychology*, 25, 2, 3-28.
- Ramirez, J.D. (1992). The Functional Differentiation of Social and Private Speech: A Dialogic Approach. In R.M. Diaz & L.E. Beck (Eds.), *Private Speech: From Social Interaction to Self-regulation* (pp. 199-214) (Trans. Gail Elizabeth Smith and Rafael M. Diaz). Lawrence Erlbaum Associates, Inc: Hillsdale, NJ.
- Randall, N. (1989). Carnival and Intertext: Humour in What the Crow Said and The Studhorse Man. *Studies in Canadian Literature*, 14, 1, 85-98.
- Recchio, T.E. (1991). A Bakhtinian Reading of Student Writing. *College Composition and Communication*, 42, 446-454.
- Reed, W. (1992). Dimensions of Dialogue in the Book of Job: a Topology According to Bakhtin. *Texas Studies in Literature and Language*, 34, 177-196.
- Reed, W. (1993). *Dialogues of the Word: The Bible as Literature According to Bakhtin*. New York: Oxford University Press.
- Reeves, J.L. (1988). Rewriting Newhart: A Dialogic Analysis. *Wide Angle*, 10, 1, 76-91.
- Regan, V. (1987). A Dialogic Perspective on the Variability of Lexicographical Meaning. *Dictionaries: Journal of the Dictionary Society of North America*, 9,

- Reid, A. (1990a). Who Is Lotman and Why Is Bakhtin Saying Those Nasty Things about Him? *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 325-338.
- Reid, A. (1990b). *Literature as Communication and Cognition in Bakhtin and Lotman*. New York: Garland Publishers.
- Reid, A. (1992). Literature, Language and Linguistics: The Role of the Aesthetic Function in the Russian Formalist-Prague School Tradition. *Linguistica Silesiana*, 14, 61-77.
- Rhodes, C. (1996). Dialogism or Domination? Language Use in Proust's *A la Recherche du Temps Perdu*. *MLN*, 111, 4, 760-774.
- Richter, D.H. (1986). Bakhtin in Life and in Art. *Style*, 20, 3, 411-419.
- Richter, D.H. (1990). Dialogism and Poetry. *Studies in the Literary Imagination*, 23, 1, 9-27.
- Ritchie, J.S. (1989). Beginning Writers: Diverse Voices and Individual Identity. *College Composition and Communication*, 40, 2, 152-174.
- Roberts, M. (1989). Poetics Hermeneutics Dialogics: Bakhtin and Paul de Man. In G.S. Morson & C. Emerson (Eds.), *Rethinking Bakhtin: Extensions and Challenges* (pp. 115-134). Evanston: Northwestern University Press.
- Robin, R. (1990). Bakhtin and Postmodernism: An Unexpected Encounter: Notes on Jean-Paul Goude's 'Marseillaise.' *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 239-232.
- Rockwell, H. (1996). An 'Other' Burlesque: Feminine Bodies and Irigaray's Performing Textuality. *Body and Society*, 2, 1, 65-89.
- Rodriguez-Brandao, C. (2005). Participatory research and participation in research: A look between times and spaces from Latin America *International Journal of Action Research* 1(1), 43-68.
- Roen, D.H. (1990). *Synthesizing Current Views of Audience: Notes toward a Fuller Understanding of Audience*. ERIC Microfiche Number: ED318018.
- Rose, H.M. (1996). Inventing One's 'Voice': The Interplay of Convention and Self-Expression in ASL Narrative. *Language in Society*, 25, 3, 427-444.
- Rosolowski, T.A. (1996). The Chronotopic Restructuring of Gaze in Film. *Arizona Quarterly: A Journal of American Literature, Culture, and Theory*, 52, 2, 105-138.
- Roulston, C. (1996). Discourse, Gender, and Gossip: Some Reflections on Bakhtin and Emma. In K. Mezei (Ed.), *Ambiguous Discourse: Feminist Narratology & British Women Writers* (pp. 40-65). Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Rubino, C.A. (1993). Opening Up the Classical Past: Bakhtin, Aristotle, Literature, Life. *Arethusa*. 26, 2, 141-157.
- Rutland, B. (1990). Bakhtinian Categories and the Discourse of Postmodernism. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 123-136.
- Rzhevsky, N. (1994). Kozhinov on Bakhtin. *New Literary History*, 25, 429-444.
- Sabatini, A. (1990). Performance Novels: Notes toward an Extension of Bakhtin's Theories of Genre and the Novel. *Discours Social Social Discourse*, 3, 1-2, 135-145.
- Sadouski, M. & Thompson, C. (1983). Analytical Bibliography of Recent Criticism in English and French on the Bakhtin Circle. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 127-131.

- Sadouski, M, Sadouski, J. & Thompson, C. (1983). Bibliography of French and English Translation of Works by the Bakhtin Circle. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 125-126.
- Sakamoto, T. (1988). Semiotic Aspects of Reported Speech: Jakobson, Bakhtin, and Some Cases in Japanese. *CUNYFourm: Papers in Linguistics*, 13, 90-114.
- Salvestroni, S. (1997). Dialogue, the Frontier and the Chronotope in Michail Bakhtin's Thought. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 353-370.
- Sampson, E.E. (1993). *Celebrating the Other: A Dialogic Account of Human Nature*. Westview Press: Boulder, CO.
- Sarjvan, E. (1991). From Bakhtin to Grmschi-Intertextuality, Praxis, Hegemony. *New Orleans Review*, 18, 4, 75-85.
- Schaub, M. (1995). *Cross-Cultural Dialogics: Bakhtinian Theory and Second Language Audience*. ERIC Microfiche Number: ED385163.
- Schleifer, R. (1988). Enunciation and Genre: Mikhail Bakhtin and the 'Double-Voiced Narration' of The Rape of the Lock. *New Orleans Review*, 15, 4, 31-42.
- Schroder, L.K. (1995). 'The Drag of the Face on the Other Side of the Page': Virginia Woolf, Bakhtin and Dialogue. *Durham University Journal*, 56, 1, 111-120.
- Schultz, E.A. (1990). *Dialogue at the Margins: Whorf, Bakhtin, and Linguistic Relativity*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Schuster, C.I. (1985). Mikhail Bakhtin as Rhetorical Theorist. *College English*, 47, 6, 594-607.
- Schwab, G.M. (1991). Irigarayan Dialogism: Play and Powerplay. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminisim, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 57-72). Albany: State University of New York.
- Segre, C. (1985). What Bakhtin Left Unsaid: The Case of the Medieval Romance. In K. Brownlee & M.S. Brownlee (Eds.), *Romance: Generic Transformation from Chretien de Troyes to Cervantes* (Trans. Elise Morse) (pp. 23-46). Hanover: University Press of New England for Dartmouth College.
- Segre, C. (1997a). What Bakhtin Did Not Say: The Medieval Origins of the Novel. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 385-410.
- Segre, C. (1997b). Intertextuality and Interglossia in the Novel and in Poetry. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 371-384.
- Seguin, R. (1989). Borders, Contexts, Politics: Mikhail Bakhtin. *Signature: A Journal of Theory and Canadian Literature*, 2, Winter, 42-59.
- Shepard, D. (1992). Recent Work on Bakhtin: 'Homecoming' and 'Domestication.' *Scottish Slavonic Review*, 18, Spring, 61-79.
- Shevtsova, M. (1990). Bakhtin/Medvedv's Sociological Poetics. *CEA Critic*, 52, 3, 62-70.
- Shevtsova, M. (1992). Dialogism in the Novel and Bakhtin's Theory of Culture. *New Literary History*, 23, 747-763.
- Shotter, J. (1992). Bakhtin and Billig: Monological Versuses Dialogical Practices. *The American Behavioral Scientist*, 36, September/October, 8-21.
- Shotter, J. (1993a). Bakhtin and Vygotsky: Internalization as a Boundary Phenomenon. *New Ideas in Psychology*, 11, 3, 379-390.
- Shotter, J. (1993b). Harre, Vygotsky, Bakhtin, Vico, Wittgenstein: Academic Discourses and Conversational Realities. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 23, 4,

- Shotter, J. (1993c). *Cultural Politics of Everyday Life: Social Constructionism, Rhetoric and Knowing of the Third Kind*. University of Toronto Press: Buffalo, NY.
- Shotter, J. (1995). In Conversation: Joint Action, Shared Intentionality and Ethics. *Theory and Psychology*, 5, 1, 49-73.
- Shotter, J. & Billig, M. (1998). A Bakhtinian Psychology: From Out of the Heads of Individuals and into the Dialogues Between Them. In M.M. Bell & M. Gardiner (Eds.), *Bakhtin and the Social Sciences* (pp. 13-29). London: Sage.
- Shukman, A. (1984). Bakhtin and Tolstoy. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 57-74.
- Shukman, A. (1989). Semiotics of Culture and the Influence of M.M. Bakhtin. In K. Eimermacher, P. Grzybek & G. Witte (Eds.), *Issues in Slavic Literary and Cultural Theory* (pp. 193-207). Bochum: Brockmeyer.
- Shukman, A. (1990). Between Marxism and Formalism: The Stylistics of Mikhail Bakhtin. *Comparative Criticism: A Yearbook*, 2, 221-234.
- Shumway, S.R. (1994). The Chronotope of the Asylum: Jane Eyre, Feminism, and Bakhtinian Theory. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 152-170). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Sicher, E. (1990). Dialogization and Laughter in the Dark, or How Gogol's 'Nose' was Made: Parody and Literary Evolution in Bachtin's Theory of the Novel. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 28, 2, 211-234.
- Siegle, R. (1988). Bakhtin and Sociocriticism. *Sociocriticism*, 4, 2, 71-88.
- Simon, W.G. (1990). Welles, Bakhtin, Parody. *Quarterly Review of Film*, 12, 23-28.
- Simeonova, K. (1993). The Aesthetic Function of the Carnavalesque in Medieval English Drama. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 70-79). Amsterdam: Rodopi.
- Singer, A. (1988). The Voice of History/The Subject of the Novel. *Novel: A Forum on Fiction*, 21, 2-3, 173-179.
- Singer, A. (1989). The Ventriloquism of History: Voice, Parody, Dialogue. In P. O'Donnell (Ed.), *Intertextuality and Contemporary American Fiction* (pp. 72-99). Baltimore: Johns Hopkins.
- Sipple, S. (1991). 'Witness /to/ the Suffering of Women': Poverty and Sexual Transgression in Meridel Le Sueur's Women on the Breadlines. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 135-153). Albany: State University of New York.
- Skulj, J. (1990). The Modern Novel: The Concept of Spatialization (Frank) and the Dialogic Principle (Bakhtin); In R. Bauer & others (Eds.), *Proceedings of the XIIth Congress of the International Comparative Literature Association 1988 Munich, V: Space and Boundaries in Literary Theory and Criticism* (pp. 43-50) (Five Vols./En cinq vols). Munich: Iudicium.
- Smith, D.E. (1996). Telling the Truth after Postmodernism. *Symbolic Interaction*, 19, 3, 171-202.
- Smith, J.H. (1985). Dialogic Midwifery in Kleist's Marquise von O and the Hermeneutics of Telling the Untold in Kant and Plato. *PMLA: Publications of the Modern Language Association of America*, 100, 2, 203-219.
- Smith, K. (1990). Dialogue as a Basis for Novelistic Structure: A Re-Examination of 'Polyphony' and 'Intertextuality' in Dostoevsky and Robbe-Grillet. *AUMLA:*

- Journal of the Australasian Universities Language and Literature Association*, 74, 124-135.
- Sprinker, M. (1986). Boundless Context: Problems in Bakhtin's Linguistics. *Poetics Today*, 7, 1, 117-128.
- Stallybrass, P. & White, A. (1989). *The Politics and Poetics of Transgression*. Ithaca: Cornell University Press.
- Stam, R. (1989). Film and Language: From Metz to Bakhtin. In R.B. Palmer (Ed.), *The Cinematic Text: Methods and Approaches* (pp. 277-301). New York: AMS.
- Stam, R. (1986). Film and Language: From Metz to Bakhtin. *Studies in the Literary Imagination*, 19, 1, 109-130.
- Stam, R. (1988a). Carnival, Politics and Brazilian Culture. *Studies in Latin America Popular Culture*, 7, 255-263.
- Stam, R. (1988b). A Tale of Two Cities: Cultural Polyphony and Ethnic Transformation. *East-West Film Journal*, 3, 105-115.
- Stam, R. (1988c). Mikhail Bakhtin and the Left Cultural Critique. In E.A. Kaplan (Ed.), *Postmodernism and Its Discontents* (pp. 116-145). New York: Verso.
- Stam, R. (1989a). Bakhtinian Translinguistics: A Postscriptum. In R.B. Palmer (Ed.), *The Cinematic Text: Methods and Approaches* (pp. 343-367). New York: AMS.
- Stam, R. (1989b). *Subversive Pleasures: Bakhtin, Cultural Criticism, and Film*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Stam, R. (1993). Cross-Cultural Dialogisms: Race and Multiculturalism in Brazilian Cinema. In J. King, A.M. Lopez & M. Alvarado (Eds.), *Mediating Two Worlds: Cinematic Encounters in the Americas* (pp. 175-191). London: British Films Institute.
- Stevenson, S. (1991). Language and Gender in Transit: Feminist Extensions of Bakhtin. In B.M. Bauer & S.J. McKinstry (Eds.), *Feminism, Bakhtin, and the Dialogic* (pp. 181-198). Albany: State University of New York.
- Stevenson, S. (1993). 'Poetry Deleted,' Parody Added: Watergate, Spark's Style, and Bakhtin's Stylistics. *Ariel*, 24, 4, 71-85.
- Stewart, M. (1984). Carnival and Don Quixote: The Folk Tradition of Comedy. In L. Cowan (Ed.), *The Terrain of Comedy* (pp. 143-162). Dallas, TX: Dallas Institute of Humanities and Culture.
- Stewart, S. (1983). Shouts on the Street: Bakhtin's Anti-Linguistics. *Critical Inquiry*, 10, 2, 265-281.
- Stewart, S. (1986). Shouts on the Street: Bakhtin's Anti-Linguistics. In G.S. Morson (Ed.), *Bakhtin*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Stone, D.D. (1988). Meredith and Bakhtin: Polyphony and Bildung. *SEL: Studies in English Literature*, 28, 4, 693-712.
- Strada, V. (1997). Dialogue with Bachtin. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 41, 3, 411-422.
- Suarez, J.I. (1987). Old Comedy Within Bakhtinian Theory: An Unintentional Omission. *Classical Bulletin*, 63, 4, 105-111.
- Suchanek, L. Dialogue, the Other's Word, and the Poetic Text. In K. Eimermacher, P. Grzybek & G. Witte (Eds.), *Issues in Slavic Literary and Cultural Theory* (pp. 451-461). Bochum: Brockmeyer.
- Suvin, D. (1989). The Subject as a Limit-Zone of Collective Bodies (Bakhtin, Hobbes, Freud, Foucault, and Counting: An Approach). *Discours Sociue Social Discourse*, 2, 1-2, 187-200.

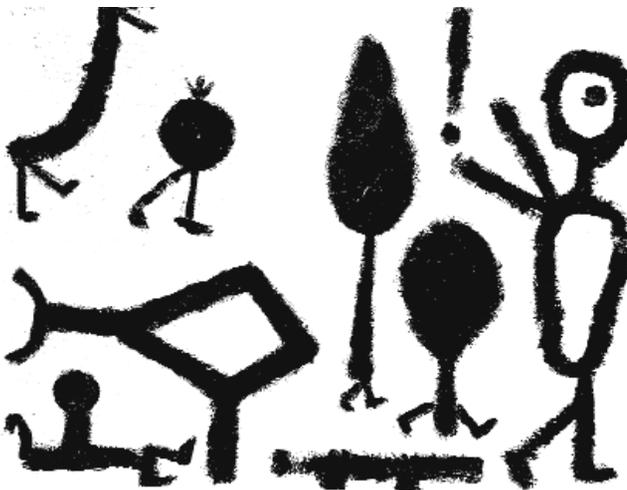
- Tabakowska, E. (1991). On Markers and Functions of Polyphony in Language. In E. Feldbusch, R. Pogarell & C. Weiss (Eds.), *Neue Fragen der Linguistik: Akten des 25* (pp. 17-22). Tübingen: Niemeyer.
- Tanner, L.N. (1997). *Dewey's Laboratory School: Lessons for Today*. New York: Teachers College Press.
- Tasker, M. (1996). Time, Tense, and Genre: A Bakhtinian Analysis of Clough's *Bothie Victorian Poetry*, 34, 2, 193-211.
- Tate, A. (1994). Bakhtin, Addressivity, and the Poetics of Objectivity. In R.D. Sell & P. Verdonk (Eds.), *Literature and the New Interdisciplinarity: Poetics, Linguistics, History* (pp. 135-150). Amsterdam: Rodopi.
- Tavis, A.A. (1988). Early 'Pushkinism' as a Critical Dialogue: Bakhtin's and Zhirmunsky's Reading of Pushkin's 'For the Shores of Your Distant Country.' In P. Barta & U. Goebel (Eds.), *The Contexts of Aleksandr Sergeevich Pushkin* (pp. 67-83). Lewiston, NY: Nellen.
- Tavis, A.A. (1992). Mixail Baxtin, Our Contemporary: Review Article. *Slavic and East-European Journal*, 36, 1, 101-106.
- Thaden, B.Z. (1987). Bakhtin, Dostoevsky, and the Status of the 'I.' *Dostoevsky Studies: Journal of the International Dostoevsky Society*, 8, 199-207.
- Thibault, P. (1984). Narrative Discourse as a Multi-Level System of Communication: Some Theoretical Proposals Concerning Bakhtin's Dialogic Principle. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 89-117.
- Thibault, P. (1989). Semantic Variation, Social Heteroglossia, Intertextuality: Thematic and Axiological Meaning in Spoken Discourse. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 181-209.
- Thomson, C. (1983a). The Semiotics of M.M. Bakhtin. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 11-21.
- Thomson, C. (1983b). The Bakhtin Circle—Preface. *Revue de l'Universite d'Ottawa University of Ottawa Quarterly*, 53, 1, 5-8.
- Thomson, C. (1984a). Bakhtin's 'Theory' of Genre. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 29-40.
- Thomson, C. (1984b). Bakhtinian Methodologies. *Semiotic Inquiry Recherches Semiotiques*, 4, 3-4, 372-387.
- Thompson, J. (1987). Joyce and Dialogism: Politics of Style in Dubliners. *Works and Days: Essays in the Socio-Historical Dimensions of Literature and the Arts*, 5, 2, 79-95.
- Thomson, C. (1989a). Bachtin's Dialogical Poetics. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 26, 2, 237-247.
- Thomson, C. (1989b). Mikhail Bakhtin and Contemporary Anglo-American Feminist Theory. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 141-161.
- Thomson, C. (1990). Mikhail Bakhtin and the Epistemology of Discourse. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 2, 1-2.
- Thomson, C. (1993). Bakhtin and Feminist Projects: Judith Butler's Gender Trouble. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 210-228). Amsterdam: Rodopi.
- Thorn, J. (1996). *The Lived Horizon of My Being: The Substantiation of the Self & and the Discourse of Resistance in Rogoberta Menchu, MM Bakhtin and Victor Montejo*. Tempe: ASU Center for Latin American Studies Press, Arizona State

- University.
- Tick, S. (1991). Dickens, Dickens, Micawber . . . and Bakhtin. *Victorian Newsletter*, 79, Spring, 34-37.
- Titunik, I.R. (1976). M.M. Baxtin (The Baxtin School) and Soviet Semiotics. *Disposito*, 1, 327-338.
- Titunik, I.R. (1981). Bachtin and Soviet Semiotics: A Case Study. *Russian Literature*, 10, 1, 1-16.
- Titunik, I.R. (1984). Bakhtin &/or Volosinov &/or Medvedev: Dialogue &/or Doubletalk?; In Honor of Ladislav Matejko. In B.A. Stolz, I.R. Titunik & L. Dolezel (Eds.), *Language and Literary Theory* (pp. 535-564). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
- Titunik, I.R. (1986). The Baxtin Problem: Concerning Katrina Clark and Michael Holquist's Mikhail Bakhtin. *Slavic and East European Journal*, 30, 91-95.
- Todorov, T. (1981). Bakhtin's Theory of the Utterance. In R.T. DeGeorge (Ed.), *Semiotic Themes* (pp. 165-178). Lawrence: University of Kansas.
- Todorov, T. (1984a). *Mikhail Bakhtin: The Dialogical Principle*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Todorov, T. (1984b). Epistemology of the Human Sciences. *Economics and Society*, 13, 25-42.
- Toulmin, S. (1981). The Tyranny of Principles. *The Hastings Center Report, December 1981*.
- Trevarthen, C. (1999). Intersubjectivity. In R.A. Wilson & F.C. Keil (Eds.), *The MIT Encyclopedia of the Cognitive Sciences* (pp. 415-419). Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Tribe, K. (1986). Mikhail Bakhtin: Word and Object. *Economics and Society*, 15, 403-413.
- Tweedie, S. (1996). *Bakhtin, the King, and Kingston: Dialogizing "No Name Woman" and One-Name Man*. Eric Microfiche Number ED391167.
- Ty, E. (1994). Desire and Temptation: Dialogism and the Carnavalesque in Category Romances. In K. Hohne & H. Wussow (Eds.), *A Dialogue of Voices: Feminist Literary Theory and Bakhtin* (pp. 97-113). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Valsiner, J. (2003). Editorial Introduction: Beyond Intersubjectivity. *Culture & Psychology*, 9(3), 187-192.
- Van Toorn, P. (1992). Bakhtin and the Novel as Empire: Textual Politics in Robert Drewe's *The Savage Crows* and Rudy Wiebe's *The Temptations of Big Bear*. *The Journal of Commonwealth Literature*, 27, 1, 96-109.
- Vice, S. (1997). *Introducing Bakhtin*. Manchester University Press.
- Voloshinov, V.N. (1973). *Marxism and the Philosophy of Language* (L. Matejka & I. R. Titunik, Trans.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Vygotsky, L.S. (1986). *Thought and Language*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Wales, K. (1988). Back to the Future: Bakhtin, Stylistics and Discourse. In W. van Peer (Ed.), *The Taming of the Text: Explorations in Language, Literature and Culture* (pp. 176-192). London: Routledge.
- Walford, L.M. (1994). Mess as the Natural State: Echos of Bakhtin and Heisenberg in Carlos Fuentes' Cristobal Nonato. *Hispanic Journal*, 15, 2, 245-256.

- Wall, A. (1984). Characters in Bakhtin's Theory. *Studies in Twentieth Century Literature*, 9, 1, 41-56.
- Wall, A. (1994). Chronic Chronotopicity: Reply to Morson and Emerson." *Diacritics*, 24, 4, 71-77.
- Wall, A. (1992). Bachtin, Diderot, and the Simultaneity of Meaning. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 32, 4, 439-58.
- Wall, A. & Thomson, C. (1993). Cleaning Up Bakhtin's Carnival Act. *Diacritics*, 23, 2, 47-70.
- Walsh, C. (1993). The Voices in Karshish: A Bakhtinian reading of Robert Browning's 'Epistle'. *Victorian Poetry*, 31, 3, 213-226.
- Wasserman, G. (1988). Carnival in Hudibras. *ELH*, 55, 1, 79-97.
- Walton, D.N. (1996). *Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning*. Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- Weinberg, F.M. (1992). Rabelais: Carnival or Cabala? In C.E. Lucente (Ed.), *The Western Pennsylvania Symposium on World Literatures, Selected Proceedings: 1974-1991* (pp. 31-44). Greenburg, PA: Eadmer.
- Welch, N. (1993). One Student's Many Voices: Reading, Writing, and Responding with Bakhtin. *Journal of Advanced Composition*, 13, 493-502.
- Wellek, R. (1980). Bakhtin's View of Dostoevsky: 'Polyphony' and 'Carnavalesque.' *Dostoevsky Studies: Journal of the International Dostoevsky Society*, 1, 31-39.
- Wellek, R. (1985). Bakhtin's View of Dostoevsky: 'Polyphony' and 'Carnavalesque'; A Festschrift in Honor of Victor Erlich. In R.L. Jackson & S. Rudy (Eds.), *Russian Formalism: A Retrospective Glance* (pp. 231-241). New Haven: Yale Center for International and Area Studies.
- Wenger E (1998) *Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity* Cambridge University Press.
- Wertsch, J.V. (1985a). *Vygotsky and the Social Formation of Mind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wertsch, J.V. (1985b). The Semiotic Mediation of Mental Life: L.S. Vygotsky and M. M. Bakhtin. In E. Mertz & R.J. Parmentier (Eds.), *Semiotic Mediation: Sociocultural and Psychological Perspectives* (pp. 49-71). Orlando, FL: Academic.
- Wertsch, J.V. (1989a). A Sociocultural Approach to Mind. In W. Damon (Ed.), *Child Development Today and Tomorrow* (pp. 14-33). Jossey-Bass Inc, Publishers: San Francisco, CA.
- Wertsch, J.V. (1989b). A Sociocultural Approach to Mind: Some Theoretical Considerations. *Cultural Dynamics*, 2, 2, 140-161.
- Wertsch, J.V. (1990). Dialogue and Dialogism in a Socio-Cultural Approach to Mind. In I. Markova & K. Foppa (Eds.), *The Dynamics of Dialogue* (pp. 62-82). Harvester Wheatsheaf: London, England.
- Wertsch, J.V. (1991a). The Problem of Meaning in a Sociocultural Approach to Mind. In A. McKeough & J.L. Lupart (Eds.), *Toward the Practice of Theory-Based Instruction: Current Cognitive Theories and Their Educational Promise* (pp. 31-49). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Wertsch, J.V. (1991b). *Voices of the Mind: A Sociocultural Approach to Mediated Action*. Cambridge: Harvard UP.
- Wertsch, J.V. (1992a). A Dialogue on Message Structure: Rommetveit and Bakhtin. In A. Heen Wold (Ed.), *The Dialogical Alternative: Towards a Theory of Language*

- and Mind* (pp. 65-76). Oslo, Norway: Scandinavian University Press.
- Wertsch, J.V. (1992b). The Voice of Rationality in a Sociocultural Approach to Mind. In L.C. Moll (Ed.), *Vygotsky and Education: Instructional Implications and Applications of Sociohistorical Psychology* (pp. 111-126). New York, NY: Cambridge University Press.
- Wertsch, J.V., Hagstrom, F. & Kikas, E. (1995). Voices of Thinking and Speaking. In Laura M. W. Martin, K. Nelson & E. Tobach (Eds.), *Cambridge Sociocultural Psychology: Theory and Practice of Doing and Knowing. Learning in Doing: Social, Cognitive, and Computational Perspectives* (pp. 276-290). University Press, New York, NY.
- Wertsch, J.V. (1998). *Mind as Action*. New York: Oxford University Press.
- Wesling, D. (1993). Mikhail Bakhtin and the Social Poetics of Dialect. *Papers on Language and Literature: A Journal for Scholars and Critics of Language and Literature*, 29, 3, 303-322.
- Wesling, D. (1995). 'Easier to Die than to Remember': A Bakhtinian Reading of Basil Bunting. *Durham University Journal*, 1995, 83-97.
- Westerweel, B. (1993). The Dialogic Imagination: The European Discovery of Time and Shakespeare's Mature Comedies. In J.R. Brink & W.F. Gentrup (Eds.), *Renaissance Culture in Context: Theory and Practice* (pp. 54-74). Aldershot: Scolar.
- Weststeijn, W.G. (1992). The Author and the 'I' in Bachtin's Conception of the Literary Text. *Russian, Croatian and Serbian, Czech and Slovak, Polish Literature*, 32, 4, 459-70.
- Whannel, G. Sport and Popular Culture: The Temporary Triumph of Process over Product. *Innovation*, 6, 3, 341-349.
- White, A. Bakhtin, Sociolinguistics, and Deconstruction. In F. Gloversmith (Ed.), *The Theory of Reading* (pp. 123-146). Brighton, Sussex, Totowa, NJ: Harvester; Barnes & Noble.
- White, A. (1987-1988). The Struggle over Bakhtin: Fraternal Reply to Robert Young. *Cultural Critique*, 8, Winter, 217-241.
- Whitney, C. (1994). Festivity and Topicality in the Conventry Scene of 1 Henry IV. *English Literary Renaissance*, 24, 410-448.
- Whyte, C. (1993). Bakhtin at Christ's Kirk: Carnival and the Scottish Renaissance. *Studies in Scottish Literature*, 28, 178-203.
- Wilson, R.R. (1986). Play, Transgression and Carnival: Bakhtin and Derrida on Scriptor Ludens. *Mosaic: A Journal for the Interdisciplinary Study of Literature*, 19, 1, 73-89.
- Wise, J. (1989). Marginalizing Drama: Bakhtin's Theory of Genre. *Essays in Theatre*, 8, 1, 15-22.
- Wortham, S. & Locher, M. (1994). *Implicit Moral Messages in the Newsroom and the Classroom: A Systematic Technique for Analyzing 'Voicing.'* ERIC Microfiche Number: ED376726.
- Yaeger, P.S. (1984). 'Because a Fire Was in My Head': Eudora Welty and the Dialogic Imagination. *PMLA: Publications of the Modern Language Association of America*, 99, 5, 955-973.
- Yaeger, P.S. (1986). 'Because a Fire Was in My Head': Eudora Welty and the Dialogic Imagination. *Mississippi Quarterly: The Journal of Southern Culture*, 39, 4, 561-586.

- Yakhontova, T. (1997). Bakhtin at Home and Abroad. *JAC: A Journal of Composition Theory*, 17, 1, 83-94.
- Yakimenko, N. (1993). Idyllic Chronotope in Delta Wedding. *The Southern Quarterly*, 32, 1, 21-26.
- Young, R. (1985-1986). Back to Bakhtin. *Cultural Critique*, 3, 71-92.
- Zahlan, A.R. (1988). City as Carnival, Narrative as Palimpsest: Lawrence Durrell's The Alexandria Quartet. *Journal of Narrative Technique*, 18, 1, 34-46.
- Zavala, I.M. (1988). Bakhtin versus the Postmodern. *Sociocriticism*, 4, 2, 51-69.
- Zavala, I.M. (1989). Bakhtin and the Third: Communication as Response. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 43-63.
- Zavala, I.M. (1990). Bakhtin and Otherness: Social Heterogeneity. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 77-89.
- Zavala, I.M. (1993). Notes on Cannibalistic Discourse of Monologism. In D. Shepherd (Ed.), *Bakhtin: Carnival and Other Subjects* (pp. 261-276). Amsterdam: Rodopi.
- Zebroski, J.Th. (1992). Mikhail Bakhtin and the Question of Rhetoric. *Rhetoric Society Quarterly*, 22, 4, 22-28.
- Zepp, E.H. (1986). Self and Other: Identity as Dialogical Confrontation in La Chute. *Perspectives on Contemporary Literature*, 12, 51-56.
- Zhang, Y. (1994). Ideology of the Body in Red Sorghum: National Allegory, National Roots, and Third Cinema. In W. Dissanayake (Ed.), *Colonialism and Nationalism in Asian Cinema* (pp. 30-41). Bloomington: University of Indiana Press.
- Zima, P.V. Bakhtin's Young Hegelian Aesthetics. *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature and Culture*, 1, 2, 77-94.
- Zinkin, L. (1996). The Dialogical Model for Group Analysis: Jung and Bakhtin. *Group Analysis*, 29, 3, 343-354.
- Zylko, B. (1990). The Author-Hero Relation in Bakhtin's Dialogical Poetics (Trans. Anna Matzov & Clive Thomson). *Critical Studies: A Journal of Critical Theory, Literature, and Culture*, 2, 1-2, 65-76.

Βιβλιογραφία

- Αβέριντσεφ, Σ. (2007). Ο Μπαχτίν και η Στάση των Ρώσων Απέναντι στο Γέλιο (μτφρ., Μ. Κάτσικα). *Νέα Εστία*, Έτος 81ο, Τόμος 161 ος, Τεύχος 1796, 66-72.
- Αγγελάτος, Δ. (1997). *Η «Φωνή» της Μνήμης. Δοκίμιο για τα Λογοτεχνικά Είδη*. Αθήνα: Νέα Σύνορα, Λιβάνης.
- Βαγενάς, Ν. (1988). Θεωρία ή Κριτική; Στο βιβλίο του *Η Εσθήτα της Θεάς* (σσ. 87-107, 173-214). Αθήνα: Στιγμή.
- Bakhtin, M. (1980). *Προβλήματα Λογοτεχνίας και Αισθητικής* (μτφρ. Γ. Σπανός). Αθήνα: Πλέθρον.
- Bakhtin, M. (1995). *Έπος και Μυθιστόρημα* (μτφρ., πρόλογος Γ. Κιουρτσάκης). Αθήνα: Πόλις.
- Bakhtin, M. (2000). *Ζητήματα της Ποιητικής του Ντοστογιέφσκι* (μτφρ. Α. Ιωαννίδου, επιμ. Β. Χατζηβασιλείου). Αθήνα: Πόλις.
- Bakhtin, M. (2007). Προς μια Επανεπεξεργασία του Βιβλίου για τον Ντοστογιέφσκι (μτφρ.-σημειώσεις, Γ. Φαρίνου-Μαλαματάρη). *Νέα Εστία*, Έτος 81ο, Τόμος 161ος, Τεύχος 1796, 20-49.
- Βελούδης, Γ. (1992). *Ψηφίδες για μια Θεωρία της Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Γνώση.
- Βελουδής, Γ. (1994). *Γραμματολογία. Θεωρία Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Δωδώνη.
- Bennett, T. (1983). *Φορμαλισμός και Μαρξισμός* (μτφρ. Σ. Τσακνιάς). Αθήνα: Νεφέλη.
- Benjamin, W. (1978). Το Έργο Τέχνης στην Εποχή της Τεχνικής Αναπαραγωγιμότητάς του. Στο W. Benjamin, *Δοκίμια για την Τέχνη* (μτφρ., Δ. Κούρτοβικ). Αθήνα: Κάλβος.
- Blanchot, M. (1992). Τι Συμβαίνει με την Κριτική (μτφρ. Β. Μπιτσώρης); *Λόγου Χάριν*, τ. 3, 69-75.
- Bleich, D., Baudry, J. et al. (1990). *Λογοτεχνία και Ψυχανάλυση* (επιμ. Β. Καλλιπολίτης). Αθήνα: Εξάντας.
- Bloom, H. (1989). *Η Αγωνία της Επίδρασης. Μια Θεωρία της Ποίησης* (μτφρ. Δ. Δημηρούλης). Αθήνα: Άγρα.
- Bloom, H. (1998). *Η Γλώσσα της Ποίησης και η Γλώσσα της Κριτικής. Στο βιβλίο του Η Θραύση των Δοχείων* (σσ. 27-70) (μτφρ. Γ. Σκαρπέλος). Αθήνα: Πλέθρον.
- Brunel, P., Madelinat, et al. (χχ). *Κριτική της Λογοτεχνικής Κριτικής* (μτφρ. Φ. Αρβανίτης). Αθήνα: Ζαχαρόπουλος (Que sai-je?).
- Bruner, J.S. (2004). *Δημιουργώντας Ιστορίες. Νόμος, Λογοτεχνία, Ζωή* (μτφρ. Γ. Κουγιουμουτζάκης, Κ. Πολυδάκη & Β. Τσούρτου, Επιμ. Γ. Κουγιουμουτζάκης). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Compagnon, A. (2003/1998). *Ο Δαίμων της Θεωρίας. Λογοτεχνία και Κοινή Λογική* (μτφρ. Α. Λαμπρόπουλος, επιμέλεια, Α. Τζούμα). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Culler, J. (2000). *Λογοτεχνική Θεωρία: Μια Συνοπτική Εισαγωγή* (μτφρ. Κ. Διαμαντάκου). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Δαφέρμος, Μ. (2002). *Η Πολιτισμική-Ιστορική Θεωρία του L. Vygotsky*. Αθήνα: Ατραπός.
- Delcroix, M. & Hallyn, F. (1997). *Εισαγωγή στις Σπουδές της Λογοτεχνίας. Μέθοδοι του Κειμένου* (μτφρ., επιμέλεια Ι.Ν. Βασιλαράκης). Αθήνα: Gutenberg.
- Δημηρούλης, Δ. (1993). *Το Φάντασμα της Θεωρίας. Λογοτεχνία – Κριτική – Ιστορία*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Διαβάζω (περ.). Ψυχανάλυση και Λογοτεχνία: Αφιέρωμα, τ. 163/1987.
- Διαβάζω (περ.). Η Κριτική: Αφιέρωμα, τ. 184/1988.

- Eagleton, T. (1989). *Εισαγωγή στη Θεωρία της Λογοτεχνίας* (μτφρ. Μ. Μαυρωνάς, θεώρηση μετάφρασης, Δ. Τζιόβας). Αθήνα: Οδυσσέας.
- Fokkema, D. & Ibsch, E. (1997). *Θεωρίες Λογοτεχνίας του Εικοστού Αιώνα* (μτφρ. Γ. Παρίσης, επιμέλεια Ε. Καψωμένος). Αθήνα: Πατάκης.
- Freud, S. (1994β). *Ψυχανάλυση και Λογοτεχνία: Μελέτες* (μτφρ. Λ. Αναγνώστου). Αθήνα: Επίκουρος.
- Frye, N. (1997). *Ανατομία της Κριτικής. Τέσσερα Δοκίμια* (πρόλογος, μτφρ., επιμέλεια, Μ. Γεωργουλέα, εισαγωγή, Ζ.Ι. Σιαφλέκης). Αθήνα: Gutenberg.
- Jakobson, R. (1998). *Δοκίμια για τη Γλώσσα της Λογοτεχνίας* (μτφρ., εισαγωγή Α. Μπερλής). Αθήνα: Εστία.
- Jauss, H.R. (1995). *Η Θεωρία της Πρόσληψης. Τρία Μελετήματα* (μτφρ. Μ. Πεχλιβάνος). Αθήνα: Εστία.
- Καλλιπολίτης, Β. (Επιμ.) (1990). *Λογοτεχνία και Ψυχανάλυση*. Αθήνα: Εξάντας.
- Καρατσινίδου, Χ. (2005). *Η Αναγέννηση του Νοήματος. Ο Μιχαήλ Μπαχτίν και η Σύγχρονη Πολιτισμική Θεωρία*. Αθήνα: Ίνδικτος.
- Κιουρτσάκης, Γ. (1985). *Καρναβάλι και Καραγκιόζης: Οι Ρίζες και οι Μεταμορφώσεις του Λαϊκού Γέλιου*. Αθήνα: Κέδρος.
- Λαμπρόπουλος, Β. (Επιμ.) (1979). *Για τον Φορμαλισμό* (μτφρ. Β. Λαμπρόπουλος & Ν. Καλταμπάνος). Αθήνα: Έρασμος.
- Λορεντζάτος, Ζ. (1981). Η Έννοια της Λογοτεχνικής Κριτικής. *Εκηβόλος*, τ. 6.
- Lowenthal, L. (1990). *Για μια Κριτική Θεωρία της Λογοτεχνίας* (μτφρ., επιλογή, σχόλια Α. Ζηράς). Αθήνα: Ρόπτρον.
- Lowenthal, L. (1990). *Για μια Κριτική Θεωρία της Λογοτεχνίας* (μτφρ., επιλογή, σχόλια Α. Ζηράς). Αθήνα: Ρόπτρον.
- Lukács, G. (1957). *Μελέτες για τον Ευρωπαϊκό Ρεαλισμό: Μπαλζάκ, Σταντάλ, Ζολά, Τολστόι, Ντοστογιέφσκι, Γκόρκι* (μτφρ. Τ. Πατρίκιος). Αθήνα: Έκδοση Ινστιτούτου Αθηνών.
- Lukács, G. (1986). *Η Ψυχή και οι Μορφές* (μτφρ., πρόλογος-σημειώσεις Α. Οικονόμου). Αθήνα: Θεμέλιο.
- Lyotard, J.-F. (1988). *Η Μεταμοντέρνα Κατάσταση* (μτφρ. Κ. Παπαγιώργης). Αθήνα: Γνώση.
- Ναθάνιελ, Χ. (1994). *Η Ζωή και το Έργο του Μ. Chagall* (μτφρ. Βούλα Μάστορη). Αθήνα: Μίνωας.
- Πουρκός, Μ. (1997). *Ο Ρόλος του Πλαισίου στην Ανθρώπινη Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και την Κοινωνικο-Ηθική Μάθηση. Η Οικο-Σωματική-Βιωματική Προσέγγιση ως Εναλλακτική Πρόταση στο Γνωστικισμό: Προς μια Βιωματική, Ευρετική και Επικοινωνιακή Ψυχοπαιδαγωγική*. Αθήνα: Gutenberg.
- Πουρκός, Μ. (2000). Ηθική Δράση και Διαδικασίες Διαμόρφωσης των Ηθικών Προσανατολισμών των Δύο Φύλων: Προς μια Οικο-Σωματικο-Βιωματική Προσέγγιση και μια Βιωματική, Ευρετική και Επικοινωνιακή Ψυχοπαιδαγωγική. Στο Μ.Ι. Βάμβουκας & Α.Δ. Πεδιαδίτης (Επ.), *Δύσκολες Μορφές Συμπεριφοράς στη Σχολική Τάξη* (σσ. 104-140). Ρέθυμνο.
- Πουρκός, Μ. (2002α). Ο Πολιτισμός του Σκεπτόμενου Σώματος και ο Ρόλος των Χειρονομιών στην Σημειωτική-Επικοινωνιακή Διαδικασία: Προς μια Εναλλακτική Ψυχοπαιδαγωγική Προσέγγιση. Στο Ν. Πολεμικός & Α. Κοντάκος (Επιμ.), *Μη Λεκτική Επικοινωνία: Σύγχρονες Θεωρητικές και Ερευνητικές Προσεγγίσεις στην Ελλάδα* (σσ. 87-137). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πουρκός, Μ. (2002β). *Προσεγγίζοντας την Ποιητική και τον Πολιτισμό του Σκεπτόμενου*

- Σώματος: Προς μια Εναλλακτική Ψυχοπαιδαγωγική Προσέγγιση.* Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Κρήτης που έγινε στις 18-20 Οκτωβρίου στο Ρέθυμνο με θέμα «Ψυχοπαιδαγωγική της Προσχολικής Ηλικίας», Τόμος Β', σσ. 965-975.
- Πουρκός, Μ. (2002γ). *Από την Ψυχοφυσική στην Οικολογική Ψυχολογία. Σταθμοί στη Ζωή και στο Επιστημονικό Έργο του J.J. Gibson.* Αθήνα: Gutenberg.
- Πουρκός, Μ. (2003). Αντίληψη και Γλώσσα: Αμοιβαίες Σχέσεις και ο Ρόλος τους στην Αγωγή και την Ανάπτυξη των Παιδιών. Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου 22-23 Νοεμβρίου με θέμα *Γλώσσα και Μαθηματικά στην Προσχολική Ηλικία* (σσ. 258-271). Ρέθυμνο: Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Πουρκός, Μ. (2005). *Η Οικολογική Προσέγγιση στην Αντιληπτική Μάθηση και Ανάπτυξη. Η Οδύσσεια της Eleanor J. Gibson.* Αθήνα: Gutenberg.
- Πουρκός, Μ. (Επιμ.) (2006). *Κοινωνικο-Ιστορικο-Πολιτισμικές Προσεγγίσεις στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση.* Αθήνα: Ατραπός.
- Πουρκός, Μ. (Επιμ.) (2007). *Λογοτεχνία-Διαλογικότητα-Ψυχολογία: Κριτικές Προσεγγίσεις.* Αθήνα: Ατραπός.
- Propp, V. (1987). *Μορφολογία του Παραμυθιού. Η Διαμάχη με τον Κλωντ Λεβί-Στρως και Άλλα Κείμενα* (μτφρ. Α. Παρίση). Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Selden, R. (Επιμ.) (2004). *Από τον Φορμαλισμό στον Μεταδομισμό* (θεώρηση μτφρ. Μ. Πεχλιβάνος & Μ. Χρυσανθόπουλος). Αθήνα: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).
- Tadié, J.-Y. (2001). *Η Κριτική της Λογοτεχνίας τον Εικοστό Αιώνα* (μτφρ., προλεγόμενα, σημειώσεις, βιβλιογραφίες, επιμέλεια, Ι.Ν. Βασιλαράκης). Αθήνα: Παραφερνάλια – Τυπωθήτω.
- Todorov, T. (1989). *Ποιητική* (μτφρ. Α. Καστρινάκη). Αθήνα: Γνώση.
- Todorov, T. (1991). *Εισαγωγή στη Φανταστική Λογοτεχνία* (μτφρ. Α. Παρίση). Αθήνα: Οδυσσέας.
- Todorov, T. (1995). *Θεωρία Λογοτεχνίας. Κείμενα των Ρώσων Φορμαλιστών* (μτφρ., προλογικό σημείωμα, Η.Π. Νικολούδης, φιολ. Επιμ. Α. Τζούμα). Αθήνα: Οδυσσέας.
- Τζιόβας, Δ. (1987). *Μετά την Αισθητική.* Αθήνα: Γνώση.
- Τζιόβας, Δ. (1993). *Το Παλίμψηστο της Ελληνικής Αφήγησης: Από την Αφηγηματολογία στη Διαλογικότητα.* Αθήνα: Οδυσσέας.
- Τζούλης, Θ.Χ. (1996). *Ψυχανάλυση και Λογοτεχνία.* Αθήνα: Οδυσσέας.
- Τζούμα, Α. (1997). *Εισαγωγή στην Αφηγηματολογία.* Αθήνα: Συμμετρία.
- Τζούμα, Α. (2006). *Ερμηνευτική: Από τη Βεβαιότητα στην Υποψία.* Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Τζιώλης, Γ. (1996). *Θεωρία της Λογοτεχνίας.* Αθήνα: Καστανιώτης.
- Voloshinov, V.N. (1998). *Μαρξισμός και Φιλοσοφία της Γλώσσας* (μτφρ., πρόλογος, Β. Αλεξίου). Αθήνα: Παπαζήση.
- Φαρίνου-Μαλαματάρη, Γ. (Ιούνιος 2001). Αφήγηση/ Αφηγηματολογία. Μια Επισκόπηση. *Νέα Εστία*, τχ. 1735, 972-1017.
- Φαρίνου-Μαλαματάρη, Γ. (Ιανουάριος 2007). Από τον Author στον Συγγραφέα (Επιλογικά στο «Προς μια Επανεπεξεργασία του Βιβλίου για τον Ντοστογιέφσκι»). *Νέα Εστία*, Έτος 81ο, Τόμος 161 ος, Τεύχος 1796, 50-65.
- Φιλίππιδης, Σ.Ν. (1997). *Τόποι. Μελετήματα για τον Αφηγηματικό Λόγο Επτά Νεοελλήνων Πεζογράφων.* Αθήνα: Καστανιώτης.

- Φιλίππιδης, Σ.Ν. (2005). *Αμφισιμίες. Μελετήματα για τον Αφηγηματικό Λόγο Έξι Νεοελληνικών Συγγραφέων*. Αθήνα: Ίνδικτος.
- Φρυδάκη, Ε. (2003). *Η Θεωρία της Λογοτεχνίας στην Πράξη της Διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.
- Wellek, R. (1977). Ο Όρος και η Έννοια της Λογοτεχνικής Κριτικής. *Εκρηβόλος*, τ. 1, 17-32.
- Wellek, R. (1978). Λογοτεχνική Κριτική. *Εκρηβόλος*, τ. 1-2, 205-232.
- Wellek, R. & Warren, A. (1984). *Θεωρία Λογοτεχνίας* (μτφρ. Στ. Γ. Δεληγιώργη). Αθήνα: Δίφρος.
- Wellek, R. & Warren, A. (1997). Μορφή και Δομή στην Κριτική του 20 ου Αιώνα (μτφρ. Στ. Μπεκατώρος). *Θέματα Λογοτεχνίας*, τ. 5, 176-188.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις για το Έργο του Μ. Bakhtin

- Bazerman, C. (2005). An Essay on Pedagogy by Mikhail M. Bakhtin. Written Communication, Vol. 22, No. 3, 333-338:
<http://wcx.sagepub.com/cgi/reprint/22/3/333>
- Brandist, C. (2006). The Bakhtin Circle, The Internet Encyclopedia of Philosophy:
<http://www.iep.utm.edu/b/bakhtin.htm>
- Έργα του Bakhtin στη ρωσική γλώσσα:
<http://www.infoliolib.info/author.php?aid=260>
- Honeycutt, L. (1994). What Hath Bakhtin Wrought? Toward a Unified Theory of Literature and Composition:
<http://www.public.iastate.edu/~honeyl/bakhtin/thesis.html>
- Guneratne, A. (1997). Bakhtin and Postcolonial Theory.
<http://www.postcoloniaweb.org/poldiscourse/guneratne2.html>
- Keunen, B. (2000). Bakhtin, Genre Formation, and the Cognitive Turn: Chronotopes as Memory Schemata, *CLCWeb: Comparative Literature and Culture: A WWWeb Journal*:
<http://clcwebjournal.lib.purdue.edu/clcweb00-2/keunen00.html>
- Steinglass, M. (1998). INTERNATIONAL MAN OF MYSTERY - The Battle over Mikhail Bakhtin” *Lingua Franca*:
<http://linguafranca.mirror.theinfo.org/9804/steinglass.html>
- University of Sheffield (2007). Bakhtin Centre
<http://www.shef.ac.uk/bakhtin/index.html>
- Works by the Bakhtin Circle (1998):
<http://www.geocities.com/CollegePark/Campus/8297/bakhtin.html>
- Όροφος (2000). Михаил Михайлович Бахтин:
<http://www.hronos.km.ru/biograf/bahtin.html>

